The University of Jordan
THE LIBRARY

הצפה

יום ששי, כ"ח שבט תשל"ו (30.1.1976)
שנה ל"ח — גליון 12129 — המחיר 2.50 ל"י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ארה"ב לא הציעה תכנית להמשך המו"מ על השלום

נגטון 29 (עיט עטנ"א, וע"ר) — הנשיא פורד ב"ש ישראל מוכנה להמ־ שתף פעולה בהיפגש אתר שיאפשר מגיע לשלום.

במזהית — הכריז היום דובר הבית הלבן רון נסן, בתום השיחה השלישית והסופית בין הנשיא פורד לבין ראש הממשלה יצחק רבין.

הדובר הדגיש כי עתה על הצדדים — ישראל ושכנותיה — להחליט על צעדים חדשים בחתירה לשלום ועל „המסגרת" שבה יוכלו להתבצע צע־ דים אלה.

הדובר ציין כי בשיחות שניהל מר רבין בוואשינגטון, לא הציעה הממשלה האמריקאית תוכנית להמ־ שך מו"מ על השלום.

אולם, אמר נסן, הנשיא פורד חזר והדגיש באזני מר רבין כי ארה"ב איננה רוצה שמהלכי השלום „יגיעו לקפאון או למבוי סתום" העלולים לגרום למתיחות מחודשת באזור.

בתשובה על שאלות כתבים, אמר הדובר, כי אותה „המסגרת" האפש־ רית להידוש שיחות השלום יכולה להיות זימונה מחודש של ועידת ג'נ־ בה.

בפגישה במועדון העתונות הלאומי, לא מסר מר רבין פרטים על הסכם כלשהו בין שני המנהיגים.

כאשר נשאל באלו בעיות נתקל ב־ שיחותיו עם פורד, השיב מר רבין „לא היתה שום תקלה".

ישראל מוכנה לקבל על עצמה סיכונים

מר רבין הדגיש את נכונותה של ישראל „לקבל על עצמה סיכונים" בכסרה לקדם את ענין השלום ו„לק־ בל פשרות". אולם הוא הדגיש כי סיבה לוועידת ג'נבה יכולה להת־ קבל על הדעת „רק על הבסיס שעליו הוסכם לפני שנתיים". כלומר, בלי שיתוף אש"ף בדיונים אלה, כפי ש־ דורשות בריה"מ וסוריה.

מספר פעמים הזהיר מר רבין את העתונאים מפני „האשליות של הש־ לום או השלום — כביכול". הוא הד־ גיש כי ההשתלשלויות הוכיחו שכמ־ שלתו צדקה כאשר דחתה במארס 1975 את הסכם הביניים כפי הוצע אז על ידי קיסינג'ר, ואשר נחתם לבסוף 5 חודשים לאחר מכן.

הוא הדגיש כי „הצבתו של הצבא לשחרור פלשתין בלבנון מסכנת מבחינה פוטנציאלית לישראל... וזהי פגיעה בענין השלום והיציבות ב־ אזור".

לחברנו
מר בנימין שחור הי"ו
חבר המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
ולרעיתו
ברכת מזל טוב לבבית
להולדת הנכד
המרכז העולמי
של המזרחי והפועל המזרחי

לגב' עדינה סופר
מזכירת קאי"י העולמית
ולבעלה מר יצחק נ"י
ברכת מזל טוב לבבית
לאירושי בתם חיה תחי' עב"ג
קרן ארץ ישראל של המזרחי
ההנהלה העולמית

ארגון ותיקי התנועה
המפלגה הדתית לאומית — המזרחי — הפועל המזרחי
הזמנה
— חברה נכבדים.
הנהלת הארגון החליטה לקיים סדרת הרצאות בפני חבריה על נושאים שונים בעלי תוכן תנועתיים-אקטואליים, בשם הכולל:
דרכה של התנועה
בהשתתפות שרים, חברי הכנסת ומנהיגי התנועה.
חברנו, חבר הכנסת ד"ר זרח ורהפטיג יפתח בנושא הנ"ל בדברו בהרצאה שתתקיים אי"ה ביום הרביעי, ד' אדר תשל"ו (5.2) בשעה 6.30 בערב בבית התנועה, רח' אבן גבירול 166, ת"א
— הח' ח. ברוידא
להשתתף אנו מזמינים
בברכת חברים
ההנהלה

היכל שלמה
לידידנו היקר
מר חיים קליין ורעיתו
שפע ברכות
להולדת הנכדה הבכורה
בת לנאוה ושריה מלכיאל
תרוו ממנה רוב נחת ואושר
ההנהלה, המועצה
וצוות העובדים

קול צהלה
תקליט המופע המלהיב
עם המנצח מונה רוזנבלום
בהשתתפות מקהלות הילדים „פרחי טורנטו", „פרחי צברים", „פרחי ציון" ובן הסולנים ליבל שרפמן ומוטי זינגבוים
כולם בתקליט אחד בשירים חדשים
על תקליטי „ישראלי" SI 31083

הופיע גליון ראשון
של
נתיב לליכוד ולתמורה
ירחון לשאלות תנועה, דת ומדינה
בהוצאת הגוש לליכוד ולתמורה במפד"ל
בגליון:
דברים מפי אומרים: הגרי"ד סולוביצ'יק ● רב-שיח בנושא: רב ראשי אחד או שנים, בהשתתפות: מאיר אוריין, שלמה בוקאי, הרב י. מ. לאו, ד"ר א. ח. שאקי, פ"ן שרגאי ● פרסום ראשון למכתב שר הדתות אל הרב מ. פינשטיין ● איש החודש: הרב ד"ר ר. ש. וינברג ● מוסד החודש: אלון שבות ● מבחר מאמרים של גאולה בת יהודה וח"כ פ. שינמן ● על ישראל גוטליב, ראש עיריית בני-ברק ויהודה עזריאלי חבר מועצת עיריית חיפה ● ידיעות על הנעשה בתנועה ובסניפים.
אם ברצונך לקבל הירחון ולהיות מנוי קבוע — שלח 15 ל"י למערכת נתיב, ת.ד. 3639, ירושלים.

פרס התנועה
ע"ש השר חיים משה שפירא
לשנת תשל"ו
ועדת הפרס מודיעה בזה, כי פרס התנועה („פרס שפירא") יחולק השנה כבשנים קודמות, עבור יצירות ספרותיות.
א. פרס ליצירה בתחום מחשבת התנועה.
ב. פרס ליצירה בתחום ספרות דתית יפה.
מחברים ומו"לים המעונינים בפרסים הנ"ל מתבקשים להמציא ספריהם (5 עותקים) לועדת הפרס עד יום רביעי כ"ד אדר א' ש.ז. (25.2.76)
ועדת פרס התנועה
המרכז העולמי והמפלגה הדתית לאומית בישראל
תל-אביב, אבן גבירול 166 ת.ד. 22233

במכירת סוף העונה

האגודה להתנדבות בעם
ההנהלה הארצית
פירקא דחד יומא
לבנות שדות לאומין
הנכן מוזמנות ליום למודים
שיתקיים אי"ה ביום ראשון, א' דראש חודש אדר א' תשל"ו 1.2.76 באוניברסיטה בר-אילן באולם האודיטוריום
נעילה, משעה 9.00—16.30.
סדר היום:
9.00 התכנסות
9.30 דברי פתיחה:
גב' מרים מאיר, מרכזת האגודה להתנדבות בעם
„כל ישראל ערבים זה בזה"
ע"י לב פרדמן, יו"ר האגודה להתנדבות בעם
יעודה ותפקידה של האשה בימינו
הרב צבי טוגל, קרית גת
הפסקת הריון — לאור ההלכה
פרופסור דוד בן מאיר,
מנהל כללי — בית חולים „שערי צדק"
„תהלה לדוד" — תהלים קמ"ה
מר יהודה קיל,
מנהל אגף הנוער הדתי — משרד החנוך והתרבות
בעית הגמול במחשבת הקדמונים
הרב ישראל מאיר לאו, מרא דאתרא, צפון ת"א
13.30 ארוחת צהרים
14.30 העלאת רעיונות להלכה בנושא — לפי מקורות חז"ל
פרופסור שמואל שפרבר
רקטור אוניברסיטת בר-אילן
עיון תפילה
הרב ישראל הס,
רב הקמפוס — אוניברסיטת בר-אילן
שאלות ותשובות
בנושא הלבנים תשל"ו
החבר חיים עמראני,
מרכז ועדת הקבלה — אוניברסיטת בר-אילן
בזרות הסגולת ישראל
הרב צפניה דרורי,
מרא דאתרא — קרית שמונה
דברי סיכום
החבר שאול יהלום,
מזכיר האגודה להתנדבות בעם
ינעל את הכנס
החבר אברהם ויעקן

מאמצים למניעת מלחמה בין אלג'יריה למרוקו

אלג'יר 29 (יופי"ע, עי"ר). — הכוחות האלג'יריים והמרוקאיים קיימו היום הפסקת אש בלתי מוכ־ רזת, לאחר שבמשך יומיים התנ־ הלו קרבות עקובים מדם במדבר הסהרה. מתווך עיראקי אמר, כי ייתכן שתימצא הדרך למניעת מל־ חמה בין שתי המדינות הערביות השכנות.

מקורות ממשלתיים כאן ציינו ש־ הכוחות של שני הצדדים נסוגו במס־ גרת הפסקת אש בלתי רשמית, ש־ נועדה לאפשר למדינות הגוש הערבי ליישב את הסכסוך בקשר עם עתידה של סהרה הספרדית לשעבר בדרכים דיפלומטיות.

המתווך העיראקי, שר ההסברה סאדיק עזיז חזר היום לבגדאד, לאחר שקיים שיחות עם נשיא אלג'יריה הוארי בומדיין ועם מלך מארוקו חסן השני. הוא אמר לעתונאים כי הוא בטוח שתימצא הדרך לפתור את כל הבעיות ואת כל אי-ההבנות.

קודם לכן האשימה אלג'יריה את מרוקו בכבה אורחים בניהול מלחמת הידקים במאבק על השליטה בסהרה המערבית.

סוכנות הידיעות האלג'יריה מסרה ביום ד' שמטוסים מרוקאיים הפציצו 3 מחנות פליטים בסהרה בקרבת עיר החוף דאקלה, השוכנת במרחק 950 קילומטר מגבול אלג'יריה. ב־ הודעה נאמר, כי בהפצצה נספו נשים וילדים.

נשיא אלג'יריה הוארי בומדיין נפ־ גש ביום ד' עם שני נציגים סוריים — סגן ראש הממשלה מוחמד חיידר ורמטכ"ל סוריה גנראל חיכמת שיהאב. לאחר השיחה עם נציגים סוריים אלה אמר בומדיין כי הכוחות המרו־ קאיים שפלשו לסהרה מתנהגים כמו כל צבא קולוניאלי אחר, בבצעים הוצאות להורג ללא משפט, עורכים טבח, מנהלים מלחמת הידקים ומפ־ עילים פצצות נפלאם נגד אזרחי סה־ רה.

כוחות מרוקו כבשו עיירה בסהרה

כוחות מארוקו כבשו את אמגאלה במערב סהרה, הרגו עשרות חיילים אלג'ירים ולוחמי גרילה ושבו 101 שבויים — מסרו היום פקידי רשות מרוקאיים.

הכוחות המרוקאיים השמידו או לק־ חו שלל מספר רב של כלי נשק וכלי רכב בקרב על עיירה מדברית זו, אמרו הפקידים.

תחנת רדיו צרפתית מסרה כי גם היום נמשכו הקרבות, כששני הצד־ דים מפעילים טנקים ותותחים כבדים, אולם באלג'יר או ברבאט לא נת־ קבל אישור לכך.

דובר חזית פוליסריו טען כי ספרד לוקחת חלק פעיל „בהתקפה הצבאית" הנערכת עתה. לדבריו הצטרפו מטו־ סים ספרדיים להתקפות מן האוויר נגד תושבי סהרה המערבית. עוד אמר הדובר כי היחידות המרוקאיות והמ־ אוריטניות מצוידות בנשק ספרדי.

הגבלות על מכירת כורים ומיתקנים גרעיניים

בון 29 (יופי"ע) — 7 מדינות המו־ בילות בתחום הטכנולוגיה הגרעינית הסכימו על עקרונות בדבר מכירת כורים ומתקנים גרעיניים אחרים, כדי למנוע מן הלקוחות לנצלם לשם ייצור נשק אטומי — אמרו היום מקורות דיפלומטיים.

המקורות אמרו, כי ארה"ב, בריה־ המועצות, בריטניה, מערב גרמניה, צרפת, יפאן וקנדה החליפו השבוע מכתבים המתווים את העקרונות ע־ ליהם הוסכם.

שבע המדינות הסכימו בוועידתם ה־ ראשונה שנערכה בראשית 1974 ב־ לונדון, לשמור בסוד את עצם הפגי־ שות וכן את התוצאות. מסיבה זו סירב משרד החוץ המערב גרמני להג־ יב על הידיעה.

ההסכם בין 7 המדינות נודע יום לאחר שממשלת מערב גרמניה אישרה כי ברזיל הסכימה לפיקוח מטעם הרשות הבינלאומית לאנרגיה אטו־ מית על השימוש שתעשה בשמונה כורים ומתקנים גרעיניים אחרים ש־ היא רוכשת עתה ממערב גרמניה. ברזיל סירבה עד כה לחתום על ההס־ כם למניעת הפצת נשק גרעיני. אולם עם זאת הסכימה עתה לפיקוח בינ־ לאומי על הכורים שלה.

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.34	5.50
תל-אביב	4.52	5.52
חיפה	4.42	5.49
אילת	4.55	5.56
באר-שבע	4.51	5.50

לגב' יוכבד קרבצ'יק ומשפחתה
להולדת הנכד
ברכת מזל-טוב
„הצפה"

הבמה ליהדות ולמחשבת ישראל
עירית רחובות
המחלקה לתרבות
משרד החינוך והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית
ההרצאה החודשית תתקיים אי"ה ביום רביעי אור לד' באדר א' (4.2.76) בשעה 7.30 בערב באולם ביהכנ"ס לנוער (רח' ויצמן פינת מנוחה ונחלה)
המרצה: ד"ר יוסף בורג שר הפנים
הנושא: נצח ישראל מהו העולם
המנחה: הרב אברהם פריינם — יו"ר הנהלה: מר יוסף ניצן
שאלות ותשובות
מספר מקומות

ב"ה
מועדון עציון
להווי ותרבות דתית
מלון „פאל"
תל-אביב
תכנית השבוע

מוצאי שבת כ"ט בשבט 31.1.76
מפגש עם
מר אברהם עופר שר השיכון
מר שמואל טולדנו יועץ ראש הממ־ שלה לעניינים ערביים, העתונאי ברוך נאדל, מראיין שלמה נקדימון. בהב־ נית האמנותית: שלמה ניצן שר ומספר „היהודים באים"... שירי עם יהודיים, משלים, אגדות ובלדות, נגינה בריק שמואל שונסקי.

יום ראשון ל' שבט 1.2.76
ערב מטעם תנועת האשה הדתית לאומית והיקום תעלים אקדמאיים, מרצה: פרופ' רוסטון.

יום שני א' אדר א' 2.2.76
מסיבה לכבוד מכבי האש תל-אביב בחסות ראש העיר מר שלמה להט.

יום שלישי ב' אדר א' 3.2.76
ערב שירה ומשחק
שירים מבית אבא: שירה בציבור; חידונים ושעשועים. מגישים: מרדכי פרימן ומונה רוזנבלום. אבי מכלו בשקופיות אמנים חובבים שרצו להופיע הזכורות מסורתיות — הבמה העומד לרשותכם.

יום רביעי ג' אדר א' 4.2.76
הצגת אפנה — תה מנחה (שמרקף במקום) ההכנה מתחילה בשעה 16.00. כרטיסים במקום. 21.00 — ערב טבור עריכה כבכ לקציני צה"ל הזמורה העתיקים עם נסים זמיני.

יום חמישי ה' אדר א' 5.2.76
20.30 עימות על: מני הרבנות הראשית ורבני ישראל — לאן? משתתפים חברי הכנסת הרב מנחם הכהן, מר דוד גלס — מנכ"ל משרד הדתות: הרב משה סלומון — ראש הישיבות המק־ צועיות: מר אהרון כהן — מנהל מדרשת עמליה: העתונאי — מר לוי יצחק הירושלמי ממעריב. מנחה: שאול מייזליש.

לתושבי בני-ברק!
GURO-MODEL
מודיע על מכירה מיוחדת
של
שמלות וחליפות
מעודפי יצוא
★
תל-אביב, רחוב אילת 18
טלפון 52...
פתוח כל היום

מהיצרן לצרכן!
מחירי הזדמנות
לקראת סוף העונה
מעילים וחליפות לנשים
גם לפי מידה;
עבודה מעולה.
בלי חשש שעטנז.
שליפסטקס
מונטיפיורי 15, ת"א
בשעות 9—16

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית-המסורתית
בהנהלת ברוך שורץ
● תל-אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

מרכז
מכונות גילוח
PHILIPS
מכל הסוגים
גילוח ● תספורת ● על חשמל ● על סוללות (לחיילים) או מילוי
מכירה, יעוץ ותיקונים
התודש בהנחה ניכרת
„הגבר המכון פתח לזובקי"
י. רובין ת"א
יסוד המעלה 6 טל' 32161
אל תזרוק את המכונה הישנה אצלנו תקבל תמורתה

הצטרף ל... תגמד
קופת תגמולים
מרכזית ליד
בנק דיסקונט
לישראל בע"מ

משבר ביחסי ישראל צרפת בשל הצבעתה במועה"ב

הבהרה בגרמניה: הגבולות — נושא למו"מ

מאת סופרנו המדיני בירושלים

שגריר גרמניה בישראל, פר פישר הוזמן אתמול אל סמנכ"ל משרד החוץ, מר זאב שק, אשר הצביע אליו את סיפוקו של שר החוץ יגאל אלון מההבהרות שנתקבלו מאת שר החוץ הגרמני בדבר עמדת גרמניה.

המדובר בהצהרה של דובר ממש־ לת גרמניה, שממנה השתמע שגר־ מניה נוקטה עמדה חד־צדדית בענין החזרת כל השטחים ובעד מדינה פלסטינאית. בהבהרות שנתקבלו נא־ מר שאין שינוי בעמדה הגרמנית וכי שאלת הגבולות היא ענין למשא ומתן בין הצדדים.

שגריר ישראל בפאריז נתבקש להיפגש בדרג הגבוה ביותר במשרד החוץ הצרפתי כדי למחות על עמדת צרפת במועצת הבטחון. עמדה פרו־ ערבית מובהקת זו הביאה למשבר חדש ביחסי ישראל-צרפת והיא הו־ כיחה שצרפת ממשיכה בקו פרו־ ערבי קיצוני, כמדינה האירופאית היחידה, במסגרת „התחרות" על ידי־ דות עם הערבים, כנגד ארה"ב. צרפת גם ניסתה להשפיע על מדינות אחרות במועצת הבטחון להצביע עבור ההחלטה הפרו-ערבית ובכך הפרה הסכם בלתי רשמי עם ישראל שלא ליזום לחצים על מדינות אחרות לנקוט עמדה פרו-ערבית.

ערפאת: אש"ף יגביר את מאבקו נגד ישראל

מינכן 29 (יופי"ע) — מנהיג המחבלים יאסר ערפאת, אמר בראיון שפורסם היום כי אש"ף יגביר את מאבקו נגד ישראל.

סין תוקפת את בריה"מ על הגברת מעורבותה באנגולה

מרכז האו"ם 29 (יופי"ע עי"ר) — סין האשימה אתמול את בריה"מ בהגברת מאמציה הקוחתניים לרכי־ שת השפעה אסטרטגית בחלק הד־ רומי של אפריקה באמצעות מעור־ בותה באנגולה.

בציג סין, לאי יו-לי, השמיע האשמות אלה במהלך הדיון שנערך במועצת הבטחון על דרום מערב־ אפריקה, היא נאמיביה, איזור המנו־ הל על ידי דרום אפריקה והשוכן דרומית לאנגולה.

לעומת זאת טען שגריר בריה"מ יעקב מאליק שמוסקבה אינה חותרת להשגת מטרות אנוכיות, כאשר היא מגישה סיוע לתנועה העממית לשח־ רור אנגולה.

מאליק האשים את הסינים שהם בוגדים באינטרסים של העם האמ־ ריקאני וכי קשרו קשר עם ממשלת דרום אפריקה.

היום כתב בטאון הממשלה הסוב־ יטית „איזבסטיה" כי בריה"מ אינה מתנגדת למציאת הסדר בדרך של מו"מ באנגולה. העתון מזכיר את העובדה כי בריה"מ תמכה בשעתו בהקמת ממשלה מצבר, שבה היינה מיוצגות שלש תנועות השחרור.

„איזבסטיה" טוען שהמצב התפתח בצורה אחרת, באשמת אנשי „אוני־ טה" ו„פ.נ.ל.א.", תנועות „שביצעו מעשי בגידה תוך שיתוף פעולה עם האימפריאליסטים הגזענים. פתחו במלחמה מזוינת נגד הממשלה החו־ קית של אנגולה, נגד כוחות השחרור הלאומי, הנלחמים מזה שנים למען זכות ההגדרה העצמית של העם".

רדיו לואנדה קורא לגייס החמישי לפעול בהואמבו

רדיו לואנדה קרא היום לחברי הגיים החמישי הפועל בבירה של הכוחות הפרו-מערביים, הואמבו, לפתוח בפעולות גרילה בעיר זו.

בינתיים נמסר, כי הכוחות האנטי־ קומוניסטיים של „אוניטה" התחפרו צפונית מהואמבו, כשהם מצפים להתקפה על דרך הגישה לבירה.

ראש ממשלת קובה פידל קאסטרו, אמר אמש, כי ממשלתו החליטה לשגר חיילים לאנגולה, לאחר ש־ דרום אפריקה פתחה בתקפה במו־ שבה הפורטוגלית לשעבר.

קיסינג'ר: הממשל שוקל סיוע גלוי לפרו מערבים באנגולה

שר החוץ הנרי קיסינג'ר אמר הי־ ום, כי הממשל „שוקל ברצינות" בקשה לקונגרס כדי שיאשר סיוע פיננסי גלוי לתנועות הפרו-מערביות באנגולה.

קיסינג'ר אמר בוועדת המשנה ל־ עניני אפריקה של הסנט, כי נתקבלו ידיעות בלתי מאושרות לפיהן יעבירו הסובייטים מטוסי קרב סילונים לת־ נועה העממית לשחרור אנגולה, הנ־ תמכת בידי בריה"מ.

מוסקבה 29 (עי"ר) — בטאון הממשלה הסובייטית „איזבסטיה" קרא היום להוצאת כל הכוחות הזרים מקפריסין. העתון האשים את נאט"ו בנסיון להפוך את האי לראש גשר צבאי.

9 מיליון דולר הפסדי מכסיקו מהחרם היהודי

מכסיקו סיטי 29 (עי"ר עסט"א) — איגוד בתי המלון המוטליים במכסיקו ערך אומדן, המגלה כי חבריו הפ־ סידו קרוב ל־9 מיליון דולר — בגלל החרם שהוטל על התיירות במדינה זו, על ידי ארגונים יהודיים.

ארגונים אלה הטילו את החרם על התיירות למכסיקו, בעקבות הצ־ בעת ממשלת מכסיקו לתמוך בהצעה שהוגשה בעצרת האו"ם, המגנה את הציונות כצורה של גזענות.

ביום ג' הציעו נשיאי הארגונים היהודיים בארה"ב להסיר את החרם, לאחר שמכסיקו נקטה יוזמה „שנו־ עדה לחדש את היחסים הטובים עם העם היהודי בארה"ב".

עם זאת הודיע אתמול ארגון בני־ ברית, כי „בניגוד להצהרות שפור־ סמו, לא קיבל הארגון כל החלטה בקשר עם חידוש התיירות למכסיקו".

נשיא „בני ברית" דויד בלומברג, אמר כי הארגון לא ינקוט בכל צע־ דים רשמיים לחידוש הסיורים במכ־ סיקו, אלא לאחר שכ־2000 מנהיגים מקומיים יביעו את דעתם בנושא זה.

תחזית מזג האוויר

בצפון ובמרכז הארץ מעונן חלקית, לפרקים מעונן עם גשם מקומי. ב־ דרום הארץ בהיר עד מעונן חלקית. השקיף לשבת: מעונן חלקית.

הטמפרטורות: ירושלים 5 — 10, תל אביב 11 — 17, חיפה 10—16, רמת הגולן 5—9, נהריה 11—16, צפת 4—8, טבריה 9—18, נצרת 8—1, עפולה 7—17, השומרון 7—18, נ. ת. בן גוריון 10—16, עזה 11—17, באר שבע 8—16, אילת 12—20, מצפה רמון 13—21.

אבלים אנו על מותה הפתאומי באביב ימיה של היקרה לנו ביותר
שולה שולמית רות נתיבי ע"ה
לבית שיינפד
הלויה התקיימה אתמול, יום חמישי, כ"ז בשבט תשל"ו (29.1.76) בקבוץ „חפץ חיים".
המתאבלים:
בעלה: גדי נתיבי
הבנות: עינת הדסה
האם: שרה שיינפלד האחים
ההורים: צפורה ומנחם נתיבי
הסבתא: מרים אשר
האחות הנים: דבורה ושדמה אבגת והילדים
„שבעה" בקבוץ „חפץ חיים".

בית יתומים ציון-בלומנטל ירושלים
רח' הרב"ע 16 — גאולה
אנו מבכים את האבדה הגדולה בהלקח
מרן הגאון, זקן הרבנים והרב הראשי לישראל לשעבר
מוהר"ר
איסר יהודה אונטרמן זצ"ל
ומביעים תנחומים לבנו הגדול, רב המעיר לתורה ולחסד מגדולי הרבנים באנגליה
ולכל המשפחה
ההנהלה והיתומים

ההסתדרות הפועל המזרחי
מגיף תל-אביב
במשפחת ברקן
קרית שאול
ביום חמישי ה' באדר א' ש.ז. (5.2.76) בשעה 3.45
תתקיים אזכרה לחברנו
מיכאל ברקן ז"ל
במלאת 10 שנים לפטירתו
נפגשים ע"י השער בקרית שאול בשעה 3.30 אחה"צ.
בשעה 6.00 בערב תתקיים בבית ההסתדרות, רח' אחד העם 108
טקס חלוקת מלגות
לתלמידי ישיבות ואולפנות בני-עקיבא ע"ש המנוח מיכאל ברקן ז"ל בהשתתפות הדיין הרב מ. לופו שליט"א, הח' צוי"ד ת. מ. בסוק סגן ראש העיר, הח' ר. בן דוד יו"ר מועצת הסניף, תלמידי ישיבות, הורים וקרובי משפחה.
א. פישר

אנחנו יורדים לאילת
★ אתגר ★
★ סיפוק ★
★ הטבות ★
★ תנאים טובים
★ חברה צעירה והוססת
מורים דתיים הצטרפו אלינו מכיוון שדרושים עוד מורים ומורות
● לבית-הספר היסודי הממלכתי-הדתי
● לחטיבת הביניים הממלכתית-דתית
● להיכון הדתי — נעדיף זוגות נשואים.
★
המעוניינים יפנו להר"ר. דעצד ירושלים עם פירוט קודמתיהם — ... לראיון אישי.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

של המצפה

יוקרה והסברה

נאומו של ראש־הממשלה י. רבין בפני שני בתי הקונגרס בוואשינגטון, שהאזינו לו עשרות מיליוני אמריקנים, היה מרשים בטוחו ובתכנו. נאום אינו בא במקום שיכרע במשא־ומתן אפור ומכושך, אך ערכו ביוקרה ובהסברה. זו לראשונה שראש־ממשלה ישראלי מופיע בפני מושב משותף של בית־הנבחרים והסינאט של ארצות־הברית.

בסגנון הטוב ובמובאות מתאימות מדברי אישים בהסטוריה האמריקנית הדגיש ראש הממשלה רקע ערכי משותף בין עם־התנ"ך לבין האומה האמריקנית, שחרתה בפעמון־החרות שלה פסוק מן התורה: „וקראת דרור בארץ לכל יושביה". בכך ביטא את מהותה של הציונות.

במגמתו להבליט את הקשר בין המהפכה האמריקנית לפני מאתיים שנה לבין מדינת ישראל, כבסיס לידידות בין שני העמים. הוא קבע מן הצד השני את שורש הקונפליקט בין ישראל לבין שכנותיה בסירובם של הערבים להשלים עם קיומה. זו נקודת־יסוד בהסברת עמדת ישראל, שלפיה ענייני גבולות והשאלה הפלשתינית משניים הם לגבי העקרון.

ייתכן שזו הדגשה „ניצית", בזמן שמבקשים מתינות ומוצא לפשר בין הצדדים, אך אמת זו אי־אפשר לא לאומרה בהזדמנות חד־פעמית זו עד עתה. התשואות שליוו את אמירתו, „לעולם לא יהיה המזרח התיכון ללא ישראל", מעידות שקלע למטרה העיקרית. זו משמעות הידידות בין אמריקה האדירה לבין מדינת־ישראל.

בקטעים שדנו במדיניות מעשית קרא את סאדאת לדו־שיח ישיר במאמץ למצוא פתרון לסיכסוך, הצביע על הסדר־הביניים והציע את ועידת ז'נבה לדיון בהסדר כולל על בסיס החלטות של מועצת הבטחון. אלה שחיכו לתכניות־ויתורים מצד ישראל אמרו, „שלא היו חידושים בנאום", אך ראש־הממשלה היה מעוניין להוכיח, שאין חידוש בעמדת ישראל כל עוד הערבים מוסיפים להחזיק בדעתם העויינת. הוא ציין, למען שלום־אמת נכונה ישראל גם לויתורים ניכרים.

בדבריו הודה לאמריקנים על עזרתם, גם הדגיש, שבפרוץ מעשי־איבה יוותר על נוכחות הטכנאים מארה"ב. ישראל הגנה ותוסיף להגן בחייליה בלבד על גבולות ארצה.

היה מקום להוסיף משפטים תמציתיים על מעמדה של ארץ־ישראל בהוויה היהודית, שמבחינה רוחנית מעולם לא עזבוה, על ירושלים כברכו אמונה ורוח לעם־ישראל בכל הדורות, ועל המדינה כגורם חיוני בהווה ובעתיד לקיום העם היהודי. במסגרת הזמן של הנאום, שהקיף את הנושא בכללותו, הסתפק בראשי־פרקים בתחום הערכי.

הפיסקה מתפילתו של לוחם יהודי במלחמת־העצמאות האמריקנית, שהתפלל לאלוקי אבותיו, אברהם, יצחק ויעקב למלא בחכמה אסיפה נעלה זו, שבה סיים את נאומו, באה לציין הוקרה לארצות הברית וגם חובתה לישראל. מעבר להבדלי־גישה ולגבי האיסטרטגיה המדינית במזרח הקרוב, בין הממשל האמריקני לבין ישראל, קיימת שותפות עמוקה שדינה להכריע.

מול זריקות ארגעה

הילדים דובי ומנחם יגנדה, שלפי צו הבג"ץ הועלו אל מטוס לשילוחם לגרמניה, החלו להשתולל בפנים בסרובם לעזוב את אמם בישראל ולרדת אל אביהם בברלין. בבכיתם, צעקותיהם, אילצו את קברניט המטוס לא להסיעם. הם הורדו והוזקקו על־ידי המשטרה.

בבירור המשפטי בבג"ץ דחה השופט כל הטיעונים בהציבו שאלה: „האם אנו מדינת חוק או מדינת הפקר? ודאי, יהודי ישראל בהמוניהם, שבברירה בין השארותם כאן לבין שילוחם מזדהים עם רצון הילדים האם, רובם ככולם שומרי חוק ובדרך כלל מעוניינים ביותר לא לערערו.

אבל המציאות היהודית המורכבת, כפי שמשתקפת כאן, בבחירה בין ילדי היהודים בארץ לבין ילדים אלה בנכר הגרמני, תוך חשש אבדן זיהותם היהודית בין הגויים, שואלת: האם בנידון דידן איננו חל צוו החיים: ישראל ערבין זה בזה?

בג"ץ דחה בתכלית טיעוני האם, ששלוש שנות שהותם של הילדים בארץ והתערותם בה ובלשונה, אומרות, שלטובתם יש להשאירם כאן. בג"ץ אמר „כולנו רוצים בקיום ההורן ושבו בנים לגבולם, אבל במצווה ולא בעבירה". כלומר עבירה על פסק בית־הדין ותליין של גרמניה.

אין בג"ץ רואה לפניו אלא את הכתוב וחתום ולפיו פסק, ויש חוק־חיים יהודי, „הכל מעלין לארץ־ישראל ואין הכל מוציאין", שבבקרה זה רוב יהודי הארץ מודים עמו. ח"כים מסיעות שונות בכנסת הגישו הצעת־חוק, שלפיה „טובת הקטין עדיפה" במקרים דומים, והסתמכו על קביעה של שופט עליון בפסק־דינו: „כאשר מונחת על כף המאזנים טובת ילד קטין, מוחל אני בנפש חפצה על כבודם של בתי־המשפט, ובלבד שלא ייפגעו שלומם וטובתם של ילדי ישראל".

משטרה בכוחה להתגבר על שני ילדים. הוזכר, בין השאר, להטיל בהם זריקות־ארגעה כדי להסיעם. למען השם, אל יפעילו אמצעים אלה כלפי ילדי יהודים שמתרפקים על אמם ורוצים להשאר בישראל.

יהודי הארץ, נסערים, קוראים בלשון הדורות: „אל תגעו במשיחי, אלה תינוקות של בית רבן".

ועידת פא"י ואתגריה

הוועידה הארצית של הסתדרות פועלי־אגודת־ישראל, שנפתחה בראשית השבוע הבא, ודאי תבחן את הזהות המשותפת עם אגודת־ישראל בבחירות לכנסת, שותפות לאחר הפרדה ציבורית ארוכה בין שני הארגונים. הן ב„אגודה" והן בפא"י ישנם מן הסתם חוגים שאין דעתם נוחה מן „החזית התורתית", אך הרוב תומך בה ועל פיו יימשך כנראה המצב הקיים. הכרעה זו מוכיחה שלדעתם הנהגת פא"י, חבריה כיום ברובם נוטים ל„אגודת ישראל", גם כשנבדלים באילו דגשים בנקודה זו ואחרת.

רשימה משותפת לכנסת, בהסכמת המוסד הסמכותי, „מועצת גדולי התורה", והמשכה פעילות ציבורית תקינה, הן שלבים לקראת ביטול סביר של מחיצות ארגוניות אחרונות. כל צימצום פילוג בציבוריות הדתית יש לראותו כתהליך חיובי. שתי דרכים קיימות בציבוריות הדתית. אחת דרך הציונות הדתית על מלוא משמעותה הרעיונית והמעשית ואחת דרך חרדות האנשי ציבוריה על מלוא משמעותה ברעיון ובפעולה.

ועידה ארצית של ציבור דתי מאורגן יש בה עניין לכל חלקי המחנה הדתי. פא"י כוללת אלפי שומרי תורה ומצוות שהקימו מפעלים התיישבותיים ומוסדות־חינוך ראויים לשבח. הצטיינה לרוב בגישתה החיובית לבניין הארץ ולייסודה ובתכונתה הקונסטרוקטיבית בפרקי־זמן מסויימים בקורותיה גילתה גם עמידה על דעתה על אף דעה שונה של גורמים רבי־השפעה בעולם החרדי.

בשותפות בין פא"י ל„אגודה" היא תצטרך לבחור בין התבטלות ברוב לבין מאבק על המיוחד שבה: בימי־הירום אלה, כשאחדות הם הכרחיה, קירובו של הציבור החרדי למדינה ולכל חובותיה, הוא תפקיד ראשון במעלה. פא"י תוכיח את עצמה כאשר תעזוב במסגרת השותפות נכונות לצאת באחריות יחד עם כל חלקי העם.

י. רבין עם הנשיא פורד

שקט בביירות: הנמל והבנקים נפתחו

ביירות 29 (יופי"ק, ע"ר יע"צ) — נמל ביירות ומספר בנקים נפתחו היום מחדש, עובדי ממשלה החלו חוזרים לעבודתם, והוועדה המשותפת לשביתת הנשק הודיעה כי „הכל שקט". בכך נסללה הדרך הארוכה לשיקומה של לבנון, בתום כמעט 10 חודשים של מלחמה אזרחים.

הפסקת האש בת שבוע הימים בין הנוצרים לבין המוסלמים המתבללים כבדה, והוועדה הלבנונית־סורית־פלשתינית לשביתת הנשק מסרה כי „הכל שקט, לא היו תקריות או הפרות גדולות של הפסקת האש".

עובדי ממשלה מסויימים, שקיבלו הוראות מהממשלה לשוב לעבודתם עד יום ב' או להיות צפויים לצעדים משמעתיים, הופיעו כבר היום לעבודה והבנק המרכזי פתח את שעריו. כן נפתחו מחדש סניפים של מספר בנקים פרטיים.

לשכת הסחר של ביירות הודיעה, כי תיוועד בשבוע הבא כדי לסקור את המצב הכלכלי. נשיא לשכת הסחר, עדנן קאסאר, אמר, „הנזק שנגרם הוא עצום, בלתי ניתן להערכה. אך אם נזכה במספר חודשים של שקט ובביטחון איתן, נוכל להתחיל בשיקום".

צוותים של עובדי נקיון עברו בחוצות העיר וסילקו מאות טונות של אשפה, שלא נאספה משך שבועות. סוורים חזרו לעבודתם בנמל והחלו מאחסנים מטענים שנצטברו במזחים מחמת הקרבות. לא היו אניות בנמל, וסוכני חברות הספנות מסרו כי אין הם מצפים בימים הקרובים לאניות כלשהם.

גוויות ברחובות קאראנטינה

בשכונת העוני המוסלמית קאראנטינה עדיין היו מונחות היום גוויות, 9 ימים לאחר שנכבשה על ידי הנוצרים. כמה אלפי תושבים מקאראנטינה ההרוסה מצאו מקלט בבתים מדרום לעיר הבירה. בכיוון שבתים רבים בקאראנטינה נהרסו על ידי הנוצרים, אין להם לפי שעה לאן לשוב.

אותו גורל פקד כ־15,000 נוצרים שנמלטו מן העיירה דאמור, מדרום לביירות, ואשר בתיהם הועלו באש. דאמור נפלה בידי המוסלמים והמחבלים יום לאחר שקאראנטינה נכבשה בידי אנשי הפלנגות.

מפקד חיל האוויר הסורי, הגנראל נאג'י גאמיל חזר היום לביירות לאחר ביקור של 24 שעות בדמשק כדי לדווח לנשיא אסאד על התקדמות שביתת הנשק שהושגה ביוזמת סוריה.

מקורות פוליטיים אמרו, כי סוריה מתכוונת לעקוב אחר ההתרחשות בלבנון עד מציאת פתרון סופי. ואחד מנציגיה הראשיים יישאר בלבנון בתקופות הקרובות.

הרמטכ"ל: התערבות סובייטית ישירה — אפשרות לא סבירה

יש חשש שצה"ל יעמוד בעתיד בעימות עם 3 טכנולוגיות מודרניות במקום האחת עד כה, היא הסובייטית. — זאת אמר אתמול הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, בדברו בפני באי כנס הלוחמים היהודים לשעבר בצבאות העולם, בעת סיור בבסיס חיל האויר.

הרמטכ"ל אמר, כי עלינו להביא בחשבון שגם מיטב הציוד האירופי והאמריקאי יהיו בידי שכנינו, בנוסף לציוד הסובייטי. הוא הבהיר כי לאחר שהוכנסה טכנולוגיה אמריקאית לצבאות סעודיה וכוויית ישנה אפשרות כי טכנולוגיה כזו תסופק גם למצרים. לאור זאת חייב צה"ל בעירנות ובהתערבות מיוחדת ומאליו יובן כי אינו יכול להסתפק בפחות מאשר מיטב הטכנולוגיה העולמית. הרמטכ"ל נשאל אם הוא רואה אפשרות של התערבות סובייטית ישירה במלחמה נגד ישראל. הוא השיב כי אינו רואה אפשרות כזאת כסבירה — לא על ידי הצטרפות צבא סובייטי לחזית המצרית ולא על ידי הצטרפותו לסורים.

הנסיגות לא סיכנו משמעותית את ביטחון ישראל

להלן נשאל, אם נסיגותיה של ישראל עד כה סיכנו את בטחונה. הוא אמר, כי לא נהווה סיכון משמעותי והנסיגה חייבה רק שינויים מסויימים במערך של צה"ל. בנהוגים הקיימים ניתן לקיים כוננות טובה במשך 24 שעות ביממה, ללא צורך בהחזקת מטוסים באוויר כל העת, ציין הרמטכ"ל. הדבר מתאפשר הודות לגזרות ונקודות־גובה טובות הן בסיני הן בגדה המערבית ובגולן. אם יהיו נסיגות בגולן ובגדה המערבית, הדבר יהיה קשה הרבה יותר וגם יחייב את ישראל להפעיל אמצעי כוננות מוגברים, ובכלל זה יושם דגש מיוחד על האמצעים באויר. מכל מקום, הדגיש, „במקרה כזה נצטרך לפתח אמצעים. הדעים הן על הקרקע והן באוויר". הרמטכ"ל הוסיף והעיר בקשר לכך: „איני יודע אם יש מדינאי שיטול על עצמו סיכון מעבר לקו אדום בטחוני החיוני להגנתנו".

בהשיבו על שאלה בדבר גודלו של צבא הקבע בישראל אמר הרמטכ"ל, כי היחס הוא 1 ל־15 בין צבא הקבע לבין כלל המערך הצבאי כשהוא מגוייס כולו. צה"ל היה רוצה בפרופורציה טובה יותר, אך יש לו התקן החיוני ביותר.

על השירות במילואים אמר הרמטכ"ל, כי העומס התבטא בשנה האחרונה ב־70 ימי מילואים בממוצע לחייל וב־90 עד 130 ימים לקצין.

בהצביעו על המערך העומד כבר כיום מול ישראל אמר רב אלוף גור, כי בצד הערבי יש עשרת אלפים טנקים, מהם 7 אלפים ערוכים לא הרחק מגבולותינו יותר בקוקונות שבהישג יד. זהו בערך שלא היפעל כדוגמתו בשום מלחמה עד היום.

שני מיליון יפנים הוכו בשפעת

טוקיו, 29 (עי"צ) — כבעם שני מיליון יפנים מרותקים למיטותיהם מהכת בגיפת שפעת.

האחראי העיקרי לבגיפה זו שפקדה 1.8 מיליון יפנים הוא וירוס שזוהה זה עתה על ידי המכון לחקר בקטריולוגי בטוקטאטסו. המדובר בוירוס „א־טוקיו—75", שנגדו לא נמצא עד כה תרכיב־חיסון יעיל.

בשבוע שעבר נפגעו על ידי המגיפה כמיליון תלמידים, והיה צורך לסגור יותר מ־1,500 בתי־ספר.

מה מונע נוער מהידרדרות

(יהה) מעניין היה לראות „סנדר" עם משפחת אלוש זה־ברוכה, בלי התחכמות יתרה הצביע אבי המשפחה, בת פיו הילדים והילדות, שרק המסורת היהודית, שולחן השבת במשפחה המאמינה באלקי ישראל, היא שהצילה ומצילה אותו ואת ילדיו מהידרדרות.

בדברים הראויים לתשומת לב סיפר אבי המשפחה שמחנכיו בעליית הנוער בצרפת שלנו: באוזניהם שאין אלקים. הם הרסו לנו את האמונה באלקים וביהדות — אמר. מילא הם, גורדון, יערי, בן־גוריון, עברו מסורת בית אבא לאמונות אחרות אבל אנחנו, הנוער, כמו הנוער של ימינו נשארו בלי כלים, ולכן רבים הידרדרו מהדרך הישרה.

היתגנו אנשי משרד החינוך ומנהיגי הדור לקריאה פשוטה: החזירו את הנוער למסורת היהודית, או יעשו כפי שעשה מנחה התכנית שמיד העביר את השיחה לפסים אחרים, שלא כדרכו לנסות לרדת לשכשכית הדברים ?...

תצפית

*

חב"ד תמשיך בתנועת העליה

(ב. ו.) עוד קבוצות של חבדניקים יעלו ארצה, אמר הרב מרדכי מנטליק, ראש ישיבת חב"ד בניו־יורק הנלווה לקבוצה הראשונה שעלתה ארצה להשתקע לפי הוראת הרבי מליובביץ' בצפת ובירושלים העתיקה. הרב מנטליק הוסיף ואמר שהוא מקווה כי הקבוצה שעלתה לישראל לפני שבועיים תיקלט יפה, ואם תהיה שביעות רצון ממה שהשלוחים אלו יעשו וכן השלוחים עצמם יהיו שבעי רצון — תבאנה בעזרת השם קבוצות נוספות לארץ.

דברים אלו נאמרו בעת קבלת פנים חגיגית שנערכה בבנייני האומה" בירושלים כשמאות מחסידי חב"ד עלו לירושלים מכל קצווי הארץ, כדי להשתתף בטכס קבלת פנים לעולי חב"ד שהגיעו להשתקע בארץ לפי הוראת הרב. באולם על הבמה ישבו שליחי הרבי, שעלו לצפת ולירושלים, וכשלידם יושבים זקני רבני חב"ד ראשי ישיבות ורבנים שבאו לחלוק כבוד לשליחים של הרבי.

מספר רבנים וראשי ישיבות בירכו את השלוחים ואיחלו להם הצלחה בביצוע משימתם כאן בארץ. כן דיברו מספר נציגים של השליחים אשר סיפרו על קליטתם בארץ. ומסרו דיווח מפעילות חב"ד בעולם.

*

למה מתנפלים על „אגד"?

(יונה) סמירנו שרבים נתפשים להלך־רוח נגד הנהלת „אגד" ונגד ציבור הנהגים בקואופרטיב זה, ללא בדיקת העניין. ודאי יש טענות רבות לרמת השירות, לחוסר תשומת לב לנוסעים שבתחנות הבינים שבין עיר לעיר ועוד. אולם מי שמתעניין ימצא שהלאמת התחבורה היתה משבשת את הניהול התקין, מייקרת את דמי הנסיעה פי כמה ומרבה שביתות תכופות.

ולא אורחים ונוסעים פשוטים קובעים זאת, אלא ועדת מומחים ציבורית ואמינה בדקה וירדה לשורש הבעיות, והיא שקבעה שכדי למנוע הידרדרות יש להשאיר את התחבורה הציבורית בידי קואופרטיב „אגד", המשמש כתובת לתביעות לשיפורים נוספים.

אחרונים שיש לטפון נגדם הם ציבור הנהגים, שתפקידם קשה ומצבבן. הם ממלאים תפקידם בעיניים פקוחות ובידיים אמיצות. כמסב; אישא, להניח את בדיקת הדרכים להבראת הקואופרטיב בידי מומחים מוסמכים, ולא לגרך אחר סיסמות שוא „נהגים — מתעשרים", „הלא" וכדומה.

*

המלצת שופט בענין בעיית חיפושית הקמח

(כאהיר) שופט שלום חיפני... ליך. בפני משרד המסחר והתעשיה. לבדוק טענה כי השימוש העוזר בשקים ישנים לא קמח גורם למחזוריות בחיפושית הקמח בטחנות וברחבי הארץ.

הפרשה צפה ועלתה בבדיקה מעבדתית שנערכה יולי 1973, אשר בה נקבע הקמח הנארז בטחנה בחיפה כהוכו חרקים.

מנהל הטחנה, מר ליאון... שטען בפני השופט כי הם מגיעים לטחנה עם התוצרת פקת על ידי הממשלה, או חילופין, מגיעים בשקי המשומשים.

מר נויפלד טען כי הוא ליועץ המשפטי לממשלה בו לעיכוב הליכים. תוך הסבר אי אפשר להתגבר על נגע זה עד שהקמח מסופק על ידי משרד המסחר והתעשיה. מר נויפלד גם גורס כי הן המקצועיות מצביעה על כך אחוז מכל הגרעינים בעולם לים על ידי מזיקים ובבירה אלה בחיטים היא בעיה שלא הצליחו עד כה לה עליה.

לדבריו, פניית איגוד ה... לממשלה להנהיג אריזה פעמית — בשקי יוטה, או ניייר — נדחתה, באשר עשוי לייקר את הקמח בי הסונה.

*

שבת של „אגד"

(י. עזר) „חבל, השבית תימהי", הפטיר אורח זה אנחה דו־משמעית. כי שביתה של התחבורה הציבורית בחיפה, היתה של ... ורווחה לתושבים. כי מה בעל בורחי, חשו לפתע רגע, אשר שבתה חול בעת ללא שביתות של „אגד" טעמו של יום מנוחה. אם שלם. ללא המולת הרחלה הסולר שמפלטי האוטובוסים בתהובה של עיר. ללא סור הצופר וטלטולי העשן הציבור כשיבל שכוש כלי הרכב. אמיר נה הזך, לציבור כי „השד איננו כה ..." — וכי מוטב לפחות זה אחד בשבוע ללא הציבורית. גם מנג־האוויר לא סייע ל„אגד" ביפי ... צבפה של קהל הנוסעים... הישראלי ראוי לשבח על המחשבה והעמידה בסבל זה. ובכל שהימים החמו בוסים לא חזרו לכבישים רו יותר ויותר אנשים ב... ההבירה אלטרנטיביים. ... פרטי צעיר ולרוב נהגו בו עם טרמפיסטים. ... אנשים במתינים בבבית הרבה פחות מהתורים ... בדרך כלל בתחנות, כאשר צים במתינים עצה אר... הסכנים המשוכים של „א... קווים הציבוריים". ביהוד המתיבים שאין התחורה... יותר מבינית.

דיבה, שקהל הנוסעים צעה את החשבון הסבל ... עם הנהגים המלוונים, ... בהם לצאת בנסיעת... כ„בלפי הכבישי" — כאיו ... צריך לשרת אותם ... אפילו בעלי הבבתית לרווחה לכבה יכים כאו... „מן ההפקר" במקום ביותר להנוכרה, ללא תסימות ... ולא עצירות באמצע ה... כאשר איבת האוטובוס ה... סית על כלי הרכב הקטנים.

השאלה היא, אם בהע... תה תשכיל הנהלת „אגד" לכווד את לקחי השבת בהדים תנאי השירות ה... בזה ההזבה. על כבה ... בנסיעה לפחות כמו בימי ה...

שירותי „אגד" הופעלו מחדש

תסיסה בקרב חברי הקואופרטיב

מאת סופרנו לענייני תחבורה

שירותי „אגד" הופעלו אתמול מחדש אחרי שהופסקה השביתה הממושכת. התנועה התנהלה ללא שיבושים והקהל קיבל בסיפוק את התחבורה הקלה והנוחה שסופק לו אחרי שבמשך שבוע נזקק לתחבורה אלטרנטיבית בלתי נוחה ויקרה.

במקביל להפעלת התחבורה הציבורית החלו הדיונים על מימוש ההסדרים שאיפשרו הפסקת השביתה. הקשיים הפנימיים של „אגד" לא נסתיימו עם חידוש העבודה ובקואופרטיב קיימת תסיסה חזקה נגד ההנהלה שהסכימה לאמץ את מסקנות „ועדת גולומב". האופוזיציה פעילה מאד בנושא זה ומארגנת מרי של חברים נגד ההנהלה. כבר אתמול הוגשה בקשה להוצאת צו מניעה להעברת המניות, והשופט נענה לבקשה והוציא צו מניעה זמני.

במקביל לכך תוהים אם אכן גילה משרד התחבורה את הכל לציבור לגבי ההסכמים עם „אגד". הובע חשש כי יש נספחים להסכמים וגלויים וכי מימון הביניים יהיה הרבה יותר מ־50 מיליון הל"י שוועדת הכספים אישרה.

ד"ר ר. הראל, שמונה כנציג „חברת העובדים" הממשלה במזכירות „אגד", אמר אתמול לסופרנו לענייני תחבורה כי הוא יכנס לתפקידו ברגע שיגמרו הבירורים לגבי יישום החלטות הממשלה וועדת הכספים. את תפקידו העיקרי בשלב הראשון הוא רואה במימוש המלצות „ועדת גולומב" — אמר לסופרנו.

צו מניעה בעניין מניות חברות החברים

צו מניעה זמני, האוסר על אגד לעשות כל פעולה במניות שהיא מחזיקה בחברות החברים, הוצא אתמול ע"י השופט אהרן אולסקר בביהמ"ש המחוזי בת"א.

הצו הוצא במעמד צד אחד לבקשת 5 חברי אגד ופנסיונרים בעלי מניות בחברות „ניצב"א", „מפעלי תחנות" ובית אג"ד.

המבקשים מסבירים, כי קואופרטיב אג"ד מחזיק במניית יסוד של חברה ניצב"א בת לירה אחת, המאפשרת לאג"ד למנות או לפטר 80 אחוז מחברי מועצת המנהלים של חברה זו ו־76 אחוז מכח ההצבעה. כמו כן מחזיקה אג"ד בשליטה בחברות בית אג"ד ומפעלי תחנות. המבקשים טוענים כי למעשה ממנה הנהלת אג"ד את ההנהלות של שלש החברות הללו.

הח' ניצב"א מחזיקה בחניונים, מוסכים, מקרקעין וזכויות נוספות. הח' מפעלי תחנות מחזיקה בתחנות אוטובוסים, מוסכים וזכויות אחרות והח' בית אג"ד, היא בעלת הבנין של משרדי הקואופרטיב.

המבקשים מציינים כי בהמלצות ועדת גולומב כלולה המלצה להעברת המניות של חברות החברים לאג"ד כדי למכש את רכושן. לדעתם, משמעות המלצה זו היא העברה בכסים של חברות באג"ד ללא כל תמורה. הם טוענים כי יש בכך פגיעה בהם כי רכשו את המניות בחברות הללו בכספם ובעמלם.

קרגמן: יתכן מימון נוסף

יו"ר ועדת הכספים של הכנסת ח"כ ישראל קרגמן אמר, כי אם 50 מיליון הלירות שאושרו ל„אגד" לא יספיקו לקואופרטיב — תובא בקשה למימון נוסף בפני הוועדה, והיא תבוא בהתאם לביצוע הפעולות שסוכם עליהן בין הצדדים.

מר קרגמן הוסיף, כי לוועדת הכספים יש רצון טוב ואין לה ענין ש„אגד" יתפורר. כן אמר, שאם חברי „אגד" ירצו לכסות את חלקם בגרעונות על ידי חסכונות פרטיים, שלהם, ויתור על משכורות וכדי — אם לא יהא צורך למכור רכוש או מניות של חברותיהם. אבל לקבל הלוואות מן הממשלה לכיסוי חלקו של „אגד" בגרעונות — לא בא בחשבון בצבי ר־50 מיליון הל"י שאושרו לו כמימון ביניים.

„עם כל השמחה על סיום השביתה בתחבורה הציבורית, נשאר בהפגן טעם מר בפה הרבה באה עדפלי, אמר ח"כ זלמן שובל, חבר ועדת הכספים של הכנסת.

ח"כ שובל אמר: כי הדיעות שהתפרסמו נוהגנה בקום להאגה, כי ניתנו לאגד הבטחות ורמזים שהם מעבר למה שהוסכם בועדת הכספים של הכנסת. אם ידיעות אלה תתאמתנה, יתחזק הרושם שהוחמצה הזדמנות להבריא אחת ולתמיד את מבנה התחבורה הציבורית בארץ בכלל ואת המבנה הפנימי של אגד בפרט.

כאומר יותר נמסר כי השופט המחוזי שלמה ליבנברג החליט לבטל את הצו הזמני שהוצא בבוקר בבית המשפט האוסר על „אגד" להעביר מנייתיה בחברות החברים לידי כל אדם אחר.

עובדי האוצר פותחים ביום א' בסנקציות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

עובדי האוצר עומדים לפתוח ביום א' הקרוב בסנקציות במשך שלושה ימים בתגובה לסחבת במילוי תביעותיהם בעניין תוספות שכר ייחודיות.

שבעה ועדי עובדים של אגפי האוצר הודיעו אתמול על הפעלת הסנקציות בגלל קיפוחם לעומת עובדים אחרים הנהנים מתוספות ייחודיות. הם אינם מקבלים את תוספות אלו למרות שהם עוסקים בתפקידים מקבילים לאלה של עובדים שכן מקבלים התוספות.

הסנקציות יכללו: אי העברת שיחות טלפון, ביטול השתתפות בועדות, הפסקה חלקית בקבלת קהל, אי ביצוע הקצבות מטבע חוץ לנבחרים ועוד.

רבינוביץ מביע אמונו בעובדי המכס

שר האוצר י. רבינוביץ הביע אתמול את אמונו ואת אמון הממשלה בציבור עובדי המכס.

הבעת האמון באה בעקבות מעצרו של מנהל המכס, דוד פלה. בפגישתו עם המזכירות המורחבת של עובדי המכס אמר השר, כי כל אדם אחראי למעשיו ונושא בתוצאות עליהם. אולם כלל ציבור העובדים איננו צריך להיפגע בשל כך.

בפגישה ביקש שר האוצר מהעובדים להמשיך בשליחותם בגביית המכס ולהירתם להפעלת מס ערך מוסף.

שער הדולר עלה

בריסל 29 (יופי"צ) — שער הדולר עלה עם פתיחת שוקי הכספים האירופיים ביום ה'.

גם מחיר הזהב עלה במקצת, מ־128.25 דולר האונקיה ל־128.86 דולר בלונדון ומ־128.12 דולר האונקיה בציריך ל־128.62 דולרים.

בלונדון היה היום שער הלירה שטרלינג 2.0285 דולרים לעומת 2.03875 אמש.

המעסיקים דורשים לבטל מסים עם הנהגת מע"מ

מאת סופרנו הכלכלי

משלחה של לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים נפגשה אתמול עם שר האוצר, מר י. רבינוביץ, ושר המסחר והתעשיה, מר ח. בר לב, ודרשה לבטל שורה שלמה — מס קניה, בולים, מעסיקים ועוד — עם הנהגת מס ערך מוסף.

שר האוצר אמר למשלחת כי גורל מסים אלו יהיה תלוי בשיעור של מס ערך מוסף שיקבע. ככל ששיעורו יהיה גבוה יותר כן ניתן יהיה להפחית מהמסים האחרים. שיעורו של מס ערך מוסף יקבע רק בסמוך להפעלתו. הוא אמר כי יש עתה שיקולים בהכנות להפעלת המס אך היא מקוויה עם זאת שהוא יופעל בהקדם.

נושא אחר שהועלה בדיון היה שוק ההון ויו"ר לשכת התיאום, מר א. שבים, התריע על חוסר התיאום בין בנק ישראל לבין האוצר. הוא ציין כי בנק ישראל העלה את הריבית על מילוות קצרי מועד ובכך גרם להעלאת הריבית על כלל המשק.

נשיא הקבלנים, מר ד. שסרן, עורר בפגישה את הנושא של ניכוי במקור, המגיע בבניה עד 20 אחוז. דבר זה, טען, גורם לכך שמספקים מפלים מהדירים בגלמם את הניכוי. הממונה על הכנסות המדינה, מר מ. גוזרפר, ענה על כך כי הגדלת הניכוי נועדה להביא לניהול ספרים. אלו שמנהלים ספרים — הניכוי אצלם הוא 10 אחוזים בלבד.

קפאון במשא השכר

המשלחה מסרה דיווח על מצב השכר עם ההסתדרות ובין היתר ציינה כי יש קפאון בנושא של שכר מינימום. המעסיקים מציעים להעלות את שכר המינימום ל־970 ל"י בעוד שההסתדרות תובעת 1050 ל"י.

י. רבינוביץ אמר למשלחת כי האוצר עומד על הקפאת שכר בשירותים וביטול שעות הקיץ.

בישיבה הוחלט על הקמת ועדה משותפת, לממשלה, לבנק ישראל ולשכת התאום לבדיקת אופן חלוקת האשראי בין הסקטורים השונים במשק.

הוצאות המימון בתעשיה הוכפלה בשנה החולפת

מאת כתבנו הכלכלי

בדיקה שנערכה ב־180 מפעלים הראו כי הוצאות המימון הוכפלו בשנה החולפת והגיעו לשיעור של 9 אחוזים.

סמנכ"ל משרד המסחר והתעשיה לכלכלה, מר צ. מר־חיים, שמסר על כך אתמול בדיון על השקעות בציוד בתעשיה, שנערך מטעם המויל, אמר כי חלק מהעלאה זו היא תרומה של הממשלה שייקרה את האשראי להון חוזר ולהשקעות והחלק נובע מהמצב בבנקאות. בשיעור ריבית כזה, אמר, ספק אם יהיו הרבה מפעלים שיוכלו לקיים הצבר הון עצמי.

בדבריו עמד על הקשיים שיהיו השנה לתעשייה בגיוס הון להשקעות כדי לבצע את תכנית התעשיה בשל מדיניות הריסון יהיה צורך לגייס אשראי בחו"ל והמדיניות תהיה לעשות כל מאמץ להפנות המפעלים לקבלת אשראי ספקים בחו"ל. הדבר אפשרי משום שהן ממשלות הן יצרנים מוכנים לספק אשראי בכדי לעודד יצוא. בדרך כלל, ציין, זהו אשראי טוב כי הוא מסובסד ע"י הממשלה או היצרנים.

להלן מסר, כי מדיניות משרד המסחר והתעשיה תהיה לא לעצבם בהשקעות לכלל התעשיה אלא להב יותר לתעשיה מועדפת — אותו מיתוח או עתירות יצוא.

החוק הקיים לעידוד השקעות הון לא יוארך

בדבריו על החוק לעידוד השקעות הון, שתוקפו עומד לפוג בסוף חודש מרץ, אמר כי לפי הערכתו יוחזק החוק ולא יוארך כפי שסברה. רוב העקרוניות המחזיקים של החוק נכוצו כבר ונשארו חילוקי דעות רק לגבי כמה נקודות. הוועידה שינתן למפעלים במרכז הארץ ושיעורי המיסוי הישיר.

נעצר חייל שגנב נשק צבאי

משטרת ירושלים לכדה אחר ליום אתמול חייל צה"ל בשעה שניסה לבצע עיסקה של מכירת נשק, שגנב מן הבסיס שבו הוא משרת. הנשק נתפס והחייל נעצר.

ביום ד' השבוע פנה איש הפנתרים השחורים דני סבח אל חבר הכנסת אולמרט, וסיפר לו כי אשה תושבת ירושלים שאלה אותו אם ידוע לו מישהו המוכן לקנות כמות גדולה של כלי נשק. אותה אשה סיפרה כי חייל המשרת בבסיס צבאי באיזור ירושלים מוכן לספק את הנשק, שלושים תת־מקלעי עוזי, תמורת השלום של אלף לירות בערך לכל כלי. דני סבח סיפר לחבר הכנסת אולמרט כי החליט על דעת עצמו להתיצב בחיוב, כדי להביא את העיסקה לשלבי ביצוע ותוך כדי כך לחשוף אותה ולסכלה. הוא פנה אל חבר הכנסת אולמרט כדי לקבל הדרכה כיצד לנהוג.

בעקבות הקשר שנוצר פנה חבר הכנסת אולמרט אל מחלקת החקירות של משטרת ישראל והעלה את הנושא.

החייל יובא היום להוצאת פקודת מעצר נגדו.

חותרים להקמת מרכז ליברלי

מאת סופרנו לענייני מפלגות

יש להייב גיבוש מרכז ליברלי ולהחיש את התהליכים לכינונו, כדי לאפשר לגוף מלוכד כזה להופיע כבר בבחירות לכנסת הבאה, תוך חתירה להשיג בכל 10 מנדטים — עמדה זו השמיעו מוביל ל"ע, יצחק ברקאי, ואלי"ב (מיל.) רם רון, (התנועה לזכויות האזרח) ודויד ב. ברכה, חבר ההופ"ע של תנועת „שינוי", בסימפוזיון, שנערך בבת ים.

2800 יועצים צבאיים רוסיים בארצות אפריקה

וואשינגטון 29 (ע"ר) — משרד ההגנה האמריקאי הודיע אמש, כי בסך הכל יש כיום 2800 יועצים צבאיים באפריקה, ואילו לקובה 11,760 אנשי צבא באפריקה, כולל 310 יועצים צבאיים בגינאה ו־50 בסומליה.

משרד ההגנה מסר את הפירוט הבא על היועצים הצבאיים הסובייטיים באפריקה: 1000 בסומליה, 600 באלג'יריה, 300 באוגנדה ובמספר הזה בלוב, 200 במצרים, 170 באנגולה, 110 בגינאה, 80 בסודן, 50 בניגריה, 33 במאלי ו־25 במוזאמביק.

הסיוע הצבאי הסובייטי לארצות ביניה באפריקה הסתכם בחמש השנים האחרונות ב־22 ביליארד דולר, מהם 1,313 מיליון דולר למצרים.

200 מיליון דולר סיוע ארה"ב לפורטוגל

ליסבון 29 (יופי"צ) — ממשלת ארה"ב החליטה להעניק לפורטוגאל סיוע ב־300 מיליון דולר ב־12 עד 18 החודשים הבאים, בתנאי שהפורטוגלים יתמידו בדמוקרטיה — אמר היום דובר של שגרירות ארה"ב בליסבון.

הדובר הוסיף כי הסיוע יהיה בצורת מענקים ומלוות בתנאים נוחים.

הכספים נועדו להפגת סיכונים לצרכים. סיוע לפליטים מן המושבות הפורטוגליות לשעבר, שיפור הדיור והחקלאות ועוד.

סטודנטים יהודים בארה"ב הפגינו בהצגת הקרקס הסובייטי

בינגהאמטון, ניו־יורק 29 (עי"צ) — יותר מ־200 סטודנטים יהודים הפגינו אמש בעת הופעה של הקרקס הסובייטי בעיר זו.

הם הפגינו נגד מדיניות הממשלה הסובייטית, קודם לכן איימו עליהם אלמונים בטלפון להימנע מלהפגין. האלמונים אמרו כי „הם יהודי הגימ" אם לא יבטלו את תוכניתם להפגין.

הקרקס הסובייטי עורך עתה סיור הופעה בצפון ארה"ב.

שר הפנים סייר בישובי דרום רמת הגולן

שר הפנים, ד"ר י. בורג, סייר אתמול בישובי דרום רמת הגולן.

שר הפנים נפגש בתחילת סיורו עם הנהלת המועצה האזורית עמק הירדן בצמח יחד עם יו"ר המועצה. העלה בפניו את בעיות ביתויהם של ישובי דרום רמת הגולן.

לאחר מכן סייר השר במכללה עמק הירדן בצמח ומשם יצא למפעל הע־ביוד בבני יהודה. לפני הרב הלישיבת גולן בית בעקביים. שם נתן השר שיעור בגמרא ודיבר בפני תלמידי הישיבה.

כמו"כ ביקר בקשת, ביהודה, בבני... ובחספית ובכבונית.

ביהנגתו אמר השר, כי הוא התרשם מאד בריה ההתנדבות השוררת באזור וכי היישובים הללו ראויים לעוד־ית. „אני חושב שכדאי לגולן ולראות כיצד מתגבשים מאורים חלוציים ומביא אלינו את האור של הגולן בו נעשים מעשים שצריך להמשיך איתם למבצנו ולבצע אלה היושבים בגולן ולבצע אלה שיבואו להתיישב באר", אמר השר.

לשר נילוו מר ישראל קניג, הממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים, נציגי ישובי הגולן וחבר המועצה האזורית עמק הירדן.

השר התקבל בלבביות בכל היישובים שבהם ביקר. היא סיכם עם המתיישבים בעיית מצב־הפיננסים.

יותר ויותר חברות בריטיות נכנעות לחרם

לונדון, 29 (עבא) — יותר ויותר חברות בריטיות נכנעות לחרם הערבי בקשר הסחר עם ישראל — מסר היום „דיילי טלגראף".

העתון מציין כי כמה חברות בריטיות בטירוה צוה בלייר את הנק יהסי העובדים בבריטניה ובסמאגה להצטיך עיבים מבוצע יהודי בכדי לעצה הן בעיני הערבים.

העתון מדגיש כי התברר להלעין שחברות הממשמנה פעילה עם משרד החרם בדמשק זוכות על כך בתמורה קשבה ביותר בשר אשר חבריה המתמידות לעמוד נגד הלחצים הערביים תוכלות רק לצפות יתקות בירי־הם. יתר על כן בבחינה האבינית הקשרים המסחריים עם ישראל עדיפים עם היחסים המסחריים עם הערבים.

העתון בגנה את משרד המסחר הבריטי ובו את משרד המסחר הבריטי על שהם משליבים עם החרם הערבי.

סם בשווי 23 מיליון דולר הוחרם בארה"ב

ניו־יורק 29 (ע"ר) — המכס האמריקאי החרים את המשלוח הגדול ביותר של סם, שהגיע אי פעם במשלוח אחד לארה"ב.

בלשים עלו על אניה שהגיעה לניו־יורק מקולומביה והחרימו במטען של 45 קילוגרם קוקאין, השווה 23 מיליון דולר בשוק השחור.

הוחמר עונשו של ליפסקי

פריס 29 (עי"צ) — לואי ליפסקי, מראשי חברת הבניין הצרפתי הגדולה „באטריכואן פיגסיה", שהואשם בבעילה במבעבירה של הכספים שהופקדו על ידי רוכשי קוטגים, נידון היום על ידי בית משפט לערעורים בפאריס ל־8 שנות מאסר וקנס בסך 100 אלף פרנקים. לאחר מכן בערכאה קודמת נידון ל־5 שנות מאסר ולקנס 100 אלף פרנקים.

בי הבאה נצר זוג שיצאו בספינה

גבר ואשתו שיצאו ים בספינה בתוצרת עצמית מבוקשים לחקירה על ידי, בתצורה ובלין במשודים ביציאה שלא כדין בישראל.

תכנית צנע במצרים

קאהיר 29 (עי"צ) — ראש ממשלת מצרים, ממדוח סאלם, הודיע לאסיפה הלאומית על הפעלת תכנית צנע כלכלית, שנועדה לבלום את עליית המחירים ולשפר את מצבם של השכבות המקופחות.

באומו הודיע סאלם כי המדינה הקדיש בשנה זו סכום של 190 מיליון לירות מצריות לשיפור תנאי החיים של הפועלים והאיכרים.

הוא ציין כי התקציב לארגון סוכ־דות ותקציב רבשים הטבה ב־20 אחוז וכי מעתה לא תוכל הממשלה להעמיק מבוניה גדולות להובלה עבדיהם.

תיפסק גם בניית מבני מגורים עבור הסקטור הממשלתי והמסים על ההזמנות בבתי המלון הגדולים ובבתי הקאוטו יועלו ב־20 עד 50%.

מצרים רוצה להכפיל את היפרטי הנפט בשפעתה

נשיא מצרים אנואר סאדאת קיבל ביום ד' את נציגי „מוביל אויל", „סטנדרד אויל אוף אינדיאנה" וחברות הנפט שלה דן עמם על סיכויי גילוי נפט במצרים ומאמצים שעושות החברות הבינלאומיות להפקת נפט זה.

משלחת של חברת „אמוקו", השייכת ל„סטנדרד אויל אוף אינדיאנה", הגישה לנשיא מצרים דו"ח על גילויי הנפט הנוספים במפרץ סואץ.

בעלי חברת הנפט אמרו כי אפשר להשיג את התפוקה של הפקת מיליון חבית נפט ליום עד 1980. אם תתגשם התחזית זו היהפך מצרים למדינה המייצאת נפט.

הפרלמנט האירופאי תובע הפ(סקת) המערכה האנטישמית בבריה(״מ)

שטראסבורג 29 (עי"צ) — האסיפה הפרלמנטרית של מועצת אירופה אישרה היום את הדו"ח על גורל יהודי בריה"מ שהגיש הציר השבדי הליברלי פר אלמארק.

מספר צירים, ביניהם הקומוניסטים והסוציאליסטים צרפתים, נמנעו בהצבעה.

הדו"ח דורש כי שלטונות בריה"מ „יינבעו מן הנוהלים המוכחים וישימו קץ להטרדה ולמשפטים, למערכה האנטישמית, ויעניקו ליהודי בריה"מ את הזכויות הכלולות בחוקה הסובייטית, ויתירו לכל היהודים המבקשים זאת להגר מארצם".

הדו"ח גם קובע, כי הרשויות הסובייטיות מונעים מן הקהילה היהודית כל אפשרות לביטוי תרבותי ודתי, וכי אין באפשרותם ל... עם בני דתם מחוץ לבריה"מ.

הסנטור הקונסרבטיבי הצר... סיבני הכריז כי היא „מעצבם של היהודים בבריה"מ מקוממים ... לצאת ... אה הדבר".

הבהרה

ח"כ הרב קלמן כהנא, מבקש להבהיר כי בראיון שנערך עמו אתמול ב„הצופה", חלה אי הבנה: צריך להיות כידוע: הרב כהנא קיבל הוראות הגר"י חיים עוזר גרודזינסקי, לפנות בשאלותיו ל„חזון איש".

פצצות נגד קומוניסטים בפורטוגל

אופורטו, פורטוגל, 29 (...) אנשים נפצעו, אחד מהם ... היום ... כאשר ... שהתפוצצו היום ... של עשר דקות בעיר בצפון פורטוגל.

הפצצות הופנו נגד ... קומוניסטים, בשידי אירגונים ימניים ... של ארגונים ... אחד מהם ... לא נפגע.

מ. בן פורת: המצב הפנימי והחיצוני יאלצו את רבין להקדים הבחירות

ח"כ מרדכי בן פורת (מפלגת העבודה) אמר כי המצב המשקי־החברתי והלחצים בחוץ יאלצו את ראש הממשלה י. רבין להקדים את הבחירות לכנסת, ולקיים אותם בסוף שנה זו במקום בסוף 1977.

„איני מתרשם מהשיחות האחרונות שקיימו רבין בארה"ב, ויש להיות ... שפורד וקיסינג'ר לא ימעטו בלהציב בגלל שנת הבחירות בארה"ב", אמר הדובר, שהופיע בכינוס של כתבי המפלגות ב„בית סוקולוב" בת"א.

מר בן פורת הוסיף, כי לקראת הבחירות עשויים להתגבש תנועות וזרמים, שכיום עדיין אינם בולטים בשטח, והדגיש כי על פעולות ההתקבצות כבר כיום, במטרה לשנות את המפה הפוליטית במדינה. גם בקרב הצעירים יש תסיסה בכיוון זה.

הדובר הדגיש, כי „הניצים" ו„היונים" לא יוכלו להמשיך להתקיים יחד, תחת כנפי מצע אחד, במפלגת העבודה. „מפלגת העבודה לא תוכל להכות יותר שקר בנפשה בפני הציבור ע"י מצע של הגדרות כלליות בלבד, שלפיהן אפשר גם לקיים התנחלויות בשטחים וגם למנוע אותן.

הוא הוסיף, כי אם המצע לא ימצא חן בעיניו, הוא יפרוש בגלוי מהמפלגה, ולא ימשיך להשאר בפנים, כדי להתהור תחת קוימה.

בלגרד, 29 (יופי"צ) — 9 יוגוסלבים פרו־סובייטיים יועמדו בקרוב לדין באשמת פעילות נגד המדינה, שתכליתה להביא להפלת הממשלה הקומוניסטית של הנשיא טיטו, אמרו היום בחוגים רשמיים.

טיב ואיכות חלומיים

חרסינות קרמיקה וכלים סניטריים

אצל:
משה קטן ב...
לבונטין 1 תל־אביב
פנת אלנבי ע"י ה...

...י על ניצול אונסק"ו למטרות פוליטיות

...הישראלי לאונסק"ו ...גדיר החינוך התרבות ...ה אתמול את ניצול ...סק"ו למטרות פולי...טיות.

...ראשה מר שמואל בנדוד, ...רושלים לדיון עם המשל... ישראליות שנתקבלו ב... של הועידה הכללית של ...בני כשנה. בישיבת הוועד ...בעקבות ההחלטות נגד ...בעולם התופשי תגובה ...לת ואנשי חינוך, תרבות ...ים הפסיקו לשתף פעולה...

תגובות בעולם

...ישראלי הביע את סיפוקו ...בעולם והביע את הערכתו ...ונים, הוועדים הציבוריים ...במדינות רבות שנתנו ב...ירותם מסטיתנו של אר...עזרו וחוקתו. הוועד קרא ...זיתוף הפעולה בין אנשי ...בישראל עם עמיתיהם ...לקדם את המטרות הנע...

לות שהנחו את מייסדי אונסק"ו לפני 30 שנה.

תיקון המעוות

הוועד הישראלי הביע את צערו ואכזבתו על שבמשך שנה ויותר מאז נתקבלו ההחלטות נגד ישראל לא מצא הארגון דרך לתיקון המעוות. כן הביע הוועד הודאה עם ההחלטות שנתקבלו על־ידי הכנס הבינלאומי למען האוניברסאליות של אונסק"ו שנערך בפאריס בחודש אפריל בפרס אשתקד.

בתום הישיבה יצאו חברי הוועד בקריאה לכל הוועדים הלאומיים לאונסק"ו, ולכל אלה שמטרות הארגון האמיתיות קרובים לליבם, להתמיד במאמציהם הנמרצים להחזיר את הארגון אל ייעודו המקורי.

מעצר לחשודים באיומים ובריונות

גילוים של בריונות משפחתית במשך תקופה ארוכה והשלטת טירור על בעלת מסעדה — הניעו אתמול שופט שלום בתל־אביב להוציא פקודת מעצר ל־10 ימים נגד 5 חשודים באיומים ובגרימת נזק במסעדה ברח' אבן גבירול בתל־אביב.

חוקר המשטרה, רס"ר ששון דודי טען, כי החשודים דליה, יעקב, יוסף ומשה זית (אחים) נהגו לאכול ולשתות זמן רב במסעדתה של בתיה שמאי. השבוע, כאשר החליטה האשה לשים לכך קץ ולדרוש תשלום תמורת הסעודות, איימו עליה החשודים וגרמו נזק למסעדה.

החוקר הבהיר, כי יש לחקור בעלי מסעדות נוספות באיזור אם גם הם נתונים למעשים אלה של הנאשמים.

נדחה ערר מעצרו של מ. רובינסון

השופט המחוזי דב לוין דחה אתמול ערר על מעצרו של מייקל רובינסון משווייץ, השוהה בישראל כתייר ועצור לחקירה בפרשת מנהל אגף המכס והבלו דוד פלד.

כזכור הוצאה ביום ד' פקודת מעצר ל־5 ימים נגד רובינסון בבית משפט השלום בתל אביב. על כך הגיש פרקליטו, עו"ד יהודה מוריץ, ערר לבית המשפט המחוזי. הוא טען כי רובינסון עצור כדי לתת עדות ואין המשטרה מתכוונת להאשימו, שכן כבר הובטחה לו הסינות של עד מדינה. כן טען, כי לפי החוק אין להעמיד לדין אדם שאיננו אזרח ישראלי על עבירות שנעשו בחו"ל וחוק השוחד לא חל עליו.

קצין המשטרה משה מלובסקי אמר, כי אין בכוונת המשטרה לחזור בה מן ההבטחה לתת לרובינסון חסינות, אך בתנאי שהוא ימסור את כל המידע שברשותו בקשר לפרשה. למשטרה יש חשד הוא מסר רק מידע חלקי ונוסף לכך ניסה לשבש את הליכי החקירה.

השופט דב לוין קבע, כי כל עוד לא ניתנה חסינות לרובינסון, הוא בגדר חשוד רגיל. לגבי העובדה שמדובר באזרח זר, השוהה בארץ כתייר, ציטט השופט את החוק הקובע שאפשר להעמיד לדין בארץ נתין זר על עבירות שעשה בחו"ל אם עבירות אלה פוגעות בבטחון המדינה או בכלכלתה. לדעת השופט לוין אפשר לראות במתן שוחד לפקיד בכיר מדרגתו של דוד פלד, משום פגיעה בכלכלת המדינה, ולכן ניתן לחקור את מייקל רובינסון גם בפרשה השוחד.

הוארך מעצר חשוד בגניבת נשק בצה"ל

בית משפט השלום בחיפה האריך ביום ה' את מעצרו של עמרם ועקנין בן 22 החשוד בגניבת נשק מצה"ל. החשוד נחקר בין היתר גם בפרשת זריקת רימון היד לאיטליז בשוק תלפיות בחיפה.

ב"כ המשטרה, רס"ר משה דיין, טען, כי החקירה מסועפת וצפויים מעצרים נוספים בפרשה זו.

בא כח החשוד, עו"ד אמנון שטרנברג טען כי לא נתגלה נשק בביתו של החשוד ואין יסוד לקשרו לפרשת הפגיעה באיטליז.

* משה גבאי, מי שהיה עצור כחשוד בפרשת הטלת הרימון באיטליז בשוק תלפיות בחיפה שוחרר אתמול ממעצרו ע"י שופט שלום בחיפה בערבות של 7000 ל"י. ב"כ המשטרה אמר השופט ר. בן חורין, כי חקירתו של החשוד הסתיימה ואין למשטרה התנגדות לשחרורו בערבות מתאימות.

פריס: משה סגי, יו"ר מגן דוד אדום בישראל מוסר בטקס חגיגי שנערך אתמול את מפתח תחנת מד"א בהרצליה למר אמיל אולאר־יבוניב, אגודת ידידי מד"א בליאון, צרפת, שבהתרמתם בוצעו שיפוצים בתחנה. אגף חדש בתחנת מד"א בהרצליה.

פרצה רצינית בחזית החרם הערבי:

תביעת משרד המשפטים האמריקני נגד „בכטל"

ראשי הליגה נגד השמצה שליד בני ברית בארה"ב העלו היום בניו יורק על נס את הפעולה האנטי־טרסטית של משרד המשפטים האמריקני כנגד חברת הענק „בכטל". התביעה שהוגשה נגד הקונצרן הקבלני שבסאן פרנציסקו מאשימה אותו בשיתוף פעולה עם החרם הערבי והיא באה בעקבות מסמכים שהוגשו ע"י הליגה לעוזר התובע הכללי מר תומס קאפר והוכיח שהוגשו לשר המשפטים אדוארד לוי.

בהודעה שפרסם מר ארנולד פורסטר היועץ המשפטי של הליגה הודגש כי „על פי המאמצים מוסלים לא רק 1 ביליון דולר בציוד וידע אמריקני, אלא גם במוצבים חיוניים ביותר לערבים שימשו מהם ולכן „בכטל" תהיה כעת במצב שתוכל שלא להכנע לחרם הערבי: החברה הקבלנית המקימת צנורות ופעולה ענפה בארצות ערב הסתייגה עד כה מלהתמך בפעולה הציבורית כנגד השתתפות אמריקנית בחרם על מדינות ידידותיות לארצות הברית וכתוצאה מכך הכניסה את עצמה למצב שבו היא מאשמת כעת בקשר בלתי חוקי למניעת סחר הוגן.

שתי הודעות משמחות

השופטת המחוזית גב' חנה אבנור בתל־אביב, קיבלה אתמול שתי הודעות משמחות: שהוענק לה התואר „נשיא תורן" בבית המשפט וכי בתה ילדה נכד נוסף. לשכת השופטת היתה מלאה פרחים לרגל שני המאורעות המשמחים.

יחד עם השופטת אבנור נתמנה גם השופט בנימין כהן לנשיא תורן, כך שיחד עם הנשיא התורן הוותיק מכס קנת יהיו עתה בבית המשפט המחוזי בתל־אביב שלושה בעלי תואר „נשיא תורן". עד כה היו בבית המשפט המחוזי בתל־אביב — שני נשיאים תורנים — מר מכס קנת ומר יעקב גבירון. עתה פרש מר גבירון לגימלאות והתקן הוגדל לשלושה, ולפיכך נתמנו שניים חדשים.

טבעוני סירב לקבל תרופות — ונפטר

תושב קרית חיים מת ביום ד' לאחר שחלה וסירב לקבל תרופות בגלל השקפתו הטבעונית.

המנוח הוא אוריאל בן יהודה, בן 44, מרחוב אלישבע בקרית חיים. חקירת משטרת זבולון העלתה, כי האיש לא היה בכל טיפול רפואי מאז החליט להיות טבעוני בשנת 1963. אולם לפני ימים מספר חש ברע וביום ד' הוזעק רופא לביתו. הרופא ביקש לרשום לו תרופות, אך החולה סירב לקחתן בגלל השקפתו הטבעונית, וכעבור שעות אחדות נמצא ללא רוח חיים.

פרשת מותו של האיש נידונה אתמול בפני השופט החיפני מר ראובן בן חורין. באי כוח המשטרה, מפקח א. סלד טען, כי נסיבות המוות אינן ברורות.

השופט נתבקש להורות, כי תפתח חקירה בנסיבות המוות, כולל ניתוח הגופה.

ב"כ המשפחה התנגד לניתוח שלאחר המוות בטענה כי הדבר נוגד את השקפתו של המנוח, שהיה טבעוני בכל ימי חייו. ב"כ המשפחה הוסיף, כי אף שהיה חולה וחלש, סירב המנוח לקחת תרופות עד לסוף המר, למרות שרופא שבדק אותו המליץ בפניו ליטול תרופות.

השופט בן חורין סירב להוציא צו לניתוח הגופה, בציינו כי מתברר שהאיש היה טבעוני ומת מוות טבעי אך כי נראה שאפשר היה להצילו. בכל מקום, השופט קבע כי לא קיים כל חשש למעשה עבירה, ולכן דוחה את בקשת המשטרה לפתוח בחקירה לסיבת המוות.

ילד שנעלם ביהוד נמצא בבית ברמאלה — ערבי נעצר

ילד בן 4, שנעלם מביתו ביום ד' בערב נמצא סמוך לחצות ברמאללה לאחר חקירה מאומצת של משטרת מרחב דן. עד אותה שעה נערכו אחריו חיפושים מקיפים בהשתתפות כוחות משטרה וכלבי גישוש.

התברר, כי ערבי תושב רמאללה המועבד באתר בנייה ביהוד פיתה את הילד לנסוע עמו. האיש נעצר ונפתחה חקירה כדי לברר לאיזו מטרה נשא האיש את הילד לביתו.

הילד, אלי קדוש, המתגורר ברחוב מוהליבר ביהוד, יצא כדרכו לשחק ולא חזר לביתו עד שעות אחה"צ המאוחרות של יום ד'. הוריו חיפשו אחריו בסביבה הקרובה ולא מצאוהו ואז הוזעקה המשטרה. למקום הגיעו כוחות מוגברים מכל תחנות המשטרה של המרחב; ועמהם כלבי גישוש ונפתחו חיפושים מקיפים ע"י כוחות משטרה ומתנדבים רבים, אך עד לשעות הלילה המאוחרות העלו המחפשים חרס.

אולם במקביל לפעולות החיפושים פעלו החוקרים גם בכיוון נוסף: הם החלו לרשום סיפורים של שכנים ושל ילדים אודות מהלכיו של הילד האובד באותו יום. בין היתר סיפרה שכנה כי הילד נראה משוחח עם ערבי העובד באתר בנייה לא הרחק מביתו. ילדים בשכונה סיפרו כי הילד סיפר להם כי הוא „יסע רחוק". המשטרה החליטה לבדוק קטעי סיפורים אלה. ואכן, לאחר חקירה קצרה אצל קבלן הבנייה העלתה כי הערבי הוא תושב רמאללה. לאחר השגת כתובתו פתחה המשטרה בבהילות לאיתורו. והסוף להצית נמצא הילד אצל הערבי ברמאללה.

הערבי נעצר והחקירה נמשכת.

הוענקו מגינים לנציגים של סדנאות הנוער בצה"ל

600 נערים משרתים כיום ב־32 סדנאות של צה"ל ברחבי הארץ, שם הם נהנים מלימוד מקצוע ומלימודים כלליים. אתמול נערך במחנה המטכ"ל בת"א טקס בו הוענקו לנציגי ארבע יחידות נוער כאלה מגינים מטעם ראש אכ"א על זכייתם במקומות הראשונים בצעדת ירושלים.

במהלך הטקס צויין המפעל הזה של נוער עובד ולומד במסגרת צה"ל, שאין כמותו בעולם.

סא"ל גרשון, העומד בראש הענף המטפל בנוער זה, ציין לפני כתבי עתים, כי ב־3 השנים האחרונות עברו 2700 נערים בסדנאות צה"ל וכיום כבר נמצאים רבים מהם בשורות צה"ל כשהם עוסקים במקצועות שלמדו במסגרת הכשרתם. הנערים הלומדים בסדנאות הם בני 14 וחצי עד 17 וחצי.

אל"מ יצחק רונן, ראש מרכז הגיוס, עמד במהלך הטקס על העובדה שעל ידי טיפול וטיפוח נוער הכרוי בעייתי אפשר להגיע להישגים. הוא אמר, כי זהו מפעל חברתי־לאומי שאין כמוהו.

מר זוהר גינדל, ממשרד העבודה, הגוף השותף למפעל סדנאות הנוער בצה"ל, הביע את הערכתו לשלטונות הצבא המטפלים בבני הנוער ולמדורות — החיילות המקנות להם לימודים וערכים.

לאחר הברכות חולקו „המגינים". במקום הראשון בצעדה זכתה קבוצת הנערים מסדנא גייסית. במקום השני נערי יחידת הובלה. במקום השלישי סדנה במרכז הארץ ובמקום הרביעי נערי סדנה בצפון.

חברים באגד חתומים על עצומה נגד העתונות

עם סיום שביתת אגד בכל רחבי הארץ החתמו אתמול 600 איש מחברי הקואופרטיב בחיפה על עצומה למען הפסקת התשלומים מראש תמורת העתונים שמקבלים החברים. בדרך זו מבקשים חותמי העצומה להפריע בן העתונות בשל העמדה שנקטה במהלך השביתה.

העצומה מאשימה את אמצעי התקשורת בנקיטת עמדה עוינת כלפי אגד, וטוענת כי הם אשמים במידה רבה ביחס השלילי שגילה הציבור כלפי אגד ושביתתו.

נתגלתה מכונית השוד בסוכנות הדואר

מכונית ה„סוברו" הצהובה שבה השתמשו השודדים ששדדו אתמול 150 אלף ל"י מסוכנות הדואר בג'דל כרום — נמצאה ביום ד' בערב ע"י המשטרה. המכונית נמצאה נטושה ביער אחיהוד ונתברר שנגנבה יום קודם לכן מתושב קריית חיים.

בהמשך החקירה עצרה המשטרה 3 מתושבי כפר דיר אל אסד והיא מחפשת שני חשודים נוספים תושבי הכפר מג'ד כרום, אשר טרם אותרו.

מתה אשה שנפגעה בתאונה

אשה שנפגעה בנובמבר 1975 כשהיא חוצה דרכים בחיפה, מתה ביום ה' מפציעה בבית החולים רמב"ם.

האשה קלרה ברשצקי, בת 63, נפגעה על ידי אוטובוס בצומת הרחובות הגפן — שדרות ארים. נהג האוטובוס ש' גפן, העצור בתאונה שוחרר בערבות של 5000 לירות.

חקירה סביב טפסי רישוי מזוייפים

המשטרה פתחה בחקירה סביב רשת של זייפנים הכורכת טפסים מזויפים של משרד הרישוי לפסולי נהיגה מחמת מצב בריאות.

בהמשך החקירה הובא אתמול לבית משפט השלום בתל אביב מורה לנהיגה בתל אביב ושמו יצחק דודיי. חוקר מדור הרמאויות ביקש לעצרו לחקירה, בטענה כי האיש עסק בזיוף הטפסים ומכירתם, ויש לעשות עוד חקירות ועצרים. לדברי החוקר נעשו הזיופים במשך 4 השנים האחרונות.

אולם השופט א. כהן ציווה לעצרו ל־10 ימים.

15 שנות מאסר למחבל בעזה

15 שנות מאסר גזר אתמול בית משפט צבאי על מדריך חקלאי מעזה, שהועסק ע"י משרד החקלאות ונתגלה כמחבל בארגון „אל פתח". האיש, עלי מבטוד גורגיין, בן 30, נעצר בקיץ 1975.

התובע הצבאי טען, כי הנאשם גויס לשורות „פתח" בשנת 1970 וקיבל אימון בזריקת רימוני יד ובהכנת מטעני נפץ. בין היתר זרק הנאשם רימון יד לעבר אוטובוס שהביא פועלים הביתה שלוש פעמים ומטען נפץ מתחת למסילת הברזל. בכל המקרים לא היו נפגעים.

אב בית הדין, סא"ל יעקב אור, דחה את טענת הסניגוריה שהאיש לא אחראי למעשיו וכי הוא בלתי שפוי בדעתו.

* 7 נערים בני 16 ממידת הכרמל נעצרו לחקירה ביום ה' בחשד פריצות וגניבת רכוש ברבבות לירות. הועלה חשד כי ב־15 פריצות לדירות מגורים ובתי עסק הם גנבו רכוש בשווי של 100 אלף לירות.

משפחה דרוזית עברה מלבנון

משפחה דרוזית בת 7 נפשות עברה ביום ה' את הגבול מלבנון לישראל באיזור רג'ר.

אבי המשפחה הוא אנים חסין אל חלבי, כבן 50, מכפר אל עבדיה, המרוחק 30 ק"מ מהגבול. הוא עבר את הגבול עם אשתו וחמשת ילדיהם, בני 6 עד 20.

המשפחה הגיעה במכונית „מרצדס" אורחית שחורה. המכונית נשארה בבסיס צבאי באיזור, והמשפחה עברה בדיקה מטעם הצבא והועברה במכבר בית של נהג מונית מבריינר, יעקב אבו, לדליית אל כרמל, שם יש לה קרובים.

משפחת אל חלבי היא משפחה גדולה ומסועפת בלבנון.

יום לימודים פתוח ביום האם בפתח־תקוה

עיריית פתח־תקוה תקיים ביום האם השנה, יום לימודים פתוח שבו יוזמנו אמהות לשהות יחד עם ילדיהן בבית הספר, בזמן השיעורים.

ראש עיריית פתח־תקוה, מר י. פיקברג, שנתן חסותו לאירוע יום האם ישתתף בכמה מסיבות שיתקיימו בבתי הספר וכן ילוה תלמידי בתי ספר שיגישו שי ליולדות בבית חולים „השרון". קבוצות של תלמידים יגישו שי לאמהות עובדות במפעלים שבעיר.

סוכל נסיון הצתה במג'דל שמס

נסיון הצתה אירע הלילה (28.1) סמוך לשעה 20.30 ליד בניין המועצה במג'דל שאמס. לא היו נפגעים. זרועות הבטחון פתחו בחקירה.

הוחזרו 3 אורחים לבנונים

3 אורחים לבנונים אשר נלקחו לחקירה על ידי כוחות צה"ל לפני כחודש ימים בסריקה בדרום לבנון הוחזרו ביום ה' ללבנון, במעבר הגבול בראש הנקרה. במקום נכחו נציגי ישראל, משקיפי או"ם, אנשי הצלב האדום וקצינים של הצבא הלבנוני. יש לציין שלראשונה מאז חודשים רבים, הופיעו במעבר הגבול קצינים של צבא לבנון.

פתח מבצע „אני רעירי"

לשכת הנוער של עיריית בני ברק

...ופו שירותו בנושא זה ...הנוער המשרד בחינוך משעירית בני־ברק פותחים ...ה מבצע „אני ועירי", בין ...החינוך העירוני המשר...

מבצע זה ייערכו סיורים להכרת אתרי האזור העיר, ליווי שיקופיות על נושאים ושמירת הנקיון וכן מפעלי בות למען העיר. תלמידים ...שלים גם עוסקים בביקור ...ים בבתי־החולים במסביבה ...זור עצמם בביצוע עבודות ...מכתבי תודה רבים הגיעו ...מדור לחינוך משלים של ...עירית העורך מידון בנושא ...זה של בני־ברק וכל בתי העיר.

...זרים מביאים ...תורות רבות מקפריסין

...המכס בנמל התעופה בן... עמוסי עבודה ביום ה' ...בואם של 12 סוחרים ...אביב הוצאים מדי שבוע ...משתמשים במלוא הזקי...החולים שלהם ומביאים ...ות רבות.

...המכס אמרו באוזני כתבי...משהו חייב לשים לב ...עם התכונות של סוחרים ...קפריסין. הסוחרים מביאים ...דבות, בעיקר דברי מותרות ...את הכל ברווח נאה. על ...שהם משלמים. בעיקר ...את ההפרש בין מחיר ...שהם מקבלים בבית ...השחור.

...צינות חדשות לצה"ל

...צינות נוספו הסתיים אתמול ...בטקס במעמד מאות אורחים ...של הקצינות ולאחר ...מפקד ...עין של מר... דיים, שלה עבר מפואר בצה"ל, היא מהווה עתודה מרכזית של צה"ל לעתיד", הזמן דוחק, ועל כל אחת לכלא במלוא המסירות את התפקיד שיוטל עליה — אמרה אלים דליה רז. בהמשך דבריה הסמיכה קצינת חיל ראשית, כי קצינות צה"ל, המגלות מנהיגות נכונה, מקסיטות עד למינימום את הצורך להשתמש בסמכות שרירותיות.

„אבא המצמיח מפקדות כמוכן, מביא בכך לידי ביטוי את ליכודה של שמנו בארצו. גדלתן והתחנכתן בישראל החופשית, והדבר זה יש לזקוף במידה רבה לזכות ההורים, שגידלו וחינכו דור זה, שהוא בעל תחושת שליחות עמוקה" — ציינה אלים רז.

לאחר סיום דבריה חשפה קצינת חיל ראשית את דרגותיהן של החניכה המצטיינת נעמה תור. לאחר הטקס המסכם, שוכה לתשואות סוערות, — הוזמנו ההורים ואורחים להתארח בבסיס־ההדרכה ולהיפגש עם הקצינות החדשות.

...לקצינות החדשות, אמרה ...ן ראשית, אלים דליה רז: ...סות היום למשפחת המפק...

...מצעד נוער ...אמריקה הלטינית בירושלים

...אלף בני נוער מארה"ב ...הלטינית, עלו לירושלים ...הפגנת הזדהות עם מדינת ...הציונות.

אחה"צ ערכו הצעירים מצעד ...ות הבירה — ממצודת דוד ...בחומת העיר העתיקה עד ...ירושלים, שם נערכה עצרת ...יו"ר הנהלת הסוכנות ה...הסתדרות הציונית.

אלה עושים בארץ כמדריכות „מבצע תפוזי" של ה...נוער והחלוץ בהסתדרות ה...עולמית, הם מודים את ...ראשונה של נוער „עולה ...ראל על פי קריאת „כינוס ...שנערך לפני שבועות מספר ...ראש הממשלה.

...אלמוגי, יו"ר התנהלה ...נשא דברים בפני משת...בע תפוזי, קרא להם להפוך ...לרגלי — ל„עליה של...

המגשר על כניסת פצצה — יופעל בדימונה

...המגשר על בניסת ...לפעול ביום ו' (מחר) ...

...תרומת הוועד להגנת ...ראל, לזכרם של תלמידי ...ברמת־מגשימים.

...ת מפעל הפיס

...500 ל"י זכו המספרים 773099 659140
...100 ל"י זכו המספרים 372433
...50 ל"י זכו המספרים 325749
...10 ל"י זכו המספרים ...

365558 352649 186252
714179 669363 606657

...ל"י זכו הכרטיסים מסתיימים ב — 22844
71016 69002 52534
97258
...ל"י זכו הכרטיסים מסתיימים ב — 02599
38202 32181 41663
96851 93841
...ל"י זכו הכרטיסים מסתיימים ב — 0693
...ל"י זכו הכרטיסים מסתיימים ב — 8034

1492	0984	0778	0741
2252	2045	1981	1806
4824	4770	4384	3639
5828	5491	5267	5218
7643	6753	6400	6254
8681	8652	8594	8324

...זכו הכרטיסים המסתיימים בספרה — 6.

תורנות בתי מרקחת

יום ששי 30.1.76

תל אביב: פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 32 טל. 223732; שלבה הכלך — רח' שלמה המלך 78 טל. 246461; יאני — רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.

ירושלים: מאיר — רח' יפו 46 טל. 233542; אלשבע אל גדידה — בתוך שער שכם טל. 282034.

רמת גן: אסותא — ז'בוטינסקי 41 טל. 731874.

פתח תקוה: פינסקר — פינסקר 22 טל. 910505.

הרצליה פתוח: כפר ריבלין — רח' דינגוט 142 טל. 938014.

נתניה: הדסה — רח' הרצל 24 טל. 22243.

בת ים: גני בת ים — רח' הנביאים 3 טל. 885671.

שבת — 31.7.76

תל אביב: בוגרשוב — רח' בוגרשוב 60 טל. 283889; תרופה — רח' דיזנגוף 132 טל. 223486.

ירושלים: צוה — רח' עזה 15 טל. 38362.

נתניה: המגן — רח' ויצמן 13 טל. 22985.

באר שבע: אסותא — מרכז גהלד הדש, דרך הנשיאים.

רמת גן: עבות — מודיעין 130 טל. 722954.

פתח תקוה: פ. שבירן — הפך חיים 6 טל. 911541.

הרצליה פיתוח: כפר ריבלין — רח' דינגוט 142 טל. 938014.

בת ים: בלפור — רח' בלפור 90 טל. 883448.

חולון: שיינין — רח' סוקולוב 70 טל. 842433.

מוצאי שבת

תל אביב: כבר המדינה — ה' באייר 48 טל. 258046; פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 32 טל. 223721; יאני — רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.

ירושלים: בית הכרם — רח' בית הכרם 14 טל. 521089; אלברא — רח' צלאח א־דין טל. 284123.

במפלגה ובתנועה

בהיכל שלמה ירושלים

בכל שבת, ב־7.30, בבוקר, מתקיים בהיכל שלמה השיעור בחומש ובפרשים, שנותן ר' משה גבירצמן, יו"ר ארגון ותיקי התנועה בבירה.

השיעור ב„פרשת השבוע לאור ימינו", מטעם ארגון ותיקי התנועה, יתקיים מחר, ב־3.30, אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור יתן הרב ד"ר אלכסנדר קרליבך.

הרב מרדכי הרבסט, אורח „עולי ארצות המערב" בירושלים

מחר, מוצאי שבת בשמונה, תתקיים בהיכל שלמה האספה הכללית החודשית של ארגון עולי ארצות המערב". מר שמעון קרופניק וד"ר פנחס סילר ימסרו דו"ח בפעולות „כרן כלנות התורה". הרב חיים יהודה שלוביץ ור' שמריהו הכהן מרגלית ידווחו על המצב בקרן הגמ"ח. הרב מנחם מרקוס יגיש הוכרזת לה להחדשים הקרובים.

האורח — הנואם יהיה הרב מרדכי הרבסט.

השיעור של הרב חיים צימרמן — ביום ראשון

ביום הראשון, בשבע בערב, יתקיים בבית הכנסת של היכל שלמה השיעור ברמב"ם, הלכות סנהדרין, מאת הרב חיים צימרמן.

המפד"ל הפוהמ"ז בתל אביב

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הח' י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן, נוה צה"ל ב־4 שעור תורה ע"י הרב י. יחזי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלום א' ב־4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ „נוה נתן" רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן

בביהכ"נ זכרון קדושים ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

במועדון רמת ישראל. דם המכבים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנברג.

בביהכ"נ „בר אילן" ב־10 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו צ'לנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב מ נוף.

באהל שם רח' בלפור 30 ב־11 שעור על תפילות ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפוהמ"ז במשך שינקין שעור במדרש רבה אחרי קבלת שבת שעור בגמרא מסכת פסחים לפני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים רח' המעפילים ב־1.30 שעור. בפ. השבוע ע"י הרב מ. מלאכי

בביהכ"נ אליהו הנביא שכ' עזרא ב־3.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז רח' ראשל"צ לגבורה בשעה 2 שעור באורח חיים ע"י הרב י. מלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון לוינסקי 130 בשעה 4.30 שעור בפרשה השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

במועדון שכונת תקוה רח' צבאאס 3 ב־4 שעור בפרשת השבוע ע"י מר דוד העשה.

בבית הכנסת קהל חסידים רח' רוקח 20 בשעת קודשא רבה, הרצאת הרב ש. ז. הכהן על פרשת השבוע. המנחה: הגבאי מר מאיר קובלין.

במועדון אהבת חסד נחמני 61 מסיבת עונג שבת ע"י שולחנות ערוכים בשעה 8 ירצה: הרב שמעון פרנקל. הכונה: הרב משה ברנשטיין פרקי חזנות וזמירות שבת ע"י החזן י. סלוניק.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל. פרשת השבוע הרב יהודה ליכט, עידוד בתפילה הגב' שושנה הולצברג. בבית הכרם בפנסיון כרגנ. פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדת"ל, סניף תל אביב

דרשת שבוע:

המשהד איזקין: בבית הכנסת רח' המערכה 40. המרצה: הרב מאירה.

כפר שלוה: בבית הח' לשם, רח' מהרש"א 5. המרצה: גב' אפרתי.

חוג יוצאות אנגלית: יפגש ביום שני ב־8.30 בערב בבית הח' גסידאובה, רח' בלו 4 בני ברק.

חוג ההנהלת: יפגש ביום שלישי ב־7.30 בערב בבית הח' נעמי אפרתי, המלך ג'ורג' 62, ת"א. המרצה: הרב חיים והנפלד, הנושא: דמותו של משה רבינו.

חוג בין: יפגש ביום רביעי ב־6.30 בערב בבית הח' מלכה כץ רח' עבודה 22, ת"א.

חוגים בשיתוף המדור לתרבות תורנית של עירית תל אביב, יתקיים ביום שלישי חוג לתורה שבעל פה ע"י הרב גרונמן.

תנועת האשה הדתית לאומית

בני ברק — שבת בבוקר, רח' בני ברק 14 מסיבת עונג שבת ב־4 אחה"צ ירצה ע"ד אריאלי — „בשם העצים ובשבט ישראלי".

קרית מטרה — בחוגי הורים מתקיים ביום ראשון ב־8.45 בבית המצוה אבן גבירול 166 ת"א.

יהוד — ביום שני ב־8 בערב, במסיבה ראש הדרש בבית ההברה פלה אירובוצ'י. שיחה — הח' דינה.

תנועת האשה הדת"ל — המתקפה הקליטה החברתית להתכניות של עולים

תל אביב — במעון עולים „הכסי"ה בן יהודה 14. מסיבת עונג שבת. שיחה על פרשת השבוע עם החזן ב"ר יוסף ויים. במעון עולים „הירקון" רח' הירקון 66 מסיבת עונג שבת. שיחה על פרשת השבוע עם החזן מר יצחק שפירא.

אשדוד — במרכז הקליטה, מסיבת ליל שבת עם משפחות ישראליות. הילדות הדתיית והביכי „בני עקיבא" שיחה על פרשת השבוע.

תל אביב — פגישת בדועים עולים בבית כ' עם משפחות ישראליות. הרצאת פרופ' מאיר רוסטון: „חגה בדרכת הבודדגישר". הפותח: פרופ' משה גיברבק. הזמרת הכנרית הגב' עדיה כוהבם בלווי פסנתר.

תל אביב — במעון עולים „הירקון" שעור ביהדות ב־7 בערב.

אשקלון — במעון הקליטה שיור לשיר העתיק באזור אשקלון: כהנה עולים, בית הרושה הדבור לבעלי...

עור. סיור בבי"ס מקצועי במרכז שפירא, ארוחות צהרים בבי"ס המקצועי, סיור במשק כשואות יצחק, ארבנו חברות שפיר בראשות החב' אסתר זוטמן.

אשקלון — שכון הגרעיניים השמיכים חוג לעברית יהדות. שכן כרגע המשייים הוג לעברית ולמוד פרקי אבות.

אשדוד — בבי"ס „שביל החיים" חוג הורים עולים סגרוהיה בהדרכת כ"ירי. מפגש עם חברות בני־דרום.

כפר הראיה — בבית התרבות בכפר הראיה ב־5.30 אחה"צ מפגש חברות לקראת פעילות עם הורים עולים בבי"ס יבנה בגבעת אולגה. בהשתתפות מנהל ביה"ס מר יהודה שורץ. והעובדת הקהילתית, ובהשתתפות חברות מחדרה — חבת ציון ופרדס חנה.

יפו „עליה" — כפר הראיה — חדרה — פגישה פעילות בקליטה עם הורים עולים, עם החב' חוה יונאי — בנושא: פעולות תרבות וחברה במסגרת בי"ס כיצד? הפגישה תתקיים או בבי"ס יבנה ב־11 לפנה"צ או בכפר הראיה ב־4 אחה"צ.

תל־אביב

בבית הכנסת עטרת צבי

רח' הר־נבו (ירידה) 6 ת"א

השבת פרשת משפטים ידרוש בבית הכנסת בין קבלת שבת לערבית הרב הראשי לת"א־יפו כרן הרה"ג רבי חיים דוד הלוי שליט"א.

בבית הכנסת הגדול, רח' אלנבי 110

השבת יתפלל, הרב הראשי לת"א — יפו הרה"ג ר' י. י. פרנקל. לפני התיבה יעבור החזן הראשי מר יהושע לרר בלווית מקהלה. מנחה 4.50. שחרית 8.00, לפני קבלה השבת השעור ב„רמב"ם" בהלכות מלווה ולוה, בנושא: „אם כסף תלוה את עמי".

ב„אהל שם" — עונג שבת

השבת: ב־10 י. סברסקי — תנ"ך; ב־11 ד"ר ש. ז. כהנא — תפילות; במסיבת „עונג שבת" ירצה: הרב יונה איתן על הנושא: „עבדות ועבודה בהשקפת התורה". ההרצאה בשיתוף המדור לתרבות תורנית בעירית תל אביב.

הפותח: יו"ר אהל שם מר משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

בית הכנסת ב„בית ברמוריש" רח' עמק יזרעאל 80

זמני התפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר: ב־7.30 שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב שמעון פרנקל שליט"א. תפילת שחרית ב־8.00. בשבת אחרי תפילת מנחה — סעודה שלישית. בכל יום שני בשבוע ב־7.30 בערב שיעורים בתנ"ך ומחשבת ישראל.

באגודת „אהבת חסד"

השיעורים המתקיימים בבית „אהבת חסד" רח. נחמני 61. בשעה 8 בערב. כדלקמן בליל שבת ק': מסיבת „עונג שבת" ליד שולחנות ערוכים, שיעור בפרשת השבוע וההפטרה ע"י מרצה אורח. החזן ינעים בזמירות. ביום שני: שיעור בתנ"ך לחוג נשים ע"י הרב ש. פרנקל. ביום רביעי: שיעור ברמב"ם ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכנ"ס „שלום" בצפון

הרב, י. ב. לאור נענה לבקשת הועד ומתפללי בית הכנסת „שלום" שבצפון, רח' יהושע בן נון 57, ויתפלל השבת פ. משפטים. חדש אדר א' במנין אחד גדול בשעה 7.30, וינאם מעניינא דיומא.

הקהל מוזמן.

בליגה למלחמה בשחפת

חברי מליאת המרכז וחברי הועד הפועל של הליגה למלחמה בשחפת ומחלות ריאה בישראל. מתכנסים ביום א' 1.2.76 בשעה 7.30 בערב לישיבה במועדון של סניף הליגה בת"א, רח' חובבי ציון 16. בסדר היום השינויים ברשת הרפואה, ארגון ובחירות.

השבת אבידה

נמצאים בידינו תפילין שייהכן ר' אברו. לפנות למשרד ביהכנ"ס הגדול אלנבי 110 ת"א.

לוח הצופה

● כבל קונה הכל הזיטים טלויזיה מקררים מערכות הזיסולים 832267 .863748

* בבני־ברק דירה 2½ חדרים למכירה ק"א („ע"ע) ברח' פרל 4. טלפון 02/262481 03/780834.

* למכירה 2 חדרים, קומה ב', 3 כווני אוויר, סביבה שקטה (קרוב לבר־אילן) לפנות: עוזר המעפילים (הדסה) 4 קרית־אונו, בשעה 16.00.

* בבני־ברק דרושה אשה/בחורה דתית למגורים־אצל אשה בודדה. טל. 790168.

* חייטת להמכבר בבני־ברק תל־גבורים, המכבים 36 2½ + תוספת 290569 בעבודה.

* למכירה בבני־ברק באבטליון, קומה ג' 4 חדרים מפוארת + הוספות בינוי מידי. טל' 787886 בשעה 12.00 ערב לשבת. 400,000 ל"י.

* בעיר במרכז מוכרחה להמכר 3½ חדרים. שיפוצים. טלפון 057—97255.

* למכירה דירת 3 ברח' השומר 73 בני־ברק. טל. 232080, 236548.

* דתיה אשכנזית 27/170, יפה ומשכילה, פקידה + דירה, מעוניינת בדתי אשכנזי רציני. ת.ד. 6309 — ירושלים.

לוח ירושלים

* דתיים, במרכז, אוסישקין 63, 3½ + הול + הסקה, ק"ב. 234907 מאחה"צ.

* חברת „לי־מעון" מציעה: — דירות מאר 3 חדרים, ברחוב בלוי, סנהדריה, — רמת אשכול. 812750.

* בנווה־יעקב, בשכ"ת, 3 חדרים, הסקה, בבנין משה"ב. טלפון: 233263, 68314.

לוח חיפה

* דירה למכירה בקרית־שמואל, חיפה, בהזדמנות 3 חדרים ק"ב. טלפון 04—712211.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

מרחב תכנון מקומי אופקים

הודעה

בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה אופקים, הופקדה שינוי תכנית מפורטת הנקראת שינוי תכנית מס' 1 לתכנית מפורטת מס' 113/03/23 — שיכון ציבורי מס' ת/4/12/6 — גוש 39551 — מועצה מקומית אופקים. ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם עיקרי הוראות התכנית: שינוי יעוד משטח ציבורי פתוח לשטח מסחרי — מקצעים רח' קיבוץ גלויות — אופקים.

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה את עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן מהנדס וועדה מקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום או גובל איתו — רשאי תוך חדשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

י. ורדימון
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון, מחוז הדרום
י' בשבט תשל"ו
19 בינואר 1976

היום

יום ששי, כ"ח שבט תשל"ו 30.1.76

פרי משפטים

הפרק: ירמיה לג־לד; המשנה: ברכות א־ב, ה־א; הדף: עירובין נג; ההלכה: אורח חיים תרצג, א—ג.

שבת — הפרק: ירמיה לה־לו; המשנה: ברכות ב, ב־ג; הדף: עירובין ד; ההלכה: אורח חיים — תרצה־ו, ד—ב.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית
שידורי תבניות לעולים (ב) עברית — 19.00; אידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45

רשת א'

08.10 „הבוקר בבוקר" 10.05 יד תומכת 10.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 10.35 „ידידותי" — כישורים 11.15 הרחבת הדעת שידורים לתלמידים בבתיה"ס היסודיים 11.35 „מוסיקה אחר" 12.05 מהתלכות התזמורת 13.55 „בה בבוקר" 14.10 לאם וילד 15.05 „קבלת שבת" — פרקי משפטים 16.10 „בה אוכרים"

רשת ב'

06.00 „שבע ישראלי" „מה כובו אוהליך יעקב" וסכום השנה היומית 06.20 שעון בוסיקאלי 07.00 „הבוקר הזה" 07.35 שירים עבריים 07.53 „אור ירוק" 08.10 „בוקר טוב" 10.05 „כאן בבית" 11.45 „כמה דקות עם..." — 12.05 „בקצב יוצר" — משדר לצבור ולפנסיה 12.30 „בעיר ובחוץ" 13.05 „בחצי היום" 14.10 „כאן, עם גבול בקובי" 16.10 „סופשבוע"

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 06.10 צלילי בוקר 06.55 פינה בוקר 07.05 גלגלי צה"ל 07.35 בה בבכב 08.05 יומן הבוקר 09.05 ד"ש עב ציד 10.05 חטיבה ועשים 12.05 כוכב עב צלוש עינות 12.15 „חיילים שואלים" 12.40 הנקודה היהודית 12.55 הסיפור ההכיר הקבר 13.05 כחוזר — „המלך ואני" 14.05 במצד המרגנית 14.55 המשדרת הסבות 15.05 שלום לפני שבת.

טלוויזיה בללית

15.00 מהר יותר — גבוה יותר — חזק יותר — משדר ספורט לנוער 15.30 שלום יבוא שבת — לפרשה „משפטים"

טלוויזיה לימודית

8.15 מתמטיקה ז' 8.40 תמוז לשון ז"ש 9.05 הטבע ו' 9.25 מבעיפיסיקה ח' 10.00 ביולוגיה י' 10.20 אורחות ז' 10.45 ייעוץ החבון ח' 12.00 חברה התרבות (על יסודי) 14.00 אקו אקו 14.20 אנגלית למבוגרים 14.35 הקלפי פיז.

מוצש"ק

רשת א'

18.04 „מיקרופון אחורי" 19.05 זמני השבת 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ירמיהו פרקים לג־לח — קריאה מפי צמיקם גורביץ ושיחה באת פרופ' נחמה לייבוביץ 20.05 „הבדילי" — „מלוה מלכה" 20.55 שיחה הוספיה 21.05 „רסיטל" 22.05 שיחת חולין 23.05 „גינה בצוהא" 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

18.04 „הנושא בסיפור" 18.30 מסגרש הספורט 19.05 „זמר שכוח" 20.05 „תזמורת בלי־נשימה" 20.35 „משירי זמר נודד" 21.20 „ביקאורשרוני" 23.05 „פינה הגיאה" 23.05 „בבה אוהב" 23.05 „רדיופק" מוזיקה בשבתראבה.

גלי צה"ל

18.05 יום הפלוגה 18.55 בה נמצא 19.05 פרדת קדרות 19.53 על כל ענין 20.05 מעיין יבנין 21.05 בצורת מאורה 21.30 היבה גובה 23.05 ד"ר עם 23.45 יומן חצות 00.05 ציבורי לילה 02.00 מבוק קיומי.

טלוויזיה בללית

20.00 „הורה הבקבוק" של יהודי מבורח 20.30 „הכנה לחדשות" 21.00 כבע ספורט 22.00 „קוליבר" 23.10 פסוקו של יום וחדשות.

„מצעד הפרוטות — 1976" בחסות גב' גולדה מאיר

גב' גולדה מאיר, ראש ממשלת ישראל לשעבר, נאותה לפניית איל"ן איגוד ישראלי לילדים נפגעים, ונתנה חסותה ל„מצעד הפרוטות — 1976", שייערך ביום שני, 16.2.76.

„מצעד הפרוטות" הוא מפעל ההתרמה המרכזי של „איל"ן", המטפל בנפגעי שיתוק מוחי (סי.פי.) בנפגעי בגפה שיתוק הילדים משנות ה־50 ובנפגעי מערכת שריר ועצב למיניהם.

„איל"ן" עושה את מלאכתו באמצעות 67 סניפים ברחבי הארץ, בתוכם 10 בכפרי המיעוטים, רשת מוסדות הפזורה על פני הארץ ואנשי מקצוע המעניקים טיפול פרה־רפואי לנכה.

קונה - מוכר
מדליות ממשלתיות מכסף ומארד
ירושלים, הפועל 2 קומה 7 (מעלית)
„סנפירי נוף" 02—222580

במוצ"ש 31.1.76
הבימה:
האבצר: אולם גדול 2 הצגות ב־7 וב־9.30
המלך גיהנן: אולם קטן
הקאמרי:
קומדיה של טעויות: 2 הצגות ב־6.45 וב־9.

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY
המו"ל: הצופה בע"מ. תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת"ד 2045. הדואר 41144 ...

בתי קולנוע

ירושלים

שעות הצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורנע שני גברים על גדוניה אחת

אוריון מוצאי שבת בעיר

ארנון שבוע 3 המסע

כויטשל שבוע 5 אהבה ומלחמה

הבירה שבוע 2 בפקודת הבירן

פאר שבוע 2 עוד יאיר השחר

חיפה

אורה האנגליה הרומנטית

אמפי בשן חורקת

ארמון שבוע 4 רעי'ת אדמה

אורלי שבוע 10 תמונות מחיי נשואין

חן שבוע 3 האיש שהימר על חייו

פאר שובו של הפנתר הוורוד

רון שבוע 4 מנדינגו

תל־אביב

אסתר קלף חזק ביד

גת שבוע 10 מלחמה ואהבה

חן שתי פנים למרגל

סינרמה שבוע 2 פנצ'ו וילה

דרייב אין גברים נרדפים

האופרה הישראלית
מייסדת ומנהלת: אדיס דה־פיליפ
די פלדרמאוס
31.1
כרטיסים: אלנבי 1, ת"א, טל. 97227

אני בחור עוור
אני זקוק לעזרתכם
כדי לעבור נתוח בעיני
בארה"ב
עזרו לי להיות כמוכם!
את תרומותיכם אנא שלחו
לת. ד. 995 ת"א

مكذا من الاهل

ילדי יונדף הועלו למטוס והורדו חזרה – יועברו לגרמניה ב"אל על"

עלילה מהם דרמטית התחוללה אתמול אחה"צ בנמל התעופה בן־גוריון, כאשר שני ילדי יונדף ואמם הועלו על מטוס "לופטהנזה" במבצע משטרתי מורכב וחשאי תקיף, כדי לשלחם לגרמניה, אלא שברגע האחרון, לפני ההמראה הורדו מן המטוס ונשארו לפי שעה בארץ, משום שהקברניט סירב להטיסם.

הילדים ניצאו אל תוך המטוס על ידי אנשי משטרה, בעוד הם ואמם זועקים, בוכים ומאבקים בייאוש נגד הטסתם לגרמניה. לאחר שהועלו למטוס המשיכו להשתולל, וכפי הנראה התרחצו אנה ואנה תוך צעקה ובכי. לבסוף, כאשר מטוס ה"בואינג־727" כבר היה בריצת המראה על המסלול, עצר אותו הקברניט והציא את המדרגות האחוריות.

כאן הגיעה הדראמה של שעות אחרי הצהרים לשיאה: שני הילדים אשר שפשפו את עיניהם הדומעות, נראו יורדים במדרגות יחד עם אמם. אחרי כן נראו רצים מתחת לזנבו, המדרגות נבלעו בתוכו והמטוס המריא לבסוף לדרכו — אך בלעדיהם.

הילדים צעקו ובכו

השוטרים, אשר אך דקות ספורות לפני כן הצליחו להעלותם בכוח אל המטוס, לכרות צעקותיהם ובכיים, רצו לעבר השלושה יחד עם העתונאים הנדהמים, אשר עקבו אחרי המחזה שהתרחש קודם לכן. עם רידתם מן המטוס נלקחו הילדים מהמקום על ידי המשטרה. מנמל התעופה נמסר, כי הועברו למשטרת רמלה, אך לזה אי־אפשר היה לקבל אישור.

מבצע העלאת הילדים למטוס נעשה בחסות עשרות שוטרים וכוח מזוין של משמר הגבול, תחת פיקודם של קצינים בכירים במחוז הדרום ובראשם מפקד המחוז ניצב אריה איבצן וסגנו תת־ניצב בנימין גלעד. טבעת של שוטרי משמר הגבול נושאים "עוזים" הקיפה את המטוס ולא איפשרה לאיש להתקרב אליו. גם לעתונאים לא ניתן לגשת אל המטוס והם הוחזקו כמעט עד הרגע האחרון בבית הנתיבות.

מאחת המכוניות יצאו שני הילדים בליווי שלושה שוטרים, ומהמכונית השניה יצאה אמם, לבושה מעיל פרוה שחור והיא מתיפחת בבכי מר. היא רצה לעבר ילדיה כשהיא צועקת בקולי קולות. את אחד הבנים הפסח בזרועותיה כשהיא מושיטה יד שניה לעבר הבן השני, ושלושתם צועקים ובוכים ומנסים בכל כוחם למנוע את הטלאתם למטוס. אך השוטרים שהקיפו אותם הרימו את שני הילדים על זרועם ודחפו את האם יחד עם הילדים במעלה הכבש עד שנבלעו בתוך המטוס. גם כשנבלעו עוד נשמעו צעקותיהם ובכיים.

המטוס נעצר — הילדים ואמם ירדו

השוטרים יצאו, המדרגות התרוממו ונבלעו בתוך המטוס והמטוס החל לנוע, כשכולם נושמים לרווחה וסבורים שהפרשה הגיעה סוף סוף לסיומה. המטוס החל בריצת ההמראה על המסלול והעתונאים והשוטרים כבר פנו עורף — כאשר חל לפתע המהפך הפתאומי. המטוס נעצר והילדים שבו וירדו ממנו יחד עם אמם.

עם רדת הילדים התפתחו ויכוחים בין צירי סלייריה וכמה מהשוטרים, אך עד מהרה השתלטו אלה האחרונים על המצב, דחפו את העתונאים וניתקו עם הילדים לתוך מכונית. תחילה הצטרפה אליהם גם האם, אבל היא הועברה למכונית אחרת וכולם יצאו בהירה מהירה משטח נמל התעופה, בעוד מטוס "לופטהנזה" משלים את המראתו ויוצא לדרכו בלעדיהם.

ילדי יונדף יועברו לגרמניה במטוס "אל על"

שני ילדי יונדף לנו אתמול בלילה ביחד עם אמם במיתקן המשטרתי שבנבעורים ליד כפר־סבא — מסר מפקד המחוז הדרומי, ניצב אריה איבצן לכתב "הצופה" בירושלים.

ניצב איבצן הכחיש כל יכל את הידיעה כאילו מחזיקה המשטרה בילדים בניגוד לחוק. הוא הציג צו אשר הוציא אחר הצהרים שופט השלום דוד בר־אופיר בתל־אביב, ואשר לפיו נדרשה המשטרה לשמור על הילדים עד הטסתם לגרמניה. עוד נאמר בצו כי, יש להטיס את הילדים באמצעות חברת "אל על". הצו הוצא לבקשת עו"ד דב ישראלי, המייצג את אבי הילדים.

ניצב אריה איבצן לא היה מוכן כלל להתייחס לידיעות כאילו עומדים להרדים את הילדים לפני נסיון נוסף להטסתם, ודחה בשאט נפש ידיעות אלה.

הוא גם הכחיש, כאילו הועלתה אמם של הילדים בכוח על המטוס. הוא אמר, כי היא עלתה מרצונה, וכי הצו להעברת הילדים לגרמניה אינו חל על האם.

עורכי דין פנו לנשיא

עשרים עורכי דין פנו אתמול אל נשיא המדינה בבקשה לעכב את הוצאת הילדים בחוב בדובי יונדף מן הארץ, עד שהכנסת תסיים את חקיקת החוק, שלפיו יעדיף בית המשפט את טובת הקטין על פני החלטתו של בית משפט זר.

עורך הדין אהרן פאפו יזם אתמול החתמת עצומה של עורכי דין וביוזמתו חתמו 20 מעמיתיו על הפניה לנשיא.

בפניה נאמר כי הצעת החוק נמצאת כרגע בועדת השרותים הציבוריים של הכנסת. ההצעה הוגשה ע"י תשעה חברי כנסת מסיעות שונות. היא כוללת למעלה מ־100 חברי כנסת. הצעת החוק עברה בקריאה טרומית בכנסת והועברה לועדה לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

החותמים מודעים לכך שאין בסמכות נשיא המדינה לעכב את הוצאת הילדים, אבל לדעתם הנשיא, שיש לו סמכויות חנינה והקלה בעונשים, יכול להטיל את כובד משקלו כדי לעכב לזמן קצר יחסית את יציאת הילדים מן הארץ.

פקודת מעצר נגד הסמל החשוד בפרשת הכספת

סמל המשטרה חיים באשי נעצר אתמול ל־15 יום, שכספים מכספת המשטרה שנגנבה — נמצאו בדירתו ביד אליהו.

ב"כ המשטרה, מפקח אהרון רביד, טען כי בביתו נתגלו 40 אלף דולר ואלפי מארקים ומטבעות זהב, שלל הפורצים מכספת המשטרה. בדירה נמצאו גם מסמכים סודיים של צה"ל, טען התובע.

ב"כ הנצור, עו"ד אושר גיפס, טען כי מרשו לא ידע כלל על הכסף וכי בפרשה זו נעצרה אשתו. הכסף הגיע אליה מאחד החשודים שביקש לשמור אותו עבורו, לאחר שרכש אותו בירושלים, טען. עו"ד גיפס טען שאין כל טעם בהחזקת החשוד, שהוא איש משטרה ותיק, בבית הכלא.

השופט א. כהן ציווה לעצור את הסמל ל־15 יום.

פרופ' ברק לד"ר בורג: אין הוראה להזריק סמי ארגעה לילדי יונדף

בעקבות שידור הידיעה על הכוונה להזריק לילדי יונדף סמי ארגעה ולשגרם בדרך זו לגרמניה פנה שר הפנים הד"ר יוסף בורג ליועץ המשפטי לממשלה פרופ' אהרן ברק ואמר לו כי לדעת שר הפנים לא כללה הוראת בית המשפט ביצוע שליחתם של הילדים בשיטה מעין זו.

בעקבות פניית שר הפנים הודיע הפרופ' ברק שנתנה הוראה שלא להשתמש באמצעי זה.

שר הפנים: "לא הפרתי צו של בית המשפט"

"לא הפרתי צו של בית משפט ולא עלה בדעתי למנוע ביצוע פסק דין כלשהו בענין ילדי יונדף — אמר אתמול שר הפנים יוסף בורג, בהשיבו על שאלות עתונאים שנילוו אליו בעת שסייר בישובי דרום רמת הגולן.

השר אמר כי "בגלל אי הבהירות של מצבם המשפטי של ילדי יונדף נתלכתי בדעתו של היועץ המשפטי לממשלה וכתבתי גם לשר המשפטים שאני גורס שבמצבים כאלה מוטב להיזהר ולא להיכשל. מסתבר שילדי יונדף אינם זקוקים לדרכון ורשיון יציאה, משום שהם אזרחי גרמניה ויש להם תעודת מסע גרמנית לכן לא היה צורך להפעיל מערכת משפטית בישראל. צר לי, שהילדים נאלצים לעזוב את ישראל. אני מקוה שתימצא דרך שלא יקרו עוד מקרים כאלה בעתיד".

הרמטכ"ל נושא את דברו במעמד הנחת אבן הפינה לאולם העיון והספריה המרכזית במדרשיה נעם, פרדס־חנה. "צה"ל מצדיע לחללי בוגרי המדרשיה שנפלו במערכות. מתקופה רבה משיקות זו החייל הדתי היטב עמוד איתן של אמונה ואומץ; צה"ל שואף לשלב את הלוחם הדתי בכל מערכות הפיקוד — יחידות המפקדים בוגרים אחרי חיילים דתיים" — אמר רב אלוף מוטה גור ראש המטה הכללי של צה"ל בנאומו בפני קהל מהורים השכולים, מאות תלמידי המדרשיה ואלפי בוגרי המוסד.

מר פנחס יהלן שדיבר בשם ההורים השכולים אמר: משפחה השכול דורשת מהעם ומנהיגיו בכל הכח המוסרי שבידיהם, כי תהיה עירנות מתמשכת למען קיום חברה אשר באיכות חייה ורמתה המוסרית תהיה ראויה לקרבן שהקרבנו.

דברי הלכה ואגדה אמרו: מרן הראשון לציון הרב עובדיה יוסף וראש הישיבה הרב יהושע יגל. פתח את טכס הקדשת אולם העיון, מטעם המדרשיה ישראל פרי.

תל־אביב תובטח באספקת המים
במקרה שחב' "מקורות" תצמצם אספקת המים בשל חוב

מאת סופרנו בתל אביב

במקרה וחברת "מקורות" תממש את אזהרתה לצמצם אספקת המים לתל־אביב בשל החוב העירוני, הובטחה אספקת המים הסדירה ממקורות המים המיועדים בדרך כלל לימי חירום — זאת מסר לנו אמש ד"ר ה. רוזן־צבי, ראש אגף מפעל המים בעיריה ויו"ר ההנהלה.

איום חברת "מקורות" מתייחס לחוב של 7.5 מיליון ל"י, משנת 1971 שהוא חוב של קנסות, של חריגה מן המיכסות המאושרות. ד"ר רוזן צבי, מסר לנו, כי מיכסה זו שנקבעה ע"י נציבות המים אינה ריאלית ואינה תואמת את צריכה של תל־אביב כמטרופולין, שבה הצריכה עבור האוכלוסיה כפולה ממספר התושבים המתגוררים בה.

זו בעיה כלל ארצית ונוגעת לכל הרשויות המקומיות בארץ, אמר. ואמנם, אתמול תבע יו"ר המרכז לשלטון המקומי מר פנחס אילון מנציבות המים להקפיא את הקנסות הכספיים שהוטלו על הרשויות וכן את הפסקת ההליכים המשפטיים בשל הקנסות. בפגישה עם נציבות המים הוצע ע"י מר אילון, להעביר את הסדר מיכסות המים לועדה משותפת של המרכז לשלטון המקומי ונציבות המים.

ד"ר רוזן צבי שהשתתף אף הוא בפגישה עם נציבות המים, הודיע כי הוא במשך השנתיים האחרונות הגיש כמה השגות נגד הקנסות והעיריה המתינה לדיון בהשגות אלה אך "במקום הדיון בא מברק מהחברה "מקורות" המבשר על צמצום אספקת המים".

ציין עוד, כי עו"ד העיריה א. וירשובסקי, קבע כי מבחינה משפטית אין צעדה של "מקורות" חוקי. ל"מקורות" אין סמכות לנתק או לצמצם את מקורות המים לתל־אביב בגין חוב עבור קנס.

ליום ראשון הקרוב נועדה פגישה נוספת בין הצדדים, אך העיריה, הטעים ד"ר רוזן־צבי, ערוכה למקרים של צמצום באספקת המים וכבר אירעו מקרים בעבר בהם צמצמה מקורות את אספקת המים ואגף המים בעיריה הפעיל את בארותיו המיועדים, כאמור, לימי חירום.

שר הדתות: יש להחזיר לבתי הכנסת את מאור התורה והיהדות
עמרם אברג'ל נבחר ליו"ר המוה"ד באשקלון

מר עמרם אברג'יל נבחר מחדש פה אחד לתפקיד יו"ר המועצה הדתית באשקלון. בישיבה החגיגית של מליאת המועצה הדתית השתתפו שר הדתות ד"ר יצחק רפאל, רבני העיר, ראש עיריית אשקלון וסגניו וכן גבאי בתי כנסת ועסקנים דתיים.

מר אברג'יל סקר את פעולות המועצה הדתית בארבע השנים האחרונות אשר עמדו בסימן פיתוח והרחבת השירותים הדתיים וקירוב הציבור הרחב לפעילות הדתית. הוא ציין כי כיום יש באשקלון 122 בתי־כנסיות. הושקעו 2 מיליון ל"י בבניית בתי־כנסת, בשיפוצם או הרחבתם. הוקמו 29 בתי־כנסיות חדשים ובאחרונה הוחל בהקמת בית כנסת מרכזי לעדה האשכנזית. הוא העלה על נס את הרחבת רשת שעורי התורה בעיר ע"י רבני העיר ואברכי הכולל.

שר הדתות ברך את היו"ר החדש והעלה על נס מתוך סיפוק את עבודת המועצה הדתית באשקלון ואמר כי משרד הדתות מרוצה מצורת ניהול המועצה ומהיחסים הטובים השוררים בין חברי המועצה. השר ציין באופן מיוחד את שיתוף הפעולה בין המועצה הדתית ומועצת העיר.

השר הביע דעתו, כי על רקע התופעות האחרונות שאנו עדים להן בקרב הנוער החילוני שאיננו מחונך לערכים ולמורשת אבות, חובה להעמיק את הפעילות התורתית למען ערכי מסורת בקרב הנוער. יש להחזיר לבית הספר את מאור התורה וערכי היהדות.

כן ברכו רבני העיר הרב מ. ד. זלנר, הרב יוסף שרביט, חבר לשכת הרבנות הרב אבהר והזקן רבני אשקלון הרב ספו. עוד ברכו ראש עיריית אשקלון מר א. חקבי, מ"מ ראש העיר מר ברוך אבו־חצירא, סגן ראש העיר מר אורי אליאב הרב, ראש הכולל באשקלון. באותה ישיבה נבחרו גם סגני ראש המועצה הדתית: מר אורי ביטון, מר מרדכי ברשה, ומר שבתי מחלוף. מר זאב הלפרין נבחר לגזבר המועצה וליו"ר ועדת הכספים.

* בית משפט השלום בחיפה האריך אתמול ב־15 ימים את מעצרו של אלברט זהאן ("בכרי") החשוד בהריגתו של דימון לוי במכות לפני חודש בחצר מועדון ביליארד בחיפה.

ועדת העבודה של הכנסת דנה בביטוח עקרת־הבית

נציגות נכבדה של מועצת הפיקוח של תנועת האשה הדתית לאומית, השתתפה בישיבת ועדת העבודה של הכנסת שדנה אתמול במסקנות הביטוח הסוציאלי של עקרת הבית בביטוח נכות.

אוהדים בסעיפי התקנות המוצעים ע"י המוסד לביטוח לאומי, וכן לביקורת נוקבת של נציגות המין החלש, שבמקרה זה גילו, דוקא, לחומה הרחוקה מחולשה.

חברת הכנסת לשעבר, טובה סנהדראית, טענה, כי אין כל הצדקה לקבוע של "נכה חדשה" — שזכור יהיה גדולות מאלה של "נכה קודמת" תוכר רק עקרת־בית שנפגעה משנת 1976, בעוד שבחוק הנכות, הגבול נמצא בשנת 1970.

גב' סנהדראית: "זוהי אפליה"!

"זוהי הפליה, גם אם נעשתה שלא בכתכוון", הוסיפה הגב' סנהדראית.

ד"ר רות בן־ישראל ציינה, שאין לקבל את הטענה שקשה להוכיח את אשר ארע בשנת 1970. ישנן תעודות רפואיות שמהן ניתן לאבחן במדויק את תולדות המחלה. כן הטעימה ד"ר בן־ישראל, כי אין מקום להחשיב הכנסה של בן הזוג לענין הקיצבה, בעוד שבחוק הנכה הכללי, אין התחשבות בהכנסת בן־הזוג. זהו שוב דוגמה ליחס שונה לגבר ולאשה.

הגב' מרים קוליב העלתה את בעיית האשה העובדת הנפגעת אחר כך בעבודה בביתה, שלגביה היא מעין משמרת שניה. ומצב שכזה חייב להיות כלול בתקנות. יו"ר הועדה הח"כ שושנה ארבלי־אלמוזלינו, קראה למוסד לביטוח לאומי להתחשב בדברים שהושמעו ולתקן את הסעיפים הטעונים תיקון.

יעקבי בשבח הציבור והמשטרה בימי שביתת "אגד"

לקחים ומסקנות מטה החירום במשרד התחבורה, שפעל בזמן השביתה בתחבורה הציבורית ע"י אגד נסקרו אתמול בפני שר התחבורה, מר גד יעקבי.

בכנס ביחד בו השתתפו אנשי מטה החירום וראש מחלקת התנועה של משטרת ישראל, ניצב משנה א. תורג'מן, ציין שר התחבורה את המאמץ המיוחד שהושקע ע"י אנשי משרדו, משטרת ישראל, הרשויות המקומיות והאירגוני ההובלה השונים לשם קיום אמצעי הסעה אלטרנטיביים בכל האפשר. שר התחבורה הדגיש, שאלמלא היענות הציבור והתנהגותו היוצאת מהכלל בעת השביתה, לא היה מאמץ מטה החירום ושאר הגורמים נושא פרי כפי שהיה. תודה מיוחדת הביע השר למשטרת ישראל על פעולתה במשך השבתה לשמירת הסדר והחוק.

שר הסעד: הנהלה ציבורית לשירותי הסעד

שר הסעד זבולון המר מסר אמש, כי הוא עומד להקים ליד כל שירות סעד במדינה הנהלה ציבורית שתכלול אנשים הנוגעים בנושא ואיכפת להם, כדי שיהיה איזון הדדי בין עובדי השדה, אישי הציבור ואנשי המשרד הד עוסקים בבעיות הסעד.

מר המר השתתף במיפגש מטעם התנועה העולמית של יהודי צפון אפריקה, שנערך במלון "סיני" בתל־אביב, בו העלו ראשי מועצות ואישי ציבור מעיירות פיתוח שונות בעיות כמו חינוך בישוביהם. השר אמר, כי יש לבצע הפרדה מוחלטת בין פונקציית הזכאות לבין הטיפול הסוציאלי בנזקקים, במגמה לפנות את העובדים הטובים לטיפול המקצועי "בשטח".

שר הסעד מסר, כי בכוונתו לקחת שכונה או עיירה שלימה אחת, לרכז בה את מיטב המשאבים, התכנון והמחשבה בכל נושאי ההידרדרות החברתית — סמים, זנות, ההידרדרות לעבריינות, ילדים במצוקה — כדי להיווכח ביסודיות האם ניתן לפתור בעיות אלו מא' עד ת', או לא. ברצון השר לראות כמה נקודת ההדגשה הן עיקרית — כוח אדם, משאבים, ארגון — או שקיימת בעיה הקשורה בשירש החברה הישראלית. כאשר יתבהרו דברים אלו — ניתן יהיה לקבוע סדרי עדיפויות וקריטריונים ברורים יותר.

יש להפוך את העבודה הסוציאלית לאתגר

על פי בדיקותיו עד כה סבור השר, כי נקודה ההדפה המרכזית היא בבנה האדם של העובדים הסוציאליים. יש להפוך את העבודה הסוציאלית לאתגר, לפיסוק שנפים יחידי לעשותו, לתת לעובדים אלו כלים נאותים ולהגביר התמריצים. "עם בעיה זו של כוח אדם אני מתבונן להתמודד — הודיע.

פתח מר שאול בן־שמחון, יו"ר הארגון, אשר קידם בברכה את "השר הצעיר ביותר והמגמתי ביותר אשר יודע לשפוט כדי להכיר את הבעיות ממקור ראשון". ראש מועצת נתיבות, שלום דנינו תבע תוכנית מקיפה ויסודית לטיפול בבעיית הסעד. ראש מועצת שדרות יעקב אלקבץ התריע על חוסר התיאום בין פקידי משרד הסעד בעיירות, הקובע את זכאות הנתמכים להמיכות — לבין פעילי הסעד מטעם המועצה, אשר "הוספים" את כל הצעקות והצרות של הנזקקים. כן קבל על כי "עובדים כיום עם תיקים ומספרים, עד שלא נתחיל לראות את האדם כאדם — לא יהיה פעם ראוי לשמו.

ראש מועצת אופקים יחיאל בן סוב מסר, כי ב־28 ערי הפיתוח, כהן כחצי מיליון תושבים, מאורשים רק 70 אחוז ממשרות הסעד ומהם רק 40 אחוז עובדים כשירים לתפקידים אלו. הוא הציע תמריץ מיוחד למשיכת עובדים לסעד. שיתבטא בהענקת משרה וחצי לכל עובד, בציינו כי אם בערי פיתוח אין בורה שאינו משתכר כמשרה וחצי — מדוע לא יתנו זאת גם לעובדים הסוציאליים?

השפעה ברורה ומורגשת של החרם הערבי בענף הרכב

מאת סופרנו לעניני התחבורה

השפעת החרם הערבי בענף הרכב ברורה ומורגשת והבחינה בעיקר יפאנית, אינן מוכנות לפתוח עם ישראל — אמר אתמול מר י. עוזרני, מנכ"ל "העשיה רכב נצרת", בדיון על ייצור רכב בישראל, שנערך מטעם משרד התחבורה ומכון המתכות הישראלי.

מר עוזרני ציין, כי 3 חברות בלבד "קרייזלר", "פורד" ו"מק" הביעו נכונותן להתקשר עם ישראל לייצור רכב.

מנכ"ל "העשיה רכבי הביע דעתו כי ניתן לייצר בארץ סוגים שונים של רכב ואפשר לפתח תעשיה זו שתהיה כדאית מבחינה כלכלית. לדעתו צריך לשים את הדגש על רכב המיוצר בסדרות קטנות ובינוניות — משאיות בינוניות ורכב מיוחד. יעד ראשון לפיתוח הוא לדעתו רכב 4×4, 4×6, שלדעתו הוא מיגזר מבטיח ביותר לנו יש יתרון ברכב זה בגלל השוק הבטחוני. הערך הנוסף של רכב זה הוא גם גבוה ובידינו ידע רב בו. ב. קיבנדקרי, מסר. הגיעו כבר להעמקת הייצור בשיעור של 50 אחוז.

שר התחבורה, מר ג. יעקובי, אמר כי הערך הנוסף נטו בענף הרכב בארץ מגיע ל־20 מיליון דולר. זהו היקף מצומצם אך בעל משקל. המסיק. לדעתו ניתן להעמיק את הייצור בענף הרכב הישראלי הכייצרת מטוסי קרב וטילים, יכול להגיע ליותר ממה שהגיע עד כה בייצור רכב.

בדיון נמסר על תוכנה של משאית ישראלית, המורכבת כחלקים של מספר מפעלים בחו"ל.

אישים ומוסדות

— מפקד הכוחות הבריטיים במזרח הקרוב, מרשל האוויר סר ג'ון איקן, סיים אמש ביקור רשמי של 4 ימים בישראל יחד עם רעייתו כאורחי צה"ל, ויצא את הארץ.

מדינת ישראל
משרד התחבורה

שר התחבורה,
מנהלת המשרד
ומטה החירום

מודים

לציבור הנוסעים, לבעלי הרכב, לרשויות המקומיות, למשטרת ישראל ולארגוני ההובלה השונים על חוש האחריות הציבורית למופת, על הסובלנות ושיתוף הפעולה — ועל העזרה לפנייתנו בעת השבתת התחבורה על ידי "אגד".

חוות השומר
הגליל התחתון
נופש והבראה למשפחה הדתית
נפתחה ההרשמה להבראה בחג הפסח
לפנות הועדה לעלית הנוער הדתי
רח' דובנוב 7 ● טל' 267086
ת.ד. 40024 תל-אביב בשעות 8.30—13.00

פנסיון ובית מרגוע כרמי־רחנר
תלפיות ירושלים, ■ טלפון 57743
● הידוע בטיבו, בכשרותו, ובאוירה הביתית שבו
● ופתח אי"ה שוב לפסח הבעל"ט
פרטים: טלפון 534386, או 527265

הופיע
ספר "ילקוט פירושי"
על מסכת כתובות, חלק ב'
מאת ישראל כץ
אוסף גדול מאד מתקופת הגאונים, הפוסקים שו"ת, מפרשים, מחשבה וקבלה.
ההפצה: בית גיבלה, תל־אביב רח' בילו 4

בית החולים האוניברסיטאי של הדסה, ירושלים
מודיע
כי החל ביום ראשון 1.2.76
יהיו שעות הביקור אצל החולים:
בימים א' — ה' 3.30 — 5.00 אחה"צ
ביום ו' וערבי חג 2.00 — 3.30 אחה"צ
הציבור מתבקש להמנע מביקורים בשעות אחרות

דרוש מורה (בארה"ב)
בי"ס כל יומי, קהילתי, הנמצא בשנתו הראשונה אוקלהומה, מחפש מועמדים מתאימים למשרת הוראת הלמודים תלליה. המעונינים מתבקשים לשלוח קיצור חיים, העתקי תעודות והמלצות אל:
HERITAGE ACADEMY
Box 52250   Tulsa. OK. 74152 U.S.A.
הכישורים הדרושים:
א. יכולת ונכונות לעבוד עם גילאים צעירים; ב. נסיון שנתיים לפחות בהוראה; ג. יכולת דיבור בשפה האנגלית; ד. רקע דתי או מסורתי; ה. נכונות להתחייב לעבוד לפחות.
* בדבר פרטים נוספים נא לפנות אל הכתובת הנ"ל

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

בני ברק — בליל שבת כ"ח שבט תשל"ו (30.1.76) הרצאה על פרשת השבוע מפי הרב י. ב. ...על "יהדות התורה והדור הצעיר בבריכה" ... בשעה 8.00 בערב.
רמת גן — ביום א' ל' שבט תשל"ו (1.2.76) יתקיים ... במועדון בר־אילן בהדרכתו של מר א. ... בשעה
תל אביב — ביום א' ל' שבט תשל"ו (1.2.76) חוג ... רח' יהושע־בן־נון 48 ירצה מר צבי ... על התשובה והרמב"ם בשעה 7.00 בערב.
הצפון הגלילית — ביום א' ל' שבט תשל"ו (1.2.76) ... ראש החדש בשעה 6.00 בערב ... בהשתתפות הרב מ. זבד ... המועצה המקומית.
רמת גן — ביום ג' ב' אדר א' (3.2.76) ... בהדרכתו של הרב הגאון ... 11.00 בבקר במועדון ...
ביום ג' ב' אדר א' (3.2.76) יתקיים במועדון ... חוג הרמב"ם בהדרכתו של ... בשעה ...

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות בע"מ
עוברת
ב־1 לפברואר 1976
למשכנה החדש
רח' אחד העם 5, ירושלים
מספרי הטלפון החדשים:
02-68105-6-7

משרד החקלאות | נציבות המים
הודעה לחקלאים ולספקי מים
נציבות המים

הזדמנות!!!
לבודדים לזוגות וזוגות צעירים
בקרית איטרי ירושלים
למכירה דירות בנות 1½ חדרים
עם כל הנוחיות
במחיר ירצא מן הכלל
החל מ־125.000 ל"י.
כניסה מיידית ■ כל הקודם זוכה
לפנות: בנואב טלפון 221774—02, 231853—02

למפעל יהדי בירושלים דרוש
פקיד מנגנון - כח אדם
בעל ידיעות ...
● פניות עם פרטים ... ירושלים

דרוש פקיד
למפעל מתכת גדול בירושלים
לעבודה אחראית ומגוונת בתחום כח אדם
נא לפנות בכתב לת.ד. 3531 ירושלים או לטל' 522281-02

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
קרנות נאמנות
מחיר פדיון	מחיר יהודה
141.75	145.31
111.94	114.75

סלע שחם
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

בלו את השבת בירושלים עם המשפחה
הצעה מפתיעה!
כ"ח — ל' בשבט
לינה לילדים
ללא הגבלת גיל —
חינם
באותו חדר עם ההורים

מלון המרכז
4 כוכבים
ירושלים טל. 02-225111
* כשר למהדרין מן המהדרין
* שמירת שבת
* ארוחות טעימות
* קרוב לכותל המערבי
* חדרים עם אמבטיה
* הסקה מרכזית

מכירה
1. הידוע הנרות?
2. התפירה? ...
תשובה אחת לכל:
נעלי ד"ר פלסון
א. צ. שבתי, ירושלים
רח' ... טל. 285858

בירושלים
למכירה ...
עסק קטן מבוסס בשטח הארוחה
(כשר למהדרין)
עם דיור במקום
... טל' 7556 ירושלים ...

דרושות
עוזרות למבשלת
בדבר פרטים לפנות לישיבת הרב עמיאל
פומבדיתא 13, תל-אביב ● טלפון 247950

ב"ה
בית הכנסת הגדול
תל־אביב רח' אלנבי 110
טל' 614905
עריכת חופות מפוארות
לפנות למשרד

סימול
רח' עקיבא 66 ב"ב
מכירת סוף העונה החלה
400 ל"י הליפה
...

דרושה אשה
רצינית ואחראית
למוכרת בקונדיטוריה
בצפון תל־אביב ל־6 שעות ביום
265814 אחה"צ בלבד.

בית הכנסת גאולת ישראל
ת"א, מרכז בעלי מלאכה 16
השבת מברכין
אדר א'
יתפלל בבית הכנסת
החזן ח. אדלר
זמני התפילה:
קבלת שבת ב־5.00
שחרית ב־8.30
הועד

הרבנות הראשית / המועצה הדתית — חיפה
יחד עם כל בית ישראל אנו מבכים את פטירתו של
מרן הגאון
רבי איסר יהודה אונטרמן זצ"ל
זקן רבני ישראל והרב הראשי לישראל

עירית פתח־תקוה
אבלה
יחד עם כל בית ישראל
על פטירת מרן הגאון
ר' איסר יהודה אונטרמן זצ"ל
זקן רבני ישראל
והרב הראשי לישראל לשעבר
תנחומים למשפחה
י. פיינברג
ראש העיריה

וי דחסרא ארעא דישראל גברא רבא!
מלאי צער ויגון אנו אבלים על הסתלקותו של מורנו ורבנו הגאון הגדול תפארת ישראל מרן
הרב איסר יהודה אונטרמן זצ"ל
כי שהיה ראש רבני ארץ ישראל
אנו מביעים תנחומים לבנים הגדולים שליט"א ולכל המשפחה ינוחמו בנחמת ציון וירושלים ולא יוסיפו לדאבה עוד.
מתפללי בית המדרש של הרב זצ"ל בירושלים

קווים וציפיות מסע רבין

מאת יונה בן־אמיתי

אז היינו באים לסכם היבגיו של ביקור בבירת הכבוד, הפאר ... התקבל ראש ממשלת ישראל, רבין, על ידי ארה"ב, כי אז עלינו לברך על ביקור רב הצלחה. מה נעשה ויודעי־ אים בביקור זה, בתאריך הנוכחי ובתנאים המדיניים הנתונים, קשה ומסובך ביותר לנו ולאמריקאים. נכון, אילו בכך היה דבר, כי אז היינו רוצים בחזיית הביקור לשנה הבאה, אולם ... האדיבה של נשיא ארה"ב יש להיצמד — ונעצנו.

לקראת ביקורו זה של הוסיף יע־ קש פורד מרבין ,,משהו ברוחי" ל־ גבי נכונות ישראל לוותר ביהודה ושומרון. ראש הממשלה יצא בלתי מצוייד ביתר כוח מהממשלה אם היכן ועד לוותר לירדן. אולם ,,ב־ תוך עמו הוא יושב", ועל סמך רחשי לב המרודים גלויים או מרומזים של שרים חוכ"ים, יהיה לו מה ל־ הציע בתחום עדין זה, כדי לאותת לירדנים. רבין יודע היטב, ובשי־ חות ערב צאתו לארה"ב הזכיר זאת, שאם העניין עם ירדן יוזז, יהיה צורך בהקדמת הבחירות לכנסת. כ־ רגע הדבר הוא בחינת רעיונות ותכ־ ניות שקשה לדעת כיצד ואם ית־ קבלו. במסגרת הדיונים עם ירדן, אם וכאשר יהיו נחפש פתרון גם לבעיית הפליטים.

יש השואלים: נמה אם רמזינו על ירדן כאלטרנטיבה לאש"ף תימצא שוב ושוב בלתי מעשית? התשובה היא שהדבר תלוי במידה לא מעטה בנו ובארה"ב. יש להתריע השכם והערב על הסכנה לשלום שבמדינה ישראל והאיזור כולו מהקמת מדינה פלשתינאית נוספת בין ישראל לבין ירדן. הנה, למשל, דברים שכתב עתון גרמני רב השפעה ,,פרנק פורטר אלגמיינה צייטונג" בנושא זה, בידי כתבו גינהר גילסן:

,,כל עוד מערערים על זכות קיומה של ישראל, אין תביעות הפלשתינ־ אים למדינה הולמת מדיניות של פשרה במזרח התיכון; מדינה בין ישראל וירדן, תהווה סכנה יותר גדולה לשלום במזרח התיכון, מאשר מניעת כינונה. במדינות כזו, בה ישלטו לבטח כוחות הגרילה, לא מתקבל על הדעת שיוותרו על ה־ כוח שיתן להם נשקם. אחרי כינון מדינה כזו, ריסונם של ארגונים כ־ אלה תהווה בעייה קשה למדינה ה־ פלשתינאית, וקרוב לוודאי משימה בלתי אפשרית, כי מטרתם חיסולה של ישראל. יהיה זה אחד של אי שקט, שהוא בלאו הכי שטח החרות בין סוריה ומצרים. אין זה חשש בל־ תי מבוסס לראות במדינה אשפ"ית יתרון לסוריה ונקודת זינוק למדי־ ניות המזרח־תיכונית של ברית ה־ מועצות".

על הנחות יסוד אלה חייבים ראשי המדינה לחזור בהתמדה ובלא לי־ אות, ולא להפש פתרונות שיתקבלו על דעת ידידינו. ייתכן כי לטווח קצר ייראו הסיכויים קלושים ובלתי מעשיים, אך לטווח רחוק תימצא אוזן קשבת לטעון זה.

דרוש יותר תיאום והבנה

מכאן הצורך ביתר תיאום והבנה עם ארה"ב, אחד היעדים המרכזיים בביקור זה, שבמהלכו ודאי ידובר גם על ההתנחלויות בגולן. אם גם אנו מבינים שעל תקריות השגור (בו הוא סעיף של התנגדות אמריקאית להתנחלויות בגולן, ורבין ביקש לס־ ...

(סוף בעמוד 8)

בם נשיא ארה"ב קידם את ... ב,,שלום" בעברית. אין ... שורד מוכן לקבל גם את ישראל כדרך לשלום הנכסף. ... עמד הביקור בסימן של ... ממשלת ישראל עומד תחת ... צבעוניות אמריקאיות...

אנה לנשיא פורד הדרך. ... כס קבלת הפנים. בפתחו של ... לבן הדגיש את הדחיפות ... התהליך, היינו לשלום. ... מה התקופה התחשבה ל־ ,,הגועה מתמדת" לקראת ה־ ... כדי שלא לאבד זמן הזכיר ... את הזוסר האמריקאי ב־ הבטחון, בהיזוק ובהכנה ... מגדרה מילאה את הנוטל ... הסיפל־יוצא שמכאן ואילך ... אל לזמר את דברה...

לא נשאר חייב במהלך זה ... ברים ובתשובתו לנשיא אר־ ... שיח שישראל תעשה ,,כל מה ... להיעשות" עפ"י ההיגיון. ... להבין שיכולת להיות דעות ... שונות לגבי הצעדים המת־ ... מההיגיון, ולא בהכרח שה־ ... שלנו הוא הוא המקובל גם ... של ידידינו...

...ים והלבטים

... מה רבים הקשיים בביקור ... אז הכל מבינים שבשנה של ... בתנאים הקיימים, יש ... אחרת מאשר בשנים ,,כתי־ ... בשנה כזו, פחות מבכל זמן ... נים להנפש של עניינים. גם ... כמו בישראל וכמו בכל ... דמוקרטית, העיניים ,,בשד־ ... ,,הוד מעלתו, הבוחר".

... ז דווקא מעוניין המימשל ... הביע על הישג מדיני בולט. ... אחוזים בעולם, המסוכסכים ... בבעיות צבאיות ומדי־ ... חי' ארה"ב לדחוק (מליהות ...) על ממשלת ישראל לוותר ... ,,התקדם לשלום". ומאותו ... שנה של בחירות, ראוי ... ישראל שלא לצעוד צעדים ... בלא תמורה ממשית. אר־ ... היטב לגישות אלה ובי־ ... בין אפשר יהיה לבוא לידי ... נוסות מוגות והצהרות כי־ ... בינר לשיחות ודיונים בין ... לקראת הסדר שלום.

... ראשית תוכנה ניסוחים ... הן כלפי סוריה, על אף ... וקיצוניותה, והן כלפי מצ־ ... ירדה.

... שהשתלטותה, הסמויה ... של סוריה על לבנון תקל ... מסויימת על רבין להסביר ... פורד, לראשי הממשל ה־ ... ולדעת הקהל שם, שמהווה ... של הסכנה השקפת ל־ ... מגבול ארוך ומפותל, בן 76 ... ים, שעד כה לא לקה חלק ... מלחמה בגיוס, השבוע חוו־ ... הח, אלון, הבהיר שישראל ... אלצת לפעול באחד משני ה־ ... פלישת צבא סורי ללבנון ... הן ארגוני התבלה להשתלט ... לבנון, וסוב שהכנסת הו־ ... שם אלה את שתיקתו של ... המשטר נוכח הסרג והחורס ... סייה הנוצרית בלבנון, ואם ... דיקסם השוא שבסיסמת אש"ף ... (רצחים פלשתינאים) בדבר ... דמוקרטית חילונית ורב־ ... אם היה בעולם מי ש־ ... תום לב לסיסמת רמייה זו, ... מדינאינו יקראו לו את הנעשה ... על ידי הללו שמפריחים ... ה...

...עשן של ה,,דטאנט"

... הצער אין ארה"ב של ... ה"ב שלפני חמש ועשר ש־ ... של ,,דטאנט" — ... חירות — גורמים לכך ש־ ... הבולעתי בשקט את הנעשה ... ,,גוה" לה ,,שלא לדעתי ... שים ללבנון אינם אלא ש־ ... עשק מותר להניח שרבין ... להשומת לבם של אנשי ... בארה"ב סכנת החדירה ה־ ... באמצעות סוריה, ללבנון, ... שפרשת הלבנון אף החלה ... באש שם עלולה להתפשט ... עצרים יתבעו לכבד את רי־ ... בנות, המושלמים יעסו (ל־ ... הה קצרה) להפרש שם שט־ ... עים, מובן מאליו שנודשים ... תיאום עמדות והחלכים ב־ ... נובך ועדין זה.

... לביקורו זה של רבין — ... מהלכים ובדיונים בדיונים ... שלום. ה,,עוגן" הנראה עתה ... רוב לשכל, הוא כינוסה של ... גנבה. ישראל לא תקנן על ... אזנים בנושא זה לפרטיו, מי ... בוועידה זו, מה יהיו הנדר־ ... באו תחילה אל השולחן, ה־ ... ק', ימשכו הדיונים. מספר ... אין לכנס בהיים למחר. ... הפתעת, שהפכה גרורה של ... ערב במדיניות אנטי יש־ ... אורה, הם שהתעסקו בדיר־ ... הלשות פרק בוועידת הבטר ... ום לקדם את שיחות השלום ... גינבה.

... עכן להדגיש — ישראל, כי ... מורה על כך שישותפו בה ... מדינות שהשתתפו בכינוס ... ועידה זו.

... מסלולים בעייה של ייצוג ... מצה אריים — אשיים. עד כה ... יטם בדעתה, שאין לוועיד־ ... ואין להוסיק לו. ומתוך ... לראות כמייצג את ה־ ... ה, ומקשר. הוא שארה"ב ... שהיא מעשה להגבעה ... בתוקפי אש"ם. הענקה ... אלו באמרו כי לא ... לאש"ם — יתקע את ... שותפי לשיחות. חשובה ה־ ... מוצרית שהיא מוכנה להעד־ ... היכה גם בלי אש"ם (בשלב ... הכנן בא הנושא הירדני. ... אה עתה רחוק בלחמות מ־ ... המשתלטות הסוריה על ... לוקה את מעמדו של אמאת ... יותר ביותר מהירות להפרש ... בנורי של אמאד...

...פסיק מסקנות ומפרות

... הה סבור השר אלון, וחלק ... זם, שאין להסיק מסקנות ... לא נאמרה עדיין המלה ... בנושא זה. ברור שהמצב ... יתבהר יותר בעוד שבועות ... מכשך ההתפתחויות בלבי־ ... כמה. לאחר שהוסיף מלך ... את ביקורו הרשמי ב־ ... את שיחותיו עם הנשיא ... הקרוב.

שיחה עם ארנון גפני - מנכ"ל האוצר

האוצר מתפקד – אבל אנו חיים בתקופה קשה

מאת יצחק דויטש

בשורת קיצוץ הסיוע האמריקאי מדליק אור אדום. — עליית המחירים תהיה ,,25% בלבד". — קיצוץ הסובסידיות לקראת שנת הכספים החדשה — חותרים להגדלת רווחיות היצוא מעבר לפיחותים הזוחלים.

אלה הם ימים קשים לאוצר. הוא עומד במערכה קשה עם המשרדים על קיצוצים וצמצומים ובאותו זמן הוא נאלץ להגיש תקציב נוסף ובו הזרמה גדולה של כספים לשוק. כלכלנים מאשימים כי המליארדים המודפסים מהווים שפיכת שמן ל־ מדורה האינפלציונית ומרחיקים אי־ תנו מהשגת היעדים של שיפור ב־ מאזן התשלומים. באותה עת נשמע קיטרוג קשה על שר האוצר יהושע רבינוביץ כאילו נעצר ליקוי תיפקוד במשרדו. האשמה כזו נזרקה מעל במת הכנסת בעת הדיון על התקציב הנוסף.

על מכלול זה שוחחנו עם המנהל הכללי של האוצר מר ארנון גפני.

אין מצב מיוחד

— לאחרונה נמתחת בקורת קשה על דרך פעולתו של ה־ אוצר. טוענים כי הוא איננו מתפקד כיאות, ההחלטות אינן מתקבלות בזמן. ישנם דיחויים ועיכובים בפעילות המשקית. כיצד אתה רואה דברים אלה מבפנים?

א. גפני: תמיד היו וישנן טענות בעניין קבלת החלטות. אינני מקבל את הטענה שיש היום מצב מיוחד. מי שטורח לבדוק את ההחלטות ש־ נתקבלו בשנה האחרונה לא יוכל לאמץ את הביקורת הזו. נתקבלו החלטות כבדות בהיקף ובאינטנ־ סיביות שאני אינני מכיר כמותן ב־ עבר. חלק גדול מהן אפשר למנות: הרפורמה במס הכנסה, הפיחות ה־ גדול והבינוני, הפיחותים הקטנים, צמצום הסובסידיות, הרפורמה בשוק ההון וצמצום ההצמדה, קביעת תק־ ציב של הידוק חגורה והמאבק עליו. בכך הרשימה עדיין אינה מלאה.

יש לדעת כי המדובר בתקופה ש־ היא קשה מאד. בתקופה שבה קיימת עצבנות שהיא מובנת. אבל צריך לראות את הדברים בפרופורציות ה־ נכונות. נכון כי בנושאים הכבדים ישנה מערכת מקיפה של דיונים ואלה מתמשכים לעתים. אני סבור שזהו תהליך חיובי. הדבר מביא לשיפור איכות ההחלטות.

— יש גם השהיות בהחלטות מינהליות שנופלות גם קרים לבבינן?

א. גפני: הדבר איננו מוצג באור הנכון. ישנן החלטות שאיננו רוצים לקבל אותן. הנה מדובר בסיוע ממשלתי לפרוייקטים שונים. מכיוון שאין היום מקורות בעבודם אנחנו משהים את ההחלטה. הדבר הוא לפעמים חלק ממדיניות מכוונת. ה־ נוגעים בדבר אינם רוצים לראות ב־ ,,לאו" תשובה ורואים בכך דחייה בשל קושי בקבלת החלטות.

— היו גם החלטות שהתקבלו הנוגע מכן או ששונו מהבטחת פועל, כדוגמת הדוק של ... מהזד ותוצאות דיהם על מחיר ... האם אין הדבר מבטא ליקויים בתיפקוד?

א. גפני: חלק מהדברים הוא ב־ מישור הבינמשרדי. בכמה עניינים התעוררו בעיות סבוכות.

אינני אומר שהכל שפיר. בוודאי יש בעיות וישנם ליקויים. אבל אני מרשה לעצמי לקבוע שעבודת המטה מועלת היום לא פחות מאשר בעבר ואולי אף יותר.

בלי התקציב הנוסף — היתה אבטלה גדולה

— התקציב הנוסף שהוגש השבוע לכנסת מעורר ביקורת קשה. הוא מגדיל את הגרעון הגורם להזרמת כספים של שמונה מיליארד ל"י השנה. האם בכך אין אתם פועלים בניגוד ל־ מדיניות הכלכלית המוצהרת שלכם, עצמכם?

א. גפני: התקציב הנוסף הוא המשך ההפעלה והביצוע של התקציב המקורי. רוב הסכום הנוסף הינו התאמה לשינויים שחלו מכח המחי־ רים הכלכלית. הוא מכסה הוצאות הנובעות מהפיחות הזוחל, תמריצי היצוא, הקצבאות של הבטוח ה־ לאומי בגין הרפורמה במס הכנסה. סכום גדול מיועד למימון הוצאות הבטחה. אלה נובעות מהסדר ה־ ביניים עם המצרים.

בסך הכל אין בתקציב גידול ניכר של ההזרמה, חלק נכבד מההוצאות האחרות במסגרת תקציב זה אלמלא ביצענו אותן היה צורך להפסיק פעו־ לות קונקרטיות: בניית בתי חולים, בתי ספר וכדו'. למרות התקציב הנוסף לא יחול שינוי בקצב החדש של ההזרמה.

יש לקחת בחשבון כי הוצאות ה־ תקציב הנוסף כבר בוצעו למעשה.

— ומה המצב מבחינת ה־ הוצאות?

א. גפני: במחירים לא היתה חרי־ גה מהתחזית שלנו. היא אף היתה קטנה מכפי ששיערנו. הערכנו כ־25 אחוז עליית מחירים ובפועל היא הסתכמה ב־23.5 אחוז. אולם יש להודות ולומר כי אלו היינו מצלי־ חים לקצץ בהוצאות אשר איננו התא־ מה לשינויים, אלא בפעולות האח־ רות, סכום של 3 מיליארד ל"י, אזי ייתכן בהחלט שהגרעון במאזן ה־ תשלומים היה מסתכם בכ־250 מיליון דולר פחות.

ספיגה נוספת בשנת 1976

— מה ההזרמה המאיימת עלינו בשנה הבאה?

א. גפני: בתקציב שהוכנו ישנו גרעון של שלושה מיליארד ל"י. כבר כן ישנה הזרמה הנובעת מהמרה של מטבע חוץ ללירות בסכום השווה לכ־1.5 מיליארד ל"י. סה"כ ההזרמה בשנת 1976/7 אמורה להגיע לסכום של 4—5 מיליארד ל"י.

קיימת כמובן השאלה אם הזרמה כזו תאפשר השגת היעד בצמצום הגרעון במאזן התשלומים ב־300 מיליון דולר ועמידה בתחזית עליית המחירים שקבענו. הדבר תלוי בכך שבצד הזרמה זו תהיה גם ספיגה מוגברת שאנחנו מתכוונים לה ו־ היכולה לכלול גם אמצעים מוניטריים וכן גם קיצוץ בהוצאות.

מצד אחר תלוי הדבר ביצוא. ה־ הנחה שלנו היא גידול ריאלי ב־ ייצוא בשיעור של 10 אחוזים. אנחנו מצפים שהיא אמנם תתגשם. ישנם סימנים מעודדים בכיוון זה. מתחילה התאוששות בשווקים שלנו בחו"ל ו־ הדבר מתבטא בהזמנות שמקבלים היצואנים לנו. בקרב היצואנים צצ־ מה גבורה האופטימיות.

(סוף בעמוד 8)

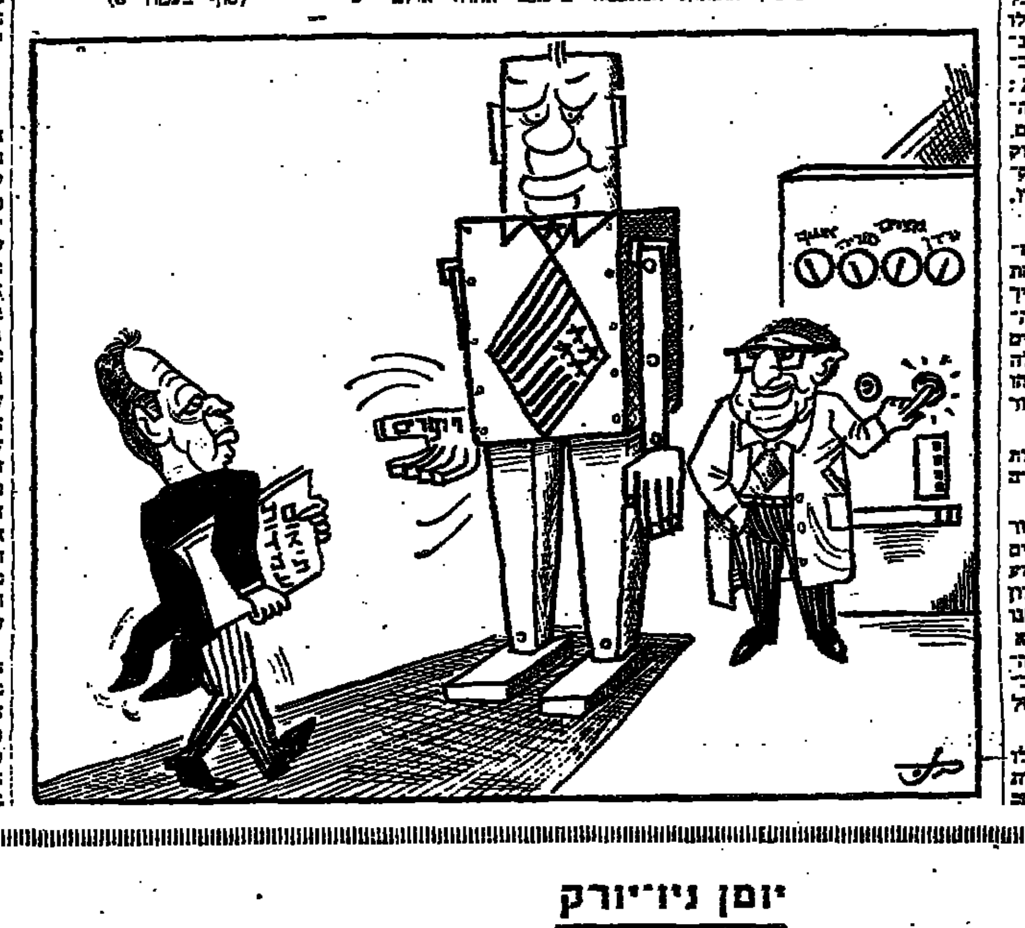

אשף – המוקש בדרך לשלום

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

ישראל נתונה להתקפה תעמולתית ערבית אשפ"ית משותפת. היא מואשמת על ידי רובן המכריע של המדינות — ואפילו ידידות — כי היא מתעלמת מקיומו של העם הפלשתינאי ומזכויותיו להגדרה עצמית.

מי הנאשם ומי המאשים, מי התוקפן ומי המותקף ומי שולל את זכותו של מי?

לא נחזור על דברים שאמרנו ו־ אומרים שמא יאמרו אנו לא אוביק־ טיבים ולכן אין דברינו קולעים ל־ אמת. נביא דברים שהערבים עצמם אמרו ואומרים, בחינת בעל הדבר שווה כמאה עדים.

נתעכב על ההסטוריה של הפלשתי־ נאים בשנים האחרונות ונתיחס ל־ עובדות היבשות המדברות בעד עצמן ושאינן סובלות פרשנות דמגוגית.

גם לא נעסוק כאן בפליטים ה־ יהודיים שגורשו מארצות ערב ב־ צורה הבזויה ביותר ושמצאו להם בית חם בישראל. העולם כולו שמע על ,,העם הפלשתינאי שגורש מ־ ארצו", אבל לא רבים טרחו לשאול את עצמם מי גורש ולאן. רובם ה־ מכריע של הפלשתינאים — כמעט כשני שלישים — הם אזרחים של ירדן. חלק אחר הם אזרחים ישראליים, ובשתי הארצות הם נהנים מזכויות אזרחיות מלאות. האם לאנשים מסוג זה יקראו פליטים? זאת ואף אחרת, רובם המכריע של הפלשתינאים עדיין גרים על אדמת ,,פלסטין" המקורית כפי שהוגדרה על ידי חבר הלאומים בשנת 1922, לאמור בעבר הירדן המערבי או המזרחי. נכון אמנם ש־ מספר פלשתינאים עברו ממקום אחד למקום שני כמו דרך המשל מיפו לשכם או מרמלה לרבת עמון. אבל האם פעולה זו מקנה להם מעמד של פליטים? האם מי שעובר ממזרח ניו יורק למערבה נחשב באמריקה לפליט?

בין שתי הגדות

בגדה המערבית של ירדן השים הפלשתינאים את עצמם כחלק בלתי נפרד מבני עמם בגדה המזרחית, הם קשורים אחד בשני בקשרי משפחה, כלכלה ותרבות וכאמור כולם אזרחים ירדנים. יתרה מזו, תעסוקתם של ערביי הגדה המערבית, מגוריהם, מזונם ושרותי בריאותם דומים, או אפילו עולים, על אלה המקובלים בארצות ערב השכנות. ואם קיימות בעיות מסויימות כי אז אין הן שונות מהבעיות של מאות מליוני אנשים בעולם הערבי ובעולם הקרוי ה־ שלישי. השוני הוא שבניגוד לארצות העולם השלישי, מדינות ערב הן עשירות כמופלגות. הרזרבות במטבע זר של מדינות הנפט הערביות הגיעו בשנת 1974 לסכום של 50 מליארד דולר. אחוזים מעטים בלבד של סכום אגדי זה דיין כדי לפתור את בעיית הפליטים הערבים. בשנת 1974 תר־ מה ארה"ב 27 מליון דולר לפליטים הערבים ואילו ערב הסעודית ה־ עשירה תרמה 600 אלף דולר.

יש אנשים המדברים על פזורת האוכלוסיה הפלשתינאית כשם ש־ מדברים על הגולה היהודית. השוואה זו איננה נכונה וגם מטעה. רוב ה־ פלשתינאים גרים באזור הידוע כ־ פלשתינה של המנדט ורק מעטים ב־ ארצות ערב (חוץ מירדן). מאידך גיסא היהודים אינם מפוזרים בעשרים מדינות יהודיות, וד"ר חיים קסן פתן גר במדינה יהודית.

מי רשאי לדבר בשם פלשתינאים?

שאלה מכרעת אחרת היא שאלת הייצוג של הפלשתינאים ומי רשאי לדבר בשמם, וכאן צצה ועולה שאלה המעידה כמה אבסורדי הוא המצב. בזמן שלמעלה משבעים אחוז מה־ פלשתינאים הם אזרחי ישראל וירדן החליטה ,,ועידת רבט" ובעקבותיה האו"ם כי אש"ף הוא הנציג הבלעדי הלגיטימי של העם הפלשתינאי. ב־ מלים אחרות נותנים לארגון טרו־ ריסטי הזכות לייצג אזרחים של שתי מדינות (ישראל וירדן) מבלי שאלו את פיהן של ממשלותיהן הריבוניות של ארצות אלו אם הן מסכימות ל־ כך. על דרך המשל זה דומה לכך שמנהיגי מדינות אמריקה הלטינית יחליטו מחר כי מנהיג טרוריסטי שחור מסויים בארצות הברית הוא הנציג הבלעדי של עשרים מליון השחורים האמריקניים, וזאת מבלי שאלו את פיהם או את פי ממשלת ארה"ב.

בממשלת ירדן קימת למעשה שות־ פות פלשתינאית ירדנית כמהלכת ב־ עבר וגם כיום. ביוני 1974 שנים עשר מעשרים השרים בממשלת ירדן היו פלשתינאים. אז וגם כיום ראש ה־ ממשלה הוא פלשתינאי. שבעה מאחד עשר חברי המשלחת הירדנית בוועי־ דת ג'נבה של דצמבר 1973 היו פלשתינאים. חצי ממספר חברי בית הנבחרים והסנט הירדניים הם פלשתינאים.

ועכשיו נעבור לתאר את הארגון הקורא לעצמו ,,הארגון לשחרור פלסטין" ומה הוא רוצה לשחרר. שמענו על תנועת הפ.ל.נ. ששחררה את אלג'יריה מהצרפתים או תנועת המאו מאו שנלחמה בלבנים ובברי־ טים. אבל מעולם לא קרה שתנועה רוצה לשחרר מדינה מתושביה כמו שאש"ף רוצה לשחרר ארץ ישראל מהיהודים. ומבחינה זו דומה שהגיע הזמן שאש"ף ותומכיו הצבוריים ישחררו את עצמם מהפנטזיות, ה־ שנאה והצביעות שלהם נגד בני עמנו.

הגוף הקרוי אשף הוא מפשי־ דיהם של מנהיגי ערב. הוא נוסד ב־ יוזמתה של מצרים ועל סמך החלטה של הפסגה הערבית בשנת 1964. אר־ גון טרוריסטי זה — שהוקם בתקופה שבה העולם הערבי היה במחלוקת חריפה — נוצר כדי לשרת את ה־ אינטרסים של מצרים ולנגח את מת־ נגדיה ובאותה עת להציק לישראל. ברור גם שארגון זה אינו פועל מ־ ארצות ערב ללא אישורם ותמיכתם של מנהיגי ארצות ערב, כמצרים, סוריה ומירדן הוא אינו רשאי לפ־ עול. וכאשר ניסה לא לציית להוראות הוא נענש קשות על ידי ממשלות אלו ונאלץ לקבל עליו את הדין.

הארגון ופשעיו נגד האנושות

כיום ברור איפוא שארגון זה ו־ למרות הרעש שמתחולל סביבו ב־ עולם, כוחו לא בשדה הקרב אלא בשדה התעמולה, הפטפוט ודברי ה־ רהב חסרי התכלית. הוא נוכר על ידי החלטות וגירות יותר מאשר בכוח המעשים. הוא עומד למכשול בדרך השלום שהחל אולי להסתמן באופק עם החתימה הסכם הביניים ה־ ישראלי מצרי ובהתמיכה המבורכת של ארצות שוחרות השלום.

כל אדם אוביקטיבי ובלתי משוחד שיקרא את האידיאולוגיה ויראה את האמצעים והשיטות שהארגון הזה אימץ לעצמו אינו יכול שלא לגנות את פשעיו נגד האנושות בכלל ונגד בני עמנו בפרט. במלים אחרות אין אש"ף במתכונתו העכשוית תנועה לאו־ מית. אלא כנופיה של אנשים קנאים אשר שונאים את היהודים יותר מ־ אשר אוהבים את עמם. אין צורך לפרט כאן את כל רעיונות ,,האמנה הלאומית" הפלשתינאית שנכתבה ב־ דם כחכה ,,קדושתה". נציין כאן כי אמנה פנטית זו יש בה גיבוב של רעיונות מסולפים ודעות שטניות ש־ רק הכוה המפצות של אנשים חולים יכול אולי לקבלם. בניגוד בולט בקומו של סעיף 20 הידוע לשמצה באמנה זו הקובע, כי אין קשר רוחני בין היהודים וארץ היהודים, וכי ה־ יהודים אינם אומה הראויה להגדרה עצמית אלא אזרחים של המדינות בהן הם חיים. התגובה שלנו לסעיף זה ולמאמר בו — כמו לכל האמנה — היא בוז כלוה בצער על העוורון והטפשות של כותביה.

אבל מדיניותו המוצהרת הרשמית של ארגון זה המתקרא אש"ף אינה רק עקירתה של ישראל המדינה ה־ דמוקרטית היחידה כמעט באיזור אלא גם חורבנה של ירדן — מדינה ידידותית למערב. לא פעם נאמר ונכתב על ידי נציגיו הרשמיים של ארגון זה ש,,הדרך לתל־אביב עוברת דרך רבת עמון". האם העולם ה־ מערבי יסכים לחורבנן של שתי מדי־ נות כדי לאפשר הקמתה של מדינה פלשתינאית בעלת אוריינטציה קומוני־ סטית?

החותרים נגד השלום

לדברי מנהיגי אש"ף ברור כשמש שאין ארגון זה מעונין לא במדינה בגדה המערבית וברצועה ואף לא במדינה ,,דמוקרטית חילונית" כפי שדובריו הרשמיים מצהירים. יתרה מזו אין לו הזכות המוסרית, או ה־ חוקית לדבר בשמם של פלשתינאים שבעולם לא בחרו בו, או ראו אותו.

איננו כופרים בקיומה של בעיה פלשתינאית. אנו רק קובעים ש־ אש"ף אינו הצד למו"מ ואין לנו ולא יהיה לנו מה לדבר איתו, כל זמן שיחזיק בדעותיו העקרוניות וההרסניות נגד יסודות השלום באיזור. הכל יוד־ עים כי ארגון זה יכול לזכות ב־ נצחונות מבריקים בארגון האו"ם, ב־ ועידות המדינות המתקראות בלתי מזדהות, בוועידות האפריקניות, ה־ אסלאמיות, והאחרות. אבל בכוחן של החלטות לא יבוא צורו. אנו מעדיפים חזיצים בהחלטותינו. אנו רוצים לקוות שגם ארה"ב תמשיך במדי־ ניותה העכשוית באשר לארגון זה. תקוותנו זו אף מתחזקת נוכח הש־ הברור שנפסה בשיחות ארה"ב באו"ם בעת הדיון במשבר המזרח-תיכוני.

כל נסיון לשנות את המדיניות האמריקנית לקראת פיוס או הכרה באש"ף לא רק שלא יתרום לקידום השלום אלא ההיפך יחדד את המצב הקראה מלחמה.

הצד השני של השביתה

מאת משה אישון

חברי הנהלת ,,אגד" בעצרם את גלגלי התחבורה הציבורית לא חסכו מאמץ וכספים כדי להביא לידיעת הציבור שזו השביתה ה־ ראשונה מאז עשרים שנה"... וכ־ דרכם של מסבירים חזרו והדגישו את ה,,למרות ש..." הגרעונות הל־ כו והצטברו הסובסידיות הממשל־ תיות לא עמדו בשום פרופורציה להפסדים שגרמו להם עם הפלאת מחירי הדלק הקפאת מחירי ה־ נסיעות וכדו"ב, לא הפעילו את נשק השביתה.

הפעם, טענו להצדקתם, הגיעו מים עד נפש. אזלה טיפת הדלק האחרונה, מיכלי האוטובוסים ריקים, כך שלא היתה להם ברירה אחרת, אלא לעצור את הגלגלים.

לא בדקנו את מיכלי הדלק. אם אמנם התריקנו. גם לא היתה לנו אפשרות לבדוק את ההשבתה של ,,אגד". (למעשה גם להברי ועדת ה־ כספים של הכנסת לא ניתנה אפשרות כזאת, חרף הדרישות החוזרות ונש־ נות) כך שלא נוכל להשבע בנקיטת חפץ, שאכן כל מה שנאמר על־ידי חברי הקואופרטיב המונופוליסטי ה־ שולט, כמעט באופן מוחלט, על כבי־ שי הארץ, אמת ויציב הוא. אולם, בהרהור שני שלאחר השביתה, אין לזה כל משמעות מהותית. כל אימת שהמבנה של שירותי התחבורה ה־ ציבורית הוא כמות שהוא, אין לבוא בטענות לנהגי ,,אגד" וגם לא ל־ חברי הנהלתם, על שעשו חיל ושקדו שהמניות שבידיהם לא ישתחקו תחת גלגלי האינפלציה הדוהרת.

*

דומה שהן הממשלה, הן חברי וער־ דת הכספים של הכנסת והן ראשי הקואופרציה ההסתדרותית ידעו היטב־היטב, מה קורה בעולמם־ממ־ לכתם של חברי הקואופרטיבים ל־ תחבורה ציבורית. הם ידעו על ה־ גרעונות וגם על חברות הבת הכוס־ פות החרישי. אם כן, מה לפתע הקיצו מתרדמתם והסתערו על הנה־ גים?

אמנם, אנו חיים עתה בעידן של גילויים. חלק מבחירי האומה, אף שותפים פעילים למשטרה בגילוי פר־ שיות. גברה תחושה האחריות ל־ כספי ציבור. לוחמים בבזבוז. אבל, אין בכל אלה, כדי ליישב את ה־ שתיקה הממושכת, את הפקדת שולקי חיים היונים ביותר, כמו תחבורה ציבורית בידי חברה מונופוליסטית, אשר ברצונה מפעילה שירותים ובר־ רצונה מקצרת אותם, או אף משביתה אותם לחלוטין. מכאן שאין לשפוך את כל חמתנו על ,,אגד" שהשך שבוע תמים, הבריע התפלל בנו — בציבור הנוסעים — כי אם אל ה־ אחראים למצב שנוצר.

*

אין זו הפעם הראשונה שחברי ה־ קואופרטיבים להתחבורה בקשר וגם קיבלו מידי הממשלה מענקים והלוו־ אות מופשדות, כדי להתגבר על קש־ יים כספיים. והממשלה הזריכה כס־ פים, מתוך כפפון נקי, באשר סברה שזאת הדרך. כדי להבטיח תחבורה ציבורית הקינה וגם זולה לציבור הרחב. הסובסידיות והמענקים היו לשיטה. הכבדי הכלכלה, לרוב, העדי־ פו להזרים מאה—מאתיים מיליון ל"י לקואופרטיבים לתחבורה, על פני עליית מדד יוקר המחיה בעוד שתי נקודות. ייתכן שמבחינה כלכלית, כבחינת האינטרסים לשכבד על ה־ מדיניות המקצועית, אין סוב משיטה זו. אבל, כי שיצר את השיטה, אל יבוא בטענות לזולתו.

לגופם של דברים, קשה להבין את הדרישה התקיפה ו...ה,,בוחרת, המופי־ גית אל חברי ,,אגד" להפקיד את מניותיהם ולהעבירן לשם כיסוי ה־ גרעונות. בלא להכנס לבירור, האם היה זה אכספי להקים חברות בת, כדי לשמור על רכוש התחבורים ובי־ מקביל ליצור גרעונות בקופה הרא־ שית של הקואופרטיב, כל עוד שאין המעשים הללו פליליים, מה כי נלין על נהגים שביקשו לשמור על ערך המניה שלהם. בכלל, באיזו זכות נבוא אליהם ונדרוש, כי יביאו את צרור כספם לכיסוי הגרעונות?

כל אחד מחברי הקואופרטיב השקיע מיטב כספו במניה של החברה. נסה לדוגמא חבר קואופרטיב שהשקיע לפני כשתי עשרות שנים, עשרת אלפים ל"י במניה, אילו השקיע כסף זה בצמודים. האם לא היה נושא אותו פירות שחברות הבת העניקו לחברי הקואופרטיב? הבאנו פרש זה כדוגמא בלבד, לצורך הויכוח, בלא ל־ הצדיק את הנעשה בממלכתם של נהגי הקואופרטיבים המונופוליסטיים להתחבורה ציבורית. אבל, אין גם ל־ הפוך כיוון לבהלה הכרונית הפוקדת את הקואופרטיבים, בדרישה סתמית; הבו לנו מניותיכם ואנו נכסה את גרעונותיכם.

*

השביתה האחרונה ביקדה את ה־ התענינות הציבורית סביב בעיית התחבורה הציבורית. יש אומרים ש־ העם נתגלה כבליכוד ועמד כ,,חומה בצורה". מול הנהגים המתנבלים לו. ייתכן. אחרים סבורים שאילולא איזה ,,תקר" סוציאליזני, היו נפשכים ה־ עסקים כרגיל, בלא שים לב לנעשה ב,,אגד". אולם, לא הצם שעמד כ־ ,,חומה בצורה" מסוגל לפתור את הבעיה הכאובית של התחבורה ה־ ציבורית וגם לא על־ידי תיקון ה־ ,,תקר הסוציאליזני" ייפתרו הבעיות. השאלה היא האם מסכנה הממשלה להכנס לבירור יסודי ומעמיק, לשם קביעת גדרות חדשות בהגדרת ה־ יחסים בין הקואופרטיבים להתחבורה לבין המדינה: להבין הצעות רציניות לביטול המונופולין בתחבורה, על כל המשתמע מכך, או שמא נוסיף ל־ הפסיד בדאהמצה?

אם לשפוט, לפי המשא־ומתן ש־ ניהל משרד התחבורה עם הנהלת ,,אגד" וכן לפי ההבטחות שניתנו, לרבות הכספים שיוזרמו לקואופר־ טיב. כלשון ההודעה, כדי להבטיח היפעלו התקין עד סוף מרץ ש.ז. הרי כי שהיה הוא שיהיה — הגרעונות יגדלו והממשלה תשלם תפלים.

הנהלת ,,אגד" יכולה להיות מרוצה מהדרך בה נסתיימה השביתה. היא יצאה ידה על העליונה, גם אם שר התחבורה אומר שההסדר הושג לפי התנאים שהוצגו על־ידי ועדת השרים לעניני כלכלה ובאישורה של ועדת הכספים של הכנסת. לא מניה ולא לקצתה.

יומן ניו-יורק

התומכים בישראל בנפש ובמאודם

מאת ד"ר הלל הירדמן, סופר ,,הצופה" בארה"ב

לאחרונה מרבים להצביע על כשלונות ועל מחדלים, — למה לא להזכיר פעם השגים והצלחות? השבוע שבוע, חצי יובל הראשון של מפעל מלוה הפתוח, ,,בונדס" היא הזדמנות נאותה לזאת. ה־ סכום של שלושה מיליארד ומאתיים מיל־ יון דולר שהביא המפעל עד עתה, הוא סכום בלתי-מבוטל אף במונחים אמרי־ קאיים. מכירת ה,,בונדס" בארה"ב הוא במקום השלישי מכל מניות של ממשלות אחרות בארץ זו.

אבל אף סכום עצום זה אינו כולל כל ההדבסים וכל ההישגים של המפעל. יש לו השלכות כאלו ,,צדדיות", שהן ביחוד במאבק הקשה לתוכו נק־ לענו, רבות ערך. נצביע על חמישה שטחים בלבד, בהם מתבלטת השפעת המפעל: א) הפעלה גור־ מים חשובים למען ישראל, גם בתחום הכספי. ב) רכישה ידידים, ותומכים בחוגים בלתי־יהודיים רבי השפעה יקרים. ג) הגברת הזיקה של היהודים למדינת ישראל. ד) הסברה יעילה ומצליחה. ה) גיוס גורמים צעירים לעשיה למען ישראל.

מסיבות ופגישות של המפעל המכונסים מסבעם גורמים חשובים, אישי כלכלה וחברה בעלי מע־ מד. משכשות כמה למנהיגים אמריקאים, סינ־ טורים, חברי הקונגרס, מושלי מדינות, ראשי ערים, ולפעמים אף שרי ממשלה. אלה נעצים בחפץ לב להזמנות להופיע באלה, ולא בלבד בשנת בחירות (למעשה כל השנים הן עונת בחירות ,,ארוכה...).

טבעי שבנאומיהם עליהם להתייחס למצב בישר־ ראל, וכובן שההתייחסות היא חיובית. להתבטאותם החיובית שתי תוצאות. ראשית, דבריהם נשמעים ע"י אמצעי תקשורת ובאמצעותם ע"י קהל רב. שנית, ההתחייבויות מחייבות אותם, כי מדינאים נזהרים מסתירות בדבריהם (כדאי להזכיר כמה מ־76 הסינטורים שחתמו על האגרת הידועה לטובת ישראל הופיעו מקודם במסיבות ה,,בונדס").

מסלולים חדשים

באחרונה הצליחה הנהלת המפעל לדרוש לא רק השקעות כי אם גם מסקיעים בלתי־יהודיים בעלי מעמד בעולם ובכספים למען ישראל. מר מיכאל ארנון, נשיא ה,,בונדס", מצביע על הרכים החדשים שסללו ועל השגים חדשים.

הנה נערכו באחרונה ,,יעידות של ראשי עצפי מסחר ותעשיה, כמו של ענף מתכת, פזון, אלקי־ טרוניקה וכו'. ההתוצאות לא לבלבד למען המפ־ על כי אם למען הכלכלה, הן מהחזות ובהסיבות. גם הסיור של באנקאים, ברובם בלתי־יהודים, בישראל, הניב פירות, וכיום מבינים בבך סיור שבי של חוגים אלה. האנשים חזרו בישראל מור־ שמים ממה שראו עיניהם ושמעו אזניהם. התרש־ מותם התבטאה בקניית בונדס בעד סכומים ני־ כרים. רק במסיבה אחת לכבודו של מר פרד סוליבן נמכרו בונדס בעד ארבעה מיליון ומאת־ יים אלף דולאר.

הידוק הקשר לישראל

מבקרים (יותר בישראל מאשר פה), שנציגי ישראל פונים ליהודי אמריקה רק בעניני כספים. זה נכון — חלקית, כי המדינה אמנם זקוקה לכסף. אבל רק חלקית. כי דווקא במסיבות ובפגישות במסגרת מבצעי בונדס נוצרים קשרים בשמשו־ תיים, לרוב חזקים, בגידה, ביתודה ... ,,סימפוזיונים", ,,דרשיחים", ,,קונגרסים" של נושאים מופשטים.

המלל הרב אינו יוצר שפה משותפת בין יש־ ראלים התובעים עליה, לבין יהודי המקום שאינם מוכנים לה, ורוצים לעשות למען ישראל בהיותם (צדיק...) פה. בכדי להצדיק את אי־עלייתם מחדשים, ומוצאים פגמים בישראל, וזה אינו מקרב אותם למדינה.

מאידך פגישות עם יהודים בדבר עזרה ממשית לישראל, — ובנידון דידן הרי זה לא יחס של תומך לנתמך, כי המדובר בהלוואה גרידה, היוצר תחושה של שותפות מכובדת, — מהדק את הקשר בין הבא להתם.

נדגים זאת באריאלה הופעת של אישים יש־ ראלים במסיבה ה,,בונדס".

הנה הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן, שכמדו־ מני השיג שיא בהופעותיו בפסיבות המפעל. המסיבות הביאו הוצאות ניכרות לבונדס, אבל ,,דרך אגבי", הברקותיו ואמרותיו־כנף שהעיף, דברי תורה ומהשבה, והופעתו כשלעצמה, החדירו גורם בהדק. זיקתו האישית למאות ואלפים יהודים עמם נפגש במסיבות אלה השפיעו. הוא השאיר רושם בל יימחה בכל אשר יעבור.

אותו הדבר בשר הפנים ד"ר יוסף בורג, ישהסי־ ביר ושכבש. הבהיר וברר. אבל גם הקסים, והיה חזיק את הקשר של כל סוגי יהודי בכל הארציה.

באחרונה הופיע במסיבה של בונדס ראש העיר תל־אביב מר שלמה להט לפני נציגי ,,ואנדס־ מאנשפטסי" יהודיים שהיה בהם עדיין רוח ארצות מוצאם של מזרח אירופה, המגביר את זיקתם לישראל.

אלה התייחסו אל אורח הכבוד ברגש של כבוד כלפי גינרל. אבל יחד עם זה היה בירנש ,,דיסטאנץ" בינם לבין אלוף וישראלי. אולם רק פתח את פיו ובעלם המרחק והקהל התקרב להנואם עד שהיו לאחד.

מה קרה? ראשית, בעוד שכל הנואמים שקדמו לו דברו אנגליה, ולא כולם באנגלית יהוטה, הוא הפתיע בדברו אידיש. טובה, עסיסית, לבבית. ולא עוד אלא הוא ,,היהדי" בפוסבי שהוא ,,גליצאי"... אמנם נולד בגרמניה. אבל הדיו כאן מלבוב ומבורוד והוא בילה בנעוריו בערים ואמהות בישראל אלה בכדי להפיג מה שהיה בין..."

כאשר עם הגה נאומו מבגוהו היהודים הסובים האלה, ולא רק ,,גליצאים" כי אם אף ,,ליטבאקים", הוא תיבל את שיחתו העלבבה אתם באיזה שירים שלוניים, שהם כבר שכחו, אם בכלל ידעו אותם פעם...

מובן, שלא זה היה נושא נאומו, ודבריו על המצב הסבירוהו היטב. — וגם הביאו את הצור־ צאות המצופות במכירת בונדס. אבל הופעתו כעין אלה מהדקות את הקשר של ישראל לבין יהודי אמריקה יותר מכל מיני הרצאות בביכור ,,רעיוניות".

העובדה שבראש המפעל כנשיא הבינגים עומד איש שכהן והצליחה, בניו יורק כקונסול כללי, ואח"כ כמזכיר הממשלה, מר מיכאל ארנון, מהווה גורם משמעותי בהדוק על הצל־ חות ובהתפקוד העיקרי, בגיוס כספים למען ישראל.

מה, מי ואל מי?

מעטים כבוהו להמצאים בבעייתה של ישראל ויחד עם זה באלה של יהדות אמריקה. ואשר לו יחסים כה טובים עם אישים משני הישובים. זה מתבלט לא רק בהופעותיו. — בהן הוא יודע על מה הוא מדבר ואל מי, — כי אם גם בארגונן של הופעות של כל אחרים, ברובם אישי ממשלה.

כאן הגענו כבר לנושא שרבים דשו בו, זה של הסברה. הוכח שדווקא בדרך שאינו הסברה במובן המקובל, שריח של תעמולה נודף ממנה, היא יעילה ביותר. הדיונים של מבצע בונדס אינם בתחום של ,,בודקי המדינה", שאפשר לדוש ...

וילדיהם בהם לכאן ולכאו. אלא של עשיה ,,פרו־ ...ואיה", של כדאית השקעה, של ההכנית הכללית ... ובטיחות המיזוגה, — כי הרי בזה הדבור. ... העובדה, אומר מר ארנון, שמדינת ישראל אף ... פעם לא איחרה בפלוי ההחייבותיה הכספית. ה־ ... סכום של בליארד ושלוש מאות מליון דולאר ... שהבונדס שילמו עד עתה לבעלי האגרות שזמן ... פרעונן הגיע, — משכנע יותר את האמריקאי ...

ואת ועוד. כיון שמר ארנון מכיר היטב את ... האישים בישראל, את טיבם ...

... אין פלא שהיה רב ומכובד ...

צעירים נענים

באחרונה נכנס הבונדס ... עד עתה. לגיוס צעירים ... שארגונים יהודיים, צעירים ... יכבה מתרוקנים. ...

هكذا من الاهل

مكنز من الاجل

עיונים

סופרים וספרים

שיח בעל „שבט מיהודה"

מאת ש. קורא

הרב ר' איסר־יהודה אונטרמן, זצ"ל, אף בעומק שיבתו היה הולכו בוצק, קולו צלול ושיחו מיכה בבהירות רבה. כדרכו, הכול שקול בפלס השכל הישר. עניין מחובר לעניין, כטבעות ספורות, דבר דבור על אופניו. אף בשלוש השנים האחרונות, כשהתפנה ממשרת רב ראשי, היה ביתו בית ועד לחכמי התורה, שעשו במחיצתו של גדול בחכמת ההוראה ובנסיון רב של רבנות מובהקת. היה כעלה מביאורים ופירושים, אורחיו מוסיפים נפכים משלהם, והדברים מאירים בבינה ודעת. בין באי ביתו גם אנשי ציבור לשיחה בהוויות העולם.

עסק בכינוס כתביו, שיעורים בסוגיות ותשובות־הלכה, מאמרים ודרשות, שנאספו בעשרות שנות לימוד, הוראה ובירורים. ספר אחד משלו, „שבט מיהודה", הופיע לפני שנים מיספר ובו משא־ומתן בהלכות פיקוח־נפש, גדרים ושבועות, עדות ונאמנות. עתה היה בדעתו להוציא כרך נוסף בהלכה, לומדות בנוסח ישיבות ליטא והלכה פסוקה. גם כרך לדרשות ומאמרים שדרש וכתב בעשרות שנות רבנותו.

הרבה מזמנו ומכוחו הקדיש לכולל „שבט ומחוקק", שייסד עם עלותו לירושלים, בו קונים לומדין, מסובי תלמידי־חכמים צעירים, דעת פוסקים, הלכה למעשה, על מקורותיהם בסוגיות הש"ס. כל מחזור שאורך חמש שנים פותח בחושן־משפט, ממשיך באבן־העזר ויורה־דעה והותם באורח־חיים. שיעוריו בגמרא ופוסקים היו בעומק העיון ובהיקף רב.

במניין הקבוע בביתו, בליל קבלת שבת ולמחרת בשחרית, ומוסף, תמיד היה במלוא הדרו, בלבוש ובהליכות, ולפני התפילה ולאחריה הקביל פני הבאים בסבר פנים. לפעמים דרש בקיצור בפרשת השבוע, ביאורי כתובים ושיבוץ רעיונות שבהם חיים למאורעות ימינו בפסוקי־התורה.

הפליא בעירנותו ובכושר פעילותו. מקורביו היו מביאים בתשובותיהם של חכמי הגמרא, ישישים, לשאלה במה הארכת ימים. אמר אחד, מימי לא קדמני אדם לבית המדרש. אמר שני, מימי לא פסעתי על ראשי עם קודש. אמר שלישי, מימי לא נתכבדתי בקלון חברי. אמר רביעי, מימי לא אמרתי דבר תורתי לאחורי. מידות גדולות שהיו במכלול מידותיו.

דרכו ברבנות לאורך שבעים שנה וכעלה התחלה בעיירה קטנה בליטא, עברה קהילות ידועות בפולין, הגיעה לקהילת ליברפול באנגליה ועלתה לתל־אביב ומשם לירושלים. בשוחחו על רבנות היה אומר: חובתו של רב להעריך בעמדו משתי בחינות, אמונה בהשגחה העליונה ואימון הציבור. כל מינוי „משמיא מוקבי ליה", הרב אחראי בפני הקהל, „המתנשא לכל לראש", למלא משימתו כראוי. בו בזמן כלל נקוט בידנו: „אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן נמלכין בציבור". הרב חייב ליתן את דעתו למהלכים הרוחניים בקרב אנשי קהילתו. מהי הדרך שיבור לעצמו כדי לצאת חובת המקום וחובת הבריות כאחד? הוי אומר, שיקול דבריו ומעשיו בפלס השכל הישר. אי־אפשר להפריז יותר על המידה שלא ירגיז את הציבור ונמצא מפסיד בעניינים הזקוקים לתמיכת הציבור. מאידך גיסא, אי־אפשר לו לרב למעט מן המידה שלא יקפח עניינים שחיי־נפש תלויים בהם. בדורות קודמים דברי הרבנים כדברי האורים והכול קיבלו דעתם ללא הרהור ועירעור. לא כן היום. ראיתי בימי חלדי רבנים חשובים, לומדים מעמיקים ובקיאים בדינים ופסקים, אך חסרים כושר של שיקול־משקל, שנטו למעלה מהמידה לצד אחד או שני בהנהגת הקהילה ונמצאים פוגעים בעצמם ובמשימתם. אנשים נמהרים לדרוש לפעמים כמרא־דאתרא להרעים בקולי־קולות ולחטוף דברים קשים כלפי חדשים בעקביהם גופי מצוות. דרך זו עלולה להביא לידי תוצאות הפוכות. רעם גורר זעם. מצד שני אי־אפשר לו לרב דמתא להמנע מתוכחה. דרך רצויה היא זו המוליכה לתכלית של „אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". בקל־נועם ועוז־רוח כאחד.

בשמונה־עשרה שנות שבתו בתל־אביב נבחנה דרכו שקבע לעצמו בהנהגת הרבנות. היה שופט־צדק ורועה נאמן ביד בטוחה ואמיצה. דיין־צדק הוא מתון, שוקל כל צדדיו ומכריע לפי חכמתו. מצא מוצאות למקרים רחוקים, הכיר בתחבולות של כל נושא והכריע בהגיונו וביושרו. כבארבע אמות כן בלשכת הרבנות, בבית־הדין ועל בימת בית־הכנסת. איזון של בינה ונסיון, וידע ומצוי עניין. בשעת־הצורך גם [illegible]. תל־אביב הגדולה על שכונותיה ופרבריה מצאה בו את רבה המובהק, את טבע בהיות הדתיים והרחוקים דמותו המאוזנת, הנבונה והמעשית. שנות רבנותו בעיר היו שנים מכריעות בקורות הארץ. בפרק־זמן זה גדל לאישיות רבנית בהיקף יהודי־עולמי.

ב„שיחתו" לספרו „שבט מיהודה", שבה סוקר פרק חייו, רשם: „מילדותי נכספה נפשי לציון והגיתי בה תמיד. בצעירותי כבר ידעתי שירי־ציון בעל־פה, בשירי ר' יהודה הלוי האלף. עיינתי הרבה בספרי ארץ־ישראל והכרתי כל מושבה שנוסדה בה. שמעתי בהגייה של תלמידי־חכמים מצויינים בירושלים המסתפקים בקב חרובין ועוסקים בתורה ועל אנשי־ציבור שבונים בה ערים וכפרים. קסם מיוחד היה לשם תל־אביב, עיר כולה יהודית, הגדלה ומתפתחת בקצב מזורז. בעומק לבי ביקשתי להשקיע כוחי בארץ והודיתי לד' כשנבחרתי רב ראשי בתל־אביב. משנה־שמחה שמחתי למראה הרבנות, המועצה הדתית, הישיבות ומפעלי־החסד בעיר, שאיפשרו לי להפיץ תורה ולהרחיב יהדות מתוך נועם ובהנהגה תקיפה כאחד".

בספרו קורות ימיו הוא מציין, שבשלשלת־היוחסין של ביתו משובצים שני אנשים דגולים: אחד ר' שאול וואל, מלך ליום אחד בממלכת פולין, שבו ביום ביטל צרור חוקי־רשע כנגד היהודים; ואחד, ר' יום־טוב ליפמאן בעל „תוספות יום־טוב". ירושה זו של הנהגה ולומדות, פעילות ציבורית וגדולה תורנית הגיעה לידי התבטאות ברבנותו בתל־אביב ואחר כך כראש הרבנים בארץ־ישראל.

בדבריו בדרשת־ההכתרה אמר בין השאר: „בשער חיי הנני לן בעולמה של תורה ובעבודה ציבורית. זכיתי להיות רב ורועה לחוני בקהילות שונות בחוץ־לארץ, ואחר כך שנים רבות בתל־אביב. עתה הפליא ד' חסדו עמדי וזכיתי לשבת על הכסא הרם עליו ישבו גאונים וצדיקים. אקדיש כל חיי להעלות קרן הרבנות ובתי־הדין, להפיץ תורה ולהרבות אהבת ישראל ואחוות העם. יהי רצון, שב„ראשית צמיחת גאולתנו", כהגדרת המדינה על־ידי קודמי נוחה לגאולה השלימה".

בשיחותיו ובדרשותיו על המדינה, היה אומר: אין כל ספק, שזו אתחלתא דגאולה. היו תלמידי־חכמים מובהקים, שמצאו את עצמם בחמת חששות שונים להגדיר כל מה שמתרחש בדורות האחרונים במושג אתחלתא. אך עינינו הרואות שהיום המצופה התקרב. בשעת חורבן הבית לא זכינו להתגלות זו, אפילו בצורה קטנה יותר, כפי שזכה דורנו: קימת המדינה ועליית גלויות לארץ־ישראל. רצון הבורא שחורבן הוא יום־הפקודה לבנות את הארץ, להקים בה מדינה ולהושיב בה מיליוני יהודים. לא ניכנס לצרלם הניסתר. בנגלה קא־פסקינן. הנסתרות לד' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו. בבניין מתמיד בקיבוץ גלויות. בהתפתחות בכמות ובאיכות, ברוח־הגבורה של הבנים להגנת העם והארץ. בכל המתרחש יש מדברי הנביא: „כי פקד ד' צבאות את עדרו, את בית יהודה ושם אותם כסוס הודו במלחמה" (זכריה, י'). כעדר החוזר למקומו כן בית־יהודה, שבפקודת ד' להם על קיין ויכול לאויב. שלושה דורות בפעלם לחדש את היישוב היהודי בארץ, לבנותו ולהרחיבו, בשיעורים שלא היו כמותם בעבר, והקמת המדינה לאחר השואה, כל הגילויים המופלאים, בחינת קמה וגם ניצבה, מעודדים אותנו לומר: הנה זה עומד אחר כתלנו.

במדרש רבה מסופר, יעקב אבינו בחזון הסולם ראה שר של בבל עולה ויורד, אחריו שר של מדי, שר של יוון ושר של אדום, כל אחד עולה ויורד. אמר הקדוש־ברוך־הוא ליעקב: עלה אף אתה בסולם. נתיירא שמא יצטרך לירדת. אמר שוב הקב"ה: אילו עלית. לא היתה לך ירידה, עתה שלא עלית עתידים בניך להשתעבד לארבע מלכיות. לאחר קרוב לאלפיים שנות גלות בית יעקב גבר על הפחד ועלה בסולם. כמאמינים בני מאמינים בגואל ישראל אנו בטוחים, זו עלייה שאחריה אין ירידה. הערבים ושותפיהם טוענים, כידוע, בלשון שבעה העממין, ליסטים אתם, שכבשתם ארץ לא־לכם. התשובה היא ב„אמר ר' יצחק" שברש"י בתחילת פרשת בראשית: מראשית הבריאה הארץ נועדה לישראל. בעם היהודי כולו, ברצון עלייתו לארץ, מותנה קיום נבואת ירמיה: „ציון ישאלו, דרך הנה פניהם, בואו ונלוו אל ד', ברית־עולם לא תשכח".

כשנשאל על הצללים בחיינו בענייני אמונה, תורה ומצוות, אמר: כבר היה לעולמים. אנו קוראים באיוב: „ויהי היום ויבואו בני האלוקים להתייצב על ד' ויבוא גם השטן בתוכם". באותו יום המשפט, הוא ראש־השנה, הובאו לפניו זכות וחובה, סניגוריה וקטיגוריה. אין אורות בלי צללים. אך העיקר הוא, שבמעשה הבניין והעלייה יש משום קידוש־השם ברבים. אם חורבן הארץ ופיזור ישראל בעמים הוא חילול השם, כנאמר ביחזקאל, „ויחללו את שם קדשי באמור להם עם ד' אלה ומארצו יצאו", הרי בשוב ישראל לארצו מתגדל ומתקדש שם שמים בעולם, כנאמר באותו פרק: „ולקחתי אתכם מן הגויים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם". אלה האורות של ימינו, שזכינו להם בזכות האמונה בהבטחה לבנו, כי נצח ישראל לא ישקר.

ישעיה הנביא אומר: „התנערי מעפר, קומי שבי ירושלים", כמסביר המדרש במשל, „כהדא תרנגולתא דמנערה גרמה מן קטמא". תרנגולת המחפשת גרגירים בניקוב באשפה ונוצותיה מתמלאות אבק ואפר, בטבעה להתנער מהר מהליכלוך שבאבריה. אף ישראל כך. בהתעוררות פנימית של אמונה ותקווה הריהו עולה לשיאו, כפי שמעידים מאורעות בחיינו, אלא יש צורך במעוררים ראויים לשכם. לפני יובל שנים נוסחה תעודתה של הציונות הדתית: „ארץ־ישראל לעם ישראל על־פי תורת ישראל". זכינו, ארץ־ישראל ברשות העם ושעריה פתוחים לכל המבקש לעלות ולהשתקע בה. יש לעורר עלייה גדולה ולבנות את הייתנו כאן על פי תורת ישראל. כפשוטה. התורה ניתנה לכל הזמנים וחוקיה ומשפטיה לכל שטחי החיים. לרבות בעיות חברתיות סבוכות. „צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ד' אלוקיך נותן לך". הוא בניין־אב לחברה מתוקנת בארץ. מתן עדיפות לערכים דתיים־מוסריים על אינטרסים חומריים הוא הבסיס למניעת פערים סוציאליים קשים, עושר מופרז מכאן ועוני מנוון מכאן. שמירה מדוקדקת של מצוות התורה תמנע הכרח הצטברות הון בידי מועטים. התורה מגינה על איש־העבודה מפני עיכוב כיצד הלנת שכר. כאשר אנו מבקשים בניין הארץ על־פי התורה, כוונתנו חיים יצירתיים, ששת ימי המעשה לפי „חוקים צדיקים ומשפטים צדיקים", ויום השבת יום מנוחה וקדושה.

בהגיבו על דעות הנשמעות בחלק מן הציבור, שגם לפני חתימת חוזה־שלום בין ישראל לערבים יש לקבל עצת המימשל האמריקני ולסגת משטחים בארץ, ויש הסוברים, ואפילו להתהלך בריבונות עם ירדן בגבולים שבין החומות, אמר באוזני מדרשותיו: העובדה שמתווכחים בכך מוכיחה, שזקוקים אנו מאוד לתוספת חיזוק האמונה בגואל ישראל ומושיעו ולבטחון מוגבר בדברי הנביאים שחזו את מצב האומה בסוף הגלויות ורמזו לנו את הדרך שבה נלך. כאשר סנחריב מלך אשור התקרב אל ירושלים לכבשה ולהחריבה, והמלך חזקיה התפלל להצלת העיר, נשא ישעיה את נבואתו: „לא יבוא אל העיר הזאת... וגנותי אל העיר הזאת להושיעה, למעני ולמען דוד עבדי". זו נבואה לדורות. אנשי אמונה בתנינ שבין העמים דינים לזכור דבר ד': „וגנותי אל העיר הזאת להושיעה".

„יהדות הדתית חלקה רב בבניין הארץ ובהקמת המדינה, היה אומר בשיחותיו: העליות הראשונות הן עליהם של מאמינים בגאולה, גאוני־הלכה וצדיקי־עולם, מקובלים ופייטנים, אחוזי כוסף לארץ־הקודש. הם בנו ירושלים העתיקה, חברון, צפת וטבריה. בין בוני המושבות הוותיקות הרבה יהודים שומרי־תורה. בדורות האחרונים עלו אלפי חלוצים, בתי ישובים שבהם אורחות־חיים לפי התורה. רוב העולים מארצות־הברית יהודים דתיים. גם בין העולים מברית־המועצות מספר ניכר של אנשי־מסורת. זו עלייה של תשובה למקורות היהודיות. יש לקלטם קליטה יהודית ליד קליטה משקית. נלמד אותם להחיש טעמן של תפילות ושל שבתות. טעם שמחה־של־מצוות.

לפי ראיתו אמר פעמים מיספר, שהמצב בענייני יהדות נמצא בקו עלייה אם כי בקצב אטי. ראשית, החילוניות הגיעה לתוצאות קשות בחינוך ובחברה ולא מעטים מתחילים להכיר בחיוניותו של חינוך דתי ובצורך לשמור על אורחות־מסורת. שנית, קם דור צעיר של בני תורה ושומרי־מצוות, שמייצג את היהדות בכל גאונה. דור שלו צפינו כל הימים. שלישית, הארץ נעשתה מרכז־תורה הגדול בעולם היהודי הן במיספר הלומדים והן באיכותם התורנית המסורתית. זה תור הזהב של ספרות הלכה ואגדה. הרבנות המאורגנת כאן, שבראשה הרבנות הראשית, טעונה פרצות מרובות. ישנם פגמים הניתנים לתיקון. מפעם לפעם נשמעת ביקורת על הרבנות גם מבפנים. מותר לציין את החסר, אך ללא קיטרוג, שכן יריבים מנצלים קטיגוריה זו לשם נגיעה ברבנות עצמה. הרפורמה התפשטה בשעתה, בימי מנדלסון, במערב אירופה ובמרכזה, לא מעט בגלל מחלוקת בציבור החרדי והתורני. קטרוגים הדדיים מבפנים פתחו את הדרך בפני ריפורמים לנעוץ קנה בלבבות אנשים רחוקים מתורה ולהעלות עליו שרטון של תנועת־כחש שקרעה איברים־איברים מגוף האומה. בביחוד יש לספק אימון וכבוד לנושאי דגל התורה וההוראה. השיפוט הרבני בענייני אישות מקדש שם־שמים בבירוריו ובפסקיו.

בין שוהפנות עם כל חלקי הציבור לבין הסתגרות, אמר: בכל העניינים החיוביים יש מקום לשיתוף פעולה, כגון עניינים מדיניים, הגנתיים, כלכליים, קליטת העליה וכיוצא. בהם פועלים יחד עם כלל הציבור. ואילו בתחום היהדות יש לעמוד בתוקף נגד מגמות שליליות. ראש־וראשונה, שמירה מעולה על חוקי־אישות לפי דיני התורה. כל סטייה מן המסורת מאיימת בהרס. אנו שוללים בתכלית סדרי־אישות חילוניים, לרבות של רבאים ריפורמים וקונסרבטיבים, שמתכחשים לנצחיות התורה ומצוותיה. רבני ישראל קובעים בענייני אישות לפי הכלל, גדול שלום המשפחה וגדול שלום האומה. יש לשמור שמירה מעולה על מנוחת השבת ברשות הרבים, במסחר ובעבודה, בתחבורה ובענפי בידור. „את שבתותי תשמורו אות היא ביני וביניכם". האות של גוי אחד בארץ. במדינת ישראל יש אפשרות להיות „עצמאיים לא רק במובן המדיני אלא גם באורח־חיים של תורה. עם עתיק יומין, ששמר על ייחודו הרוחני בגלויות קשות, ודאי שצריך להיות נאמן לישותו הפנימית בארצו. „משכו ידיכם מעבודה זרה", לפי ביטוי חז"ל, פירושו, להתרחק ריחוק מוחלט מכל אבק של אידיאולוגיה אלילית. שבנו אל הארץ, נשוב גם אל היהדות, שהיא אהבת המקום ואהבת הבריות.

כיצד מחזיקים את היהדות בהווה ובעתיד? — שאל והשיב: במסירות הנפש של חינוך־תורה, יסודי ההלכה בתחום האישות, מנוחת השבת בפרהסיה והוראות צניעות. עיקרים אלה הם חיינו ואורך ימינו. יסוד היסודות הקניית תורה לדור הצעיר. „ולמדתם־אותם, את בניכם". בנוסף לחינוך הדתי התורני המקיף יש להפיץ תורה ונבואה, משנה וגמרא בין שני השלישים מן הנוער המתחנכים בבתי־ספר חילוניים. „ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם". נר מצווה ותורה אור כאחד. אנו אחראים לכל חלקי העם.

באיזו דרך לרוצב בציבוריות הדתית? — אמר, כל שנותי הייתי בתנועת המזרחי, שבשנות הגבורה שלה גרסה אומץ והחלטיות, מאבק השעפה. „התרפית ביום צרה, צר כחכה", נאמר במשלי. כל המתרפה ביום־צרה, כשמוכרחים להיות נכונים ודרוכים, גורם לעצמו שכוחו ילך ויפחת. המזרחי עיקרו לבנות את המדינה לפי התורה. ביצוע היעוד מחייב עוז־רוח, דביקות במטרה, מערכה ועשייה בתנופה רבה. בפעילות ציבורית להגשמת מטרות מוגדרות נתקלים במכשולים מרובים. המבחן הוא בסילוקם כדי להמשיך בעבודה. אם בשעת־הכרעה אין מאספים כלוא היכולת להשגת היעד, הרי המצב עלול להיות כמתואר בכתוב: „כי באו בנים עד משבר וכוח אין ללידה" (ישעיה ל"ז). הימים ימי משבר. אין זמן כזמננו המחייב להתגבר על המשבר בכוחות רוחני רב.

הוא נתן את דעתו לשנאה־וזעם המתפשטת מבחוץ ומבפנים. בדברו על רישונה אמר:

הגמרא בברכות (ל"א): אמר ר' אלעזר, מכאן לחושד את חברו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו שנאמר ואלוקי ישראל יתן את שלתך. לכאורה מספיק בפיוס על שחשדו בלבו, ולשם־מה באה הברכה? אלא חייב אדם לעשות מעשה המוציא אותו מידי מחשבה רעה על זולתו. מעשה ברבי ישראל מסאלנט, שפלוני פגע בכבודו, והגבתו היתה עשיית טובה לפוגע. הסביר נוהגו במשנה: „כל הכלים יורדים לידי טומאתם במחשבה ואין עולים מטומאתם אלא בשינוי מעשה". פגיעתו עוררה טינה בלב וכדי להסיר ממנה יש לעשות מעשה־חסד לפלוני, שבכוחו למחוק אפילו אבק של תרעומת. זו כוונת הברכה בגמרא כתוספת לפיוס.

מעשים בכל יום, לצערנו, שמקטרגים, מחפשי מומים, מטילים דופי בתלמידי־חכמים, ולפעמים גם אנשים הגונים קולטים את הלעז והורגים עליו. הנה הזרע של שנאת־חינם. אנשים אלה לא די שיפייסו את הנחשדים במה שאין בהם, אלא גם יברכו אותם בפומבי כדי לעקור את השנאה על שרשיה. בספר זכריה נביא העלייה בימי עזרא, מוצאים שני פסוקים רבי משמעות: אחד, „ורעת איש אחיו אל תחשבו בלבבכם", ואחר־כך, „ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם". הנביא מזהיר לא רק על דברים ומעשים רעים אלא גם על מחשבת רע. אין בימי אתחלתא־דגאולה הברוכה ביסורים רבים להשתחרר משנאת־חנם בכוח אהבת הבריות.

אבי תנועת המוסר ר' ישראל סאלנטר היה מיחידי־הסגולה בדורות במידותיו. אך כל אחד ואחד חייב להתאמץ בהתגברותו על „לא תשנא את אחיך בלבבך". אפילו הוא נהג כנגדך שלא כשורה סלח לו ועשה כעושה שיקל עליך לקיים „לא תקום ולא תטור". לא כל שכן שהמצוה מצווה לרצות את חברו, שלפי דברי קדמונים, אם אחד לא ריצה את חברו ביום־כיפורים הריהו מעכב גם כפרת עברות שבין אדם לחברו. כולנו מצווים לטרוח בקיום מצוות „והבאת שלום בין אדם לחברו".

שיחה עם פרופ' חיים ביינארט

מאנוסי ספרד עד אנוסי ימינו

מאת נעמי גוטקינד

שיחה עם ההיסטוריון פרופ' חיים ביינארט בעל, השם הבינלאומי בתחום תולדות „האנוסים" בדרך האינקוויזיציה (ככותרת אחד מספריו) ומתהני פרס בן־צבי השנה. כמה כזריקת עידוד מוסרית לאומית. שנים אחרונות אלה בהן מתחילים יהודים רבים לפקפק בכוח העמידה הנפשי הפנימי של עצמם הן במדינת ישראל והן בתפוצות, משם מגיעים אלינו מספרים מבהילים על אחוזי ההתבוללות ונישואי התערובת, קובע פרופ' ביינארט בבטחון המוצק של המאמין המאשש את אמונתו בתוצאות מחקריו:

„אם יכלו צאצאי האנוסים בספרד מאות שנים לקיים את אמונתם במסירות נפש ותוך נכונות לקידוש ה' רק בכוח זכרון עברם היהודי, הרי זה מעיד על הכוחות הנפשיות המיוחדות של עמנו. אני מאמין שגם היום מצויים בו כוחות דומים — גם אם הם רדומים עוד. ייחודו של עם ישראל שהוא מגלה כוחות עצומים דווקא בשעת נסיון קשה — כך מוכח לנגד עיני ההיסטוריון החוקר את תולדות גירוש ספרד ואנוסי האינקוויזיציה".

הסגולה ליהודי בן ימינו שלא ליטוש את עמו ואמונתו היא — ללמוד את ההיסטוריה שלו... אדם היודע את עברו ומתגאה בו, ויש לנו במה להתגאות, אינגו מתרחק ממהצבהו".

משפטים אלה, הנשמעים כ„אני מאמין" הפרטי של פרופ' ביינארט הן תמציתה ותוצאתה של השיחה שנסבה רובה ככולה על מימצאי מחקריו — ביחוד בשנים האחרונות.

האינקוויזיציה

כיצד הגיע פרופ' חיים ביינארט אל חקר אנוסי ספרד? כרבית החוקרים הגדולים שמחקרם הוא גם תחביבם וחלק בלתי נפרד מן הביוגרפיה האישית שלהם, מסתבר שהמשיכה של פרופ' ביינארט לנושא נעוצה בילדותו המוקדמת... כילד קרא את הרומן הידוע „האנוסים" שעשה עליו רושם עצום. ימים רבים לאחר תום הקריאה עוד היה, כילד, מהרהר בינו לבין עצמו מה עלה בגורלם של גיבורי הספר, מה קרה להם בסביבה העוינת הספרדית „מה היה הסוף".

לימים, משנעשה סטודנט להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים, אצל פרופ' בער, החוקר המפורסם לתולדות היהודים בספרד. התעוררה בו מחדש סקרנות ימי ילדותו. „הבנתי, שכאן, אצל מורי זה, אוכל למצוא פתרון לשאלתי". ואכן, הוא זכה במימון (פרס ע"ש וורבורג) ונסע למדריד בשנת 1951 שנים מנאשי אוניברסיטת מדריד. פרופ' קנטירה ופרופ' קסטרו, מאפשרים לסטודנט הישראלי לקבל רשות לעבוד בארכיון האינקוויזיציה. ארבעה חודשים הוא יושב שם ומצלם תיק אחר תיק, בארכיון המסודר השומר על כל הפרוטוקולים הכתובים של משפטי האינקוויזיציה. לאחר תקופה נוספת בה המשיך בלימודיו ובמחקריו בארץ — הוא נוסע שנית לספרד והפעם במשך שנה שלמה הוא יושב וקורא את כל תיקי האינקוויזיציה וכל המסמכים שנאספו במרוצת מאות השנים של פעולתה, ומאז ועד היום הוא ממשיך בפיענוח השיטתי של כתבים אלה.

שאלנו: מהי התרומה המדעית שהפרוטוקולים של האינקוויזיציה להיסטוריה היהודית?

פרופ' ביינארט: לפי גישתי יש בתיקי האינקוויזיציה של אנוסי ספרד כדי לספר על כלל חייהם בתקופה שלאחר המרת הדת. הנה, כאשר משלים את הקליפה הנוצרית שקיבלו על עצמם בחולשה של הרגע, מתגלה, מתוך ודוייהם, עולם מלא של יהדות. בשביל החוקר הבעיה היא כיצד להבין את מסירות הנפש של היהודים פשוטי אמוני ישראל המתאמצים לקיים מצוות תורת משה בתנאים של פחד מתמיד, צורך להסתתר תכנות כל רגע, להתגלות, להאסר ולמות על קידוש ה'.

אנוסים וילדיהם

מתוך ודויי הנידונים שהובאו בפני האינקוויזיציה מתגלה התרפקות נפשית עזה על עברם היהודי ושאיפה לקיים בפועל ממש תרי"ג מצוות. בכל תיק שאני מוסיף ומפענח, מתגלה חלק נוסף מן התמונה המצטיירת והולכת ומראה כי כל עוד ישבו בספרד יהודים, היו האנוסים שותפים לכל מערך חייהם. לדוגמא, אשת סנדלר, הנאשם שהוא יהודי בסתר, עדה מטעם התביעה, מספרת כי בעלה היה שותף לכמה יהודים אחרים במתן צדקה לצרכי ורכישת כסות משי לספר תורה וכן הקפיד לתת צדקה לעניים יהודיים ביום שני ושישי. היא מגלה כי בביתה שמרו שבת ומועדים והלכות כשרות, אנוס אחר, במשפט אחר, בהריש כנגד מעניו: אם הייתי יודע יותר מצוות לקיימם, הייתי מקיים אותם. הכוח והגדולה הללו של גיבורי יום־יום, סנדלרים ותגרנים — מהיכן הוא, הרי אנוס היה נוצרי חדש שעיני כל שכניו צופיות בו לראות כיצד הוא מתנהג בדתו הנוצרית. כדי לקיים מצוות כמו שחיטה או אפיית מצה, צריך היה לחפש וליצור לעצמו תנאים מיוחדים ושיטות סתר מתוחכמות. אפילו אם כיבד את הבית ביום ששי — היה חושף את עצמו. דרך אגב, גיליתי שהאנוסים היו מטאטאים את ביתם מן הפתח כלפי פנים, מתוך כיבוד למזוזה שלא היתה בביתם אבל כאילו היתה קבועה בפתח, בלבם... דורות על גבי דורות ידעו נוצרים בספרד שבית בו מטאטאים כלפי פנים הוא ביתם של יהודים. ושוב, חייב החוקר לתמוה ולהשתומם — יהודים אלה חיו ללא מנהיג וללא קהילה. מאין שאבו את ידיעותיהם במצוות? מן התיקים והפרוטוקולים מתברר שאפילו ילדים היו בקיאים בפרטי ההליכות של חיים יהודיים.

בתו של הסנדלר שכבר הוזכרה, שהובאה גם היא בפני כס האינקוויזיציה מספרת כיצד אמה שכנעה אותה להרחיק את החלב מן הבשר ולהדליק נרות בשבת. כלומר, הורים היו מעבירים את ידיעותיהם לבניהם בעל פה וכך דור לדור הגיע אומר במשך מאות שנים. אם משווים פרוטוקולים של משפטים במאה ה־15 לאלה של המאה ה־17 ואפילו לעתים ה־18 מתגלה אותו התוכן. יש אמנם ירידה במהות הידיעות עם הזמן, אבל תמיד נמצאו דרכים לחדש את הקשר עם המקורות. למשל, אנוסים שחזרו ליהדות עם צאתם מספרד היו מעבירים במכתבים לקרוביהם אינפורמציה על מצוות עצמה.

ישנו גם סיפור של יהודי ספרדי שנשבר למארוקו, כשם לאמסטרדם ופתאום הכיר דתו וחזר לספרד בספרד — התחרט על מעשהו וכאשר תפסוהו האינקוויזיטורים היה בבית הסוהר מלמד עברית את האנוסים האחרים שישבו עמו. מצאתי בתיק הפרוטוקול של משפטו גם את הדף ממנו היה מלמד עברית שצירף האותר קטע מסידור אברבנאל וצירף האותר רשימת האותיות בניקוד.

דור שלישי בברית המועצות

פרופ' ביינארט מעיר בנקודה זו כי העיסוק בתולדות אנוסים יהודים איננו כל כך מנותק מהווי הדור כפי שנדמה לכאורה. גם במאה העשרים היו לנו אנוסים מסוג אחר. ברוסיה הסובייטית. „הנה אחרי שני דורות של כפייה אבותינו" הוא אומר בהדגשה „קם דור שלישי המבקש לשוב אל עמו בהתעוררות גדולה. ואין זו תופעה דומה, בהכ־ב'והה, לפרשת האנוסים? אי אפשר שלא להסיק מכאן הן על תכונות היהודי הן על רוח האדם. מסתבר שאין דרך לכפות אמונה או לשנות אמונה בכוח הזרוע ושום רדיפות ועינויים לא יגברו עליה".

שיבה בגלוי

שאלנו: האם גם בתולדות האנוסים היו תופעות של שיבה גלויה, מרדנית, אל היהדות?

פרופ' ביינארט: שאלה זו מביאה אותי אל נושא שאני עוסק בו בעצם ימים אלה. בתיק אינקוויזיציה מאיזור הרירה שבלב קסטיליה מסתבר שבשנת 1500 החלה אינס, בתו של סנדלר בעיירה, להתנבא על ביאת המשיח והזיונות אליהו הנביא. היא התנבאה שאליהו יטול את כל מי שיקיים מצוות היהדות אל גבי וממנו יפליגו אל הארץ המובטחה.

מאין לילדה צעירה ידיעות שכאלה על שיבה ביאת המשיח? אין ספק שספגה אותם בביתה בצעירותה שלה, מכל מקום, אנוסים בהירה ובבלי־כות ולהגניה החלו לחזור אל היהדות בגלוי, בהשפעת הילדה, אבל התנועה נעקרה מן השורש להלוטין ובצורה פראית. אבל צורה אחרת של שיבה אל היהדות היותה של אנוסים שעזבו את ספרד ועם יציאתם שבו אל עמם. אנוסים אלה הם הם שהקימו את קהילות אמסטרדם ולונדון, ברכוס ברואן, לה רושל, בורדו את קהילת המבורג, קהילות רבות באמריקה. קהילות בהודוכה סדניקי וצפון אפריקה.

שרידים וסימניהם

שאלה: האם נותרו אנוסים או צאצאיהם עד ימינו?

פרופ' ביינארט: הזמן הוא שדילדל וטשטש את התחומים בין האנוסים לשכניהם הנוצרים אבל עד היום קיימת במיורקה קבוצה סגורה שבני המקום אינם מתחתנים בה. קיים גם כפר בשם בלמונטה בפורטוגל ששמר, עד היום, על מסורת תפילה יהודית בעל־פה.

אמנם סידורי תפילה, כתובים לא הגיעו לידינו אבל ידוע מסורת שהיו מעבירים התפילות בעל־פה אב לבן במשך מאות שנים — תופעה מפליאה כשלעצמה. רובן היו מבוססות על מזמורי תהילים. כך למשל, „אשא עיני אל ההרים" בלאדינו, או תפילה „הודו לה'" שבה נכנסו כמה שינויים ותוספות, כגון: „הודו לה' כל הקדושים, (המארטירים)".

משומדים ורשעותם

דרך אגב, שנה שבעיהם תשבחות על כיתם הנפשי של יהודים, ואפילו כאלה שנכנסו בחולשת הרגע לדת הזרה, אי אפשר להתכחש לכמה עובדות מחכיאות עתיות... למשל, כפי שמסביר פרופ' ביינארט, שהנורא והאכזר באינקוויזיטורים, ראש האינקוויזיציה, טורקוומדה היה נכדה של יהודיה שהמירה את דתה. [illegible] להבהיר את עצמו. היו עוד אינקוויזיטורים יהודיים ואין ספק שחלקם היה מכריע בגירוש היהודים מספרד. [illegible] את משפט לה גוארדיה שבו הוכיחו קשר בין יהודי ספרד לאנוסים, כדי שהמייצר דעת קהל נגד היהודים וסלל הדרך לגירוש. מסביר פרופ' ביינארט:

„גם תופעת הגירוש עצמה איננה ברורה כל כך [illegible]. סוף סוף מדובר בעם ישראל שישב על אדמה האדמה במשך אלף וחמש מאות שנה בארצו. ספרד, נחשבת על אף הרדיפות העזירות, לארץ טובה ונוחה ליהודים, בהשוואה לגורלם באירופה. כיצד יכול היה פתאום...

(סוף בעמוד 8)

יונה וחרב

מאת מ. אונגרפלד

יצא־לאור הספר „יונה וחרב" מאת דוב יוסף, הוצאת „מסדה".

איש חי ורב פעלים והוויות הוא דוב יוסף. רבות עשה ופעל כמשפטן ומדינאי אם כמייסדו ונשיאו הראשון של „יהודה הצעיר" בקנדה ואם כמתנדב לגדודים העבריים ב־1918, אם כיועץ המשפטי של הסוכנות היהודית וחבר הנהלתה בשנות 1945—1947 ואם כחבר הכנסת בשנים 1949—1966 וכשר בממשלה בתפקידים מרובים.

ביחוד קנה דוב יוסף את עולמו בימי המצור בירושלים כשהציל בכושר אירגונו ובמרצו את עיר הבירה מחרפת רעב ומסכנת חורבן. בתפקידים המרובים והקשים ששימש בממשלת ישראל הטה עליו לא פעם התפקיד בלתי פופולארי והוא מילא אותו בנדכו ביושר ובנאמנות רבה.

כשרון היסטורי משפטי השקיע בספרו „השלטון הבריטי בארץ ישראל", שבו ניתנה בפעם הראשונה בלשון העברית סקירה מלאה והערכה מקיפה של הרקע ההיסטורי והבעיות המשפטיות המדיניות הכרוכות בשטר, המנדט בארץ ישראל מתחילתו ועד סופו. המחבר בחן בחינה מדוקדקת את זכויות העם היהודי בארץ ישראל, טענות הערבים ותביעותיהם והשתלשלות המדיניות והנוהג האדמיניסטרטיבי של מעצמת המנדט שהיא תהליך בלתי פוסק של הפרת ההתחייבויות הבינלאומיות והמפשת דמותן. כנספחים לספר כונסו גופי תעודות יסוד של משטר המנדט בארץ ישראל וכן תרגום מדוייק של החלטת עצרת האומות המאוחדות.

בספרו השני „קריה נאמנה", שיצא ב־1960 מתאר המחבר את מצבה הקשה של בירת ישראל, שהיתה מנותקת מכל חלקי הישוב והופגזה בתותחי הערבים והאנגלים כאחד והורעבה באופן שיטתי.

תאור מאורעות והערכתם

בספרו השלישי „יונה וחרב" ניתן תיאור וסיכום מקיף של המאורעות הסוערים וההכרעות הדרמטיות שליוו את המדינה מאז הקמתה. כאן מתאר ומעריך המחבר את מדיניות המעצמות במזרח התיכון וחולשתו של ארגון האומות המאוחדות, שנאת הערבים כלפי ישראל והמלחמות שכפו עליה ובכללן מלחמת יום הכיפורים, ההדירות כאן מדיניותה של ישראל בהתייחסה לשלום וליחסים הידידותיים עם כל העמים, כמו כן מעמדה של ירושלים ושל המקומות הקדושים. בהשקפה עשר פרקי הספר כותב המחבר את תולדות מדינת ישראל החדשה מאז שהוכרז על הקמתה ב־14 במאי 1948 ועד לפרוץ מלחמת יום הכיפורים בשבת השלית.

בפתח ספרו מעמיד אותנו המחבר על כל הקשיים שנתקלה בהם המדינה מיד לאחר היוסדה. מצד אחד קמו עליה שש מדינות ערביות וחשבו להשמידה, ומצד שני הכביד עליה גם יחסה „הנייטראלי" של שלטון אנגליה שנאלץ להסתלק מן הארץ. האו"ם, ואפילו ארצות הברית וברית המועצות. לא נקפו אצבע כדי לסכל את ההתקפה הערבית. חרף המאמץ המלחמתי העצום בשנה הראשונה לחיי המדינה וחרף המאבק הכלכלי, המבוכה והמחסור בכסף, הועלו לארץ מאתים אלף עולים והוקמו למעלה מששים ישובים חקלאיים חדשים. במהלך התקופה המיוגעת הזאת נהגו הערבים אשר נשארו בשטח ישראל מיחס דומה בדיוק של היהודים, בכל הנוגע לזכויותיהם המשפטיות.

ישראל ובריטניה

מאלף הפרק על „מדיניות בריטניה כלפי ישראל", שהיתה למראית העין דו־פרצופית ומצד אחר התאמצה להצפיע כנייטראלית ברשא. אליבא דאמת, נטו מטעמים תועלתיים אנוכיים לצד הערבים. וביחוד הוכיח כאן ארנסט בווין את איבתו לצד הישראלי. איחודה של ירושלים על ידי ישראל והכללתה הרשמית בתחומי המדינה, נתקל בהתנגדותה של בריטניה, כסיכסוך נוסף בסכסוך הערבי —ישראלי. רק ממשלת הלייבור של וילסון שינתה קצת לטובה את יחסה לישראל. בזמן מלחמת ששת הימים היתה דעת בריטניה לצדה של ישראל. ומכאן לפרק על ארצות הברית והסכסוך הערבי ישראלי, יחסי אמריקה ישראל מותנים בשלושה המשאבים הראשיים של המזרח התיכון אשר נודעת מהם חשיבות למערב — עשת, תחבורה ונפט.

בתקופת כהונתו השניה של טרומן נבארו היחסים בין ארצות הברית ובין ישראל ידידותיים והדוקים, למשך הפשור שלאחר מלחמת סיני, נהסיימה בין ישראל ובין ארצות הברית מערכת יחסים ידידותית ונקיה ממשברים.

בעניין נקרא סיפורו של דוב יוסף על שליחותו לארצות הברית ביחד עם הפעיין כדי לקבל הלוואה בסכום של חמישים מיליון דולאר הצריכים להיפרע בארצות הברית תוך עשרה ימים — על אף הספיקות שנתעוררו בדבר האפשרות לקבל אשראי, הצליח דוב יוסף לקבל בסופו של המישל הייכן שעמד בראש קרן לביטחת הדד, הלוואה של עשרים וחמישה מליון דולאר, מחציה השנייה של הסכום קיבל אצל אירגונים יהודיים.

בין רוסיה לישראל

כאן אנו מגיעים לנושא רוסיה וישראל. רוסיה היתה המעצמה הגדולה שהכירה, הראשונה, מיד דה יורה בעצמאות ישראל בשעה שארצות הברית הכירה תחילה רק דה־פקטו בישראל. כן השתמשה רוסיה בצ'כוסלובקיה כספקית נשק לישראל, בניגוד לארצות הברית ולמעצמות המערב, שהטילו אמברגו על הספקת נשק לישראל. שורש נדיבותה זו של ברית המועצות היה בזה, שרוסיה רצתה קודם כל להוציא ולהרחיק את בריטניה מן המזרח התיכון. הסובייטים טעו בהערכתם שרוב האוכלוסיה היהודית בישראל נוטה לשמאל ועל ידה יחזיבו את השפעתם בארץ ומתוצה לה יורחיקו אותה מארצות הברית. לאחר שנתאכזבו בתקוותם זו, שינו את יחסם לישראל. אמנם במלחמת ששת הימים לא התייצבה עדיין רוסיה בכל עוזה לצד מצרים. אבל כבר הוא בשנת 1964 היה ברור, שהסובייטים רואים בערבים בת בריתם בכל הזירה המזרחית והאיסטרטגית במזרח התיכון. כזו היתה עמדתם לאחר מלחמת ששת הימים ובמלחמת אוקטובר 1943. רק הפחד בפני תגובתה החריפה של אמריקה מנע ממנה מלגנח בכל כוחה את ישראל.

כאן נסקרים יחסי ישראל צרפת שעברו חליפות רבות מידידות אמיצה עד לעיבות עם המדיניות האנטי־ישראלית של דיגול. הננו קוראים את תולדות האיבה של הערבים לישראל על כל חליפותיה. ומתוודעים לחוסר האמנים של האו"ם, בכל צעד ושעל אשר נקט, כדי להביא שלום ורווחה לעמים המתחרים על עתידם בתבל. ומבוררת פרשת ירושלים. בהמיית לב אנו קוראים בפרק על מלחמת יום הכיפורים השתלשלות המאורעות בימים גורליים אלה ועל דיוניה והחלטותיה של ועדת החקירה בראשות השופט שמעון אגרנט. חומר היסטורי רב נאסף בספר.

„אוצר הרבנים"

להרב נתן־צבי פרידמן

יצא הספר „אוצר הרבנים" מאת הרב נתן־צבי פרידמן, המקיף אלף שנות תקופת הרבנים (ד' תש"ל — רבנים האחרונים), דיינים ומורי־צדק, ה' תשי"ל), וכולל 30 אלף ערכים. ראשי ישיבות ומחברים, ובכל ערך ניתנו שמות, תאריכים, מקומות והערכה המציאותית של האישיות. באים מפתחות שמות המשפחה, הקהילות, שמות הספרים, ועוד. אוצר בלום של ידע בקורות חכמי התורה לאורך דורות מרובים. 461 עמודים כפולי טורים.

* ליום הגננו, מאמרים על חגים ומועדים, מאת הרב בנציון פירר, הוצאת פלדהיים ירושלים, תשל"ו.
* הציורים בצבע, מאת ל. גנס, עברית צבי גפן, הוצאת סדן.
* ציונות, — קובץ מאמרים על ההיסטוריה הציונית, אנגלית, בעריכת דניאל קארפי וגדליה יוגב, הוצאת אוניברסיטת תל־אביב והוצאת מסדה, 438 ע'.
* האמת על הי', מאת אורי גלר, הוצאת עירנים. תשל"ו.

לעפרה

מאת אלכסנדר מלכיאל

לעפרה הנה באתי, עירו של גדעון,
לשהות בסלעיה נשפי כל אילן;
ועצרת אדמה בימי גלות שומרון —
לצפות, לגל את חרפת החורבן.

ולבבי הרגש אז שב שיח לחש:
אוהבי ארצם בנפשם, בדם־נפש,
הגיעו כאברהם שבא אהל חדש —
קוממיות עיר עפרה תתחדש, תתקדש.

שקשקו, הצפצפים, נופכם עוד יגדל —
על הטף בעפרה ביניכם עוד יצהל,
ברכת א־ל על כלכם כאחד שוב תשקוד —
בדברו כן צוה: „לא תנתשו עוד".

משל השומר

מאת אברהם ביק

(לקראת שנת הקץ לפטירת רבי בונם מפשיסחא)
תקפ"ז

לאחר שינה של שבת התחיל ה„עולם" להתקהל בחצר הרבי ברחוב ראדום. ראשונה נדהרו ובאו בעלי־מלאכה, ואחריהם אברכים לומדים וסתם חסידים. לפי ההילוך ניכר היה מי מפוזנן ומי מלובלין. מהלכים היו שנים שלשה, הפלינו בתוך השיסאות והמבואות המגודשים בחי־עץ מהוסבים, ונכנסו לתוך הרחוב שבו עמד בית מרקחת. על אצטבאותיו צנצנות עתיקות יפות. כל השבוע היה רבי שמחה בונם, בעל הרוקחת, עומד מאחורי השולחן עם המאזניים ומתעסק בצלוחיות של סממנים. ואלו בשבתות היו מתאספים אליו כשתי מניינים לשמוע את תורתו.

רבי שמחה בונם, שבצעירותו היה מנהל בית מסחר גדול של עסקי יער, למד את אומנות הרקחות בלבוב וקיבל את התואר רוקח מוסמך. אחר כך נתקרב לצדיקי הדור, רבי משה ליב מסאסוב ורבי ישראל המגיד מקוזניץ, לבסוף נעשה תלמידו המובהק של היהודי מפשיסחא ואחרי הסתלקותו ירש מקומו כמנהיג העדה בפשיסחא.

הצדיק — למד ר' בונם מרבותיו — צריך להוריד את עצמו למדרגת כל איש ואיש ולהחזיר גם לעשמת התועים. רבי פנחס מקוריץ היכו היה לנסוע אל מרוחקים, מבטיח להם עולם הבא ועל ידי כך יצאו רבים מהכפירה. אף הוא, רבי בונם, התחבר עם אנשים מפוקפקים כדי להחזירם לדרך הטוב. בהיותו בדאנציג נכנס פעם למקום שבו ישבו סוחרים מסוטטים בערפל של עשן וכהל ושיחקו בקלפים. — כשהמשיח יבוא — גחן אל אחד המשחקים ואמר בצחוק — ישחקו בקלפים של זכוכית ויכולתי יהיה לראות את הקלפים שבידו של השני. — אבל משיח עדיין לא בא — ענה הסוחר.

אבל מחכים אנו לו בכל יום שיבוא — ענה ר' בונם בכוונת לב, וסיים בהרית: „היה דעיר יצר, כדי שלא תצטער". במקום קלפים מוטב ישחק יחד בשאחמאט — סיים בבצימה והסוחר היה מוכרח להטות לו אוזן. [illegible] ר' בונם עשה בבריון תנועה [illegible]. [illegible] ביקש הרב רשות [illegible] האיש ההירד לו. שוב עשה תנועה מוטעית, סירב הסוחר.

אוי לו לאדם המסתבך [illegible] עד שאין לו אפשרות לחזור בתשובה.

דומם, לטש האיש אליו את עיניו [illegible] הבהיק ניצוץ של אש. ר' בונם [illegible] אמונה שיש בו כדי להחליש את כוח הרע ולהכביש הטוב לגמרי.

*

בבית התוהדו" בדמדומים [illegible]. בעד החלונות שבעליית בית המרקחת, [illegible] בשקיעת החמה שדות דגן, שדות חיטה, שדות פרגים. [illegible] ריח של פריחה, של פת חמה. החסידים נזכרו מדברי רבם על רבם, היהודי הקדוש: „מצא פעם בגורן בכפר שיבולת שכל גרעין שבה היה זהב טהור". [illegible] עכשיו [illegible] היה ר' בונם [illegible] בעיניו אבל בהיר בלב, וכשהיה דורש בסעודה השלישית בפרשת השבוע היו השומעים מבקשים את [illegible] ובידיו הברושות. בני תורה החריפים היו בונים [illegible] הבריכיהו אבל לא כל [illegible] שיין, [illegible] בכוח השכל. [illegible] ההוקפה [illegible] ליקה. — —

התכלה מתעבה והלכה, [illegible] מביאה לידי ביטול היש. אבל גם לידי קשר נשמה בעצמה. חסיד אחד התחיל „בני היכלא" והנה נפסק הניגון, בדוד הם. [illegible] את הקיריה, [illegible] אילו יאבד גם היום [illegible]?

ר' בונם [illegible] היא בעין אחת אבל [illegible] את הכלבלא דלצילא, [illegible] של השבת, ואת [illegible] את השפע [illegible] על הארם [illegible]. — —

*

[illegible] סיפר ר' בונם את חסידיו: [illegible]:

[illegible] שר אחד בגליל היה [illegible] לו [illegible] כנגד אוצר של זהב. רצה לשמור את [illegible] על אבן [illegible] והקים [illegible] ועל יד השער השומר לשמור, [illegible]. לילה אחד [illegible] על הסדר, [illegible] הלך לו אל השער. ראה שהשומר ישב [illegible]. שאל אותו, במה ראשו השוב? — מהרהר אני — ענה השומר — [illegible] להיכן [illegible]

[illegible] של החיי?

— כי באמת [illegible], — אמר השר והלך לו [illegible].

לא יכול היה השר לישון. קם והלך שנית אל השער ושוב ראה את השומר יושב שקוע בהרהורים. שאל השר:

— איזה רעיון נתקע לך שוב בראש?

— מתקשה אני לדעת — ענה השומר — [illegible] להיכן הלך החול?

— שומר הנך באמת חריף, [illegible] לילה טוב.

חזר השר לביתו [illegible] לא מצא מנוחה על משכבו [illegible] אל שער האחוזה. השומר [illegible] היה שקוע בריב שרעפיו.

— מה לך מהרהר כל הלילה אתה חושב מחשבות? — [illegible] השר.

ענה לו השומר:

— [illegible]

— [illegible] רבותי — [illegible] ר' בונם [illegible]

האפלולית [illegible] דיממה לא [illegible] ולא לילה. [illegible] רצוא [illegible] בדלה, [illegible] והבדלה.

פרשת השבוע

משפטים

„ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא־א)

כתוב (תהלים יט): „משפטי ה' אמת צדקו יחדו". ונותן על־פי דברי חז"ל (סנה[illegible]) שכל המשפטים שדן [illegible] חייב למי שזוכה וחייב, [illegible] לם מביס. [illegible] הקב"ה שעשה בן; וכן כתוב: „המשפט לאלוקים הוא" ([illegible]). כי אלוקים הוא [illegible] שנתחייב. וזהו: „משפטי [illegible] צדקו יחדו" — כלומר אחד זוכה, זה מקבל [illegible] לו, וזה" — הקב"ה [illegible]. ועל־כן: „ואלה [illegible] אשר תשים לפניהם" — רבים; שכל אחד זוכה [illegible] כאן תשא מה שדרשו [illegible] ולא לפני עכו"ם" (רש"[illegible] חז"ל, גיטין פח); כי אצל [illegible] מי שנתחייב הוא שצריך [illegible] ומפסיד.

(אור פני [illegible])

▼

ואלה המשפטים, [illegible] את הצדיק ראי[illegible] מאפטא; אצלנו, מי [illegible] תביעה על חברו, מגיש [illegible] לבית המשפט, והשופט [illegible] ריך המשפט. בינתיים [illegible] שופט שהוזה לעיין [illegible] מגיע זמן המשפט, [illegible] הצדדים עורכי־דין [illegible] דנים, ואחר כך מוציא [illegible] פסק־דינו, ויש גם אפשרו[illegible] ער וכו'. ואילו אצלכם, [illegible] באים פתאום לרב (כך [illegible] רות לפנים), מציעים [illegible] נות, והרב מעיין קצת [illegible] הייתכן שיש בנוהל כז[illegible] צדק? ענה לו הרב: [illegible] משל: פעם רדף זאב [illegible] השיגו, כשעמד לטרוף [illegible] הגיח פתאום הארי, [illegible] השה מידיו של הזאב. [illegible] זאב: הרי זו גזלה ממש [illegible] שניהם להתדיין לפני [illegible] פסק השועל: החלוקה [illegible] וחצי לזאב; ומי יחלק [illegible] כדין? [illegible] לק. מהלך השועל את [illegible] וקובע שאין החלקים [illegible] נשך קצת מאותו החלק [illegible] יותר גדול, כדי להשוו[illegible] אלא ששוב נראה לו [illegible] הוא קטן יותר מדי [illegible] פעם מחלק זה ופעם [illegible] עד שלא נשאר כלום [illegible] בעלי הדין! — — „כך [illegible] — המשיך הרב מאפטא [illegible] מתדיינים ומתדיינים, [illegible] עורכי דין והעדים, [illegible] דבר ההוצאות אוכלות [illegible] נשאר כלום בשביל [illegible] אבל אצלנו משתדל הרב [illegible] מיד, או לעשות פשרה, [illegible] ואזה לא לקפח את שני [illegible] גם יחד.

על־פי ספר [illegible]
להרב ח.ו. גוטמן

▼

אם במחתרת ימצא הגנב [illegible] ומת אין לו דמים (כ[illegible])

הטעם שאין לו דמים [illegible] בחז"ל ורש"י, משום [illegible] הבא להרגך השכם להרגו, וגנב [illegible] להרגו, שאם יעמוד [illegible] נגדו יהרגנו. אבל אם [illegible] מחתרת הוא אביו, [illegible] להרגו, כי ידוע שרח[illegible] על הבן ואינו בא על [illegible] שות. ובזה יתבארו יפה [illegible] שמואל א' כ"ד: [illegible] אשלח ידי באדוני [illegible] משיח ה' הוא ואבי ראה, [illegible] את כנף מעילך בידי [illegible] תך. כלומר: אתה [illegible] רודף, המוכן להרגני [illegible] להשכם ולהרגו, אלא [illegible] לא הרגתיך.

(אבני שהם לרמ"ע [illegible])

▼

אם לא ימצא הגנב (כ[illegible]

אם לא יימצא [illegible] בגימטריא: הוא בקצ[illegible] ([illegible] 275).

(בעל [illegible])

▼

אם כסף תלוה את [illegible] את העני עמך (כב־כ[illegible])

האויל והאדם מצווה [illegible] לות חסדים עם הבריות [illegible] כן שיאמר איש אשר [illegible] בו. שהיותר קרוב לו להשו[illegible] טיב לקרוב. [illegible] כן בא [illegible] ליעץ לנו [illegible] נה, איך ובמה יש יתרון [illegible] טובה ליחיד. כמו [illegible] להלוות ליחיד בשעה זה [illegible] בזה [illegible] עושה עם העני. [illegible] בים. כי אם היה העני [illegible] דחקו, הוי הם צריכים [illegible] ולתת לו צדקה; ולכן [illegible] אדם יגמול חסד עם [illegible] זות לו ולעזור לו בהלו[illegible] הוא גומל בזה חסד גם [illegible] היה: „אם כסף תלוה [illegible] — כלומר: שתרצה לגמ[illegible] עם עמי, עם רבים — אל [illegible] בנפשך להלק בה שיש לו [illegible] סות, כדי להלוות לאנשי[illegible] אלא יותר נכון [illegible] עמך" — לגמול חסד [illegible] שרוצוקת לו השעה, [illegible] חסד עם העני, תגמל[illegible] חסד עם הרבים.

(אהל [illegible])

▼

לא תשא שמע שוא (כ[illegible]

— רש"י: אזהרה למקבל [illegible] הרע, ולדיין שלא ישמע [illegible] בעל־דין, עד שיבוא [illegible] חברו. לשון „שוא" [illegible] [illegible] ואפשר [illegible] „לשוא יגעתי", [illegible] לזה, כי [illegible] לי רכיל, כבתוב (תהלים [illegible] [illegible] רש"י שם, ובנביא נאמר [illegible] נת, ועוד) אבל [illegible] מלאכה, וכאשר [illegible] הרכילות, אפשר לאמר [illegible] משקר בשביל הנאתו. אבל [illegible] הוא אומר רכילות [illegible] להשוד בן בשביל הנאתו [illegible] זאת לא יקבל [illegible] שקר גמור. וגבי „אזהרה" [illegible] שלא ישמע דברי בעל־די[illegible] שיבא בעל־דין [illegible] מסיפור שטענות [illegible] כי כנגדו, הרי [illegible] הגנב.

([illegible])

ליקט שלמה יהל

יקר אדר"ת

ת-איתן אהבתיהו ———
ילנא דרברבא יתעביד"

הראשון, הוא יום־זכרונו של אותו גאון וצדיק, הנודע בשם — רבי אליהו־דוד רבינוביץ־תאומים ז"ל, רבה של ירושלים, אשון של כרן הרב זצ"ל, אשר לשמו ולזכרו הוציא את הספר (ירושלים, תרס"ו). בשנת למותו של הרב בסמרגון, הגיע וב לאוזני הגאון האדר"ת ז"ל, שהיה אז רבה של פוניבז', בדות בו עבור בתו. אחרי הפגישה הראשונה רשם אותו פר זכרונותיו: „בראותי אותו ובהשיחי עמו איזה שעות, שי אחריו, אהבת איתן אהבתיהו — — — ראיתי כי לאילנא תעביד", ואמנם נתקיימו תוך זמן קצר הנוסין.

שיחות הראי"ה. פרק כ"ז
טו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

פי עצת החותן, יצא החתן ללמוד בישיבת וולוז'ין, ושם בכבוד גדול, ונתחבב מאד על ראש־הישיבה הגאון הנצי"ב ין שהיה ידוע ברבים, שהוא המיועד להיות חתן של הרב כינוהו בישיבה בשם „העילוי מפוניבז'".

נצי"ב ז"ל: „אדם גדול שכמותו —
א נרצא ל„דאציה" ?"

ת השיחות סח הרב: פעם שאלני הגאון הנצי"ב ז"ל, איזה ה כתב לך באורוגה התנהג־בעתיד? כששמסרתי לו את הדברים, הערה לדברי האדר"ת, והמובן שכתבתי זאת אליו. כעבור ם הגיע מכתב מהאדר"ת, ובו תשובה להערת הנצי"ב. הנצי"ב להתמהה־הדאר שעל המכתב, וראה שם במקום שם העיר שם מקום אחר, ושאל מיד: וכי האדר"ת החליף מקום־ עניתי לו: לא, אלא שהוא נמצא עכשיו בנוה־קיץ („דאציה"). ן הנצי"ב, שכידוע היה גבור מבחינה גופנית, ומעולם לא ש־קיץ, סבור היה לתומו ש„דאציה" זה מין פינוק שעשירים נוג מתפנקים בו, ומיד הגיב כשכולו פליאה: „תמה אני, אדם שותו, גם הוא יוצא ל„דאציה"? אדם גדול כרב מפוניבז' — לדאציה? ונאלץ הייתי להסביר לו שהרב מפוניבז' הוא אדם ופו, ושבשבילו נופש־קיץ הוא הכרח חיוני, ולא צד־פינוק, ה פשוט גם מקום של אויר צח ושקרוב מסרות, עד שלאט דעתו של הנצי"ב.

ף-עין של שעה קלה —
ספר גדול"

היתה ההערצה של החתן לחותנו, וב„אדר היקר" שפרסם שנה פירתו, כותב הרב על גדלותו התורנית של האדר"ת: ידונותיו הנפלאים, ביחוד בכח הזכרון הנפלא, ההשגה העילויית, וש המחודד והמבהיק — אמנם גם ישר ומיושב — עשה לו, עד שגם בימי עלומיו יצא שמו למרחוק לאחד מגאוני־הדור.

שיו היו מפכים העלומים, עוד היה עם סופר מהיר, בקלות בנוהג של זריזות, היה כותב את חידושיו הרבים, המלאים ין חיים של באמנות נהדרות. הגו הלימודי היה מצויין, בסקירה קלה ומדוייקת. לפעמים זהו פני ספר גדול ומלא צויין במעוף־עין של שעה קלה, הכבר הזה כמאן דמנח ליה בכיסתיה".

*

רים שבעל־פה סח הרב וסיפר: בעיני ראיתי שבא אל האדר"ת ובידו כתב־יד של חידושי תורה על תלמוד ירושלמי סדר [illegible] אותו בדיל קצת תורתו בגימה מרובה, חיבתו עלה לו

לקח האדר"ת את כתב־היד והחל מעיין בו, וכיד תפיסתו עבר בקלות מדף לדף. כשראה הרב־המחבר את הדבר, לא פלהגיב: הרב מפוניבז', מדוע הוא עובר על דברי שלא־בעיון, ת עמלתי עליהם? חס ושלום — השיב האדר"ת — הנני מעיין ת הדברים כהלכה; המשיך לסקור ולדפדף הלאה בכתב־היד. לא התאפק המחבר והגיב: הרב מפוניבז', הרי חבורי זה ספר־קריאה! חזר האדר"ת והשיב: הלא אמרתי לכבוד־תורתו [illegible] כראוי, ואם כתיר מסופק בזה, אדרבא יואיל לבחון ל הקונטרסים שעברתי עליהם, ואגיד לו מה כתיר מחדש שם. [illegible] הרב־האורח לקבל המבחן של האדר"ת, ושאל אותו בסוגיא [illegible] לתמהונו הרצה האדר"ת את החידושים בפרטות ובבהירות. הרב בסוגיא נוספת, ושוב חזר האדר"ת ומסר לו כל חידושיו ושום פרט לא נעדר. וכך נתגלה לו לרב־האורח, מה טוב הבאניות של האדר"ת.

ה מפוניבז' הגדולה
ת מיר הקטנה

ום אחר בספר הנ"ל, מספר הרב על מאורע חשוב שבו לשרו האישי והדקתו של אותו גאון מהר"ל: תקופה רבת־ערך, בעיון ובפעשה, עמל גדול וכתיבה במחוזי תורה, המעשה־רב בעיני העיר הסביבה, יצא ממקום רבנותו הראשונה פוניבז', אחרי אשר נקרא לעיר־ הנודעת בישיבתה הגדולה — מיר. והיציאה הזאת הרבתה לקדש שם־שמים, כשם שכל זרכיו ז"ל היו מלאים חן וכבוד, גרת, וקדושת שם השי"ת והתורה.

ר באו בני עדת מיר לשוח פניו, שיקבל עליו את רבנות עירם, בפוניבז' היה גדול, לא מצא לנפשו תובה להתיישב עזר להם. אמנם אחרי שקבל את כתב־הרבנות, ובני פוניבז', בר נסיעת רבם מהם, רבתה המהומה בעיר, וכי יתנו ליקרת הנבאנות עמם לעבור למקום אחר? כמובן עד מהרה שבו המצב התמיר, במעלה הגונה ומכובדת, באופן שבשום היה כדאי כבר להחליף את עדת פוניבז' הגדולה העשירית יר הקטנה מכמה העניה.

הנהוג בעולם — הפתקה איש ומשפחתו מעיר לעיר, ביחוד זהות ומולך לפלך, קשורה היא בהמון קשיים ומעצורים. למצוא דרך של יושר לפתור־הרפה כשהמצב השתנה, ויכול רית להשאר שוקט על כנו ומקומו בכבוד גדול.

כאן יצא כח־הצדק מכשהגו: הוא יאמר דבר ויוחזר בו, ברבנות, ואחרי שינוי הנבאים לטובה ישים לאל מלתו? ! לה אפוא כל ההשתדלות מצד עדת פוניבז', והוא אמר: כל מיר, לא יפמולו לו הבטחתו, לא יוכל לשנות. הם כמובן ולמרות כל התנאים היותר טובים, שהיו כבר מתוקנים השנתיבה, יצא לעיר מיר בשנת תרנ"ג.

*

ושה למסופר על ידי הרב, ראוי להוסיף כי בספרו של הרב פסדי, שרית לחלק שו"ע חושן־משפט, הנודע להופיע בקרוב צבות, תשובה שנכתבה בזימל, בשנות תרנ"ב—תרנ"ג: אר בשנה"י, בבין רב שקיבל כתב־רבנות מאיזו קהילה, אחר זמן נתקשרותו עם בני עדתו הישנה, אם בני העיר הישנה, גבבר שיוותר בו וישאר אצלם, ואם הוא רשאי לצייתו להם ד'.

יוא משיב בהרחבה ומכריע לאיסור, ובין היותר הוא מנמק: „מסכת הבני־העיר (בני הקהילה החדשה) עליו, ומשום הכי לא רב הגון להם, אם כן הוא דבר־האבד, כי ידוע הדבר שהוא יל בעדה קדושה שתהיה זמן רב בלא רב — — — והם על אין לך דבר־האבד, מנוכר־יקר־המציאות, שילך להם לטמיה. רב אחר — — — ובדבר־האבד ליה דין ולית דיין, זכר גמור מגולם הוא".

זה שבבני להעיר דעתם של מבני העיר פוניבז', שלא השלימו שרבם האהוב עוזב אותם. כתב הרב — שאף הוא היה נשי העיר — את דברי התשובה הזאת. ואמנם הכיח לא היה הגאון האדר"ת רשאי להזור בו מהתקשרותו עם ך, והנודה עשה, ואין שום מקום לקפידא ולתרעומת על שמקיים הכתוב (עי' רש"י שמות י"ח, כ"א) ואינו חוזר בו. בר נתן לו חיצוי לו.

מועתם של ישראל
...תם של ירושלים

המערכה של הגאון האדר"ת ז"ל, מרשים הרב את הציבור ה הגדולות:

ת. בחיים ויראתו, היתה הקיפה עמוק עמוק בנפשו. אהבתם ז היתה קבועה בתוכו בקשר נפלא, מצד האהבה המשמטה של נפעת הישרה לאהבת עמו, ומצד ההשפעה האלוהית מפני שהוא קודש שבו בחר ד' לגולה מכל העמים אשר על פני האדמה. אהבת ישראל מרובה בלבבו את אהבת השי"ת, בצור ישראל שני אלה. מחובות מביאים הרעבים היתה בנויה אצלו לארץ־ישראל והיבה ציון.

רבה ובנעוציים נפלאים, שקשה למצוא דוגמתם, היה אהבת ארץ־הקודש. כל שיחו ושיגו, הגשו ורגשותיו, היו לאהבת ארצנו הקדושה, ולצפייה לישועתם של ישראל ות ירושלים בהדרה ותפארתה, ולבנינה בגדולתם, בית קדשנו על מבטר — זה היה הגויד יסוד ציורי העבודים המרבים ראשון מכה, מחשבות גדולות היו לאותו צדיק ז"ל בנסעו לארץ, בירושלים עיה"ק, כמה היה מקוה לעשות ולפעול בלי.

מתוך מכתב של הגאון האדר"ת ז"ל אל הרב שנתפרסם הוסיפה של „אדר היקר" — ירושלים תשכ"ו — נמצאנו לא קלה היתה דרכו בחוצבי ירושלים, ולא כאשר קיוה ונו:

(סוף בעמוד 8)

(סוף בעמוד 8)

ערים וגלילות בארץ

בנימין מזר, ערים וגלילות בארץ־ישראל, מחקרים טופו־גראפיים—היסטוריים, הוצאת מוסד ביאליק והחברה לחקי־רת ארץ־ישראל ועתיקותיה, תשל"ו.

מאת י. עמוס

קובץ המאמרים של פרופ' בנימין מזר עוסק בסוגיות הטופו־גראפיה הגיאוגראפיה וההיסטוריה דרך במקומות ישוב עתיקים. המחבר תומך יתדותיו במקורות הספרותיים והאפיגראפיים ובתוצאות החפירות והסקרים הארכיאולוגיים. הבעיות קשות לפיענוח החוקרים רבים, בתקופות שונות, נתנו דעתם חילם לזיהוי המקומות.

בזמן האחרון חלו שינויים רבים, הן בשיטות המחקר והן במהות ה־נתונים, והחוקר הנועז עם התפת־חות של המחקרים, עוקב אחר כל הגילויים, כדי להיות מעודכן בידע של התהליכים ההיסטוריים שפעלו לפני אלפי שנים. כתוצאה מכך ניתן להוות בדעות גדולה או מסוייגת אתרים עתיקים, ולהבין פרשיות שו־נות, המובאות במקרא ובמקורות ה־אחרים.

המפות, הציורים והלוחות המרובים בקובץ מסייעים בידי החוקר והקורא ומשלימים את הסברתו של פרופ' מזר. המחבר מצטיין בשיטת הסברה עניינית וקלה ובלשון צחה ובהירה, והודות לכך „נבלעים" כל העניינים הקשים ללא כל קושי. כתלמיד חכם גדול נוהג פרופ' מזר זהירות במס־קנותיו ומנמק היטב את השמא ואת הברי שבממצאיו. הרי כל החקירה בעולם עתיק ורחוק מאתנו בזמן מחייבת הקפדה יתרה ובדיקה מחודה ביותר, כדי שלא להכשל בתוצאות, ובפרט, שאותם נתונים רחוקים מן הודאי וניתנים לפירושים שונים, ד כל חוקר חייב להצטייד בידע רב, כדי לדעת להשוות וללמוד גזרה שווה וקל וחומר ומידות אחרות, עד שהוא בא לכלל מסקנה המתקבלת על ה־דעת ועומדת בפני הבקורת של חב־ריו למקצוע.

ירושלים בתקופת המקרא

הפתיחה מוקדשת, כראוי, לירוש־לים בתקופת המקרא. שמה נזכר ב־כתבי ההוראות כבר במחצית הראשו־נה של המאה הי"ט שלפני הספירה. העיר נקראת „אורושלים" והכוונה גם לעיר וגם לחבל ארץ. במקרא עצמו הכתיב ירושלם (בלי יוד). ב־קטעים הארמיים שבמקרא הכתיב ה־רגיל הוא ירושלם (בצירה). הניקוד המקובל כיום של ירושלים לא היה ידוע כלל לפני הבית השני. פרופ' מזר סבור, שראשו של השם „ירו־" בנוי מן השרש „ירה", ואילו סופו של השם נגזר, לדעת כל החוקרים, משמו של האליל השמי־מערבי „שלם", שהיה אליל מבוא השקיעה והבריאה. בזמנים הקדומים היה ב־ירושלים מקום פולחנו של האליל הזה. וכך יש להבין גם את השם שלם המופיע בספר בראשית. בשם ציון נקרא בבראה מימי קדם ההר המזרחי של ירושלים, וביחוד חלקו הצפוני הגבוהה — הר הבית. גם העופל, הוא הגבעה אשר מדרום להר הבית נכללה במושג ציון. האיטימולוגיה של השם ציון לא ידועה עד היום, והוא הדין בהר המוריה. לפי המסורת היה מקום עקידת יצחק בארץ המוריה ויש זיהוי של ארץ המוריה כהר המוריה, הוא הר הבית. בתקופת התנחלות קראו גם לירושלים ולעיר יבוס, על שם יושביה. כיבוש דוד שינה את שם המצודה, מצודת ציון לעיר דוד. ה־מצודה נעשתה קניינו של המלך ד נקבעה כמקום מושבו והמרכז השל־טוני של הממלכה הישראלית—היהו־דית. מאז נקראה המצודה היבוסית שעל הגבעה הדרומית מזרחית של העיר, עיר דוד, והכנוי עיר יהודה ציין את משמעה של העיר כבירה של ממלכת יהודה.

החוקרים סבורים, שדוד בחר בי־רושלים כבירה כיוון שהעיר נמצאת בקו פרשת המים, במרכז רכס עבר הירדן המערבי. בקרבת מקום מצ־טלבת המסילה הראשית העוברת ל־אורך ההרים משכם לחברון ולנגב, עם דרך משנה, הנמשכת מחוף הים

ומהשפלה לירדן ולעבר הירדן ה־מזרחי. החקירות הארכיאולוגיות הר־כיזו, שמקום הישוב הקבוע העתיק היה בעופל. גבעה זו היתה מוגנת יפה משלושה עברים. רק בצפון חיבר אותה אוכף שטוח עם הר הבית. ומכאן הכינוי להר הבית ולעופל — הר ציון.

המחקר על ירושלים מהווה מונו־גראפיה בזכות עצמו וכולל נתונים על העיר מראשיתה ועד לחורבן בית ראשון, ואפילו בהרחבה משכה יוד־שלים לבות של יהודים רבים, כמובא בנחמיה שביקש ממלך פרס לשלוח אותו ליהודה, אל עיר קברות אבות.

קרית ארבע היא חברון

ומירושלים לחברון. למה נקראה קרית ארבע? העיר נבנתה לפי ה־כתוב במקרא שבע שנים לפני צוען מצרים, וצוען נוסדה בשנת 1720 לפני ספה"נ. היה זה בתקופת הת־פשטות של עמים שמיים־מערביים בקדמת אסיה, שגרפו אחריהם אל „הקשת הפורה" המון שבטי נודדים, בתוכם שמיים ובעקבותיהם חוריים והודו־אירואניים. השם חברון פירושו ככנענית ובאכדית אסם או אוצר, והוא היה השם המקורי. שם הלוואי קרית ארבע, בא, לדעתו של פרופ' מזר מארבעת החלקים או הרבעים של העיר. אחד הרבעים נקרא בשם ממרא, כנכתוב „ויבוא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע היא חב־רון". וממרא איננו רק שם של רובע בחברון אלא שמו של איש בעל עמדה גבוהה ועל שמו נקרא הרובע כולו. יתכן גם כי שני שמות הרבעים האחרים הם אשכול וענר, ככתוב בבראשית „ויבוא הפליט ויגד לאברם העברי והוא שוכן באלוני ממרא האמורי אחי אשכול ואחי ענר..." ונחל אשכול שבתורה נקרא על שם הרובע אשכול, ולעומת זאת אין יוד־עים פרטים על ענר. שלושת הרבעים האלה בתוספת המצודה, מקום מו־שבם של השלטונות ושל חיל המצב, וחם גם שער העיר ומקום מרכזה „עם הארץ", כולם יחד מהווים את קרית ארבע.

גם בתקופת ההתנחלות והמלוכה, לאחר שבני משפחת כלב כבשו את מרכז הר יהודה, היו בחברון ארבע משפחות שהתייחסו על כלב: קורח, תפוח, רקם ושמע, לפי רשימת היחוס שבדברי הימים א'. חברון היתה גם כרכז דתי, עיר כהנים ולוים ועיר מקלט עוד לפני כיבושו של דוד.

עין גדי

מאמרים נוספים בקובץ מוקדשים לעין גדי, גבעת האלוקים היא גבעת שאול, ערי נחלת דן, גת וגתים, גבע והרשת הגויים, צידון גבור ועבורונה, הרקם והחגר, הסעיף המערבי של דרך הים, דואר ורחוב ברשימת ערים מצרית, אפק בנחלת אשר, שהיא תל כורדאנא של היום, לבוא חמת וגבולה הצפוני של ארץ כנען, הבשן באלף השני לפני הספירה גשור ומעכה, כל ארץ גפולי, בית שאן ובנותיה, הפיניקים בחופי ה־מזרחי של הים התיכון, פלשת והפלש־תים ועוד.

במחקר על עין גדי קובע פרופ' מזר, כי ישוב יהודי נתקיים במקום מן המאה השביעית שלפני הספירה ועד למאה הששית שלאחר הספירה, לסוף התקופה הביזאנטית, כלומר ב־משך אלף ומאתים שנים בקירוב, ולא מן הנמנע הוא שהישוב היהודי פסק בזמן הכיבוש הערבי.

יחוס מוצאם של החשמונאים

במחקר מיוחד על מקום מוצאם של החשמונאים מוכיח פרופ' מזר, כי הכינוי חשמונאי נגזר ממקום מוצאה של משפחת מתתיהו בן יוחנן בן שמעון מבני יהויריב מירושלים. מ־תוך הקירת רשימות היחוס שבספר דברים הימים אי מגיע פרופ' מזר, כי אלפעל משבט בנימין, ששם אבי היה חשים, בנה את אונו ואת לוד ובנותיה בימי יאשיהו. אות „הבנות" היא מודעים הסמוכה ללוד. השם חשמונאי נגזר משם המקום חשום בקרבת גבע שבנחלת בנימין, שבני ישבו אבותיו של מתתיהו, לפני שעקרו למודעים. מן המקרא ידוע כי גבע וסביבתה, כולל ענתות, היו מיושבות בידי כוהנים. כוהנים אלו גלו לבבל ושבו עם עלית זרובבל, ההשמונאים היו בית אב ממשמר יהויריב שישבו באזור מבנותיה של לוד.

הרבה חידושים מעניינים ומאלפים ניתן ללמוד ממאמריו של פרופ' מזר. בכל נושא שהוא עוסק בו הוא מגלה בקיאות רבה בבירורו כושר הבחנה בדעותיהם של חוקרים אחרים. יש שהוא מקבל דעתם ויש שהוא חולק עליהם, ובכל מקרה הוא מבסס את דעתו ומציין את מידת ההשערה או הוודאות של חקירותיו. הודות להסב־רתו נפתחים לפני המעיין אפקים חדשים של הכרות ההיסטוריה וה־גיאוגראפיה של הארץ, אשר אין שיעור להשיבותה בדורנו.

פרקים רפואיים בגמרא

מאת י. אדי

פרקים בפתולוגיה בתלמוד וב־נושאי כליה מאת ד"ר אברהם שטיינברג. הוצאת המכון על שם ד"ר פלק שלזינגר ז"ל לחקר ה־רפואה עפ"י התורה ליד בית החולים שערי צדק

בעיות רפואיות כלליות מפוזרות, בכל הספרות התלמודית, אך ללא סדר וללא מפתח, בעיקר תוך הת־יחסות להלכות הבאות: שבת ומועדי ישראל, מומים (כהנים, נשים, קרב־נות ובכורות) נידה, מלקות, צומות, מילה, נדרים ובעיקר שחיטה וב־דיקת טריפות. מאידך קיים קושי בהבנת המונחים התלמודיים, שהיו בהירים בשעתם, אך לא מוגדרים כל צרכם ולכן קשה היום לזהותם. זו הסיבה שהיסטוריונים רבים לא עמדו על תרומת היהדות למדע הרפואה. מעטים הם המאמרים והספרים, ש־נכתבו בשטח הרפואה בתלמוד, כי דבר זה דורש בקיאות תלמודית ו־הבנה רפואית כאחת.

המחבר ד"ר אברהם שטיינברג ב־ספרו „פרקים בפתולוגיה בתלמוד ובנושאי כליה", סבור, שחכמי ה־תלמוד הצטיינו במיוחד באנטומיה ובפתולוגיה ולמעשה אפשר לראו־תם כמפלסי דרך בענף זה, כאלף שנים לפני פיתוחו ברפואה העול־מית. כמה מחכמי התלמוד השקיעו זמן רב בהסתכלות ובלימוד מעשי של אנטומיה ופתולוגיה בבעלי חיים ובבני אדם.

כך העיד על עצמו רב, מגדולי חכמי התלמוד: „שמונה עשר חד־שים גידלתי אצל רועה בהמה לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר" (סנהדרין ה', ב.) יתרה מזאת, ה־מחבר סובר שחכמי התלמוד ביצעו ניסויים שונים בגופות בני אדם ו־בעלי חיים, כדי לעמוד על נתונים אנטומיים, פיסיולוגיים ופתולוגיים. הוא אף מביא מקורות להוכחת עמ־דתו זו. חכמי התלמוד היו מן ה־ראשונים שהכירו בעובדה, שסימ־פטום של מחלה מתבטא בשינוי אנטומי־פתולוגי בריקמות הגוף וזה הביאם לתיאורים מגוונים בענף האנטומיה הפתולוגית. הם קבעו שינויים מקרוסקופיים בכל איברי הגוף של חיות שחוטות, על בסיס של צבע, צורה, מיקום קוניסטנציה, גודל, פגיעות תבלחיות ונוכחות טפילים וגופים זרים.

המחבר מוכיח שהידע הרפואי של חכמי התלמוד עלה בשטחים שונים על הרמה הרפואית הכללית של תקופתם, לא העבירו לנו את כל ידיעותיהם ברפואה, פרט לדב־רים הנוגעים לפסיקה הלכתית. ל־עומת זאת, יש לציין בפליאה, שאין דיון בתלמוד על מצבים ניוונים, למרות שהמדע על הסרטן הוא עתיק יומין.

המחבר מבסס עבודתו על ציטוט מהמקורות התלמוד ונושאי כליו, תוך הסבר הלכתי ופירוש מדעי. מו־באות הקבלות מהרפואה הקדומה ד־נעשה שילוב בין הצד ההלכתי, הה־היסטורי, הרפואי. הספר מסודר לפי מערכות הגוף בשיטה של ספר־לימוד מודרני. פרק ראשון מוקדש ללב וכלי הדם הגדולים. בנושא זה מסכם המחבר, שחכמי התלמוד וה־הלכה ידעו על חשיבותו הביולוגית של הלב. פרקים נוספים מוקדשים לריאות, מערכת עכול, הכבד, דר־כי המרה, הטחול, והכליות ועוד.

יד הרב הרצוג
מכון התלמוד הישראלי השלם

ספרים חדשים | ספרים חדשים

משנה זרעים עם שינויי נוסחאות

מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם הערות, בירורים ומבואות, בעריכת הרב ניסן זקש ז"ל, ועם ציונים לראשונים בעריכת הרב צבי שפירא.

ח"א: 420 עמ' עם 64 פקסימליות

ח"ב: 518 עמ' עם 45 פקסימליות

תלמוד־כתובות עם שינויי נוסחאות

מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם מסורת הש"ס, הערות, בירורים ומבואות, בעריכת הרב משה הרשלר.

ח"א: דפים ב—כו, 504 עמ' עם 46 פקסימליות
ח"ב: כו — סוף המסכת, עומד להופיע בנוזרה
בדפוס והכרכה: תלמוד סוטה, יבמות יעלי.

פירוש הריבמ"ץ השלם לזרעים

על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זקש ז"ל. 430 עמ'

פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז

על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד שטרם נתפרסמו בעולם, עם הערות והארות ומבואות מהרב אברהם ליס והרב א"ש הרטשטיין.

ח"א — ברכות ושבת;
ח"ב — ערובין פסחים ובר
ח"ג — ביצה עד סוף מועד;
ח"ד — יבמות וכתובות
יתר הכרכים — בדפוס ובהכנה

*

מכון התלמוד הישראלי השלם
יד הרב הרצוג, בית הגן, ירושלים

מכירה ראשית: — בימ"ס גישלר, בילו 4, תל־אביב

„משארית יעקב"

מאת אורי כוכבי

יצא לאור הספר „משארית יעקב" חידושים וביאורים להרמב"ם, שה־שאיר אחריו הרב ר' יעקב־ראובן הופמן ז"ל הידוע בשם ר' יעקב פטוריקובר.

המחבר, ר' יעקב הופמן ז"ל, נודע בנעוריו בגדולי בני הישיבות בארץ כפולין, בקיא חריף, שכל בן־תורה ביקש לשהות אתו בתורה, לקבל מטבו תורה־דעת על כל חידוש בתו־רה שחידש. תירוץ לקושיה שהציגו לו, או סתם לפענח וליישב דברי ראשונים שהתלבט בהם.

הוא לא נשא פנים ל„גדולים" יהא אשר יהא. וכל „חידושי" של גדולי ראשי הישיבות, שקל במאזני שכלו בדוק היטב עד שקיבלו. לשר־מה זאת היה ר"ע חבר לצעירי ה־ישיבה לעודדם בהעלותם חדשי תורה.

חידושי תורה בפלפול היו משוש חייו. עיניו קרנו מאושר בעת שהצ־ליח לבאר דברי „ראשון", כל הלך מחשבותיו עוצב בדרך ההגיון של פלפולי אורייתא והיה מתבלט בחידו־שיו המבריקים.

חניך ישיבת קמניץ בהנהלת ר' ברוך בר זצ"ל אותו העריך ודבריו היו לו לקו ולמשקולת. בארץ למד בישיבת סלובודקה בצודה בחברון. כל ימיו משובשים סבל, מכאובים ו דלוח, אך התגבר על הכל ושקד בתורה יומם ולילה. בימי הקיץ ה־להשתוס היה לומד בישיבת „אור זורח" בתל־אביב.

בתשי"א עבר לארצות הברית וגם שם לא מצא מנוח ונפטר בתשי"ל. ידיו היו רב לו בכל מקצועה התורה ואפילו בהלכי קידוש החודש עסק וחיבר קונטרס בעניין זה.

דבר טוב עשו קרוביו ידידיו שאספו חלק מכתביו והדפיסו אותם שיהיו לזכרו, ולהנאתם של הוגי מכריו ומעריציו.

המחבר לא כתב את דברי־חידו־שיו להדפסה ולא ערך אותם וחבל שגם המוציאים לאור לא ערכו אותם כפי שמעידים בעצמם בהקדמה, מפ־חד שלא ייכשלו בשינוי דברים, ויצ־או כמה וכמה דברים לא מבוארים כדבריהם: „שאם היו מסוגנים היו הופסים מספר עמודים כדי להם ביתים היטב. וכאן תופסים כמה שורות". מכאן, שמקומות לא מע־טים קשה להבין את האור הגנוז בהם.

בספר שלפנינו מנתח המחבר ב־הבנה עמוקה את דברי הראשונים ובעיקר את דברי הרמב"ם — שרוב חידושיו בהם. בהרגשה, שכל מש־פט בדבריהם יש לו משמעות מיו־חדת, בלי שפת יתר.

*

הרי לדוגמה כמה גרגירים מדב־ריו: בסימן א' עומד על דברי ה־רמב"ם הל' ציצית פ"ג הל' י': „כל אדם חייב לעשות מצוה זו, אם יתכסה בכסות הראוי לציצית, יטיל בה ציצית ואחר־כך יתכסה בה ואם נתכסה בה בלא ציצית הרי בטל מצות עשה, אבל בגדים ה־ראויים לציצית כל זמן שלא יתכסה בהם אדם, אלא מקופלים ומונחים, פטורים מן הציצית, שאינה חובת הטלית אלא חובת האיש שיש לו הטלית. עכ"ל.

מאריכות לשון הרמב"ם מסיק ה־מחבר. א. שאם אדם מחליט על בגד ללובשו הריהו חייב להטיל בו ציצית ואסור באיסור עשה ל־לובשו לפני־כן. ב. אך אם אינו מחליט ללובשו, פטור מן הציצית שאין הציצית חובת הטלית אלא חובת האיש. יוצא מזה, לדבריו, שאם יטיל בו ציצית בעת שלא חשב ללובשו ורוצה אחר כך ל־לובשו, יהיה חייב להוריד אותן ולהטילן כותיה, מפני שהעשיה ה־ראשונה היתה בעת פטור, ויש בכך משום „תעשה — ולא מן העשוי" הוי חידוש רב שיש לעיין בו הלכה למעשה.

בסימן י' בעניין כלאי בגדים מב־חין בין נשיאת בגדי כלאים שהם לבוש ובין נשיאת בגדים שאינם לבוש. חידוש יפה אך כבר קדמוהו בזה רבים.

סימן נ"א בעניין עגלה ערופה מתי נאסרת, הרמב"ם הלכות רוצח פ"י הל' ו' פוסק „משהורידוה לנחל תיאסר בהנאה אף־על־פי שעדיין לא נערפה" ובהל' ח' פוסק „נמצא ההורג (לפני העריפה) תצא ותרעה בעדר" ובגמרא (כריתות כ"ד) תו־לים זה בזה. כל נושאי כלי הרמב"ם עומדים על קושיה זו, והמחבר ב־בקיאותו הרבה, מוכיח שהירושלמי (סוטה פ"ט) חולק בזה על הבבלי וסובר שמאז דאמר תצא ותרעה ב־עדר, אם נמצא ההורג — סובר ש־משהורידוה לנחל נאסרת אפילו לא נערפה מסיבה אחרת.

בסימן נ"ב מתרץ יפה דברי הרא־ב"ד בדיני מילה במקצת, אם מצוה מילה ופקדון, שדבריו סותרים זה את זה. הוא מסבירם בדברי טעם. תקצר היריעה מלהביא כל דברי הבושם שבספר. אנו מאחלים למו־ציאים לאור שיזכו לעמוד בדיבורם בהקדמה „להוציא לאור את יתר כתביו, למען יהגו הרבים מדבריו המבוקים, ולהיות זכרון להגוהים זצ"ל".

על השם „מגדיאל" שלא נתקיים

מאת דב רוזן

בפרקים המאלפים על „שיחות ה־ראי"ה" כתב הרב משה צבי נריה, בפרק כ"ה („הצופה", ערב שבת „שירה" תשל"ו): „בהזדמנות זו כדאי להזכיר כי הרב התרעם על מתן השם מגדיאל למושבה יהודית בארץ־ישראל (ע"י רש"י בראשית ל"ו, מג), ואמנם לא נתקיים השם ובדחק לקרן־חיים, ושם הגד השרון ניתן למקום". הכותב הנכבד סתם את דברי הקצרים ולא פירש. יתכן גם מתוך ידיעה ברורה על הש־תלשלות העניינים שגרמו לדחיקת השם מגדיאל לקרן־חיים. וכאן המקום להשלים הדברים הקצרים ולהאמיד דברים על דיוקם.

א. במסגרת עבודתי בשירות ה־מדינה נפל בחלקי ליזום בשנת תשי"ד, ולנהל מו"מ ארוך ומייגע ב־שנים תשכ"א—תשכ"ו, בדבר מיזוגה של המועצה המקומית מגדיאל עם אחת משכנותיה: עם כפר־סבא במזרח או עם הוד־השרון בדרום. לאחר בירורים ממושכים שבהם דיונים מקבים ר׳ קולבנים, שונה בשעתה להזר רב ב־עיתונות, נפל הפור במועצה מגדיאל להתאחד עם שכנתה הוד־השרון. ועדת השמות הממשלתית החליטה ל־הסב את שמן של שתי המושבות, שהתמזגו להסיבה אחת, להוד השרון.

ב. באחת השיחות המרובות ש־קיימתי עם ראשי המועצות והבר־היו במהלך המו"מ על המיזוג, קיימתי דיון עם העסקן הותיק המסור והנאמן התבר המועצה בגבריאל ר' חנוך דאום ז"ל (נפטר קודם זמנו בשנת תשל"ה והניח אחריו דור ישרים ד מבורך). בין השאר סיפר לי ששמע שמועה, כאשר נוסדה מגדיאל בשנת תרפ"ד התנגד הרב קוק זצ"ל לשם „מגדיאל" וכאילו התבטא שסופו לא להתקיים. הדברים גרמו לי התרגשות רבה, שכן שלא מדעת בעשייתי כאילו שליח להביא לקיום דברי הרב זצ"ל. ביקשתי מר' חנוך דאום (ז"ל) לחקור ולברר אמיתות הדברים ולהודיעני. אם אכן נכונה השמועה ששמע. ב־אחד הימים התקשר עמי בנו, יחזקאל ני", או תלמיד ישיבת „מרכז הרב" בירושלים וכיום ראש הכולל בגוש שדרות־הגולן, והודיע לי, כי ראש ישיבת „מרכז הרב", הרב צבי יהודה קוק שליט"א אישר שיש רגלים ל־דברים; ואף פורסמו בספר, מבלי שנקב בשם הספר.

ג. במוצאי שמחת־תורה תשל"ד בעוד „מלחמת יום־הכיפורים „עדיין בעיצומה, נשאתי את רגלי (מתוסר התחבורה בלילה) וכמנהגי מימים־ימימה הלכתי להקפות השניות ב־בית מדרשו הישן של הרב קוק זצ"ל. מתי מעט היו באולם המואר, שהלד־נותו היו מאפלים, ועד שהיכו ל־קהל (רוב התלמידים היו מגויסים) סרתי להדר הסמוך בו ישב הרב צבי יהודה שליט"א. אך ראה אותי אמר לי, כי מבקש ממני לסור לביתו ב־אחד הימים הקרובים. שכן כתב־היד אותו מסרתי לעיון לפני מספר שנים (קרוב לעשרים!) נמצא על שולחנו ואוכל לקבלו בצירוף הערותיו.

ד. בהזדמנות בביקורי אצל הגרצ"י קוק שליט"א, ביום שלישי פ' נח תשל"ד, ניצלתי את ההזדמנות וסי־פרתי לו על השם „מגדיאל" שנעלם ממפת הישובים העבריים בארץ־יש־ראל כתוצאה מיזומי, שאומצה ע"י שר הפנים המנוח משה חיים שפירא ז"ל שנתן לכך גושפנקא רשמית, ל־שאלתיו בדבר נכונות השמועה ש־שמעתי מפי ר' חנוך דאום (ז"ל). כן

בקשתי לאלפני בינה ולציין היכן פורסמו הדברים, אם פורסמו. מיניה־וביה ענה לי הגרצי"ק קוק שאכן הת־נגד אביו זצ"ל לשם „מגדיאל" שניתן לישוב עברי בארץ־ישראל והדברים פורסמו בספרון „אלה מסעי", שלא היה תחת ידו באותה שעה אך ידע לי היכן אוכל להשיגו.

ה. כאשר הגיעה לידי ה„חוברת אלה מסעי" („רשימת מסע הרבנים מהברי הועידה להרמת קרן הדת ה־יהודית באה"ק ת"ו אשר נסעו לסייר את כל מושבות הגליל — בחורף שנת תרע"ד") אשר נדפסה בפרנק־פורט בשנת הרע"ד, מצאתי כתוב בעמודים 24—25 הדברים ולהלן ה־שייכים לענייננו:

„אחר ליום כ"ד השון באנו לאחליד (עתלית ד.ר.) המושבה נוסדה בשנת תרמ"ה, התפללנו מעריב בביהכנ"ס שהוא משמש גם לבית ספר ובית מד־קתי. — — —, אחר תפילת ערבית התאספנו עם החבר של המושבה, ועל פי דרישת הרבנים הסכים הועד לקבל עליהם הפרשת תרו"מ" — — — „הרב מיפו (הכוונה להרב קוק זצ"ל) והרב רי"ב הורוויץ דרשו להשבת המצב הדתי בשמירת שבת, בחינוך הבנים להורה ויראה, תפילה, תפלין, ציצית ושאר המצוות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". — — — „הוועד חורש מהרבנים שיתנו שם עברי ל־מושבה. המורה (שנכה בפגי"ה זנקם עצה שלילית לדרישת משלחת ה־רבנים — ד.ר.) אמר, כי בנוגע ל־שם עברי למושבה זו כבר כתב קלוי־זנער באחד ממאמריו כי שם המושבה הוא „מגדיאל", אבל הרב מיפו מתנגד ומוכיח כי על פי קבלת הזה"ל יש לשם זה יחס עם רומי, ואיזה טעם נסבא, למשל, אם יקראו למושבה עברית בשם רומי" — — — „הרב מיפו בציע — — — לקרוא את שם המושבה „תרומיה". ההצעה נתקבלה כבעס פה אחד, ונכתבה בספר ה־מושבה".

ו. בפגישה נוספת שקיימתי בעת ההיא עם הגרצי"י קוק שליט"א שוב נתגלגלה השיחה בעניין השם „מג־דיאל" שנעלם ממפת הישובים העב־ריים. בהקשר זה סיפר לי הרב צבי יהודה שליט"א סיפור נפלא שראוי לפרסמו ברבים.

לפני שנים הרבה קיבל מכתב מ־אחד מתושבי רעננה, בו כתב, כי הוא רגיל לציין בספרי אביו מרן הרב זצ"ל ונבהה על מעריציו. ברם, כאשר שמע כי הרב זצ"ל התנגד לשם „מגדיאל" שניתן למושבה ה־סמוכה וכאילו התבטא באופן שהס־תבע שסופו של השם שימחה מעל פני ארץ הקודש, הרה לו הדבר, אף כעס, והחליט להפסיק את העיון ב־ספריו — — —.

תלפי שנים הנה שוב קיבל מכתב מאותו יהודי ובו דברי התנצלות ו־בקשת סליחה וחרטה על דבריו ב־מכתבו הראשון. שכן נוכח כי דברי אביו זצ"ל נתקיימו כנבואה. כי לא עוד ייקרא שם הכלוב מגדיאל כי אם הוד השרון. השם החדש הולך וכש־רש והשם הקודם, מגדיאל, הולך ד מיבהכה.

הרב צבי יהודה שליט"א סיים את הסיפור והצלה בה־צחוק על שפתיו, ואני הייתי כולי נרגש ונפעם והר־הרתי בלבי: אשרי חלקי!

מפי עוללים

מאת יעקב חורגין

א. פגישה עם ילדה שקוראים לה חמודה

ישבתי בתחנת אוטובוסים קטנה, ברחוב צדדי בלשהו, והמתנתי למיספר האוטובוס הדרוש לי. השעה היתה לאחר שעת הדוחק של הבוקר — נוסעים מעטים אמנם, ואין מכת תורים, אלא שתדירות הצב בהופעת הרכב בשעות אלו מצטב־נת לא פחות מריבוי נוסעים והעמידה ממושכת בתור. והנה זימן לי מזלי הטוב עניין מיוחד, להפיג בו את השימעום שבהמתנה הארוכה. אותו עניין מיוחד נתגלה לי בדמותה של גברת קטנה, כבת חמש, שהידסה לה בעליצות לצד אמה הצעירה. הילדה לא היתה יפה ביותר, אך היה לה אותו מאור פנים תמים־תינוקי, שכמנו נמשך תוך מתוק של ידידות לכל העולם. זהו תחוך לי־נוסך בלבך תחושה חמה של אושר, משל נתבשרת אותה בשורה טובה, שלה ציפית כל ימיך, ולא ידעת שם לה...

האם מצאה לה מקום בקצה הספסל, בעוד הילדה מתרוחות לה בין רגליה, בעמידה, ופותחת מיד בבחינת פרצופיהן של הגשים השונות — מתוילה בשכנתה הקרובה של אמה ומשתהה עד סיפוק סקרנותה, עוברת אל השניה ושוב משתהה מעט, ולבסוף נחתה מבטה הישר בפני אני, שישבתי בקצה השני של הספסל. משום מה לא התחפקה בבחינת פרצופי, אלא נעקרת לפתע מבין רגלי אמה, ובפסיעה בנחת, ידיה שלובות לה מאחוריה, היא מתקרבת אלי ומתייצבת כנגדי.

— איך קוראים לך? — פותחת מניה־וביה, ב־לא סימן של ביישנות.

— ואיך קוראים לך, ילדה? — החזרתי בשאלה, לאחר שהודעתי לה בשמי.

— אמא שלי קוראת לי אורית, אבל כולם־כולם קוראים לי חמודה, ואתה יודע למה שקוראים לי חמודה?

— לא, ילדה; למה?

— כי אני באמת חמודה. יסתכל עלי; נכון, שאני חמודה?

מוקיפה את נופיפה הזק והתמיר ונפרשת כולה לבחינתי, תוך כך שהיו מיסות ידיה בהליכות ב־הצעה נכית מתייפיפית על שני אשדות, שקרותיה הערמוניות, הנופלים לצדי ראשה, בעוד עיניה, במזג צבעים שאין לו שם, משחדות אותי במבט מתחנן; כל זה בוודאי, כדי להמית את התוצאה של בחינתי להצבה. וכבוהג בעולם חוטא זה שלנו. השוחד מוצל את פעולתו עלי ומוציא מפי הסכמה לעדותה על עצמה, שהיא באמת חמודה. הסכמה זאת שלי מנערת בתוך עיניה אבק של המון זהו־רורים צוהלים, בזיקוקין זעירים של חג, ולפתע — שאלה שלא לעניין:

— איפה אבא שלך?

— אבא שלי בבית! — אני כובש חיוך ומחזירה לה רציצות כנגד הרציצות שלה — למה את שו־אלת, ילדה?

— לכה שאסור לנסוע לבד — השיבה בלהיטות
— כי מפחדים.

— ממה זה מפחדים?

— ממה?! יתה לא יודע? לא שומע מרעש

ברדיו? — יולה הורים בגימה על הוכחה — הלא יש פיגועים של ערבים!

— אבל אני כבר גדול, ילדה, ואני לא מפחד לנסוע לבד!

— אז מה יש אם אתה גדול? גם אני גדולה, ואני מפחדת לנסוע בלי אבא!

— אורית! — נשמע פהאם קולה של האם — מאי הנה! מה את מבלבלת שם את הראש של האיש!

— אני לא מבלבלת את ראשו, אמא; יש לנו עניין חשוב!

— זה בסדר, גברת! — הרגעתי את האם — יש לנו באמת עניין חשוב!

— אה, סליחה אם כן! — השיבה האם מבודחת,
— לא ידעתי, שיש לכם עניין חשוב!

עתה עומדת הקטנה ומישירה בפני כבש של ריחוי, מסתבר, שהיא מרחמת עלי, שאני נוסע לבד, בלי אמא, והריהי עוכדת ומאמצת את מוחה הקטן למצוא איזו חסות בשבילי הנ־יסכן. ימוזה געה לה, כנראה. כי הנה, בקפיצה פתאומית זריזה של גור חתולים, היא מתייצבת על הספסל, ברווח המעט שבינך לבין שכנתי הקרובה, ולכוונתה לי, שיש לה סוד אלי, ושאגיש לה את אזני. מסוקרן ומשועשע אני נענה לה — ומיד אני חש באזני בשיפה חמימה של דברים מלוחשים:

— ורצה שאמא שלי תשמור אותך גם כבר ש־אותי?

— מדוע לא, ילדה? השבתי מבודח — אבל מדוע בסוד?

— יתה לא מבין? שהערבים לא ישמעו. עכשיו תהכה רגע!

קפץ! — היא למטה. הרף עין — והיא הזיקה על הספסל, אל צד אמה, ובלא מהיכי־ם דבר היא לוכדת את ראשה בין שתי ידיה ומושכתו אליה, עד כפית בגרע אל אוזנה. את לחישתה איני שומע, אבל אני יכול את בחיקה הרב של האם. גראה, שהיא מקבלה את הסכמת האם ל־שמור גם עלי, שכן היא נערה מבכה בקריאת ניצחון: יופי, אבא! הצצה הורה אלי. רשוב היא יורבת לצדי ולהוד אינהי נרכפה הבהירה הבלוהטת, שאכה מסכימה לפרוש את הסוכה גם עלי.

אותו רגע מגיע האוטובוס. ותריאה האצה כל האם: „אורית הנה! מהיקה את הילדה מפני. עד היום אינני מבין מדוע הפיד אותה. בריצ האחרון, כשהאוטובוס מהחיל לנוע. נבצרים בכל עד נוסעים כאחרים. שתוך כדי ריצה מבחזלה הם מברכים — — — בכל סילב הקורית; רגע; רגע! בבהלה איבדתי את ידידתי הקטנה

ב. מבית הנכות הפרטי שלי

ואת אבה, המבצעים, שהכהיגו בחהנה, היו עתה לכב רב, סכן הרכב נהמלא גם בנכידה. אני ביצאתי לי בקום על הספסל הקידמי, ולפני ילבדי תוהה בציפה של מסעים, וכשום אופן לא ניתן לי לאהר את האם עם ילדתה. לרגע ארוך הייתי יכוב לבדי, חשוף לסכנת פיגועים. ולפתע, מבין רגלי העומדים, מגיחה הקכנה, כולה ניחולה על כמבצאה אותי. מבלי להסגיה במחאות הנוספים היא נבבלה לבדי ולוחשת באזהני:

— שלא תפחד! אמא שלי יושבת שם, והיא שומרת אותך...

— אורית, איפה את?! — קריאה זועקה של אכא אי מזה כתוך צניפת הנוספים.

עוד בבם מעוהד, היוק חברי, הריזה בנור התר־לים. כלילובה שהגיחה אלי, היא מתעלבת בין רגלי העומדים, בלוח רישימים של כעס. וכהיעלמה לכעני היא בשאירה בי אחריה איזו הרגשה מפו־לאה של ביטחון, ספק מבודהות, ספק רצינית ב־יותר, שאינני לבדי עוד, ושאינני כפהד מפיגוע־ים...

לאורך שנים נהגתי לאגור לי, מעשה אספן מובהק, זיכרונות שונים — דמויות, קולות, ניפים, אירועים, לימים, כשנפבצה עלי הזיקנה, ויהס כל שנה הולכה ונתייקר עלי האוסף יותר ויותר. תנד־הלתי להתיד לי מבפני ההגבלות של עידה שר של הזיכרון, שלא הזיכרונות. או קהוי והקפיתי לי הדר מהודר לבבי, שישמש בית נכות לאספ־יה. ערכתי לי את האוסף להתהגיו, בדרך שמנהגים בכל בית נכות. ובכהחה לכל מוצג ושמהי אה סיפור־יו. מהזיב נכנסתי את הכניסה לבית הנכות: וכי מה יכולים זרים להבין במובם ובערכם של מוצ־ גיו? אין איכוניה לערכב של זיכרונות אישיים. רם אני נוהג לבקר בבית הנכות מפקידה לפקידה, בייחוד ברגעות של גביכות רוח. וראה: כי איבה שאני כר לביקור באותו חדר מתהיב לבלבי ויהא זה בעוד היום גדול, ובחוץ שמש בגבורתה, תמיד אני ביצאי בבי באורעל של שקיעה. בהתלבדים בהתרבים של יהיה בבליר על כל בית הנבות שיר אוירה הלאוטיאוואות של בלודה...

ובאחד מביקורי אלה בבית הנכות גיליתי בין הזכוכיות היבה הכשיטים קטנה, שכבכבתה מבלי כריב ימים פתחתי אה ההיבה. ובעל כיית של הפיכה מהחל לעיני היה של מבט באיך. כרביד עקץ מאבק לכעיליה. ופהחה לסיש אני נישה בלה אהה יחידה: דינה, רק שם עצם פרסי, אבל כבכן

אותיותיו הספורות הסתפר לי סיפור משכבר ה־ימים על פורה צעיר, שהביתה הפרושה למבין גתונה בדוק של רומנטיקה, ועל ילדה כבת שבע, שהיתה יושבה על הספסל הראשון, מול פני המו־רה, ושם הילדה דינה. ולדינה פני אפרוח קטנים כל כך. שיכולת לכנסם באגרופך ולא יוודע כי באו אל תוכו. ואולם בפני אפרוח אלה היו משו־בצות שתי עינים כחולות, תאומי כינרת מיניאטו־ריים, אבל בעינים גדולות היו מכל שיעור. ולזוג עיניים זה היה כוח הגדלה מופלא: מדי הסתכלי באספקלריה שלהן הייתי מוצא את עצמי נחשב מאוד, גפיל בן נפילים... והיה לעינים מבט כחול, מכיש, שנאחו בכל כוח בטוהה, בבין הערצה הטימה, ולא הרפה ממני — הולך אתו לאשר הלך. פונה אתו לאשר פנה. ופעמים שהיה הכחול מתמלא הרדת התהונים, בירא פן יתנודף פתאום המורה ואיננו...

וכמבכר, דינה, נתברך בכינורין של משורר, ואת לא ידעת. והוא מצא לו מקום מיוחד להעלות עליו את שיריו, הוא לוח לבי. ולוח לבי ניחן בסגולה נפלאה: היה קולט על עצמו שירים בכל לשון משבעים ושבע הלשונות שבעולם, כל לשון והכתב המיוחד — שירים בלשון הפרחים ובכתבם, ובלשון הכוכבים והשמש, ובכל מה שסדר בעבע. וזה כל הסבב: ולבי היה מנהר ומפענח את הכתב ומתרגם את השירים מלשונותיהם השונות ללשוננו הוא... וכך אורע, דינה, שמדי בוקר בבוקרו, עם השיעור הראשון של היום, כשבפניך פרחתם עדיין קורים וזהרים של הלוכות ילדות, היה מבסך כותב על לוח לבי את שיר הבוקר שלו. הנכון ושם לא היו לשיר, אבל כולו תכם משמעות חיים, מתקות ואמונה. ואני באותה הרגשה ילד בן בילך. כולא על בודותיו עסיס של פהית ילדותית...

היתה זאת לבורה תקופה של הג. הג השיבה לתור הילדות, ולא נתתי את לבי לזכור כה שהס־פקתי כבר ללמוד בבית הספר של החיים, שיש אורב אחד לחג שבה, צר עין ורע לב, הוא הזמן. אורב זה נתגלה לי ביאבך פעם מן התופש הגדול. הבאת אתך משהו זר וצורמני באווירת החג שלך, ומיד צמדתי על אותו משהו; זה היה קו דוחה של ההבכרה או הוכן לי: היתה בך ידו המרושעת של הזמן. כאו הייתי רואה אותו, כשהיה אורב לך ימימה בשער בית הספר. רק יצאת — והוא אחריך, גונב ומכייס מכיך חלקים מאוצרות ילדו־תך, בלא שהרגישי בכך. היה גודל בכך פה קו של תום, שב ניעבך בעיניים, וכך קו לקו, ניעבוך לניעבוך, עד שפתאם אני שומע את עצמי זועק מרה: גנב שפל! כייס ארור! השאר לה לפחות מעט מתום הילדות, מעט מזוהר עיניה! ככל ש־פחות תום הילדות שלה כתרפה והלכת אחרת כבבה בי, ופיחתה והלכת הערצתה אלי; הלא הערצה זו היא שגידלה את שיעור קומתי באס־פקלריה עיניה, ואני כתנגד והולך...

עד שיום אחד התנתק מבטה לגמרי ממני, וב־אותו רגע כמו נחבה רשובה עברה על לוח לבי ומחתה כליל את כל השירים הנפלאים שכתב עליו, ונשארה לוח חלק... ובאותו רגע הדביקתני היקנה ובאחזה בי. ולו השיר הזה שלך, דינה, זה שיר מבכך, זה השריד לעיטורי הג הילדות והי־פגיות שלך ושלי; לו זה ייאמר לי לאורך ימים!

יצא לאור

* סיני, ירחון לתורה ולמדע הי־הדות, גליון אב־אלול תשל"ה, ב־עריכת יצחק רפאל, הוצאה מוסד הרב קוק ירושלים.

* שלוש הרצאות אקטואליות בנד הקומוניזם מאת ד"ר י. מרגולין, בוטפ ע"י „גודת מפד ומכון מרדכי.

* ערכי יהדות ופילוסופיה באידאו־לוגיה של תקופת ההשכלה, מאת ד"ר מרדכי לוין, מוסד ביאליק, ירושלים תשל"ו, 320 עמ'.

* נפש הבורה ההיפך, ברכה ד' איש, כאת בנימין שגדרון, ספרית אפקים, עם עובד, 402 עמ'.

هكذا من الأصل

בין אבטלה ל„חוסר עבודה"

מאת י. י. ביסטריצר

„בר ישראל צרות אחרונות משכחות את הראשונות" (חז"ל — ברכות י"ג).

אכן, ככה זה בעולמנו, הדאגות והבעיות החדשות משכיחות את הישנות. אם משכיחים אותן בכוונה או שוכחים אותן מתוך היסח הדעת, זה לא משנה דבר, עובדה היא שהן נשכחות, אבל רק נשכחות ולא חולפות, הן נשארות וקיימות, תלויות ועומדות על ראשינו ודורשות את פתרונן.

פורה שר השיכחה, והוא אמנם שר יעיל מאד ומצליח להשכיח הרבה דברים, אבל הוא אינו שר בשר ודם, אלא שר „מלאך" וכידוע „מלאך אחד אינו עושה שתי שליחות", (רש"י — פ' וירא בשם ב"ר) שרים „מלאכים" הם נאמנים לתפקידיהם, כל אחד עוסק ב„תיק" שלו ואינו נכנס לתפקידיהם של אחרים. ולכן שר השיכחה אכן משכיח מלבנו את הצרות הראשונות אבל אינו פותר אותן. הרי הבעיות הן אנושיות ולפיכך מתפקידם של בני־אדם למצוא להן פתרונות.

בימים אלה עוסקים כולם, העתונות וכלי־התקשורת, בבעיות ובדאגות האחרונות שצפו ועלו בהיננו, כמו בעיות ה„פרוטקשן"; המסים בבתי הספר; השביתה של „אגד"; ההדלפות של סודות הממשלה, המצב בלבנון; בעיית ישיבת מועצת הביטחון בהשתתפות אש"ף וכו'. יש די הצדק במה לעסוק, אבל יחד עם זה כאמור, תלויות ועומדות עלינו הדאגות הישנות, דאגת האינפלציה הדוהרת והיוקר המאמיר ובקשר לכך בעיית הסכמי השכר והסובסידיות, דאגת הגרעון בתקציב המדינה; מאזן התשלומים השלילי והדלדול הרזרבות במטבע חוץ ובקשר לכך בעיית התעסוקה וסכנת האבטלה.

כל אלה הן דאגות כאובות ובעיות חמורות מאד, שמספיקות כדי לגרום כאבי־ראש וחולשת־לב למדינה מבוססת ועשירה ומכל שכן לראשה החולה הכואב ולבה הדווי בלאו־הכי של מדינת ישראל.

הבעיות הללו לא חל עליהן שום חוק התיישנות, אדרבא ככל שמתיישנות הן הולכות ומחריפות ולכן טוב נעשה אם לא נשכח אותן ונחזור אליהן לרגע קט. אולי בכל זאת תימצא הדרך לפתרונן ולהסירן מראשנו ומלבנו, ואם לא לגמרי אז לפחות להקהות את חודן וחריפותן, שלא תכאבנה יותר מדי ושנוכל להחליף קצת כח, כדי לעסוק ולטפל בדאגות ובבעיות האחרות המתחדשות עלינו חדשים לבקרים. הפעם אתייחס רק לבעיית האבטלה, אשר אני רואה אותה כבעיית היסוד של הכלכלה הישראלית.

ידידים שקראו את מאמרי „על הסכנות שבאבטלה" („הצופה" — כ"ט בטבת תשל"ו) פנו אלי בשאלה: ובכן אתה צודק ואנו מסכימים אתך בכל מה שכתבת; הסכנות שבאבטלה הן רבות וגדולות ואצלנו הן גם חמורות פי כמה מאשר בכל מדינה אחרת. כל זה הוא נכון, אבל מאידך הרי אתה בעצמך כותב, כי מצבה הכלכלי של המדינה הוא בלאו"ה קשה וחמור לאין ערוך ממצבן של מדינות אחרות, ואם כן מה יש לעשות?; מדבריך אנו למדים, כי אינך מסכים לדעותיהם של ה„מומחים והיועצים" בנדון זה, וגם בזה אנו מסכימים אתך ולפיכך אנו שואלים אותך: מה אתה מייעץ לעשות?, מה הוא לדעתך הפתרון?

ואם אמנם אין זה מתפקידו של פובליציסט, שמצביע במאמר בעתון על הסכנות הצפויות ממצב מסויים. אין זה כלל מחובתו להצביע גם על המוצא מהמצב הזה. ועל פתרונן של הבעיות המעיקות. ובנושא שלנו הוא בעצם תפקידם העיקרי והראשון במעלה של הגורמים האחראים למשק המדינה ושל יועציהם המומחים, הקרואים לכך.

בכל זאת מצאתי לנכון לענות לשואלים ולהתחלק עם קוראי העתון במחשבות ורעיונות שיש לי בשטח זה ואם אצליח ואקבל את הסכמתם גם על הרעיונות הללו, ואולי גם יגיעו הדברים לאוזניהם של הגורמים הקובעים וישתכנעו מהם ויחשבו מחדש על כל הענין, והיה זה שכרי...

האם אבטלה היא כורח המציאות שלנו?

האם אבטלה היא אכן הכרח של המציאות במדינת ישראל; האם באמת אין אצלנו ברירה אחרת, כדי לפתור את הבעיות הקשות של משק המדינה;

תשובתי היא, לפי עניות דעתי — בהחלט לא!!

הדגשתי כבר במאמרי הקודמים שפורסמו בעתון זה, בנושאים הכלכליים שלנו מבחינה חברתית, כי אינני מתיימר כלל להיות מומחה לכלכלה, ושבקיאותי בשטח דלה מאד. אולם אני מעיז לקבוע, כי כל אדם בעל שכל פשוט והגיון בריא, מסוגל לבחון את מצב הדברים ולהגיע למסקנה הסותרת בהחלט את דעתם ועצתם של מומחי הכלכלה שלנו, שמייעצים לשר האוצר ולממשלה להשתמש באבטלה, — נכון אבטלה „מבוקרת" או „מתוכננת" — אבטלה — בתור אמצעי ופתרון למצוקתו הכספית של האוצר, ובכלל כתרופה לתחלואי המשק שלנו.

אמרתי גם, ואני חוזר ואומר, כי במציאות אין דבר כזה כמו אבטלה „מבוקרת". כל בר־בי־רב יודע על הכלל „אם ניתנה רשות למשחית אינו מבחין"... ומלבד זה הרי אבטלה מתוכננת ומבוקרת אף היא אבטלה וכרוכה בכל הסכנות שפרטתי במאמרי הקודם. אבל נניח את הנקודה הזאת ונבחן היטב את נימוקיהם של המומחים ואת עצותיהם, לאור הנסיבות שלנו ולאור המצב של המדינה.

מה אומרים המומחים?: מאזן התשלומים של המדינה, המאזן הפנימי התקציבי ובעיקר החיצוני — במטבע חוץ, הוא שלילי — הייצוא רחוק מלכסות את הייבוא — הייבוא כולל כידוע אמנם גם הרבה דברי מותרות, אבל בעיקר ייבוא של מצרכים חיוניים ויסודיים כמו מזון וחמרי גלם לתעשיה והעיקר שבעיקרים הייבוא הבטחוני. הפער במאזן התשלומים הולך וגדל מיום ליום וההדלדול ברזרבות של המדינה במטבע חוץ הגיע ממש לקו האדום, כל ההכנסות במטבע־זר ממקורות חוץ, כולל המגביות והמענקים של ארצות הברית אינן מספיקות לכסות את הפער הגדול שבין הייצוא לייבוא. ונוסף לכך הרי ישנן החששות כבדים שהמקורות הללו בלאו"ה יקטנו בזמן הקרוב ואז חיו בעומד על פי תהום... ועל כן מוכרחים לפעול ובדחיפות. והדרך היחידה היא, לדעתם של המומחים, לעשות „אבטלה", תהיה אבטלה — אומרים — ולאנשים לא יהיה כסף לקנות דברי מותרות וגם יקמצו קצת בקניית מצרכים חיוניים, וממילא יקטן הייבוא ומאזן התשלומים ישופר. ועוד תועלת תצא מהאבטלה — ממשיכים ואומרים המומחים — המובטלים שבודאי יופלטו משורות עובדי השירותים, שיצומצמו ע"י התקציב, יסברו, לפחות חלק ניכר מהם, לעבוד בעבודות ייצור לשם ייצוא, שזה עבודה הסובל ממחסור בידיים עובדות — כך אומרים בכל אופן המומחים — וממילא יגדל הייצוא והתוצאה שיפור נוסף במאזן התשלומים והבטחת רזרבה במטבע חוץ לצרכים החיוניים.

ו„מעז" של האבטלה יצא „מתוק" — אומרים המומחים — מתוק פנימי. אם לאנשים המובטלים לא יהיה כסף ויקמצו בקניות לא רק של דברי מותרות, אלא גם של מצרכים אחרים פחות חיוניים, ממילא תיעצר ההתייקרות ועליית המחירים. המייצרים והסוחרים יאלצו בלית ברירה, באין קונים, לספוג את עליית המחירים, שתיגרם בעקבות עליית המחירים בשוק העולמי או עקב סיבות אחרות, כגון העלאת שכר מצומצמת וכדומה. הם יהיו מאולצים להסתפק ברווחים קטנים, כדי לשווק את תוצרתם ואת סחורותיהם וממילא תיפסק גם הדהירה הגדולה של האינפלציה, בכל אופן היא תהיה סבילה מבחינה כלכלית.

ונוסף לכך, התועלת הפנימית הזאת שהאבטלה תביא לנו, עוד כמה שהיא חשובה אינה כל העיקר, העיקר הוא התועלת שמצב זה יביא להגדלת הייצוא, כי אם המייצרים לא יוכלו להרויח הרבה מהשוק הפנימי, כמו עכשיו, יהיה להם יותר כדאי לייצר בשביל ייצוא והם יעשו הכל, כדי להשתלב במערכת הייצוא שלנו, וברור שזה יביא להקטנת הפער במאזן התשלומים ולריווח נקי לקופת מטבע החוץ של המדינה.

אלה הם בעצם עיקרי נימוקיהם של הכלכלנים המומחים, ולכאורה הכל נראה חד וחלק. ממש כמו שכתוב בספרי המדע הכלכלי. אלא מה, הם שכחו דבר יסודי אחד, חשוב מאד.

אינני בקי במצבן של מדינות אחרות, שסבלו או סובלות מחליים כלכליים דומים לשלנו, במידה זו או אחרת, אינני יודע עד כמה שפר להן המירשם הזה של רופאי הכלכלה, שנקרא אבטלה. אחד אני יודע, אצלנו זה לא ילך, אצלנו התרופה הזאת לא רק שהיא לא תרפא שום מחלה מהמחלות של המשק שלנו, אלא היא עוד עלולה לגרום לסכנות חמורות מאד, כפי שהסברתי ופרטתי אותן במאמרי הנ"ל.

בין ה„פתקא" והספרים...

וכאן ישאל השואל, הרי בכל זאת המירשם של התרופה הזאת, הוא כתוב מפורש בספרי המדע הכלכלי. כדי לענות על השאלה הזאת, אני נאלץ להשתמש בבדיחה היהודית הידועה: אשה אחת באה לאדמו"ר ומסרה לו פתקא („קוויטל" ביידיש) בבקשה, רבי התפלל בעדי עזור לי, בעלי רוצה להתגרש ממני... האדמו"ר שלא הרים עיניו מהפתקא והמשיך להסתכל בספר שהיה מונח לפניו, אמר לאשה אל תדאגי, לכי לשלום, בעלך לא יתגרש ממך; כאשר האשה יצאה, אמר הגבאי לאדמו"ר: רבי, דבר לא יעזור בעלה כן יתגרש ממנה. וכאשר האדמו"ר הרים את עיניו אל הגבאי ושאל בתמיהה: למה בעלה כן יתגרש?, ענה לו הגבאי: הרבי ראה את הפתקא והסתכל בספר, ואני ראיתי את האשה...

ובכן רבותי יועצים מומחים, אתם רואים את הפתקא וקוראים את הספרים ואנו רואים ומכירים את היהודים שלנו, את עמך ישראל. אצלנו כל זה לא ילך, אתם יכולים לעשות „מוסי אבטלה" כפי שהתבטא עתונאי אחד (ש. שמגר ב„ידיעות אחרונות") אתם יכולים גם לעשות „מכירה פומבית" של אבטלה, (כפי שהתבטא ד"ר יוסף בורג בישיבת הנהלת המפד"ל) ולהכריז כל יום על מספר אחר, להתחיל בעשרות אלפים ובעשרים אלף מובטלים ולהגיע לשבעים אלף (שבעים אלף!!); את האבטלה תוכלו אולי לעשות, את ההשג הזה אתם יכולים אולי להשיג אבל את התוצאות החיוביות שאתם מצפים מהאבטלה לא תשיגו. תרופת הפלא הזאת לא תעזור אצלנו ולא הביא אצלנו שום נפלאות ושום תשועות.

אמרתי „אולי", כלומר את האבטלה אולי יוכלו להשיג, אם כי גם זה לא בטוח שיוכלו להשיג ומעשה „תמנע" יוכיח; הסיפור ידוע, ביום בהיר אחד רצו לגרום לשש מאות מובטלים של מכרות הנחושת בתמנע ולמחרת ביטלו, ללא כל בושה, את כל העסק הנכבד הזה... מזה אנו רואים שאצלנו פשוט זה לא הולך, אצלנו אי אפשר לעשות אבטלה ע"י צווים של משרד המסחר והתעשיה ומשרד האוצר, או אף גם של כל הממשלה. ה„קתקף" הזה פשוט אינו תופס אצלנו.

ובכן מה בכל זאת עושים אצלנו, איך פותרים אצלנו את הבעיות החמורות שפרטנו לעיל. התשובה לכך על רגל אחת, כלולה אף היא במעשה „תמנע", בדבריו הפשוטים של הציניונים של יושב ראש ועד עובדי תמנע, כפי שנתפרסמו באחד העתונים ביום השביתה הכללית של העיר „אילת" כהזדהות עם עובדי תמנע. מה טען יו"ר ועד העובדים נגד המשביתים?, הוא אמר בערך כך, אתם טוענים שהעבודה במכרות הנחושת אינה כדאית ואינה משתלמת וגורמת להפסדים של עשרות מיליונים לירות, וזאת עקב ירידת המחיר של הנחושת בשוקי העולם. נכון, אמר העובד היהודי הזה, אבל האם בגלל כך יש לסגור את המכרות ולגרום לאבטלה של שש מאות פועלים?, הרי לזה יש עצה טובה אחרת, כידוע ישנם שוקים וקונים לנחושת ואפשר למכור אותו, אלא במחיר יותר נמוך, ואם כן אנו העובדים נגדיל את פריון העבודה שלנו, נגדיל את התפוקה, ואם רק נגדיל אותה ב־20 אחוז, דבר שאפשר להשיג בקלות ללא מאמצים מיוחדים, אז כבר נוכל להוזיל את מחיר הנחושת בכ־20 אחוז ונהיה יותר זולים מכל הייצאנים האחרים... ולא רק שלא נצטרך לפטר עובדים אלא אולי עוד נוכל לקלוט עובדים נוספים...

כך אמר היהודי הפשוט הזה ממכרות תמנע. אז מה אתם אומרים לטענה ההגיונית הזאת, האם לא כלול בה התירוץ על הקושיות, שמקשים אצלנו בנוגע לפתרון הבעיות החמורות של המשק?

אמרתי, שזאת היא תשובתי „על רגל אחת", אולם הוקשבני לכדאי להרחיב את הדיבור על כך:

לפי עניות דעתי, כל הענין הזה ע"י לנו כאילו צורך באבטלה למען הגדלת הייצוא, הרי כפי שהבהרתי לעיל, מסתובב הכל מסביב לייצוא, כדי להגדיל את ההכנסות במטבע־חוץ —; במציאות שלנו במדינת ישראל, כל הדבר הזה אינו כלל רלוונטי, בכל אופן הוא מנופח ומלאכותי.

לולא דמסתפינא, אם לא הייתי ירא מפני הבלשנים, הייתי אומר שהמונח „אבטלה" שמשתמשים בו כעת, במקום המליב „חוסר־עבודה" שהשתמשו לפנים, המונח החדש הזה, הוא מושג של איזה דבר מלאכותי, שנגרם על ידי מעשה בני־אדם. „חוסר עבודה" זה מושג פשוט, יש מחסור בעבודה ולכן ישנם אנשים שהם „מחוסרי עבודה", לעומת זה „אבטלה" זה אינו אומר שיש מחסור בעבודה, יכול להיות שיש מספיק עבודה, אלא שבגלל סיבות שונות, עקב חשבונות שונים, כגון כדאיות (רנטאביליות בלע"ז), כדי לעודד ניידות עובדים בשירותים לעבודת ייצור לייצוא, או מניעת התייקרות ובלימת אינפלאציה וכו', בגלל דברים אלה, כפי שהבהרתי לעיל, גורמים לפיטורי עובדים והם נעשים „מובטלים" וזהו „אבטלה", פירוש מצב שנגרם כתוצאה מפעולתם ותכנונם של אנשים, אשר לדעתם זהו הפתרון לבעיות שהם עומדים בפניהן.

לדעתי, אצלנו אין האבטלה כלל כורח המציאות והיא לא תפתור שום דבר, אלא רק תסכן ח"ו את קיומנו (על הסכנות שבאבטלה הרחבתי את הדיבור במאמרי הנ"ל). ויותר מזה, אני מעיז לקבוע, שיש מספיק מקורות העסקה בארץ, בעבודה יצרנית, גם לתוצרת שיש לה אפשרויות לייצוא — ועוד מקורות תעסוקה לאלפי עובדים נוספים, כמובן בתנאי שיובטחו התנאים הנאותים לכך. יש לי הנתונים להוכיח זאת, אלא שצר לי המקום במאמר זה להיכנס להוכחה זאת. אין מחסור בעבודה במדינת ישראל ולפיכך גם לא צריך להיות אצלנו מצב של „מחוסרי עבודה". הפתרון לבעיות המשק שלנו הוא בהגדלת פריון העבודה והעלאת התפוקה.

התנאי העיקרי הוא: אם נעשה ונפעל בכל האמצעים, שעומדים לרשותנו כמדינה של מימשל דמוקראטי, כדי להגדיל אצלנו את פריון העבודה, ולהגדיל בכך ניכרת את תפוקתם של מפעלינו הכלכליים, ביחוד אלה המייצרים לייצוא, אם זה בתעשיה או בחקלאות: ואם גם נשכיל לשפר את האיכות של התוצרת שלנו המיועדת לייצוא, ולהכלל את יתר האביזרים המייפים ומשבחים את הייצוא, כי אז הרי אין ספק שנוכל להוזיל בהרבה את המחירים ונצליח בתחרות הגדולה לכיבוש שווקי העולם בשביל תוצרת הייצוא שלנו. ובזה נתרום הרבה לפתרון בעיית הפער בין הייצוא לייבוא, מאזן התשלומים השלילי והבטחת הרזרבה במטבע חוץ. אין כל צורך בשביל כך לגרום לאבטלה, שסכנתה מרובה ותועלתה בעצם הכמעט אפסית, כאמור.

נכון שזו משימה קשה מאד אצלנו, שההרגל לפריון עבודה נמוך ולזלזול באיכות וכו' נעשה כמעט לטבע לאופיה שלנו, ואכן המשימה הזאת כרוכה במאמצים גדולים, הרבה יותר קל להכריז הכרזה על הכרפים של המובטלים, אולם זה תפקידם של המשביב והיועצים הגורמים הקובעים בכלכלת המדינה ובדיבתם היא להיאבק עם המשברים, שיעמדו בקו"ב לביצוע המשימה הזאת, ובזאת ייבחנו!!

(מאמרי הבאים יעסקו בבעיות על בעיות הכלכלית של מדינת ישראל בצורה חברתית).

הטבע להגנת החברה

מאת יונה כהן

בהשביתו של יום בלבד הייגו, חבורה של חכ"ים כתבים ועובדי הכנסת, אורחיה של החברה להגנת הטבע, ופקחו את עינינו לדעת כי הטבע הסובב אותנו, כמה יפה להגנת החברה.

עוריה אלון, אלי רז ואמוץ ניתקונו מריתחת השביתה של „אגד" ומטעקן בעיות שבינו לבינם והכניסונו לפני ולפנים של פעולות החברה ששיצה שומצנו וסיב פעולותיה אל נכון לא ידענו.

לצורך זה הביאונו לבנייני הקבע של בית ספר שדה שבעין גדי, ע"ש עמי אסף ז"ל, על גבעה צופה אל שמורות הטבע ולמרגלות נחל דוד וצוקיו.

*

תחילה הושיבונו כתלמידים על ספסלי לימודים ו„הרביצו" באזנינו תורה שבע"פ ובכתב על פעולותיהם: שבעה עשר בתי"ס שדה ושלושה מרכזי הדרכה לנוער פזורים בנקודות שונות בארץ. רק בתי"ס שדה שבכפר עציון ובשדה בוקר מופעלים ע"י אנשי המקום. בכל בי"ס שדה כזה בית כנסת ומטבח כשר. פיהם אומר ותהלתם של בני הנוער הדתי המקיימים בכל מאודם מצווה של „קום התהלך בארץ" (ולא הוסיפו לומר שהללו עושים זאת גם באמונה ותקווה ש„כל מקום בו תדרוך כף רגלכם — לכם יהיה"...). בעוד כשבועיים יוחנך בי"ס שדה בנעמה, ליד אופירה, היא שארם א־שייך. בי"ס שדה נוסף יפתח את שעריו בקיץ הבא בקצרין שברמת הגולן. בי"ס שדה שברמות שפירא מופעל בהסדר מיוחד.

יותר מעשרים אלף חברים קבועים, המשלמים דמי חבר חודש חודש, אולם מפעולות החברה נהנו בשנה החולפת לא פחות ממאה ושמונים אלף, כן ירבו.

בבי"ס שדה משולבים הוראה, הדרכה וחינוך לטבע ולידיעת הארץ. תלמידים מכיתות תיכוניות שוהים כאן 5—6 ימים בשבוע. בימים אלה אין הם רק שומעים הרצאות והסברים, אלא מרבים לסייר בסביבה, לצפות בתופעות טבע, מסטי ציפורים, בעלי חיים וכל מרכיבי הנוף.

*

חשיבות מיוחדת יש למרכזי הדרכה לנוער, שמספרם עודנו קטן. המגמה היא להגיע לשלושים בתי"ס שדה ולמרכזי הדרכה בכל עיר ויישוב גדול. גם חיילי צה"ל נהנים משהייה ולימוד בבתי"ס שדה. לאלפים מבני נוער מחו"ל, הבאים במסגרת המחלקה לנוער והחלוץ של הסוכנות היהודית.

אט אט וביסודיות פועלים מורים ומדריכים מטעם החברה להגנת הטבע בקרב תנועות רחוב בערים השונות. ככל שאין המדריכים ממהרים „להרים ידיים" נוכח נטיות של התנהגות שלילית מצד חלק מהנוער, מניבה הפעולה בהמשכה פרי מבורך. גם הטבע, החי, הצומח ואף הדומם, אפשר וצריך שיהווה אתגר לנוער, ו„נוער השוליים" בכלל זה.

הקציבה השנתית של החברה (אשתקד — 18 מיליון לירות) מאוזן הוא, שלא כרגיל בחברות ובמוסדות ציבוריים או ממשלתיים אחרים. כשלוש מאות מורים, מדריכים ועובדים אחרים בשירות החברה, מהם בוגרים מוסמכים של האוניברסיטאות.

נאים בצורתם, מעניינים ועשירים בתוכנם, הם פרסומיה של החברה להגנת הטבע: „טבע וא[רץ]" סלעית — ירחון לנוער; פשוש — ירחון ל[...] „טבע וארץ" באנגלית ועלוני קיר מרהיבים לבתי"ס היסודיים. (חברי לחש לי: במשרד החינוך „רכושי" תאטרון כושל כבד ויעשיר את בעליו ברבבות לירות אפשר היה נוער בכל עיירות הפיתוח בעבודות הצ"ל אין כסף...)

*

דרישות החברה גם עשרים מילגות ל[...] טבע במקצועות המסייעים לחברה. אחד מן משיקאגו, מתרוצץ מזה כשנה תמימה בעין גדי, מקדיש לילותיו וימיו, לחקר חייהם, הרבצם, של היעלים שבהרי הסביבה. בעיני ובמשקפות צפינו אף אנו בחבורת יעלים קרניהם ובאחות מצעדן.

שני חוקרים אחרים מתנדבים בחקר בעל שמדבר ים המלח נוח להם, או הדורסים הבז, עיט, נשר, וגם נמר מטייל, להבטח[...] רים מאושרים לפגוש בו לעתים רחוקות, [...] סביר.

בעוד אנו, הבאים מ„הבית הגבוה" של ה[...] הכנסת, פונקנו בסיור על גלגלים, ומבע[...] הנוף דילגו פעם לימין ופעם לשמאל [...] הרכב, הבטיחונו שהבאים לבי"ס של שדה [...] ממש.

משהו מטיול כזה, ברגל, „טעמנו" גם [...] בעינינו ובזקנינו. בשבילים צרים ובפותלי סבכי חורש וסלעי מגור, פסענו אף [...] מרומי הצוק שבו מפל מימיו של „נחל דוד" שאון מימיו של המפל אומר חבר לכ[...] ה„ניאגרה" שלנו...

*

למפעילי החברה להגנת הטבע ראייה ש[...] הסביבה. סרטורו של טרקטור [...] בולדוזר מעביר בהם רטט של דאגה [...] בשמו לרווחה כאשר חברת החשמל, סול[...] התחילו בקושי לקבל עליהם מיגבלות מ[...] סוף סוף הסכימו להביא בחשבון גם ש[...] הגנת הסביבה.

במלים גלויות אומרים מארחינו כי [...] מגלה ענין והבנה בשמירת הנקיון ואיכות [...] בה (לשמע הדברים הללו רוחה נחת [...] הציבורית הממשלתית למען איכות הסבי[בה] הוא ח"כ יוסף תמיר). לא כן פקידים [...] במנגנון הממשלתי. תקצר היריעה מלפרט [...] של פקידים „חלמאיים" ש„שמורת טבע" [...] רק בזבוז ומותרות...

*

שעה נוספת קוטטנו במקום בו הי[...] גדי. חשנו כמה דרוש לכל אחד מבני [...] רגילים, ובמיוחד לחברי כנסת שהליכות [...] מלאכתם, לצאת אחת לשבוע לחיק הטבע. [...] כן קדעת שמחודש לחודש גדל מספר בני [...] המצטרף לפעולות אלה. לאחרונה מארגנת [...] מסלולי סיור מיוחדים ותואמים לשומרי [...]

נוכחנו כי סיורים כאלה מחדדים ראייה ו[...] ומעניקים חיבה לנוף ולנוי, מגבירים [...] הטבע, מבראה הצומח והחי ושפע [...]

בסיכומו של סיור חטוף והבנה זו [...] רה להגנת הטבע מפתחה החברה ואוהדי [...] והברה שהטבע הוא להגנת החברה.

„חברה ימית" מצליח שנקלעה למשבר

מאת יהודה עזריאלי

משבר הפטרול־דולר, שפקד את העולם המערבי וזעזע את אושיות המאזן המדיני הבינלאומי, השלכותיו מרחיקות לכת, גם בעולם הפיננסי. כלכלנים מזהירים ובעלי עסקים מצליחים, התקשו לחזות את הקשיים הצצים כיום בסחר הנפט העולמי. כשם שמשבר ענף המיכליות, הכרוך באבדן של מיליארדים רבים של דולרים, לא פסח אפילו על חברות הספנות המשגשגות ביותר בעולם. רבות מהן נקלעו באחרונה לקשיי נזילות וחוסר הון למימוש הזמנות לבניין אניות, שאין להם שימוש בסחר הבינלאומי.

וזהו גם הרקע למשבר החמור העובר כיום על „החברה הימית להובלת פרי". רק מעטים, בהם אפילו מומחי ספנות, יודעים מהו היקף העסקים הרווחיים של החברה הישראלית, חברת בת „לקונצרן מריטיים גרופ אף קומפאניס", גוש ספנותי בינלאומי שהיה מפתיע בשגשוגו. תוך כמה שנים הצליחו שני ישראלים, ה"ה לשעבר יעקב מרידור, ורב־חובל מילה ברנר, שרק הראשון בהם היה ידוע במידת מה לציבור הישראלי, להפוך לדמויות נודעות. מספנות רמות שיחרו לפיתחם וציפו להזמנתם, מתוך אמונה בבסוונגה הפיננסיים והערבויות הבנקאיות שהצליחו להמציא כאשראי טוב בבניין אניות, בהיקף שהגיע בשלב מסויים למיליארד ו־325 מיליון דולרים. זהו הון עצום אפילו בעולם המושגים של הספנות, שבפיתוחה השקיעה גם חברות ישראליות מאות מיליוני דולרים בכל שנה.

סיפורה של הצלחה

תוך פרק זמן קצר יחסית, התפרסמו שמותיהם של מרידור וברנר ברחבי תבל כשמות נרדפים „לאריסטוטלס אונאסיס הישראליים". הם זכו לכותרות ראשיות בכל כתבי העת הכלכליים והוכתרו כהצלחה של היוזמה הפרטית בענין החדש, כי מי הפרט שיכול היה להתעורר עימם בהזמנות שנמסרו בעת ובעונה אחת לבניין שלש מיכליות (סופר־טנקרים) בנפחם של 365 אלף טונות במספנה אמריקאית, בערך של כ־200 מיליון דולרים. ועוד שלש מיכליות ענק בנות 330 אלף טונות מהגדולות בעולם, במספנה בריטית בבלפסט — כאשר ידם נטויה על פני כל הימים והם מפעילים צי של 40 אניות חדישות, הנהונות מתחזוקה לסוחר הארוך, ובטבונה רווחיות גבוהה יחסית עד שהספר בשנה שעברה לחברה הפרטית הגדולה ביותר בעולם להובלה בקירור. הזרועות הארוכות שניהלו את הצי על פני שבעה הימים, הגיעו מחיפה, בברכה החברה הימית להובלת פרי בעיר־התחתית, המעסיקה מאות אנשים, פקידים ומומחים. קצינים בכירים רבים שמפני חיל־הים ובראשם מפקד החיל לשעבר אלוף (מיל.) שלמה אראל, מצאו את מקומם הטבעי במסגרת החברה הישראלית, ששמה הלך לפניה, ורווחיה הנקיים הגיעו בשנה 1974 ל־30 מיליון דולרים.

בין משבר ליציבות פיננסית

עד שלפני כחודשים, החלו להתגנב ידיעות על משבר הענקים, שלא פסח גם על „החברה הימית הישראלית. בתחילה דובר על „צמצום רווחים", ואחר־כך על קשיי נזילות ולחץ מהבנקים למתן ערבויות ובטחונות חדשים להלוואות בקנה־מידה מדהים שניתנו לבניית אניות חדשות, שהצבועקן לא הובבהה והן נשארו כבלי ריק. המשק הישראלי לא סבל ישירות ממשבר זה, כיוון שהוקצא חברה „צים" שהיא חברת ספנות ציבורית, איננה סובלת בצורה רצינית מהכספתות העולמית. הציבור הפיננסית האירופית, הדך הבנק הישראלים וההצאות של הפיתוח לטווח ארוך, במדינות לקווי הובלה יציבים קבועים ורווחים, ושמירת איזון קווי הבית חיים החיכון ו[...] של אניות מכולה בקיים איפשרו ל„צים" לשמור רווחים גם בעיתות משבר.

סחר ימי קוניוקטורלי

וזה אולי, ההבדל והחוג בין „צים" ובין „החברה [הימית]" חברת ספנות, שהוקמה ל[...] ותפעיל אניות לשם הובל[ת] בד, ובין חברה שבנתה [...] סחרה הבינלאומי, על [...] טוראלים והציל בהר[...] ימים הדרבנתיים, אלא [...] מהמיד הכותגוב בין [...] הוא רב־ביכירי לא פחות [...] סיכון, וכאן מקור הש[...] הימית, שאליה נקלעה [...] להובלת פרי.

כדי להבין את סיבת ה[...] יש לדעת את הרקע לה[...] „החברה הימית", [...] בנער, אדרב שבשנה [...] ידוע...

מחיר השיטה לגרון

לכאורה, היתה זו [...] בראשית שנות ה־50, [...] שנויים בשוק האיבנסים [...] אלא שלא רק כך היה [...] מרידור, איש ציבור [...] העוסק הברתית בכפקד [...] חושים כמתרגיים בלהיי[...] שותפר התרש, רב־חובל [...] ימי בצי הבריטי וב„צי[ם"] אניות, הגיח יסוד לחבר[ה] לדייג מרחקים, שפעל [...] אניות, בהצלחות, הם [...] את דרכם לנתיבים הקוקע [...] יותר. אחרי שהשלמת [...] כמה מליוני דולרים [...] ממשלת ישראל ובנו [...] שהבילו בנגות מאקוזה [...] הקרח, היסוד „החברה ב[...] פתחים הנוכה במספנה ש[...] 40 מליוני דולרים באגי[...] שנגבנו בספנות „אזרד" בהנופה רבה נבנסה החב[רה] והתיה כבר פעלו באנגליה [...] במבנה ועוד, גם לצפ[...] צבירתנו על הענף [...] בכיפור המיכליה [...] לגרמנים ברווחים [...] בראשית שנת 1973, [...] היריבה" נגד המבבלת [...] בהובלת דלק לצרכי [...] יהד הברות הספנות [...] נתן שר האוצר [...] בבלכלות להחברה [...] מיכליה גדולה [...] הובלת הנתל [...] החל הבקוק [...] גדולות, והחברה [...] בת לבכוד את [...] הועיבה, במחיר [...] לה רוחו נקי של [...] סרה בין חברות [...] הימיה" נהבעה [...] דאז, פנחס ספיר [...] 15 מיליון ל"י [...] אבל, בינתיים [...] מיפנים גורמי [...] מסבירים את [...] „החברה הימית" [...] יותר על בסים [...] ימי. מבירה [...] הכלכלי [...] רק כחברה [...] להזמין אניות [...] וכאשר [...] והתיקרות [...] מאזן [...] 1974, [...] של אותה [...] בהיקף של 45 מיליון דולר [...] מכירה של [...] אניות. [...] נשתנה במובן בשנה האחרונה [...]

(סוף בעמוד 8)

דרום אפריקה מתפללת...

מאת ידידיה עופר (יוהנסבורג)

מתוך תחושה טבעית של המצב באנגולה ועל גבולות דרום אפריקה התכנסו תושבי הרפובליקה הנוצרים לתפילה בבתי יראתם וגם היהודים עשו כך. היה זה יום תפילה לאומי שהממשלה הדרום־אפריקאית רצתה בו ומיד הכריזה עליו הכנסיה הרשמית של דרא"פ, היא הכנסיה ההולנדית הרפורמית ובעקבותיה הלכו הקתולים ושאר הזרמים הדתיים וכמובן — גם היהודים.

בבית הכנסת הברכי שברחוב יולמרנס שביוהנסבורג, הגדול בבנינו המפגין והבלתי שגרתי מפאר הבניינים שבסביבה ומשאר בתי הכנסת שבעיר, התכנסו מאות יהודים, גברים ונשים, וגם קבוצת חיילים יהודים צעירים חבושי כומתות הכלת ולבושי מדי הצבא הדרום־אפריקאי היתה שם. יהודים מותיקי הלוחמים בצבא דרום אפריקה ענודים מדליות, רבנים וחשובי הקהילה. שירת מקהלה וחזן. התפילה לשלום דרום אפריקה וראשיה. דברים מענייני דיומא של הרב הראשי ר' דוב קספר. הוא מדבר על דרום אפריקה ואינו שוכח את עם ישראל. מוקיע את השקר שבארגון האומות המאוחדות, את הסכנה הקומוניזם, אויבת המשטר של הרפובליקה הדרום־אפריקאית וגם של עם ישראל. וכשאתה מסתכל בבחורים היהודים הצעירים הלובשים מדי צבא דרום אפריקה אתה עוצם עיניך ומעביר בזכרונך את כל ההיסטוריה היהודית ואת כל הטרגדיה היהודית לדורותיה. היכן לא לחמנו, ובעד מי לא לחמנו, ועכשיו — בחורים יהודים עומדים במערכי מלחמה באפריקה השחורה לצדו (אם כי לא רשמית) של מלך אחד של עם כושי שבניו נלחמים זה בזה.

במשך עשרות בשנים נהנו היהודים מטובה של דרום אפריקה, ואף שלעתים היו התפרצויות אנטי־שמיות, כשם שיש גם כיום, הרי בדרך כלל ישבו בה בשלווה ועשו חייל ופיהם אינו פוסק מדברי שבח ל„גלות הטובה" שבה ישבו. עכשיו הגיע הזמן לשלם את המחיר ואמנם נאמנותם של יהודים אינה מוטלת בספק הם ממלאים את חובתם הלאומית בנאמנות. אך „שבע השנים הטובות" חלפו — כפי שמעידים פה ושם. יש סכנה מסויימת, אין יודעים מה יולד יום.

הבנייה מושבתת, אין רואים בית בבניינו, האינפלציה עולה, הכל רוצים למכור את בתיהם ולעבור לגור בדירה שכורה — ואין קונה. אמנם הממשלה הכריזה על תכנית אנטי־אינפלציונית ועל הקפאת השכר. אך המצרכים בכל זאת מתייקרים ומהדירויות העובדים אי אפשר להתעלם.

גם המשרתים הכושים הרימו ראש ושוב אינם אותם עבדים נכנעים שהאדם הלבן עושה בהם כרצונו. „הם מתחצפים", אתה שומע פה ושם, גם משכורתם הולכת עולה.

בימי התנאות של הנוצרים היו בתי הכל־בו הגדולים „הלוהרז", „גרייטרמן", „ארקייר" מלאים קונים כושים ובעיקר כושיות. הן קונות דברים מובחרים ויקרים. את האוכל הן מקבלות מן המעביד הלבן, גם דיור מסופק להן, ואת משכורתן הן מוציאות בעיקר על בגדים.

רבים מן הכושים נוסעים למשפחותיהם שבמקומות מרוחקים ברחבי דרום אפריקה רק לעתים רחוקות ואז מביאים הם אתם אוכל לתקופה ארוכה. האוכל הבסיסי של הכושי הוא ה„מיליפאפ", זהו קמח התירס שממנו מתקינים דייסה סמיכה והוא צולה בפרוסות. גם בשר מיוחד, „בשר מסורתים" קוראים לו, נמכר בזיל הזול. בהפסקת הצהריים בבתי חרושת ובתי מסחר מתגודדים הכושים על יד המזנונים המסעדות וקונים את המטעמים שלהם, ארוזים בניר־עתונים. לא כל אוכל אירופי ערב לחכם של הכושים הם דורשים כסף תמורתו ובו הם קונים את האוכלים שלהם. לחם שיפון או לחם שחור הנחשב לטעים ולמזין ביותר ואינו משמין, אינו לפי טעמם הם מעדיפים לחם לבן שהוא גם יותר זול.

משרתות כושיות בבתיהם של יהודים שומרי־מצות למדו לשמור על כשרות המטבח, ומי שמקבל לעבודה כושית שעבדה מקודם בבית יהודי ויודעת להבחין בין „מילכיק" ו„פליישיק" הרי שתודרש הוספת שכר בעד הקווליפיקציה הזאת. יש בתים יהודיים שבהם עובדות כושית או כושי עשרות שנים. הם עברו ב„ירושה" מאבותיהם, והללו נאמנים לאדוניהם נאמנות רגשית, שהרי הם גידלו את אדוניהם הצעירים ונשאו אותם על זרועותיהם. עובדים כושיים במוסדות יהודים סיגלו להם ביטויים באידיש ואף בעברית ו„זיי געזונטי" ו„מה שלומך", „תודה רבה" וכדומה אינם בבחינת חידוש.

יוצאים לחופשת הקיץ בישראל

בתקופת חופשת הקיץ הגדולה בדרום אפריקה שחלה באמצע של החורף הישראלי, נסעו רבים לביקור בארץ, מי ביחידות ומי בקבוצות מאורגנות. חברה „אל־על", הפועלת בשותפות החברה הצעונית הדרום אפריקאית, „ס.א.א.", אף הוסיפה טיסות מיוחדות כדי לספק את הדרישה.

אנשי יוהנסבורג, הנמצאת בגובה הר, רחוק מן הים, נוסעים בימי חופשתם אל שפת הים בקייפ טאון המרוחקת כ־1600 ק"מ. או לדרבן הרחוקה „רק" כ־600 ק"מ, על שפת האוקיינוס ההודי. ליד קייפטאון שוכן מקום בילוי לרחצה בים ששמו מילונבורג, ומשום שהוא מאוכלס בעיקר יהודים בימי הקיץ הדרום אפריקאי קוראים לו דרך שחוק „ג'ויוהנבורג". במילונבורג יש מלונות כשרים ומקומות תפילה והיהודים הנוסעים למילונבורג או לדרבן נעדרים בבתי הכנסת שביוהנסבורג הם סובלים מחוסר „מניין".

אף תנועות הנוער היהודיות מקיימות את מחנות הקיץ על שפת הים. תנועות הנוער העיקריות הן „בני עקיבא", בית"ר ו„הבונים" וכולן מושכות מאות בני נוער היוצאים לשבועות מספר מן הנוחיות של הבית בעיר וסובלים בתנאים לא כל כך נוחים, באהלים ובשקי שינה בחובות מדריכים החברים את ימי חופשתם. במחנה „בני עקיבא" שהשתכן על שפת האוקיינוס, במקום הנקרא „מוסל ביי" בין קייפטאון ופורט אליזבט, התכנסו כשבוע כמאות ילדים ובני נוער. ואף שגשם ירד בשפע המדריכים הקפידו על זמני תפילה, שבבית אינם רגילים להם, חזרו הביתה שמחים הנערים והנערות. זה אחד משיאים מטעם התלהבות...

תנועת „בני עקיבא" מרכזת סביבה את מיטב הנוער היהודי ורבים שבאו מבתים „גויים" הכריחו את הוריהם לשנות את דרכם. בית־הכנסת של „בני עקיבא" ביוהנסבורג הוא מן היחידים שאין בו מחללי שבת בפרהסיה ע"י נסיעה במכונית. דבר שנעשה שגור ו„מותר" בבתי־הכנסת האורתודוכסיים. „בני עקיבא" הוא גם מקום מפגש לזוגות צעירים הבונים אחר כך את ביתם המשותף. אבל רק שבעוד שבקייפטאון ובדרבן יש שליח מיוחד מן הארץ ל„בני עקיבא", נותרה יוהנסבורג העיר הגדולה ללא שליח. גם הדור הצעיר של תנועת המזרחי, אלה שעברו את הגיל של „בני עקיבא" וכבר בונים את עתידם המקצועי המשפחתי אם באוניברסיטה ואם במשרד או במסחר, הם כצאן בלי רועה.

„נוסע יהודי לארץ־ישראל"

מי שמדינת ישראל יקרה לו מן ההנאה השגרתית של רחצה בימה של קייפטאון, או דרבן, נוסע לביקור בארץ. שלוש פעמים בשבוע יוצא ובא המטוס של „אל על" ובאותו יום נפגשים ידידים וחברים בנמל התעופה החדיש על שם יאן סמטס לומר שלום ליוצאים או להקביל את פני הבאים. ישראלי המלווה ליוצאים מתמלא לפתע געגועים הביתה וכשהוא מקבל את פני הבאים הריהו בולע כל מלה שהלה מוציא מפיו. ומה מספרים החוזרים מביקוריהם בארץ? האם גם הם שוקעים בדכאון כדרכם של הישראלים, העושים בתפקיד בחו"ל, וניזונים מן העתונות המגיעה אליהם מן הארץ? וראה זה פלא, מרבית המבקרים חוזרים מופתעים לטובה מן השפע, מן היוזמות, מן השינויים במראה הנוף ורק מעטים רואים את הדברים בעין ביקורתית.

אין ספק שהתייר המבלה את רוב זמנו במלון, בטיולים, בבילויים, רואה רק את הצד הטוב והנעים. ואם בא להתארח אצל בני משפחה ודאי שהללו משתדלים להנעים לו את זמנו. אך בראייה עמוקה יותר מתגלה המציאות העכורה של החברה הישראלית.

„הכול גונבים את הכול", אמר לי אחד. „גסות רוח וציניות" אומר שני. „ישראל היא טובה לבקר בה, אך לא לחיות בה", אומר שוב אחד. ומה יגידו אלה שנכוו בשביתות ובסנקציות של עובדי „אל־על" וחיכו שעות רבות במריטת עצבים בנמל התעופה בן־גוריון?! ישראלי השוהה עם אנשים אלה הוא אובד עצות בנסותו להסביר את מה שקורה בארץ. ומי יכול היום להוסיף לעליה?! בכל התנועות האידיאולוגיות שקמו בארץ להתגוררות, להתיישבות, לתיקון מחדלים, עוד לא קמה תנועה שתשאף לתקן את המצב החברתי, את ניסוסי יום יום, לבער את הרקבון המוסרי, לבצור את הנהגונות, את הבזבוז, את „הצפצוף" על הכל. יהודי „הגלות הטובה" אינם צריכים לפיתויים כלכליים, במדינת ישראל הם מחפשים את החינוך, המוסרי, היהודי, ולא את ההפקר.

ראשי עירייה יהודים

בין היהודים שהתפללו במדינת ישראל בביקור רם בעונת החופשה היו שני ראשי העיריות הגדולות בדרום אפריקה, קייפטאון — דויד בלובבבב, ויוהנסבורג — מקס גפה. על ביקורו ואמונתו היהודית של מקס גפה כתבתי כבר פעמים אחדות ברשימותי אלה. גפה שהוא מורה לפיזיקה במקצועו לא רק אוהב את ההווי היהודי „את התפילה, הקריאה בהספרה, המנהגות, הסיפורים, אלא הוא נאמן למדינת ישראל בכל חום ליבו ובכל ההתמסרה ושמחה הוא מדגיש זאת. ביקוריו הקודמים בארץ קצרים היו, הפעם שהה כעשרים יום, ביקר הרבה, התעניין והתרשם עמוקות. אחד הדברים שמהם התרשם מר גפה היא העובדה שבארץ היהודים הם גם סבלים, דבר שאי אפשר להעלותו על הדעת בדרום אפריקה. הוא מילא הרצאה להיהון ולהתעלב התבטאות בארץ ובזמן שביקר בקיבוץ שלוחות וסעד עם כולם בחדר־האוכל לא יכול להבין כיצד המורה שראהו לפני כמה דקות מלמד את תלמידיו בכיתה משמש לאותם התלמידים כמגיש אוכל בתורנות בזמן ארוחת הצהריים. מקס „ה־ידוטים השאיר עליו רושם עמוק ומעמוק. הוא השתתף גם בגילוי לוח זכרון בבית ההארוחה של הדרום־אפריקאים בתל־אביב לזכר חיילים ותושבים בני דרום־אפריקה שנפלו על הגנת מדינת ישראל. ביקור כזה של יהודי טוב הוא סגולה להחזק תודעתו היהודית ואף שגם הוא לא חדר לעומק הבעיות וראה את הדברים רק בצבעיותם, הרי עצם הביקור קושר ומצודד והוא הדין לבני יהודים רבים אחרים. אם לא עליה — לפחות ביקור.

הטלוויזיה הגיעה לאפריקה

העובדה שהטלוויזיה הופעלה בדרום אפריקה רק עתה כבאה מרב קדבנים בגב. הבעיות האתניות והפוליטיות המהוות את עיקר צרתה של מדינה עשירה זו, לא הניחו לה להחפז בהפעלת המכשיר „השטני" הזה. אלא כאי אפשר לעצור את מהלכי הזמן המציאות הביאה את הטלוויזיה גם לדרום אפריקה. טלוויזיה מצויינת מבחינה טכנית (בצבע), משופעת בכל טוב, אולפנים ותכניות, ציוד חדיש, שידורים בשפות, התכניות בשפה האנגלית מובאות מאנגליה, ארצות־הברית ושאר הארצות המערביות בשידורי הטלוויזיה. את התכניות בלשון האפריקנס יש ליצור בעצמם והדבר אינו קל. לכן קשים הבעיות בקריאה וכו' ו„בלבוסים" עליהן תמליל באפריקנס.

דרום אפריקה, שארץ פרוטסטנטית מובהקת מתעניינת גם בהבעיות דתיות, ואנשי הדת של דרום הכדור האפריקאי התייעצו גם עם הרב מבירן גבאי מבהל המחלקה למסורת ודת בטלוויזיה הישראלית (הטיפה צוות בשליחות היצירה בדרום אפריקה) כיצד לנצל את השידורים הטלוויזיוניים למטרות דתיות. אך נתברר כי לא כל מה שמתאים להם והדת המסורת ביהדות יש לו גם משמעות הדית. הבעיות הדתיות של הדרום־אפריקאים כוללות, איפוא, להעברת סכרים דתיים מכניות, להדרכותם על נושאים דתיים באולפן, עליהם אינם מלהיבים ביותר את הצופים בהם. יכביכיים הקהל הלבן צמוד למקלטים בשעות הערב, „וקופת הכלי" הוא מתחיל להבין רק עכשיו עד כמה שינתה הטלוויזיה כבר ועוד עתידה לשנות את הדך חייו שהיה רגיל בה עד עתה.

אם אין קמח אין תורה

המוסדות והגופים הציבוריים של יהודי דרום־אפריקה ניזונים כולם ממקור מרכזי אחד, הוא ה„יו.סי.אף." („יונייטד קומיונל פנד") הקרן הקהילתית המאוחדת. המגבית הזאת בדומה למגבית היהודית המאוחדת נעשית בעסק רב ובפרסומת רבה. לפי ההסכם, שנה אחת שייכת למגבית היהודית המאוחדת והכנסותיה מיועדות לארץ, השנה — לקרן הקהילתית המאוחדת, והכנסותיה כולה להוצאות מקומיות. אך היהודים אינם מתרשמים מן העסקנים המקומיים, „אין נביא בעירו", וכהנים בך מביאים נואמים מרחוקים, מן הארץ, מאירופה ומן הבריח, מקנדה. הללו ודאי שאינם עושים מלאכתם שלא על מנת לקבל פרס, אך הדבר כדאי. יהודים נתבעים ונותנים, ובדרום אפריקה יש יהודים בעלי יכולת. עכשיו שכל עשרם והכנסותיהם עומדים בכל הצעלם הגדול של העתיד ודאי לא ידיעם, ופרכי עמך ישראל מרובים, יש ויש בית־הוין. יש מוסדות צדקה וחסד ויש.

...ר חדש של צברים בתי הדין הרבניים

הרב בר־שלום

הרב פרדס

אחד עשר דיינים חדשים מתייצבים על כס המשפט בבתי הדין הרבניים בארץ. מספרם הרב, כשלעצמו, כבר הוא מעורר תשומת לב, והידיעה כי מדובר בקבוצה של ילידי הארץ בני דור המדינה וחניכי ישיבותיה, אף היא מעוררת ציפיות. האמנם יכניסו סגנון חדש או אולי גישה חדשה להליכי בתי הדין? יותר על כן — כיצד יעמדו בדרישות המחמירות שמעמיד המשפט העברי בפני דייניו? הרמב״ם מעמיד שבע תכונות שחובה כי ימצאו בכל דיין לפני שיזכה ב,,כושר" והן: חכמה, ענוה, יראה, שנאת ממון, אהבת אמת, אהבת בריות ובעלי שם טוב.

ה,,שולחן ערוך" קובע: ,,עדיף שיהיה נשוי ולאחר גיל שלושים". ואילו תקנון הדיינים של משרד הדתות, מתוך הערכת הקושי העומד כיום בפני מי שיבוא לחפש בעלי קומה, בעלי מראה, ענווים, יראים וגו׳ מסתפק בדרישות של ה,,בית־יוסף". ואכן, שבעה הדיינים הספרדיים וארבעה האשכנזים שהופיעו לפני כשבועיים בבית הנשיא בירושלים כדי לקבל את מינויים הרישמי הינם בעלי משפחות צעירות, כבני שלושים־וחמש־ארבעים.

עם שניים מן האחד עשר, הרב חיים הלוי פרדס והרב עזרא בר־שלום, שוחחנו השבוע.

מאת נ. גולן

...יים הלוי פרדס איננו פנים חדשים, לא לקהל ולא לציבור הרחב של צפון ת״א בה הוא מכהן ...ד כזה אחת־עשרה שנה. יליד ת״א, נצר למשפחה ... התחנך אצל הרבנים רציה מלצר ור״א בר־שאול ...בת הדוים ברחובות, ממנה עבר ל,,מרכז הרב". ...ג. בחמש השנים ששהה ב,,מרכז הרב" הספיק במנגי ...מוד בבחינות בגרות אקסטרניות וללמוד מוסיקה ...זוריך הירושלמי. חסידות רדזמסק, לפי שהכירה, ...יה לחנים, ואת המוסיקליות שלו ירש כנראה הרב ...בו שליח הציבור של הרבי מראדזמסק. עד היום ...ר ברגעי הפנאי המעטים, לחנים לזמירות שבת ...בני ילדיו. לאחר שנשא לאשה את רחל בתו של ...כי יהודה לייב וקיש (עורך הרמב״ם לעם). תכרת ...ירלים זצ״ל, החל הרב פרדס ללמוד במחלקה לדיי־...וכון ,,הרי פישל" בירושלים, שם עשה שבע שנים, ...א משמש ברבנות, בכמה מבתי כנסת, לא על כנה ...ים. על סף הבחינות לדיינות, פנה אליו הרב ש״י ...ניצ שיקבל את הרבנות בצפון ת״א. הרב הצעיר ...הענות לבקשה והשקיע את עצמו במרץ רב בחיים ...ם של אזור. הוא החל נותן שעורים בפרשה במחשבת ישראל, בהלכה, לימד בביה״ר, בבית הכנסת ...ו אוהרים בעיר אליהם הוזמן, יצר קשרים עם הדור הדתי והלא דתי, של צפון ת״א, ובעיקר השקיע ...ר בעבודה מאומצת של מחקר ופרשנות, שרק החלו ניצניה הראשונים להופיע לאור. את הלימוד ...בי ביותר הקדיש לתורת המהר״ל מפראג. כש־ כיצד אתה מגיע אל המהר״ל דווקא? עונה הרב ...ון של מובן מאליו — כל דרכי מורי כוונו אותי ... הרב א. בר־שאול היה מושפע מן המהר״ל, הורת ...וק, שלמדתי ב,,מרכז הרב", יונקת ממנו, סב אשתי, ...יע שאב את מעיינות מחשבתו הקודש כמו מספרי ...מהר״ל. המהר״ל הוא תופעה יסודית בתולדות הרוח ... תורתו היא סיכום של מאות שנות המחשבה שהיו ...ת למאות שנות מחשבה שבאו אחריו. כל החסידות ... ותלמיה יונקת ממנה והוא הדין במחשבת המוסר ... את משיבתו העזה לתורה סבוכה ועמוקה־דיום הרב פרדס בספר ,,דרך חיים" של המהר״ל מפראג בשנת תשל״ה ובו מבוא מקיף, הערות, מפתחות לפרוש המהר״ל על מסכת אבות. על פי כתב יד בסקביל הכין הרב פרדס את רוב ספרי המהר״ל בידינו היום, עם תיקוני שגיאות, לפס, הערות, מקורות, ועולה על כולם — המציה דברי המהר״ל ...ורנו, והם צמו בכהונים.

...שני שיצא בשנת תשל״ה, בדפוס, ,,מן המקייף" ...ית שיעוריו של הרב פרדס בפרשת השבוע. כמו כן ...אשית דרכו את הפרוש לס׳ זרעים של הרמב״ם לעם. ...כתובים גם ספר נוסף, ריכוז של פרוש החפץ חיים ...והוא חיים של משנה ברורה, וכן ספר שני, בעל ...שבתות, פרי עיונו בתורה במסגרת שעורי פרשת ...שלו, והחידושים בהלכה לכל הש״ס, פרי שעוריו.

...המצטיירת מכלל הדברים של למדן בעל נטיות ...מעמיקות. כיצד איפוא הגיע הרב פרדס אל הדיי־...חבר שכל שנותיו בת״א לא נותר על רעיון הדיי־...נשיל בלבו בשנות לימודיו, במכון הרי פישל. ...פתחה לפני כמה שנים הרשמה מחודשת לבחינות ...נרשם, בעידודה המפורש של רעייתו הרבנית, ועמד ...ו הבחינות הקבועות במסלול זה.

...אשון ללמוד הבעיות

שאלה: כיצד אתה רואה את תפקידך בבית הדין הרבני?

הרב פרדס: צעד ראשון ובהור של כל דיין חדש הוא ללמוד הנושאים הרבים, מנסיונם ומידיעותיהם של הוותיקים שסללו בזעת אפם את עבודת בתי הדין. שנוצר בארץ (פסקי הפסיקה המתוחים כפני כל לעיין בהם, וכיוון), בסיס הלכתי חדש לדורות בדיני אישות וממונות. אלא מה? עם זאת אני ...נסות ולרכז את המיטב בתיקים בבית הדין הרבני ...זה שבישיבה אחת ממושכת, או בשתיים בלבד.

אפשר יהיה לסיים עניין, וכך להקל בפיגית האפשר על הצדדים הנוגעים בדבר וכן על העומס הקצוץ של התיקים המצטברים בבית הדין. כללו של דבר, לאחר שאצבור נסיון ואלמד מן הדיינים הוותיקים אנסה לחשוב מה ניתן להוסיף ולשפר.

שאלה: כיצד נראה בעיניך צמצום הסמכויות והגבלת הנושאים לטיפול הכפויים על בתי־הד רבניים?

הרב פרדס (בחומרה רבה) אין ספק שהפניה לבית דין אזרחי לשקים ביה״ד הרבני היא מעשה חמור בעיני ההלכה היהודית. דבר זה יש להביא ולהבליט בפני הציבור.

גם הרב עזרא בר־שלום, מזה חמש שנים ראש המדור לבתי אוכל בלישכת הרבנות הראשית של ת״א, הוא, החל מן השבוע, דיין חדש בבית הדין הרבני. יליד ירושלים, דור שלישי, בן לאב שהתפרנס כל ימיו מיגיע כפיים אבל כיוון את ילדיו (שני בנים וארבע בנות) ללימודים ולרבנות וראה ברכה בשאיפותיו: בנו האחד, רב השכונות בבת ים, בנו האחר, כאמור דיין, בתו האחת אשת דיין באשדוד וכל המשפחה מקפידה בקלה כבחמורה. את ראשית לימודיו עשה הרב בר־שלום בישיבת ,,פורת יוסף" בירושלים. מוריו בישיבה היו דיינים ולא אחת שיתפו את תלמידיהם הרכים בספורים מהווי הדיינות ובבעיות האנושיות שנתקלו בהם בבית הדין: ,,מאז היותי ילד" הוא מודה ,,ראיתי במורי הדיינים פיסגת ההשג האנושי ושאפתי להידמות אליהם". מן הישיבה הקטנה עבר ל,,מתיבתא" של ועד הספרדים בירושלים בה למד במחלקה לדיינות. לאחר כמה שנים — עבר לשלוחה של ,,פורת יוסף" בת״א, וכאן נשא לאשה את בתו של הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף. הוא מתקבל כחבר בלישכת הרבנות הראשית של העיר, אבל עדיין איננו בוחר על שאיפת נעוריו. ,,כל שנותי כרב בת״א השכתי ללמוד ולהשתלם ב,,אבן העזר" וב,,חושן משפט" ולהתכונן לבחינות לדיינות. בעת ההרשמה הקודמת לבחינות אלה לפני כשמונה או עשר שנים הייתי צעיר בגילי מן הדרישה המינימלית שהוא גיל שלושים. הפעם, עבדתי בבחינות".

לא הסגנון קובע — הפסיקה קובעת

שאלה: האם העובדה שמדובר במספר ניכר של דיינים צעירים ויליד הארץ תשפיע על סגנון בתי הדין?

הרב בר־שלום: לא בסגנון מדובר אלא בפסיקה. התורה היא אותה התורה מדורי דורות, וההלכה אף היא אותה ההלכה. אינני סבור שאנחנו ניצור תדמית דיינית אחרת. הנכון הוא שלפעמים נוצר הרושם בעיני המתדיינים ששפתם איננה שפת הדיינים הוותיקים הקובעים במשפטם. רושם זה הוא מוטעה. למעשה הדיינים הוותיקים מבינים לרוחם ופתוחים לבעיות השעה. אני מסכים בכל אופן שדיינים צעירים יצרו רושם אחר — של יותר פתיחות, גמישות, אבל כאמור, זהו רק רושם ולא אמת עובדתית.

שאלה: האם יש לך הצעה לפתרון בעיית הסחבת בבתי הדין?

הרב בר־שלום: נכון שזו בעיה מציקה, הן על ביה״ד הרבני והן על בתי המשפט בארץ. אני מקווה להקדיש מכוחי למניעתה. נדמה לי שעורכי הדין דווקא הם אלה המבקשים דחיות והמשכת דיון במועד מאוחר יותר, מאגב בית הדין. ברור שלא תמיד צריך בית־הדין להענות לנוחיות עורכי הדין ואולי בכך יורד מעט מהליכיו. הסתבכות הינה כמובן גם בהוצאת ביצוע הדיינים. גם עתה עדיין פועלים הרכבים חסרים. אולי אם ייקבע תקן בחינות כל שנתיים ובתי הדין יקבלו תוספת של דיינים רבים נוספים תוקל הבעיה.

שאלה: כיצד נראית לך מגמת השיפוט הקיימת בבתי ביה״ד הרבני בישראל?

הרב בר־שלום: אני ממורמר על המגמה הברורה לקיצוץ סמכויותיו. ישנם שופטים הכותבים גלויות בפסקי הדין שלהם שאם יש להם ברירה לפרש את התחיקה הישראלית כך שפסיקתם יוצאת נגד פסיקת ביה״ד הרבני הם ישמחו לעשות זאת... גם לציבור הרחב יד בצמצום היקפו של ביה״ד. עובדה שממעטים לפנות אליו בעניני ממונות. בכל הרי פעותי בבתי כנסת ובפני ציבור אני מזכיר כמה חמורה בעיני ההלכה הפנייה לערכאות אזרחיות הרי בפרשת השבוע שעבר קראנו ,,ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" — ואומר רש״י — ולא לפני ערכאות.

שאלה: עובדה היא שאפילו בתחומים שהם בסמכות בלעדית של ביה״ד הרבני יש השורקים בו ופונים לבג״ץ.

הרב ברשלום: אכן, בתופעה זו יש להלחם. כיצד? אולי אם נפעל לזרז ההליכים ופסקי הדין בביה״ד הרבני, נזכה באמון יתר של המתדיינים ובכך נמנע את בעיית הבג״צים. ואם יתברר שהופעת הדיינים הצעירים בבתי הדין תקל על יצירת האמון הזה והמגע עם ציבור הפונים אל ביה״ד, הרי שזו תרומתנו הצנועה.

בין תנופה ל,,לחץ"...

בעקבות הכוחרות

*

מאת מ. בן־שלמה

מספרים שבישיבת הממשלה האחרונה, ערב צאתו של יצחק רבין לארצות הברית, אמר אחד השרים, ספק בצחוק, ספק ברצינות: הייתי מעדיף שביתה ב,,אל־על", על פני השביתה ב,,אגד". רצה לומר, איזה שבתו טייסי חברת התעופה הלאומית, היה נדחה ביקורו של ראש ממשלת ישראל בוושינגטון. וזה — לדידו — היה לטובה.

אומרים שראש הממשלה חלק על עמיתו. רבין איננו מפחד מהביקור. במשך שנה ומחצה שהוא מכהן כראש ממשלה ביקר שלוש פעמים בוושינגטון. כל אחד מהביקורים — מבחינים מקורבי רבין — היה קשה. בכלל, בכל שגינוני המלכות היו גדולים יותר, כן גם הלחצים, הוסיפו אותם החוגים. ובכל זאת, כל ביקור וביקור הניב את פריו.

יצחק רבין בהגיעו לארצות הברית זכה ב,,מתנה טובה". מארחיו הגישו לו את ה,,וטו" שהטילו על הצעת החלטה אנטי־ישראלית במועצת הביטחון. היה בכך, יותר מסתם מחווה של רצון טוב, אם כי לדעת דיפלומטים, לא פחות משהיה דרוש ה,,וטו" לישראל הוא היה דרוש לאמריקאים. באמצעות ה,,וטו" הפגין ה,,סטייט דיפרטמנט" שדירים. הוא הוכיח לראשי הקרמלין במוסקווה וכן לפלג הקיצוני בעולם הערבי בראשות הסורים, כי גם להבא נשאר המפתח להסדר במזרח התיכון בידי ארצות הברית. יתירה מזו, על ידי הפלה והצעות הסובייטי־סוריות, היזקו האמריקאים את מצריים שנקלעה למצב מביך והוצגה כבוגדנית עם העלאת הנושא הפלסטינאי במועצת הביטחון, על ידי סוריה, תוך שיתוף אש״ף בדיונים.

הנשיא ג׳ראלד פורד בפגישתו עם ראש הממשלה יצחק רבין הבהיר לאורחו הישראלי רם המעלה, כי הוא מעוניין להמשיך ב,,תנופה המדינית" גם בשנת הבחירות וכי היה מעוניין ב,,תזוזה ישראלית" עוד לפני אפריל ש.ז.

בדעת פורד לערוך מסע במזרח התיכון לקראת האביב. על מנת שמסע זה יצליח דרושה לו ,,תזוזה ישראלית" נוספת.

מהי התזוזה שהאמריקאים מבקשים? מסתבר שארצות הברית מעוניינת בתזוזה כלשהי בגבול הישראלי־ירדני. לא מן הנמנע שישוב תעלה על הפרק התכנית להעביר את יריחו לידי חוסיין, במסגרת ,,הסדר ביניים" וזה תרף העובדה שבעת ביקורו של ד״ר קיסינג׳ר בישראל אמרו האמריקאים, כי הם מבינים שבכל הקשור לירדן ייתכן הסדר כולל בלבד.

כמו״כ רומזים אנשי ה,,סטייט דיפרטמנט" שיש מקום לפתוח בדיונים להסדר נוסף בחזית המצרית, אחרי שביצוע ההסדר הנוכחי יסתיים בסוף פברואר ש.ז.

כמובן שצפויות בין היתר הצעות אמריקאניות בכל הקשור בהסדר עם סוריה, בתנאי ששליטי דמשק יסכימו לקבל שוב את שירותיו הטובים של ד״ר הנרי קיסינג׳ר.

אין ספק שהתפתחויות אלה יעמידו את ממשלת ישראל בפני הכרעות קשות. בדיון שנערך בממשלה לקראת מסעו של רבין אמנם נבחנו האפשרויות השונות, לרבות ההצעות שיוגשו לו על ידי הנשיא פורד ושר החוץ שלו ד״ר הנרי קיסינג׳ר. אולם הממשלה העדיפה שלא להחליט. היא הסתפקה בסיכום האומר שראש הממשלה יפעל במסגרת הסיכומים וההחלטות שנתקבלו על־ידי ממשלת ישראל בהזדמנויות שונות.

רבין בבואו לפילדלפיה

בכל זאת אם תעלה על הפרק שאלת ,,הסדר ביניים" עם ירדן, היא בהכרח תביא בעקבותיה הקדמת הבחירות בישראל, לפני כל הסדר מעשי עם המלך חוסיין. כידוע התחייבה הממשלה שלפני שיוחלט על החזרת שטחים ביהודה ושומרון יפנו אל העם ויבקשו ממנו מאנדאט על כך.

בסיכום: רבין עומד כיום בסבך ,,התנופה המדינית" עליה מדבר הנשיא פורד וההלחצים המדיניים המופעלים על־ידי ה,,סטייט דיפרטמנט". האם נשאר אופטימי, כפי שתיארו אותו מקורביו, ערב צאתו לארצות הברית?

זאת נדע, כמובן, רק עם שובו, בעוד כשבוע.

✡

,,המרד" בקואליציה

שר האוצר יהושע רבינוביץ עמד השבוע בפני חברי ועדת הכספים של הכנסת, מסיעות הקואליציה, וביקש להשיג תמיכתם בהצעת התקציב הנוסף שהגיש על שולחן הכנסת. חברי הוועדה לא הסתירו אכזבתם מהתקציב. היו שאפילו דרשו להחזירו לממשלה.

דומה שזו הפעם הראשונה בתולדות הקואליציות שחברי סיעות הקואליציה דוחים בצורה כה בוטה את התקציב שהוגש על־ידי האוצר.

יו״ר הנהלת הקואליציה הבהיר לשותפיו, כי אין להעלות על הדעת להחזיר את התקציב לממשלה. החלטה כזו — אמר — אם תתקבל, תחייב את שר האוצר להתפטר.

לדעת המשתתפים בדיונים הפנים־קואליציוניים לא היה בקביעה זו, כדי לשכנע את חברי הקואליציה לחזור בהם מהתנגדותם לתקציב הנוסף. מסתבר שגם בקרב חברי מפלגתו של השר רבינוביץ רבה הביקורת על התקציב. הדברים הגיעו לידי כך שביום ב׳ בערב כונסה באופן דחוף סיעת ,,המערך" כאשר על סדר יומה דרישה לחייב את חברי ,,המערך" להצביע בעד התקציב.

בדיון השתתפו רוב שרי מפלגת ,,העבודה" ומפ״ם שבאו במיוחד, כדי להזדהות עם שר האוצר יהושע רבינוביץ. יגאל אלון, הממלא מקומו של ראש הממשלה השמיע דברים חריפים ביותר נגד חברי ,,המערך". הוא האשים אותם, שהם עוזרים לאופוזיציה במאבקה נגד הממשלה. בין היתר אמר: ,,החוצפה והגסות בדברי נואמי האופוזיציה בכנסת ניזונה לא במעט מההפגנה של כמה מחברי סיעת ,,המערך". אולם יש לדעת, כי בדעת הקהל לא תהיה הפרדה בין ממשלה רעה לבין סיעה טובה. ויש לזכור כי כולם נמצאים באותה סירה ואיש לא יציל את נפשו".

בכל זאת לא הסכימו חברי ,,המערך" להצביע בעד התקציב בלא דיון מוקדם על פרטי־פרטיו. היו אף כאלה שביקשו להתיר להם להמנע מהצבעה בעת הדיון בכנסת. לבסוף הוחלט; חברי ,,המערך" יצביעו בעד העברת התקציב לוועדה. ואילו בוועדה הם מוסמכים לדון בתקציב לפרטיו ואף להכניס בו שינויים, אם ימצאו לנכון.

פשרה זו, מספרים, איננה מספקת את שר האוצר. רבינוביץ חזר והדגיש, כי הוא מגיש את התקציב במצפון נקי. השינויים המתחייבים בו — אמר — הם תוצאה של הפיחות והמדיניות הכלכלית של הממשלה שכולם אחראים לה.

אין פלא שרבינוביץ כועס, בעיקר על חבריו לסיעה. הוא יודע, שהמרד שפרץ נגדו בחלקו בהשפעת חברי ,,המערך" עלול להחריף עוד יותר בעת הדיונים בוועדת הכספים של הכנסת.

למרות שיגאל אלון אמר, כי ,,כולנו בסירה אחת" — סוברים חבריו לסיעה, כי בנסיבות הקיימות באין הידברות מוקדמת בין הנציגים של ,,המערך" בממשלה לבין נציגיו בוועדת הכספים של הכנסת שטות שתי סירות, על פני המים הקואליציוניים. הם אף מוסיפים שסירתם שלחברי ועדת הכספים צמידה יותר בפני סערות.

✡

גולדמן מחכה להזמנת הקרמלין

בעוד כשבועיים תתכנס בבריסל הוועידה השניה למען יהודי ברית המועצות. בוועידה זו אמורים להשתתף, כך ה,,מי ומי" בעולם היהודי. אחד לא ישתתף בה — ד״ר נחום גולדמן, נשיא הקונגרס היהודי העולמי.

רשמית הוא אומר, כי אין לו מה לעשות בוועידה זו, ביחוד שלא נועצו בו בעת קביעת סדר יומה. אולם, לא זאת הסיבה האמיתית שהוא החליט שלא להיות בבריסל, בעת שתעלה שם הקריאה הגדולה כלפי שליטי הקרמלין: ,,שלח את עמי".

גולדמן, סבור שכמי שיש לו קשרים טובים עם אישים בכירים בקרב הדיפלומאטים הסובייטים, בעיקר עם שגריר ברית המועצות בוושינגטון דוברינין, עדיף שלא להשתתף בכנסים אשר ,,מרגיזים" את הקרמלין.

יתירה מזו, נשיא הקונגרס היהודי העולמי, מוסיף להאמין, כי ישיג הזמנה רשמית לבקר בברית המועצות. נראה שיש לו על מה לסמוך. בשנים האחרונות הציעו לו הסובייטים לבקר במוסקווה. הוא ביקש לדעת, כיצד יוגדר הביקור, עם מי ייפגש, בפני מי יופיע ובעיקר, מה ייאמר בהודעה שתפורסם עם סיכום הביקור. וכשלא נענה דחה את ההצעה.

אולם כפי שנודע שהמגעים בעניין ביקורו של גולדמן במוסקווה נמשכים. יש אומרים שגם הסיכויים טובים שאכן ביקור כזה ייצא לפועל, בפרט עתה אחרי שרבה הראשי של בריטניה הרב ד״ר עמנואל יעקובוביץ ביקר בברית המועצות.

— ובינתיים — גולדמן מחכה להזמנה למוסקווה בעוד שההנהגה היהודית בארץ ובעולם מתכוננת לכינוס בריסל, למען יהודי ברה״מ.

האיש ו,,הפרשה"

עם פטירתו של פנחס לבון ז״ל — הגבור הראשי של פרשה שנתקשרה בשמו, הלך לעולמו אחד האישים הבולטים במדינה שזכה ללא חת על אמונותיו, גם כשהיה ההיתנגד על הקריירה הפוליטית שלו. לא נרתע מהרים גם המרי נגד ,,אחד בדורו" וזאת שעה שהפצירו חברים במפלגתו לוותר על המאבק, בל תיפתח ,,תיבת פנדורה".

פנחס לבון לחם וגם השיג את הרהביליטציה. ועדת שרים בראשותו של שר המשפטים דאז פנחס רוזן קבעה בפירוש, כי לא הוא אחראי למה שכונה ,,עסק ביש". אולם דווקא כשיצא זכאי — הרוב במפלגתו הרים יד בעד הדחתו מהתפקיד כמזכיר כללי של ההסתדרות. אבל, באותו יום שנפל לבון, החלה גם נפילתה של מפא״י. מאז נתערערה סמכותה המוסרית־הנהגתית. וכאן נמשכים חיפושי דרך, כיצד לשקם את היסודות הרעועים של תנועת מפלגת העבודה.

,,פרשת לבון" מוסיפה להאפיל על תנועת העבודה, גם אם עברו כעשרים שנה ושלה מאז ה,,עסק הביש" וכחמש עשרה שנה מהדחתו של לבון מתפקידו.

לבון היה מיחידי סגולה בתנועת העבודה הארץ־ישראלית. מנהיג רב פעלים, נואם ופולמסן רב כישרון, איש הערכים שיצק יסודות אידאולוגיים לתנועת הפועלים הישראלית.

מאז הדחתו, לא קם בעל שיעור קומה מסוגו, בראש ההנהגה ההסתדרותית. אמנם הם עלו מתוך בית ההסתדרות, בכל זאת חסרי מעוף ותנופה אידאולוגית. בזכותו של לבון הגיעה ההסתדרות לשיא פריחתה והשפעתה במדינה. לא כן הנמנע מהדחתו, הצורה בה נעשתה, ערערה יסודות ביתה של ההסתדרות.

לבון הלך לעולמו שבע ייסורים ואכזבות קשות. מפלגתו מוסיפה להתייסר מאז פרוץ משבר הפרשה, אשר בעטייה נפלו שני מנהיגים — פנחס לבון כזה ודוד בן גוריון כזה שהרף הצלחתו במאבקו נגד לבון לא מצא עוד מנוח במסגרת שבנה במשך כשני דורות.

שניהם הלכו לעולמם בודדים, לא במעט גם בלתי מרוצים מהדרך בה הולכים ממשיכיהם.

אגב, שניהם הופיעו כ,,יונים" אחרי מלחמת ששת הימים. ב.ג. צידד בהחזרת הכל, פרט לירושלים, למען השלום. פנחס לבון הציע לבצע ,,נסיגה חד־צדדית", כדי להפגין את רצון ישראל לשלום.

ידידים קשים היו זה לזה. ובכל זאת, אם בוחנים דיעותיהם, דרך מאבקם ותקיפותם קווים משותפים לשניהם — בהנהגה ההסתדרותית, בענייני חוץ ובטחון, חברה ומדינה. לבון שנחשב בשנות החמישים בעיני מקורביו של ב.ג. כ,,יורש" הוכרע על ידי המוריש. אולם שניהם לא הניחו אחריהם יורשים בשיעור קומתם.

■ בשם אומרים

✡ מי שמציע להניח את השלום להכרעתו של הדור הבא, אל יידרש מאתנו, בדור הזה, להחזיק שטחים שבידינו.

(שר הביטחון שמעון פרס)

✡ מפקדי צה״ל מחזרים אחרי צעירים דתיים — בוגרי בתי־ספר וישיבות תיכוניות — כדי לקדם אותם ביהדותם. וזהו נוער מצויין. הגיע הזמן שנוער זה יתפוס את המקום שהוא ראוי לו גם בפיקוד על יחידות שדה.

(הרמטכ״ל רב־אלוף מרדכי גור)

✡ ,,בדשי הצלולויד הטלויזיוני", במקום מצוד אחרי פושעים ועבריינים מנהלים מצוד על כותרות העיתונים, הרדיו והטלוויזיה. אמנם אין בכוונתי לפגוע באנשי ציבור המנסים להתגבר על הפשיעה הגוברת, אלם יש להתייחס לנושא ברצינות ובלהוא אחריות.

(שר המשטרה שלמה הלל)

ילדי יונדף: עדיין לא סוף פסוק

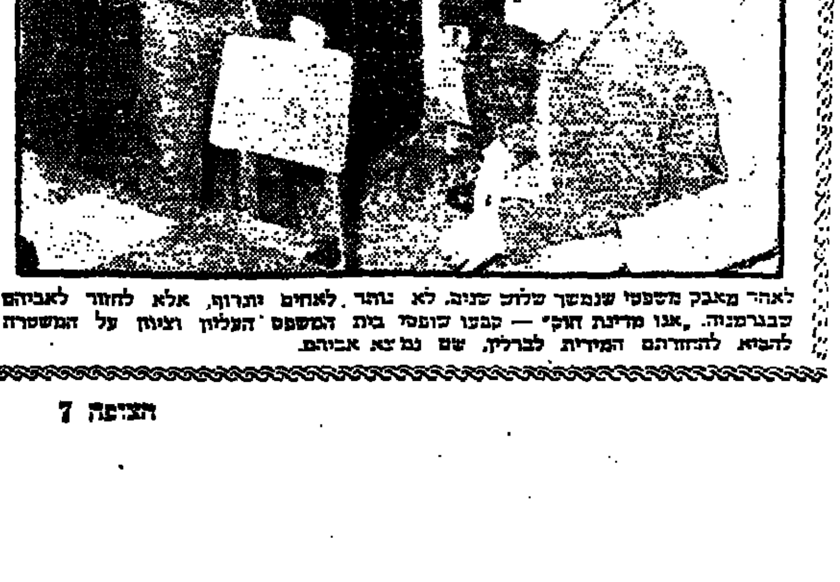

לאחר מאבק משפטי שנמשך שלוש שנים. לא נותר לאחים ונדרוף, אלא לחזור לאביהם שבגרמניה. ,,אנו מדינת חוק" — קבעו שופטי בית המשפט העליון וציוו על המשטרה להביא להחזרתם המיידית לברלין, שם נמצא אביהם.

...יפורה של שכונה גוועת / מאת חיים פיקרש

...ה, שכונת מונטיפיורי, ...בעיבודה המורחש של ...תולכת וגוועת. אם עוד ...תקוה. בלבבותיהם של ...מיסדיה, ובניהם הבאים ...שפרנסי העיר הגדולה ...משאלות לבם, להמשך ...מגורים, ומתן רשיון ,,אף ...שוקקים", באה השי־...הולת העיריה, ההחלטה ...עירוניות מכריעת לבניה ...דווקא.

...רואת, זה הסוף של־...נאות ישיש אחד, מבני ...בעת ש,,תפס שלוה" ...מספלי שדרות יהודית, ...של שכונה זו. זה סופה ...למען שבשעתו, לפני 60 ...ותנופה שבו את ליבו ...משה מונטיפיורי, שתרם ...שתקום כאן ,,מושבה ...מקורות העסוקת ...תנועת המזרחי ...ובאו התורה יוסד־...שהיתה אז, לשבור־...אם תרצו מציאות ...משתקפת גם באותה ...שפירסם אחד ה־...קרא ל,,מקודש ב־...את ה,,מניין" ב־...כאן.

...נמנה ממנין המפל־...לשלשה ימים ...אך ביום ...עלמי" — מסיף ...בית המדרש ...עדיין, מכי־...לא אחת באנל ...לצאת לרחוב ...לקיית ...שבים שעד־...,,מניין" ...רתוקות ...השכונה ...ימים ...לחוג ב־...

...קרה לשכונה?

...ואם, לשכונה? ...הרב רביץ, הולך ...מנסה להשיב מתוך

למסכת קיפוחים הנגרמת לשכונה הוותיקה, אך לבד מהבטחות, לא בא השינוי המיוחל. תלונותיהם של 4000 תושבי השכונה נרשמו בפרוטוקולים, ותויק ו... נגנז. עד שבאה, כאמור, ההחלטה של ההנהלה, השבוע, והמהמה את הגולל. ,,נקבעו לנו אחוזי בניה למגורים, שאינם הולמים צרכי שכונה, שסכויים לה להתאושש ולהתפתח" אומרים התושבים, המבקשים לערער על ההחלטה זו ,,ולבדוק מחדש הצרכים שלנו".

למען האמת, ידעה שכונת מונטיפיורי סבל מאז ימי הבראשית ,,שרונה", השכונה הגרמנית. במקום שם מצויה כיום ,,הקריה". כיום שהו במשורת, אך לעומת זאת מימי אפיק האיילון הורמה תהומה, שעלו בגבור הגשמים שית שלה. היו לה לבטי הסתרשות רבים בכל שנותיה. בהרה, התנכלו ערביי הסביבה. לאחר מכן רדפו אותם תושבי על גרותם, הציפו את הבתים. גרמו לנזקים הבריחו לא אחת את התושבים. אל כל אלה באו לבטי הבדידות, המצוקה וסבל הקיום.

אך בכל אלה, ידעו לעמוד בני השכונה בגבורה, מתוך התקווה ל,,כשיודחב" ישתנו פני הדברים וכל הסבל וכל הקשיים ,,יהיו כלא היו"... והיו אלה תקוות שוא. שכן עד היום, למרות שחלפו יותר מיובל שנים לקיומה של השכונה, השים הם עצמם כתושבי עיר מדרגה שניה. עדת המגרסים ומשרדי התובלה. בתי המלאכה והמפעלים. הפכו את השכונה למוקד משיכה להמוני מכוניות, לרעש הלכלוך. ,,בשל תעבורה רצופה, ולא רק בכביש המרכזי, היוצא את העיר, נאלצה אני, עקרות הבית, להסיר כמה פעמים ביום את רבדי האבק המצטברים על הרהיטים ומהקני הדירה האחרים" — אבדה לנו אחת מנשי השכונה.

,,בר, על רקעה של מציאות קשה זו רבים עזבו את השכונה. רבים, אומרים, עוד יעזבו אך מדוע מגיע לנו כל זאת?" שואלים בשכונת מונטפיורי השכונה התל אביבית השרויה בכל שנותיה ב,,ים של לבטים"!

קיר מגן נגד שטפונות בשכונה

מתוק: ,,תראה, מאז שסגרו את בית הספר הממלכתי הדתי ,,פני־קס" ובני הנוער רחוק; מאז נפטרו הוותיקים, לא בא דור של ממשיכים, והוא הסאה גם עזיבת תל־אביב שלפורית הבטחות הדורות. תושבות מנעה את הבניה למגורים. הגבילה אותנו, ובגד־קום־זאת ניתנה יד חופשית לבניה לתעשיה. ,,תעשיית המוסכים" פרצה לשכונה, ושוב איבדה זו את אופיה השקט, הנח, שריתק בשעתו את המתיישבים, שאגב, כל אחד מהם יכול היה בממונו, כהגודדום, לרכוש את ,,כל צפון תל־אביב".

ובכל זאת, מעציר הרב רביץ, לא כדאי ,,להשחיר כל כך את השכונה". עדיין מתגודדים תושבים הבם בשמחת הזובחותה, והיים דתיים עוד ניכרים בה, ויש עוד תקווה בלבבות, שגם ,,מנין לתפילה לא יחסר". ובכל זאת, משתקפת לה מודעה, בלוח המודעות בבית המדרש, בה הגבאים מבשרים בצער על ביטולו של ה,,מניין" השני בימי שבת וחג, ובכל בוקר חרשים קומץ המתפללים שמא גם ביום הזה, יתפללו בבדידות. מתוך החרדה הזו, באה הפניה אל הציבור העובר והעבר בסביבה, לסור לתפילה...

ר׳ משה דוד כהן רוזנטל, ישיש בן 90, נמנה על ותיקי מיסדי השכונה, הזוכר אף הוא את אותם ימי הפז של השכונה הנאה. ,,הייתי בין הראשונים שהתיישבו במקום בשנת 1925. היינו 32 חברים שהן שייכים להסתדרות המזרחי הצעיר. ואת הפרדס רכש בשעתו מונטיפיורי חולקו אז ל־32 החברים המתיישבים, שהתפרסו על הרחוב שנשא את שמו של הנציב. בנינו לנו צריפים, כל אחד חופש את הפינה השקטה, וכל אחד היה מרוצה בחלקו, בביתו הקטן ובחלקת גנו".

אך מי היאר לעצמו, אז, ואף יותר מאוחר, שכך יראו פני השכונה, זוהרה הועם הפארתה נמוגה, אך חן יופיה עדיין שמור בגנדיה. ניצני אותם ערוגות פרחים ועצי הנוי, עדיין מבצבצים בחצרות הבתים, מטופחים ביד אוהבת של תושבי שכונה נאמנים, אך בלבבות חסרה כבר התקווה לעתיד יפה יותר של חי שכונה הגוועת.

*

חזו את המציאות הקשה

את המציאות הסרה הזו חזה בשעתו ר׳ יעקב רימון ז״ל. הסופר והמשורר הדתי שביקש אז לכונן את ה,,פינה הדתית" של תל־אביב. וכשהחלה ה,,הגירה התעשייתית" להרוס לשכונה ולהחניקה, הזעיק שבים וארץ, הוא לא נח ולא שקט ועורר במכתבים ותזכירים ובפגישות של פנים אל פנים את אבות העיר

هكذا من الاصل

مكتز من الاهل

משרד האוצר מתפק[...]
אבל אנו חיים בתקופה קש[...]

(סוף מעמוד 3)

הצבנה צפויה לנו על־ ...יים שכזו?

א. גפני: לדעתי ה[...] היא מאד לא סבירה. הבין הערכות שלנו מצביעים על מחירים צפויה בשיעור של אחוז. זו לוקחת בחשבון את הים הקטנים, מס ערך מוסף, סובסידיות, השפעות התקציב מחירים. בנוסף, תוספת יוקר הכל בחשבון זה מוביל את ההתייקרות גדולה יותר. אבל הנוכחיים יש בהחלט לצפות של חלק בעליית התוצאה יצרנים המשווקים בשל המ[...] שים ופעילות. לכן אנחנו צ[...] עליית המחירים בשנת 76 בשיעור דומה לזו של 23.5 אחוז — או קצת מעט סביבה 25 אחוז עליית מחירים.

הכל שנזרקים אומדנים בכלכלה משפיעים לא רק על קרטים, אלא גם אווירה הפסיכולוגית שיוצרת או בסרימת משפיעה לא פחות קונקרטיים. לכן אני רואה אותם אומדנים שאנים כאן התחזיות הסבירות.

שמירת המסגרת

— השנה הגשתם תקציב נוסף. מי לדיינו יתקע. שהמסגרת הכ־ הקציבית שלכם לשנה הבאה תישמר וכי לא יוגש תקציב נוסף?

א. גפני: גם השנה שקדנו לשמור על המסגרת ולמנוע פרוייקטים חד־ שים. הלק מהתקציב הנוסף נובע מ־ הצורך לבצע פרוייקטים שכבר היו בעיצומם. כוונתנו הברורה היא להיות נוקשים בביצוע התקציב לשנת 1976. במסגרת זו אנחנו מתמודדים על הקפאת פרוייקטים והפסקת ביצוע של פרוייקטים. ביניים אלה החלה בעבודתה ועדת מנכ"לים בראשותו ובהשתתפות מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה ד"ר משה מנדלבום ומנכ"ל בנק ישראל ד"ר אליצור. שפר ש־ מהפקידה לבדוק כל פרוייקט והש־ קעה של משרדי הממשלה והתאגידים הממשלתיים. כל הקצבה חדשה מוק־ פאת עד להחלטה אחרת של הוועדה. היא בוחנת גם השקעות הנמצאות כבר בביצוע, הכוונה היא להקפיא ולצמצם ככל האפשר — וזאת כדי להבטיח שמירת המסגרת התקציבית.

צמצום סובסידיות

— התקציב מבשר סובסידיות במצרכי יסוד מחירים. מה צעדים אלה?

א. גפני: אינני יכול לני לשינויים במחירים. מתוכ ייעשה לקראת שנת ה[...] הדשה. מדובר בהנהגת ע[...] ציטה ובמסגרתה יכולות ההלות. אנחנו מקיימים כך גם עם ההסתדרות. מהשינויים נוגע לתוצרת מצד החקלאים יידרש לה במה שקורה בשוק, השפ[...] צים במשק והתאמה ל[...] בשתנים.

יגדילו רווחיות הייצוא

— ירידה על הגלית הייצוא. האם הכוונה היא לסבסד ש־ גידול זה יבוא משיפור מצב השוקים בחוץ, או שאתם תיוזמו צעדים לעידוד ההתהכבה? באמת הקשר מבקש להגביר — האם הכלי העיקרי יישאר להיות הפיחות הזוחל, או שבא תפקה לשיפור משימא או שינוים?

א. גפני: קירבה ועומדה מדי־ ניותה המוצהרת של הממשלה להמ־ שיך במדיניות של הפיחות הזוחל. הפיחות הזוחל מגשר על הפער ש־ בין האינפלציה בעולם לבין זו ה־ קיימת בישראל ולמנוע היפגעות רווחיות הייצוא כתוצאה מכך הא[...] להביא לשיפור קל ברווחיות זו. נראה לי שעיקר הפריצה של הייצוא היא בעיה ארגונית של היצואנים ושל הממשלה בשיפור הייצוא ו[...] חדירה לשווקים.

עם זה אנחנו בעד עידוד נוסף. הדרך של המריצים ישירים סגורה בפנינו בשל ביגבלות של קרן המטבע הבינלאומית. אולם אנחנו מחפשים נוסחאות נוספות כדי להגביר את התמריצים בייצוא ולאפשר פריצה חזקה יותר, במסגרת המיגבלות הקיימות. הייתי רוצה לראות הגדלה הרווחיות בשיעור של 5—10 אחוזים (פירוש הדבר הוא שיפור המחיר לדולר ב־ סכום של 30—50 אגורה — י. ד.).

אשר לפיחות הזוחל עצמו, הרי בצד הכוונה להמשיך בו, בדעתנו לב־ חון את הוצאותיו והדרכי הפעלתו. אין כוונה לשנות את אופיו ואם יהיו שינויים הם יתרכזו בדרכי ביצוע. קיים ועוכד הרצון של הצמדה לסל מטבעות. אינני עוסקים בו כרגע. אבל זוהי בהחלט אחת האפשרויות שנתייחס אליה במסגרת הבדיקה.

קיצוץ הסיוע האם

— לפי הידיעות מא[...] קיצוץ בסיוע האמ[...] במליארד דולר: [...] הדולר במקום 1.5 דולר, מה בני [...] קיצוץ זה?

א. גפני: בדיונים הש[...] הבנה, עדיין לא נגמר [...] הכספים 1975/6 (המסתי[...] שנה האמריקאית ביולי), אנחנו אמורים לקבל כ־2 דולר. אבל יש עוד ספר [...] אך פחות או יותר סבב והוא כולל בתוכו 1.5 מ[...] סיוע צבאי. שנת מח[...] הבאה.

ברור שאנינו יכולים [...] הקיצוץ האמור אנחנו [...] והו גם ברית במתנגד [...] על הערכותנו הרבינו [...] ד מדיניות הדרושה [...] אותה.

יחד עם מאבקנו בארה[...] הסיוע אנחנו מצפים [...] הגרעין שלנו. אנחנו היינו הגרעין ב־300 מיליון [...] כדי לצמצם את תלותנו. ישראל חייב לראות [...] הבא מארה"ב ויהיה [...] של הקלטה מיבדי הסי [...] משבעיה. הריבון שבבנ[...] לשנה הבאה.

עליית מחירים

— השבוע פורסמה תחזית של כלכלנים בבנק ישראל בדבר עליית המחירים הצפויה בשנת 1976. זו נאמדת בכ־48 אחוז.

מאנוסי ספרד

(סוף בעמוד 4)

תגובות יהדי דורנו. ש[...] ההיזרי את גרמניה [...] לקבל בשנת פרצים [...] קפרי בספר ידיפליפש[...]

תוך שלושה חודשים לקום, לארזו בטלטליו — ולצאת לדרך. כל הי־ ביוצאים מגלים שבו העירוש בא עליו במפתיע, בלי שהיה מוכן לו. כזימר, זו היתה שואה שנפלה לפתע על יהודי ספרד — הגבה עמדו בה בריבם, ובצאו כוחם, נפשיים לי־ צאת יהכהית שורש במקום אחר. גם כאן מהגלה כוחו של עמנו. הי־ מגיע לשיאיו הויקא בצת משבר. וכל יהודי יכל לשאוב כוח ואמונה בידיעה זו.

לא היה חרם

[...]

תקוות וציפיות ממסע רבין

(סוף בעמוד 3)

הקשיים הצפויים בעמוד? [...] סיקג'ר מאיר ההכעם ע[...] היה הקטריה על ציוה [...] בים, אם כי נבין שהא [...] פות כן על השבון באמת [...] ראל, ואף־צלפייען מת[...] לולה צדיה בהגבה. [...] נעשה מרד הצה להביא באזורנו (בבאו, כוראה) [...] היהודים ישראלים, אמת [...] דייר כותיבה ישראלית [...] שלום.

עיק סעיף זה...) לא יציב על הדיון בנושא זה, אך אנו מצפים להבהרה פשיטה של כבר הדירה להחים ה־ צבויים הפנימיים שלנו, הם מסוג־ לים להבין זאת.

יתר אחר, הכיוב לא פחות, הוא: השגת הבטחה ברורה מארה"ב ש־ מצידה לא יותכו הצעות שלא בהס־ כמתנו. והמעל הזכה יפעמה בהכי אם להבטחתה שלא יהיה פתרון בי־ סרי.

בביקור זה ירצה רבין להבהיר ש־ בסוף מאי השנה, מיצד תום מנדט בוח המחיים של האו"ם בגבול סו־ ריה, לא תשיב הפרישה של „סרוסחי־ במדיניות להסכמתה יהדש מנדט זה.

לארה"ב עניין במדינה ישראל הי־ זקה, מכאן גם התקוה שהסיוע הי־ צבאי והכלכלי יישאר, אם כי אין להבטח שיישאר בהיקף כפי שהיה עד כה וכפי שישראל בעיניות בו גם בעתיד. עלינו גם לדעת שבצד הידידות לישראל לארה"ב עניין רב גם בידידותם של הערבים, ומכאן:

אהריב לישראל מאוחד להביא לכך ש־1976 תה [...] בשנה הלא בלימה, בי [...] יוכו לדינים על דרך שלום. המצב כיום הוא מצריים מודה לא תצא [...] באזיות, בלי מדיה בציוס [...] עליים, רבין והאי יבא [...] בניה לבל יאמרו ישראל [...] מלחמות אך מפסידה את ריבונו לבצה בתוים הש[...] אשלית.

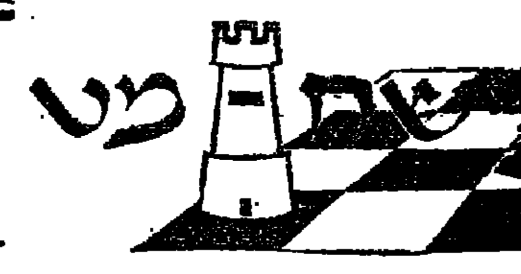

שח־מט

בעריכת
שלמה קנדלשיין

בשבוע הקרוב משחקי הסבוב השני בליגה

בשבוע הקרוב יתקיימו משחקי ה־ סבוב השני של משחקי הליגה. להלן פרוט המפגשים בליגה הלאומית (הקבוצה הראשונה מארחת).

„רובינשטיין" ירושלים — „הפועל" פתח־תקוה.
„הפועל" ירושלים א' — „הפועל" הדרה.
„הפועל" צמח־חפר; נתניה — אס"א סבנ־ון א' חיפה.
„הפועל" רמת־גן — אס"א אונבר־ סיטה א' תל־אביב.
„לסקר" תל־אביב — „הפועל" בת־ים.
„הפועל" „פלדקלייך" ראשון־לציון — „מרכז הנוער" א' תל־אביב.

תוצאות משחקי ליגה א' — סבוב 1

[...]

תוצאות המשחקים של קבוצות אליצור" בליגה (סבוב ראשון)

[...]

תוצאות מלאות של שני בתי חצי גמר אליפות הארץ שהסתיימו

[...]

עזר אורן ואלכסנדר שטיין — 8 נק' כל אחד 5. קלצ'בסקי אפרים — 6½ נק' 6. שושר הרוך — 5 נק' 7—8. פסר ברנר ודב רוזנברג — 4 נק' כל אחד.

בית נתניה:
2—1. יעקב בשיאן ואברהם בלאכ־ — 10½ נק' כל אחד ב־14 משחקים (משיאן עלה לגמר בזכות „ברגר" גדול). 3. אמיר הלפן — 9½ נק' 4. צבי[...] — 6½ נק' 5. [...] ספקטור — 6 נק' 6. גד ארז — 5½ נק' 7. בנימין יעקבי — 4½ נק' 8. דן זוי — 3 נק'.

12—13. גאון וקין — 6 נק' כל אחד 14—15. ביצגייר הרטסטון 5½ נק' כל אחד 16. בילין — 4 נק'.

התחרות לזכרו של קרס ז"ל

שתי התחרויות שחכט לגברים ו־ נשים לזכרו של רב אמן פאול קרס נערכו בעירו של קרס טאלין בירת אסטוניה. תחרות הגברים נערכה בי־ שיטת „משחק מקוצר" ניצח גיפליס שצבר 7 נק' מ־9 משחקים והקדים את טל — 6½ נק' וכו'.

בתחרות הנשים השתתפו ארבע שחמטאיות שהתחרו בסבוב כפול. ניצחו יהד לוריסה ופוכינה שצברו 4 נק' כל אחת מ־6 משחקים.

אליפות השרון 1976

באליפות השרון המתקיימת בבית „יד לבנים" בהרצליה מוביל לאחר הסבוב הרביעי ליקה פס עם 4 נק' לפני שלמה קנדלשיין — 2 נק' (2) וכו'.

אליפות קרית־ים

באליפות קרית ים זכה צוזה חדש בריסיה יוסף ריכוב שצבר 8½ נק' מ־9 משחקים והקדים את מרדכי גרינברג ירונס פנחס 7½ נק' כל אחד, דב הרץ — 7 נק' וכו'.

השתתפו בתחרות 10 שחכנים ש־ התחרו בשיטה „שוויצרית" של 9 סבובים בניהולו של יצחק ארנפס. שפט קלצ'בסקי אפרים.

שחמט ברחבי תבל
„ברימנהייס" בתחרות חג המולד בהייסטינגס

בתחרות הראשית המסורתית ה־ נערכת מידי שנה בחג המולד בי הייסטינגס (אנגליה. יכי השנה ב־ בקום הראשון יהד שיטה שחמטאים. התוצאות המלאות:

3—1. אולמן, ברונשטיין והורט — 10 נק' כל אחד מ־15 משחקים 4. קידצ'גור — 9 נק' 8—5. טיימנוב, מיילס, סיגורייבסון, ישישנקו — 8 נק' כל אחד 10—9. יגנה ישפלין 7½ נק' כל אחד 11. סמין — 7 נק'.

הודעה לקוראי המדור

שחמטאים ומנהלי קבוצות ו־ מועדונים בכלל ודתיים בפרט המעוניינים לפרסם פעילותם ו־ פעילות מועדונים במסגרת המדור או לפרסם משחקים יכולים לשלוח כל הומר שהמסאי מתאים לעורך המדור לפי מענו הפרטי: שלמה קנדלשיין, רחוב המלכיה 16 הרצליה.

היכר שימצא מתאים, יפורסם במדור.

★

פתיחת בירד

דוראו (פורטוגל)
מאריקוס (איטליה)

[...]

אגב פתיחת בירד אינה נפוצה ב־ תחרויות שהמש, ביתוד הרצייניות שבהן.

ביקר האדר"ת

(סוף בעמוד 5)

[...]

„חברה ימית"

(סוף בעמוד 6)

החברה היתה קשורה בעשיית הזו־ בניה של אניות ידעיות. אבל, הבחור־ יים יודי בהקליות מסיבה. בצוד שחברית שלה והגאלה המיכון ה־ [...]

מכירתן של אניות הקירור

[...]

אין זה סוף הדרך

[...]

מ כ י ר ה

תשובה אחת לכל:

נעלי ד"ר פלסון

[...]

א. צ. שבתי, ירושלים
רח' מאה שערים 7 טל. 283936

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

ספר חדש

תשובות רב שר שלום גאון

כונסו מתוך כתבי יד וספרי גאונים וראשונים
בצירוף מבוא הערות וביאורים

מאת
הרב ד"ר רפאל שמואל הכהן וינברג

המחיר: —.25 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

יום חינוך ארוך - בגן

הלות משרד החינוך והתרבות בודקת בימים אלה את האפשרות להרחיב במגבר הסביבת את מספר מהי־הגנים שבהם קיים יום חינוך ארוך. במקביל לכך מוצעה להנהיג במחיר יום חינוך ארוך גם בגני הילדים. תכנית זו יזומה בידי אנשי משרד החינוך בשם הגן (מעון—גן).

[...]

[...]

קידומו של הילד

מהו, אם כן, יום חינוך ארוך בגני הילדים? [...]

ניסוי מוצלח בבר־אילן

[...]

הליכות והלכה

מביאה הרבנית אילה גליקסברג

ברכת החודש:

★ כל המתן פרוטה לעני, מתברך בו' ברכות, פני שכינה (סנהדרין מ"ב).

★ ראש חדש אקרי מועד (פסחים ע"ז).

★ כמו שראשי חדשים מתקדשין ומתחדשין בעוה"ז, כך ישראל יהיו מתקדשין ומתחדשין לעתיד לבוא (פדר"א נ"א).

עושר:

★ אין עני אלא בדעה (נדרים מ"א).

★ איזהו עשיר? כל שיש לו נחת רוח בעשרו (שבת כ"ה).

★ כל נותן פרוטה לעני, מתברך בו' ברכות, והמפיסו בדברים מתברך בי"א ברכות (ב"ב ט').

★ כל המברך על החודש בזמנו, כאלו קיבל (שבת קי"ח).

מקצוע חדש: קצינת רווחה משטרתית

מאת בתיה כרמי

[...]

מה חדש / „יום האם" תשל"ו

„יום האם יוחג השנה בתל־ אביב־יפו ביום שני, א' באדר א' תשל"ו, 2.2.76.

לקראת „יום האם" הוקמה ב־ יוזמת אגף החינוך בעירית ת"א־ יפו ועדה ציבורית, בהשתתפות נציגי הנהלת העירייה, מינהל ה־ חינוך והתרבות, הסתדרות המור־ רים, ועד ההורים המרכזי ואר־ גוני הנשים בעיר.

[...]

מפגש האופנה הישראלית

„פרש", מפגש האופנה הבינ־ לאומי בהשתתפות עשרות אופנאים ישראליים ומציגים במרכזי קני־ לקנייה של אביב — קיץ 1976, התקיים בשלוש קומות האגף הי־ חדש של מלון הילטון, בין ה־ 26 וה־29 בינואר. במקביל ל־ שבוע האופנה הנערך בפברואר [...]

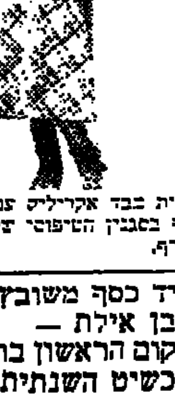

סריגית מבד אקריליק עם חולצת [...] מהחורף.

רביד כסף משובץ באבן אילת — במקום הראשון בתחרות התכשיט השנתית

בתחרות התכשיט השנתית ה־ נערכת ע"י המרכז להפצת חן בי־ מכון הייצוא הישראלי, זכה ב־ פרס הראשון עבור העיצוב ה־ מעולה מר מאיר גולן, אשר ה־ ציג רביד כסף משובץ באבן אילת.

יקרות והצ־יקרות, כאשר הדגש הוא על ייצור בסדרות.

[...]

עוגה חלבית לבוקר שבת

החומרים הדרושים:

לבצק: 1 ביצה, 3 כפות מים רותחים, 7 כפות סוכר, 1 קליפת תפוח בגירדת ½ כוס קמח תופח מאליו.

לקרם: 1 שקית אבקת מחיקה, 1 חבילה אינסטנט פודינג בטעם בננה.

פירות: 600 גרם פירות טריים, תפוזים, תפוחים, בננות ועוד.

לציפוי: 1 חבילה ג'לי בוק בטעם הפרי, 2 כוסות מים רותחים.

[...]